



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

Opvscvlvm Qvartvm. De humanarum passionum dominio, in quo situm sit,
& quomodo acquiri possit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78809](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78809)

N I C O L A I L A N C I C I I

E S O C I E T A T E I E S V O P V S C V L V M S P I R I T V A L E Q V A R T V M

De humanarum passionum dominio, in quo situm sit, &
quomodo acquiri possit.

I N D E X C A P I T V M

H V I V S O P V S C V L L

Prooemium.

Quibus nominibus appellantur passiones humanae. CAP. I.

Qua sit definitio passionis. CAP. II.

Quot sunt passiones in homine. CAP. III.

Cur, & quomodo quaedam passiones pertinent ad potentiam concupiscibilem, alia ad irascibilem. CAP. IV.

Cum motus harum passionum sint verus actus & actiones, cur appellantur passiones. CAP. V.

Cum etiam in appetitu intellectivo, hoc est, in voluntate rationali hominis, sint amor, gaudium, ira, delectatio, tristitia, odium, timor, & alij actus ac affectus similes actibus undecim passionum appetitus sensitivi supra enumeratis, quomodo hi ab illis differunt. CAP. VI.

Possuntne penitus extirpari haec passiones, ita ne penitus sint in nobis. CAP. VII.

Fueruntne haec passiones in B. Virgine Maria. CAP. VIII.

Habuitne Chr. D. has passiones. CAP. IX.

Suntne passiones in Angelis & in Deo. CAP. X.

Fueruntne passiones in Adamo ante peccatum. CAP. XI.

Potestne homo in hac vita acquirere perfectum passionum suarum dominium. CAP. XII.

Soluuntur obiectiones contra dicta capite precedente. CAP. XIII.

*Qua in re situm est passio-
num Dominium, seu quid
requiritur ad hoc, ut quis
verè dici & esse possit dominus
& victor suarum passio-
num, & qui effectus sequun-
tur post acquisitum passio-
num Dominium.* CAP. XIV.

*Quibus modis ex parte Dei,
serui Dei assequuntur tale
passio-
num dominium, quale descri-
psimus.* CAP. XV.

*Quibus mediis à Deo adhibitis,
homines se disponunt ad
acquirenda Dei dona, & per
supradicta media ac dispositio-
nes se dignos reddunt, quibus
Deus, carum intuitu largiatur
passio-
num dominium, vel alias valde
raras & eximias virtutes, &
ut acquisito dominio ac vir-
tutibus aliis, bene illis utan-
tur, tam in oblatibus ultro
occasionibus, quam in quasi-
s ab iis.* CAP. XVI.

*Quae media ex parte nostra
conducunt, ut citò acquiramus
Dominium passio-
num & virtutes in gradu valde
alto.* CAP. XVII.

*Quo differt passio-
num Dominium ab originali
iustitia, seu innocentia para-
disiaca, in qua fuit Adam ante
peccatum.* CAP. XVIII.

*Quo differt passio-
num Dominium ab Apathia
damnata à sanctis.* CAP. XIX.

*Si vera sunt, qua supra diximus
reperiri in hominibus habenti-
bus passio-
num Dominium, videtur hoc
dominium non differ-*

differre à ligatione & ablatione fomi-
tis, qui in Christi D. Humanitate non
fuit, & in B. Virgine Maria à Theologis
asseritur fuisse ligatus in eius prima san-
ctificatione quam accepit in utero S.
Anna matris sue, & postea ablatu fuisse
totaliter, tunc, dum Christus D. in ea
incarnatus est.

CAP. XX.

Estne idem dominium passionum, quod
Mortificatio passionum.

CAP. XXI.

Estne idem dominium passionum, quod no-
stri abnegatio.

CAP. XII.

Hoc passionum dominium estne aliqua spe-
cialis virtus, vel qualitas, aut habitus
distinctus ab aliis virtutibus, & quid
eandem est.

CAP. XXIII.

An non melius esset, cavere passionum do-
minio, ut in nobis remanente difficul-
tate in bene operando, remaneat oc-
casio meriti, quoad crescit, dum supera-
tur difficultas & opus difficile perficitur.

CAP. XXIV.

Qua virtutes magis conducunt ad acqui-
rendum passionum dominium.

CAP. XXV.

Cum passionum Dominium raro conceda-

tur, an non sit presumptio velle illud
assequi.

CAP. XXVI.

Qua virtutes sunt in potentia concupisci-
bili, ut moderentur eius passiones, & qua
singularum natura.

CAP. XXVII.

Qua virtutes sunt in potentia irascibili ad
moderandas passiones eius, & qua earum
natura.

CAP. XXVIII.

An omnes virtutes moderentur passiones,
& quomodo perducant ad passionum do-
minium.

CAP. XXIX.

An sit contra perfectionem dominij passio-
num, vehementer irasci, & acriter re-
prehendere ac punire discipulos, & alios
delinquentes.

CAP. XXX.

An possit assignari certum temporis spa-
tium, quo exacto, acquiratur passionum
Dominium.

CAP. XXXI.

Quibus signis possit cognosci, virum spiritua-
lem, nondum acquisivisse passionum suarum
perfectum Dominium.

An, & quantos, praedicti perfecti passio-
num dominio, sentiant in se motus pas-
sionum, timoris, tristitia & alios similes.

CAP. XXXIII.

Index rerum praecipuarum in his Capitibus tractatarum, Ordine al-
phabeti, est post finem totius operis positus.

P R O O E M I V M.



Tirones in vita spirituali,
nondum Theologicis ex-
culti disciplinis, imò & ve-
terani mei similes agnoscant,
quò sua debeant, dirigere
Studia, ad assequendam om-
nem vitam spiritualis perfe-
ctionem, scire debent, quousque se possit, &
soleat in hominibus perfectioribus, extendere
refrenatio seu moderatio passionum nostrarum,
omnino necessaria ad plenioram vitam spi-
ritualis perfectionem. Nam, ut scribit S. Gre-
gorius Papa, Perfectus quisque, cum in se ipso vitia
vicerit, statim mentem, etiam contra vulnera passionum
accingit. Quod quidem non quomodocunque
faciendum est, sed quemadmodum monet S.
Diadochus. Sic oportet in omnes cupiditates eius
partis animae, quae ratione caret, (in qua sunt passio-
nes) odium exercere eos, qui spiritualiter certant, ut in
habitum illud vertant. Cuius rei necessitatem pul-
chre declarat Abbas Isaac apud Cassianum, pe-
nitentia similitudine ab aedificatione turris altissi-
mae, cui similem esse ait, virtutum perfectam ac-
quisitionem: quam necessario praecedere debe-

re ait, omne repargium vitiorum, & effusionem ru-
derum passionum: & sic vias, ut aiunt, ac solida terra
pectoris nostri, imò illi Evangelica petra in sublime
scansura Supericiantur simplicitatis & humilitatis
fundamenta firmissima, quibus haec turris spiritualium
virtutum molitionibus extruenda, & immobiliter
valeat stabiliri, & ad summa calorum fastigia, confi-
dentiâ propria firmitatis attolli. Quam tamen aedi-
ficationem virtutum & firmitatem, non vires
naturae solius pariunt, sed Divinae gratiae auxilia
& dona, quae ad hoc tanquam simpliciter nec-
cessaria, agnoverit Cassianus, dum ex suo sensu
locutus est: lib. 6. Inst. c. 5. & c. Et lib. 12. Inst. ca. 9.
10. 11. Et Coll. 10. cap. 10. Coll. 3. cap. 10. in fine. &
cap. 12. 13. 14. 15. capite verò 16. ait, sacrilegum esse
quicquam de bonis actibus nostrae industriae & non Dei
gratiae vel adiutorio deputare: additque, neminem
posse sine Dei inspiratione vel cooperatione spirituales
fructus exhibere: idque confirmat tum dicto S. Ja-
cobi Apostoli c. 1. Omne datum bonum & omne do-
num perfectum, de vjrsurum est: tum S. Pauli celebri
illâ pro necessitate Divinae gratiae sententiâ 1.
Corinth. 4. Quid habes quod non accepisti: Quod si
accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti? Si-
mi-

1.
1.6. mor.
cap. 8.

cap. 43.

Col. 9.
cap. 2.

milia habet capite 22. eiusdem Collationis.

Meritò porro S. Thomas ait: Puritas mentis sita est, ut mens hominis à passionibus inordinatis sit libera. Hinc & Ethnici hoc ipsum docuerunt tanquam necessarium ad complementum virtutum.

Demosthenes, Prudentis, inquit, officium est, enti ut cupiditatem rationi semper habeat obtemperantem: Cupiditas autem vna est è præcipuis passionibus, imò fons illarum. Cicero, Excellentes animas & humana contemnentes, cerni in duobus aut si & solam id quod honestum sit, bonum indices. & ab omni animi perturbatione liberi. Nam & ea que excelsa plerisque & præclara videntur, parvi ducere, ea que ratione stabili firmaque contemnere, sortis animi magnæque dicendum est: & ea que videntur acerba, que multa & varia in hominum statu fortunaque verantur, ita ferre, ut nihil à statu nature discedas, nihil à dignitate sapientis, robusti animi est, magna constantia. Et alio in loco, inter tres res, in quibus ait omnem verti virtutem, secundam esse dicit: Cohibere motus animi turbatos, quos Græci Πάθη nominant: appetitiones, quas illi ὀρέξεις, obedientes efficiere rationi. Quod sanè procurandum est omnibus, maxime Religiosis, quia deploranda res est, naturalibus subesse affectibus, & tam duram perpetuò ferre dominatum. Nam, ut ait S. Gregorius Nyssenus, Qui in eorum qui in nobis sunt affectus, cum prævaluerit, dominus subacti, & in servitutem redacti existit: ac veluti tyrannus quispiam arce animi occupatâ, per ipsos subditos vexat ac affligit obedientes, ministris ad id, quod ei placitum fuerit, nostris cogitationibus abutens. Sic ira, sic metus, sic timiditas, sic audacia, aegritudinis pariter & voluptatis affectus, odium, contentio &c. Et omnes qui per contrarium in nobis intelliguntur affectus & perturbationes, tyrannorum quorundam, ac dominorum, pro suo imperio animam veluti captivam quandam subigentium, enumeratio est. Ne simus ergo captivi nostrarum passionum, sed domini: quod Divinæ gratiæ auxiliis freti, assequi poterimus, modis infra explicandis. Talem virum ita dominantem suis passionibus immortalem appellat S. Ambrosius: Animum vincere, iracundiam cohibere, compugnantemque, leges carnis & mentis in vnum cogere, immortalis est cuiusdam viri, quem inferni porta non susceperit.

Sed ut agnoscat quibus in rebus situm sit passionum humanarum dominium, earum prius natura, seu qualitas, rudi Mineruâ, sine subtilitatibus Theologicis, explicanda est, uti & numerus earum, & alia.

CAPVT PRIMVM.

Quibus nominibus appellantur Passiones?

Respondet, cum S. Augustino: Motus animæ, quos Græci Πάθη appellant, ex Latinis quidam, ut Ci-

cero, perturbationes dixerunt: alij affectiones; alij affectus: quidam verò ex Græco expressius, passionem vocant. Similiter S. Gregorius Nyssenus: Πάθη, inquit, id est affectus, passionem, sine perturbatione & motu dicuntur, quæ non omnino mali alicuius causa, humana nature contributa sunt, sed certo quodam vsu voluntatis, & arbitrij, vel virtutis, vel vitij instrumenta tales animi motus existunt. Quemadmodum ferrum dum ex sententiâ artificis cuditur, quodcumque ferramentum artificis animo voluntas destinaverit, ad id etiam formatur, & vel gladius, vel rustici alicuius operis instrumentum fit.

CAPVT SECVNDVM.

Quæ sit definitio seu descriptio Passionis?

Respondet, à S. Ioanne Damasceno sic Passionem definiri, & à S. Thoma recipi: Passio est motus sensibilis, seu sensitivus, appetitivus potentie, seu virtutis, ob imaginationem boni vel mali, proveniens scilicet. Vel alter: Passio est motus irrationalis animæ, ob opinionem boni vel mali (ita eam definit Elias Cretenensis.) Nam opinio boni concupiscentiam movet, ac mali opinio movet iram. Porro alio modo in Com. apud antiquos Ascetas, teste S. Ioanne Climaco, nomen passionis in materiâ peccatorum sumebatur. Passionem enim eam propriam esse dicebant, qua tempore in animo vitiosus insedit, eamque iam sui consuetudine, in suum habitum transduxit addo, ve suâ sponte propriaque iam voluntate ad eam currat.

CAPVT TERTIVM.

Quot sunt Passiones in homine, & ubi resident?

Respondet, esse vndecim, & recipi in appetitu sensitivo, seu irrationali, qui vocatur sensualitas.

Est autem appetitus sensitivus, seu sensualitas, in corpore insita facultas in inferiore hominis portione, scilicet corde, vel, ut alij putant, in corde & hepate existens, quæ habet pro suo proprio obiecto bonum, aut malum sensibile, illi per imaginationem representatum, tanquam conveniens, vel disconueniens homini.

Porro hic appetitus sensitivus duas habet potentias seu partes, concupisibilem & irascibilem, quas re ipsa non distingui inquit Angelus & Gabriel, communis tamen & vera sententia est, eas & in homine, & in brutis re ipsa distingui, ut docet pluribus locis S. Thomas & S. Bonaventura, & Scotus, & Albertus, Valentia, Toletus, Conimbricenses, Azor, cum Tanner qui eos citat: & habere in corde sedem dicunt post Hippocratem, Zenonem, Posidonium, Chrysippum, Aristotelem, Theophrastum, & alios Peripateticos ex Velalio, Conimbricenses, Valentia,

1.3. Tulse. disp. de anima & resurrect.

5. Pam. l. 2. fid. c. 22. Th. 1. 2. q. 22. a. 3.

in Com. Or. 11. Na. gr. 15. col. 6.

6.

An. in mor. c. 4. Gab. 2. d. 16. q. v. n. & in 3. d. 26. q. v. a. 3. dub. 1. Th. 1. p. q. 81. a. 2. & 3. q. 59. a. 4. & 2. q. 23. a. 1. & 1. Tann. to. 2. q. 4. d. 1. a. 3. & 7. lentia,

4. 1.9. c. 1. 4. & 1. 4. 67. 3. 9.

1.p.q.20.
a.1.ad 3.&
1.2.q.10.
a.3. & q.
2.2.a.2. ad
3. & q.48.
a.2.

lencia, To letus; consentiente S. Thoma. Quan-
quam l.c.num.7. non improbabilem putet esse
sententiam, concupiscibilem præcipue residere
in hepate, irascibilem in corde, vt dicunt Gale-
nus, Cicero, Plato citati à Tanner.

Concupiscibilis mouetur erga bona, quæ ap-
prehendit sibi esse conuenientia, fugit autem
sibi contraria.

Irascibilis verò exurgit, & pugnat contra ob-
iecta habentia difficultates occurrentes in bo-
norum consecutione, & in malorum, quæ sunt
in concupiscibili, fugi: dum hic & nunc ab ope-
rante existimatur bonum aliquod difficile ac-
quisitum, & malum euitatu difficile, idque ob im-
pedimenta, & aduersantia obstacula, quæ vel
illius consecutionem, vel huius euitationem vi-
deantur posse impedire: siue interim bonum il-
lad, & malum suâ naturâ tale sit, vt difficulter
ab operante acquiratur, aut euitetur, siue non
sit.

In appetitu concupiscibili sunt sex passiones:
Amor, Odium, Desiderium seu concupiscentia,
Fuga seu Abominatio; Delectatio seu Gaudiû,
Tristitia seu Dolor. Harum passionum tres respiciunt bonum appetibile: Amor, Desiderium,
& Gaudium.

Amor est quadam propensio affectus erga
bonum cognitum, vel vile, vel pulchrum, vel
delectabile, siue illud sit res, vel actio aliqua, siue
persona, prout abstrahit à præsentia, vel absentia,
vel vt definitur à S. Gregorio Nysseno: *Est in-
trinsecus insita habitudo in id quod est succundum.*

Desiderium, seu quod idem est, Concupiscentia,
est quadam veluti progressio & extensio Am-
oris ad bonum amatum assequendum seu
amplectendum. Estque iudicio Aristotelis du-
plex naturalis, insita nature, vt erga cibum &
potum; innaturalis, quæ sequitur æstimationem
& rationem, vt erga honores, pecunias. Illæ sunt
finitæ, vt in bestis, hæc infinitæ terminum non
habentes, vt in auaris, luxuriosis, teste Aristotele
& experientia.

Gaudium, vel delectatio est quadam in bono
adepto & possessio letitia.

Odium verò & fuga, seu abominatio, est au-
erfio appetitus à malo, hoc est eo, quod ab o-
perante velut malum concipitur, vt illud eui-
tet.

Est autem Odium mali in appetitu auerfio
& horror.

Fuga verò seu abominatio est, recessus appe-
titus à malo futuro seu possibili non arduo.

Tristitia autem seu dolor, est appetitus mole-
stia, orta vel ex internâ mali præsentis apprehen-
sione, vel ex mali corporis coniuncti sensibi-
li experimento, & incommodo.

Porrò in appetitu irascibili sunt quinque:
Spes, Desperatio, Audacia, Timor, Ira, quæ & in-
dignatio zelusque dicitur.

Est autem passio Spei, quadam appetitus motio

erga bonum arduum, quod se posse acquirere
putat.

Audacia verò est quidam motus appetitionis
erga bonum instans, & arduum.

Ira, est appetitus vindictæ ob iniuriam illa-
tam. Porrò, vt ait Cicero, *Iracundia ab irâ differt,
vt anxietas ab angore. Neque enim omnes sunt anxij,
qui anguntur aliquando, neque anxij anguntur sem-
per: & inter ebrietatem, & ebriositatem interest, aliudque
est esse amatorem, aliud amantem.* Idem docuit Se-
neca, ira effectus enumerat S. Gregorius Papa,
vel, vt ait S. Augustinus, est motus animi prouo-
cans ad penam inferendam.

Desperatio, est deiectio appetitus propter dif-
ficultatem in assequendo bono, quod quis se
obtenturum diffidit.

Timor est regressio & subductio appetitionis
à malo futuro arduo, sed euitabili.

Ceterum inter omnes has passiones, Amor S. Aug.
est principalis, & quasi initium & fons cetera-
rum dum exurgunt, vt pluribus in locis docet
S. Thomas post S. Augustinum, quia homo nihil
aliud desiderat, nullâ aliâ re delectatur, nisi
quod amat. Item nil odit, nil fugit, ob nil aliud
tristatur, vel dolet, nisi ob malum, quod bono
amato apprehendit contrarium. Nihil etiam
sperat, ob nihil aliud audeat aggredi ardua, nisi
ob id quod amat: ob nil quoque irascitur, des-
perat, & timet, nisi ob bonum quod amat, dum
illud assequi non potest.

Et quia multæ sunt causæ, & incentiua amo-
ris (vti sunt forma corporis, dinitæ, beneficia,
amor signis declaratus ab alio, nobilitas, digni-
tas, prudentia, eloquentia, gratia in agendo, mo-
destia, & compositio membrorum, vocis suauis,
complexionis & speciei similitudo, sangui-
nis, vel patriæ, vel linguæ, vel studiorum ac oc-
cupationum communitio, eruditio, & multiplex
doctrina, & quæuis in mechanicis, & liberali-
bus artibus excellentia, & his similia) ideo la-
titius & frequentius in nobis passio amoris suas
vires, & motus excitat, & alias concitat passio-
nes. Ideo mala nostra omnia attribuuntur in-
ordinato nostri amoris, quem proprium, seu sen-
sualem appellamus, & experimur omnium ma-
lorum ac peccatorum causam esse, quod de eo
asseruit Deus Pater S. Catharine Senensis, & do-
cent Sancti, ac vitæ spiritualis Magistri.

De effectibus Amoris vide S. Thomam, 1.2.
q.28.a.1.2.3.4.5. & q.66.a.6. & q.37.a.2.

CAPVT QVARTVM.

Cur & quomodo quadam passiones perti-
nent ad potentiam concupiscibilem, alia
ad irascibilem?

R Espondeo hoc posse agnosci ex obiecto ha-
rum duarum potentiarum. Obiectum enim
potentiæ concupiscibilis, est bonum vel malum
sensi-

hom. 8 in
Ecclef.

1.3. Rhet.
c.11. &
1.1. Rhet.
cap. 11.

1.1. Polit.
cap. 6.

S. Aug. 1.
14. ciu. c.
6.7.

S. Th. 1.2.
q.31.a.3.

S. Th. 1.2.
q.29.a.1.
& 1.2. q.
36.a.1.

1.2. q.45.
& q.44.
a.4. & a.1.
ad 2.
4. Tufcul.
1. de ira.
cap. 14.
1.5. moral.
cap. 31.
in Psal. 6.

1. Th. lib.
44.

1.4. ciu.
c.7. & 9.
S. Th. 1.p.
q.10.a.1.
& q.60.
1.2. q.
26.a.1. ad
2. & a.1.
ad 1. q.27.
a.4. & q.
28.a.6. ad
1. & q.46.
a.1. & q.
62.a.3. ad
3. & q.70.
a.3. & 1.2.
q.17.a.8.
in corp. &
ad 1. & q.
19.a.9. ad
5. & q.
162.a.3.
ad 4.
S. Aug.
1.10. Trin.
cap. 1.
S. Th. 1.2.
q.27.a.1.
2.3.

c.17. &
42. & 98.
& 119. &
125. &
126. &
118. dial.
S. Th. 1.2.
q.77.a.4.
5. & q.84.
a.2. ad 3.
& 2.2. q.
25.a.7. ad
1. & q.133.
a.5. ad 3.

71.
S. Th. 1.2.
q.23.a.1.
q.23.

sensibile, simpliciter acceptum, in quantum est delectabile, vel dolorosum: sed quia necesse est, quod interdum anima difficultatem vel pugnam pariat, adipiscendo aliquod huiusmodi malum: in quantum hoc est quodammodo elevatum supra facilem potestatem animalis; ideo ipsum bonum, vel malum secundum quod habet rationem ardui vel difficilis, est obiectum irascibilis. Quæcumque ergo passiones respiciunt absolute bonum vel malum, pertinent ad concupiscibilem: vt Gaudium, tristitia, amor, odium, & similes: quæcumque verò respiciunt bonum vel malum sub ratione ardui, prout est aliquid adipiscibile, vel fugibile cum aliqua difficultate, pertinent ad irascibilem, vt audacia, & timor, & spes, & huiusmodi.

§ Thib. Bonum ergo Primò, in potentia appetitua, seu concupiscibili, tanquam eius obiectum, causat quandam inclinationem, seu aptitudinem, seu connaturalitatem ad bonum quod pertinet ad passionem amoris: cui per contrarium respondet odium ex parte mali.

Secundo, si bonum sit nondum habitum, dat ei motum ad assequendum bonum amatum: & hoc pertinet ad passionem desiderij, vel, quod idem est, concupiscencie: & ex opposito, ex parte mali est fuga, vel, quod idem est, abominatio. Tertio, cum adeptum fuerit bonum, dat appetitui quærationem quandam in ipso bono adepti; & hoc pertinet ad delectationem, seu, quod idem est, gaudium: cui opponitur ex parte mali, dolor, seu, quod idem est, tristitia.

In passionibus autem irascibilis potentia præsupponitur quadam aptitudo, vel inclinatio ad prosequendum bonum, vel fugiendum malum, ex concupiscibili potentia: & respectu boni nondum adepti, est spes & desperatio: respectu autem mali nondum imacentis, est timor, & audacia: respectu autem boni adepti, non est aliqua passio in irascibili, quia iam non habet rationem ardui: sed ex malo iam imacenti, sequitur passio ira. Hæc S. Thomas. Quoniam verò triplices sunt animæ veluti vires Rationalis, Irascibilis, & Concupiscibilis; Deus peculiari modo has potentias dirigit dum dat dominium passionum. Ideo cum duo Seraphini præsentassent Spiritui Sancto S. Gertrudem, Spiritus Sanctus rationalem vim animæ splendore sue Diuinitatis perlustrauit; ad cognoscendam suam in omnibus laudatissimam uoluntatem: Irascibilem verò confortauit ad resistendum omnibus inimici machinationibus, & ad vincendum omne malum. Concupiscibilem autem vim animæ inflammauit, vt arderet toto corde, tota animâ, totisque viribus Deum amaret.

CAPVT QVINTVM.

Cum motus harum passionum sint veritates & actiones, cur appellantur passionibus?

8. Respondeo, ideo passiones dici, quia per illas, dum exurgunt, patitur aliquid corpus hu-

manum, præsertim cor, in quo est sedes appetitus sensitui, à quo hæc passiones emanant. Licet, inquit Cicero, ora ipsa cernerent iratorum, aut eorum, qui aut libidine aliqua, aut metu commoti sunt, aut voluptate nimia gestunt: quorum omnium vultus, voces, motus, statum, mutantur. Hinc, vt notauit S. Gregorius: ira sua stimulis accensum cor palpitat, corpus tremit, lingua se præpedit, facies ignescit, exasperantur oculi, & nequaquam cognoscuntur nos.

Sicut ait Aristoteles, voce, & manibus, & labro inferiore tremunt qui metuunt, & vt q. 8. addit, algent, & stuant.

Audacia, vt notat S. Thomas, adfert membris exterioribus frigiditatem, & tremorem: quoniam reuocat calorem ad interiora, sicut & timor: nisi quod timor dimittit illum ad inferiores partes, audacia verò ad cor, vt docet idem S. Thomas alio in loco.

Amor quoque, vt docet S. Thomas, disputans ex professo, An amor sit passio lætiua amantis, quantum ad id quod est materiale in passione amoris (quod est immutatio aliqua corporalis) ait, esse lætiuum propter excessum immutationis. Hinc Sponsa in Canticis dixit: Fulcite me floribus, stipate me malis, quia Amore languet. Vnde aliqui putant Beatam Virginem Mariam, non ex alio morbo, quam ex vehementi passione Amoris, & desiderij, quo flagrabat videndi filij, & intensissimæ contemplationis, extremum diem obiisse, vt obseruauit Gregorius de Valentia & Suarez. Quod confirmari potest, tum auctoritate S. Ioannis Damasceni, dicentis credi eam mortuam sine vllo dolore; mors autem per morbum causata, vt doloris extinguit hominem, tum exemplis Sanctorum. Potest, inquit S. Teresa, crescere ad eum amor & desiderium Dei, vt subiectum naturale illud sufferre nequeat, & aliqua persone ita sunt mortua. Et ipsam hoc modo esse mortuam asseruerunt Cardinales sacrorum Rituum in Relatione factâ Gregorio XV. pro eius Canonizatione. De S. Catharina Senensi scribit Surius: Amoris Christi in eâ tanta vis fuit, vt cor Virginis à summo vsque deorsum creperit, ruptisque vitalibus venis, solâ vi diuini amoris spiritum reddiderit. Sed post quatuor horas ad vitam rediit.

Tristitia quoque corpus vehementer alterat. Vnde Spiritus S. ait: Spiritus tristis exsiccat ossa. Et c. 25. Sicut tineæ vestimento, & vermis ligno, ita tristitia viri nocet cordi. Et Ecclesiastici 30. dicitur: Multos occidit tristitia. Quod fusè, & pulchrè Callianus declarat. Et S. Bernardus, Tristitiam, dicit, omnis boni esse impedimentum.

Idem iudicium est de aliis passionibus, quia per illas corpus patitur aliquam sensibilem alterationem: quæ quoniam non reperitur in appetitu intellectiuo seu uoluntate suos actus, & affectus proprios elicente, ideo eius affectus non sunt passiones propriè dictæ, vt docet S. Thomas.



CAPVT SEXTVM.

Cum etiam in appetitu intellectiuo, hoc est in voluntate rationali hominis, sint Amor, Gaudium, Ira, Delectatio, Tristitia, Odium, Timor, & alij actus, & affectus similes actibus vndecim passionum appetitus sensitiui supra enumeratis, quomodo hi ab illis differunt?

12.

Respondeo similes quidem esse actus irae, amoris, doloris, & alios passionum appetitus sensitiui, actibus voluntatis quoad materiale, & quia saepe circa idem obiectum versantur: differunt tamen, *Primo*, quia affectus voluntatis sunt intrinsecè liberi, & boni vel mali morali bonitate vel malitia, actus autem passionum in se non sunt liberi, nec boni vel mali, nisi prout subiacent imperio rationis & voluntatis. Et tunc dicuntur voluntarij, cum vel à voluntate imperantur, vt ab appetitu sensitiuo eliciantur, vel cum non prohibentur tunc, quando prohiberi deberent, vt bene docet S. Thomas.

1.2. q. 24. a.1.

Secundo differunt, quia passionum actus sunt circa obiectum sensibile tantum, si spectentur iuxta naturam suam: at actus voluntatis etiam circa obiecta spiritualia non sensibilia versantur. Obiectum enim voluntatis est omne bonum secundum se consideratum, proinde tam circa res spirituales & immateriales versari potest, vt & circa sensibiles, quae solae sunt obiectum appetitus sensitiui, & materia circa quam passiones ex natura sua versantur.

Tertio differunt, quia actus voluntatis despotice subunt voluntati eos elicienti: vnde ea nolente statim cessant: Actus verò passionum non obediunt semper appetitu sensitiuo post Adami peccatum, ideo saepe sentimus in nobis inuitis, iram, dolorem, tristitiam, & similes affectus, qui dum homo esset in statu innocentiae paradisiacae, antequam peccasset, non sentiebantur eo inuito.

Quarto, Actus voluntatis per se non alterant corpus, vt actus passionum, ideoque illi non appellantur passiones, vt bene docet S. Thomas.

1.2. q. 22. a.3.

Quinto, Quia voluntas praeter affectus vndecim similes passionibus vndecim supra enumeratis, habet praeterea, voluntatem simplicem, & intentionem, & fruitionem, & electionem, & consensum, & vsu: ita vt in vtroque appetitu sint septemdecim actus, quibus Valentia vult addi tristitiam communem, vt ait Caietanus.

Val. t. 2. d. 3. q. 11. p. 3. Cai. 1. 2. q. 46. 47. 48. posita prope a. 8. q. 46.

CAPVT SEPTIMVM.

Possuntne penitus extirpari haec passiones, ne penitus sint in nobis?

Respondeo cum S. Dorotheo, *Haud possibile esse, omni carere passione: non operari autem illas, hoc vtrique non impossibile est.* Et vt S. Cyrillus Alexandrinus ait: *Fieri non potest, vt instam carni concupiscentiam eradiciemus. Fieri non potest, inquit S. Gregorius Nyssenus, vt in vita materiali, materia penitus & affectuum expertis vita exigatur. Legislatores penitus vacantem affectuum, & impatientem naturam humanam non praescribit. Non enim equi Legislatoris est ea iubere, quae natura non capit, nec admittit. Nam id proinde est, ac si quis aquatilis traducat ad aëriam vitam, aut contra ad aquam deducat ea quae in aëre viuunt: idcirco vt moderati pariter & lenes simus, non vt affectuum prorsus expertes, & à perturbationibus omnino vacui simus, beatificatio nos hortatur. Nam hoc quidem excedit naturam, illud verò virtute conficitur.* Ideo S. Hieronymus acriter inuehitur, contra eos qui suadebant, & tanquam possibilem docebant *ἀπαθείαν*, hoc est, vt ipse explicat, *impatientem, vel imperturbationem, quando nunquam animus vilo perturbationis vitio commouetur; & vt simpliciter dicam (inquit Hieronymus loco citato) vel saxum, vel Deus est. Idem docent passim Sancti alij Patres. Tandem idem S. Hieronymus alio in loco: Impossibile est, perturbationum incitiis carere quempiam, quas sanctius Graeci ἡσυχίασιν, antepassiones vocant. Et S. Leo, 3. quad. inquit, illecebris commoueri, nulli cupiditatibus titillari non est istius vitae.*

Quin & Plutarchus, Rationi, ait, non est constitutum, motiones animi & affectus stirpitibus euellere: neque enim potest, nec opus est, nec expedit: sed terminum quandam & ordinem eis praescribere. moralesq; virtutes constituere, quae quidem sine affectione motuq; non sunt, sed symmetria ipsorum & moderatitas.

epist. ad Ctesiph. cont. Pelagian.

ep. 9.

3. quad.

14. l. de vit. mor.

Idem ibidem: Neque enim qui remulentiam videntur, vinum effundunt, nec affectum qui perturbationes timent, euellunt, sed ei adhibent modum.

Quin & Stoicos (qui contrarium sensisse putantur immerito, vt infra ostendam, agnouisse passionum motus naturae nostrae incitos, ex scriptis eorum ostendit S. Augustinus, & nihil, vel ferè nihil diuersum sensisse à Peripateticis ait. Peripatetici autè de passionibus naturalibus rectam doctrinam tradiderunt, tanquam de ingenitis naturae humanae affectibus, rectà ratione moderandis.

c. 18. num. 172. 173. 174. l. 9. ciuit. cap. 4.

Natura nobis inuitis, inquit S. Chrysostomus, hom. 6. de ostendit sua, & infirmitates eius superare non possumus (id est, ne sint in nobis omnino) nec si valde studiosè, cupiamus: nec culpamus istud, quia vtrique nihil ladimur, imò inde magis sumus admirabiles. Non enim crimen est mortem timere, imò è contrario, quantalauis est, cum mortem timeas, nihil turpe atque feriale per-

le porro per timorem. Non enim naturam habere in-
firmatibus substantiam, sed seruire infirmitatibus, (id
est, passionibus naturalibus) criminiosum est: ut me-
ritò magnus ille habeatur atque mirabilis, qui imbecil-
litatem nature voluntati virtute superauerit. Quid
enim refert naturæ esse, quod potest effici voluntate: imò
tantò est melius, sponte esse bonum quam sorte, quantò
vitiæ præstat coronam & amplissimâ laude decorari,
quam penitus nil mereri. At firma est natura. Imò si
velit voluntatem fortem habere, atque robustam, hoc
illo sit plane firmius &c.

Et infra: Commoueri malum non est, sed irrationa-
biliter, nulloque iusto flagitante negotio commoueri.
Vetus nobis inquit S. Bernardus, intra fines tuos ha-
bitat tebusus, subjugari potest, sed non exterminari: id
que probat sententiâ Apostoli dicentis: Non quod
uolo bonum hoc ago, sed quod odi malum, illud facio. Si
autem quod odi illud facio, iam non ego operor illud,
sed quod habitat in me peccatum, scilicet concupis-
centia fomitis, quam ver. 23, appellat, legem in
membris suis, repugnantem legi mentis suæ, quod est
passionum proprium.

S. Gregorius Nyssenus inducit suam sororem
disputantem secum de animâ, & resurrectione,
& probantem passiones esse quid ab animâ di-
uersum, sed veluti quasdam verrucas ex cogitatrice
parte anima enascentes &c. per bona semina in Scri-
pturâ ostendit: quorum seminum vnumquodque si ad
bonum duntaxat excoleretur, virtutis fructum nobis
proferret. Sed quoniam iuxta hæc in se ipso
est error circa iudicium boni & honesti, atque id quod
sempiternum ac solum ex sui naturâ bonum ac rectum est,
per germen fraudis & erroris, quod vnâ excreuit, ob-
tenebratum, & obscuratum est (nam concupiscenti-
æ vis non ad id, quod naturâ bonum & honestum est,
cuius gratiâ nobis etiam indita est, enata est, & excre-
uit, sed ob bestialem, pecorinamque & rationis exper-
te naturam, ad appetitum & impetum cupiditatis, rap-
iente prauo circa bonum & rectum iudicio, germen
transmutauit: itidem ira quoque, semen non ad for-
titudinem exacuit, sed ad pugnantium cum populari-
bus ac proximis nos armauit: itemque dilectionis vis
ad ius qua mente percipiuntur, discessit, & in fruendo
rebus sub sensum cadentibus & materialibus vltra
modum insanuit, atque debacchata est, ceteraque pe-
iora promotionibus gemina produxerunt: idcirco pru-
dens agricola germen inmatum semini, in eo inesse si-
nit, id prouidens atque cauens, ne melioribus mude-
mur, si vnâ cum inutili germine cupiditas penitus fue-
rit extirpata. Si enim acciderit humane nature, quid
erit quod nos erigat, & mittet ad celestium comuni-
tatem atque propinquitatem? aut sublatâ dilectione,
quæ ratione cum diuino Amore copulabimur, & con-
tinue emur: ira item extinctâ, quibus armis aduersus re-
lictâ mentem vtetur? Relinquit igitur in nobis Agricola
seminâ adulterinâ, non vt semper praualeant aduer-
sus præiosorem segetem, sed vt ipsa tellus (ita enim al-
legorice ac per modum translationis, cor nominat) per
insitam ei vim naturalem qua est ratio, aliud quidem
germinare faciat, & exfecet, aliud verò floridum atque

frugiferum efficiat: quòd si id factum non fuerit, igni
discrimen agri prouentus faciendum reseruat. Quo-
circa si aliquis his rectè, & vt ratio postulat, vtatur, &
in sese quidem recipiat ea, non autem ipse in potestatem
illorum redigatur, sed tanquam Rex aliqui magnâ
manu subditorum adiurice vtatur, facilis affectus
fuerit id, quod cum virtute efficere conatur. Sin au-
tem, quemadmodum fieri solet, cum serui aliqui aduer-
sus Dominum insurgunt, illis obnoxius fueris, & seruili
arrogantia atque confidentia degeneri abiectione ani-
mo succumbens, seruus & mancipium eorum factus
sit, qua naturâ ei subiecta sunt, ad ea necessariò tradu-
cet, in quo vis regentium impulerit. Quod si hæc ita
sunt, neque virtutem, neque vitium per se hæc esse pro-
nunciabimus, quæ cum anima motus sint, in potestate
& arbitrio vrentium situm est, recte an prauis sint.
Sed quando motus eorum ad bonum inclinant, laudum
materia existunt, vt Danieli cupiditas ac desiderium,
& ira Phineeso, eique qui rectè luget, dolor: sin autem
ad deterius propendunt, tunc hæc affectus ac perturba-
tiones sunt, & nominantur.

Vtiliter autem Deus post peccatum nobis
hunc fomitem reliquit, quia si bene eo vtamur,
multas, & magnas coronas meritum in ter-
rà, præmiorum in cælo lucratur. Nam, vt di-
xit Deus Pater S. Catharinæ Senensî, sensu altius
aduersatur quotidie spiritui, (tam Diuino quam
nostro) & idem in illâ sensualitate probat anima di-
lectionem, quam habet in me Creatore suo. Sed quan-
do, siue quomodo probatur? Quando cum vitio atque
displacitiâ contra ipsam insurgit. Insuper etiam istam
hominibus impendi legem, vt in humilitate vtrâ con-
seruentur. Itaque lex ista rebellans nullo modo compellit
aliquem ad quamcumque peccati culpam, imò occasio-
nem exhibet, vt in veritate vos metipsos agnoscat, &
instabilitatem vite præsentis. Plura de vititate fo-
mitis habebis infra.

CAPVT OCTAVVM.

Fueruntne hæc passiones in Beatâ Vir-
gine?

Respondeo, fuerunt quoad suam naturam, sed
vltus earum diuersus fuit à nostro, tum
quia nunquam illam ad vllum peccatum per-
dixerunt (quia Beatissima Virgo nunquam
peccauit, etiam venialiter) tum quia nunquam
eam inuitam perturbauerunt, & ad aliquid illicitum
alliciebant, tum quia (vt etiam in Christo)
nunquam illam impediabant in bono, nec per
grauedinem corporis ex illis ortam, nec per ob-
fuscationem rationis in considerationibus piis,
nec per resistentiam vllam, operum eius bono-
rum inchoationem, vel continuationem impe-
dientem, aut eius in bene operando prompti-
tudinem & feruorem minuentem: vti in nobis
experimur.

Z 2 CAP.

CAPVT NONVM

Habuitne Christus Dominus Passiones?

16. Aug. l. 4. ciu. c. 8. 6. Synod. Act. 4. 8. 11. 17. S. Th. 3. p. q. 15. a. 4. & seqq. Ber. S. de verbis O. rig. 3. p. q. 18. a. 2.

Respondet; habuit. Quia enim veram humanam carnem & animam substantiam suscepit, inquit S. Bernardus, veram virtusque naturam, nec corporis illi defuerant, nec animae passiones. Unde S. Thomas ex professo probat, in Christo fuisse appetitum sensuum, qui sensualitas dicitur, quia humanam naturam assumpsit cum omnibus quae pertinent ad perfectionem humanae naturae, in qua includitur etiam natura animalis, sicut in speciei includitur genus, ad perfectionem autem naturae animalis pertinet appetitus sensuum. Sed passiones in Christo non exurgebant contra, vel praeter rationem, verum tunc tantum, quando iis perfectissimo dominio imperabat, ut suos actus elicerent. Sic in hortu ante Passionem timuit, & tristatus est: sic gaudebat, amabat, dolebat, iratus est, deo hos in illo affectus, quia perfectissimo rationis imperio ad minimum nutum obediebant, exurgendo, & abstrahendo, & cessando pro eius libitu, appellandos esse S. Hieronymus non passiones, sed pro passionibus.

Mar. 14. 33. Matth. 26. 38. Mai. 13. 33. Mar. 3. 5. Hier. in c. 26. Mat. in cap. cont. Ber. S. 1. de S. And. Ioan. 11. 33.

Sic, ut ait S. Bernardus in Lazari suscitacione, in se inuicem spiritus, & turbauit se ipsum non conditionis necessitate, sed sua beneplacito voluntatis. Infirmus, inquit Theophrastus, in affectionem spiritum. Quia enim contristatus fuit, homo enim erat verus, & ut credibilis esset humana natura, permisit illi proprium operari, & asperere tractas carnis, increpata, eam spiritus S. virtute: itaque caro non serens increpationem, turbatur, & fremit, & cum merore pugnat. Nihil tamen rem exaggerauit Theophrastus.

Præterea nunquam eum impediabant in rebus bonis, non resistebant rationi, non aggravabant corpus, non obtuscabant rationem, quæ omnia in nobis efficiunt.

1. 10. Trin. in 3. d. 15. fin. 3. p. q. 15. a. 5. ad 1.

Quando ergo S. Hilarius negare videtur passiones fuisse in Christo, de talibus passionibus loquitur, quæ, sicut in nobis, sentiantur ex necessitate peccati, ut ex ipsius verbis ostendit Magister sententiarum, & S. Thomas.

CAPVT DECIMVM

Suntne passiones in Angelis, & in Deo? Videtur enim esse, quia & Angelis & Deo Scriptura attribuit, iram, dolorem, gaudium &c.

17. l. 9. ciu. c. 5. fin.

Respondet cum S. Augustino: Sancti Angeli cum sine ira puniant, quos accipiunt aternam Dei lege puniendos, & miseris sine misericordia compassione subueniant, & periclitantibus eis quos diligunt sine timore opulentur. Etiam istarum ratione

passionum consuetudine locutionis humanae, etiam in eos usurpantur propter quandam operum similitudinem, non propter affectionum infirmitatem. Sicut ipse Deus secundum scripturas irascitur, nec tamen illa passione turbatur. Hoc enim verbum vindicta usurpauit effectus, non illius turbulenti affectus.

Qua de re eleganter scripsit S. Isidorus Pelusiotus: Scelerum correctionem atque animaduersionem, quam Deus emendationis nostrae causa efficit, nec iram, nec indignationem vocare debemus, verum potius admonitionem. Quod si hanc quoque iram nonnulli esse existimant, hinc etiam ipse erga hominum genus benevolentiam predicant, dum Deum propter homines, quorum causa humanitatem etiam induit, ad affectum descendere arbitrantur.

Metaphorica ergo est locutio, dum Deo in S. Scriptura adscribuntur passiones aliqua, ob effectus bonos, qui in nobis solent ex similibus passionibus provenire. Ita hoc explicat Patres, Origenes, Basiliius, Hieronymus, Ambrosius, Chrysostomus, Augustinus, Lactantius, Damascenus cum S. Thoma.

CAPVT VNDECIMVM

Fueruntne Passiones in Adamo ante peccatum?

Respondet fuerunt, sed ordinatae, & non omnes quæ nunc sunt in nobis, nec eo modo quo sunt in nobis.

Primo enim passiones illæ, quæ respiciunt malum, non fuerunt, ut timor, dolor, & huiusmodi.

Secundo, Nec illæ passiones fuerunt, quæ respiciunt bonum non habitum, & tunc habendum, ut cupiditas æstans.

Tertio, Passiones quæ possunt esse boni præsentis, ut gaudium, & amor, & quæ sunt futuri boni in suo tempore habendi, ut desiderium & spes non affligens, fuerunt.

Quod præter S. Thomam paulo antè citatum, sic explicauerat antè S. Augustinus: Quid timere vel dolere poterant illi homines (scilicet in statu innocentiae paradisiacæ) in tantorum tantæ affluentia bonorum, ubi nec mors metuebatur, nec vlla corporis mala valetudo, nec aberat quicquam, quod bona voluntas adipsos ferretur: nec inerat, quod carnem animumque hominis feliciter viuientis offenderet. Amor erat imperturbatus in Deum, atque inter se coniugum fideli & sincera societate viuientium, & ex hoc amore grande gaudium, non desistente quod amabat ad fruendum. Erat deuitatio tranquilla peccati, quæ manente nullum omnino alunde malum, quod contisteret, iruebat.

Quarto, Passiones quæ respiciunt bonum sine vlla molestia, ut Amor, gaudium, & similes, erant in illo statu sed perfectissime subiectæ rationi cum suo appetitu sensitivo: quæ subiectio sita erat in his,

Primò Nunquam passionum motus exurgunt antevertendo rationis & voluntatis imperium.

Secundò Excitatae ex rationis & voluntatis imperio, non durabant diutius, nec erant vehementiores aut tepidiores, quam homo vellet.

Tertiò, Homini volenti facere aliquid boni, aut bene operanti non resistebant, nec opus reddebant difficilius suã resistentiã, quã tunc nulla erat.

Quartò, Non obfuscabant rationem in eius cogitationibus, & deliberationibus.

Quintò, Non inclinabant hominem ad ullam rem malam, & rectã rationi contrariam, aut ab eã discrepantem.

Sextò, Corporis membra non commovebant ad res illicitas, & ad licitas modo inordinato, quem primi parentes nostri post peccatum senserunt in rebellione membrorum, ad quam tegendam, suã nuditatem texerunt.

Septimò, Non grauabant corpus tali grauitudine, quã obsteret homini volenti bene operari, vel impediret illum in cursu boni operis inchoati, ne posset promptè & expedite in illo peragendo pergere, vel cogere illum citius quam par esset desistere à bono opere inchoato & continuato.

Octauò, Non poterant perducere hominem ad vllum peccatum veniale: quod in eò statu prius homo committere non potuit, quam commisitset aliquod peccatum mortale, vt cum Theologis probat S. Thomas ex professo.

Nono, Non impediabant quin corpus plenè & totaliter obediret rationi, sicut ipsa ratio per supernaturale donum subdebatur Deo, & rationi, vires inferiores, scilicet appetitus sensitius cum potentiis concupiscibili & irascibili, & actibus passionum. In quo statu subiectio animæ ad Deum, erat causã subiectionis virium inferiorum, & corporis rationi: & quamdiu ratio manebat Deo subiecta, inferiora ei subdebantur, vt dicit Augustinus; post transgressionem verò præcepti, senserunt mortum inobediens carnis suæ, tanquam reciprocam pœnam inobediens suæ. Ideo S. Chrysostomus ait vitam Adami & Eux ante peccatum, non inferiorum fuisse quàm Angelicam.

CAPVT DVODECIMVM.

Potesne homo in hac vitã acquirere perfectum dominium suarum passionum?

Respondeo Inueni viros spirituales, sed eorum numero, qui, vt scripsit Seneca, non putant fieri quæ facere non possunt, ex infirmitate suã de virtute serunt sententiam, & vt ait S. Gregorius Papa, renunt bona credere quæ nesciunt operari; inueni, inquam, tales, qui putabant non posse in hac vitã perfectum acquiri passionum domi-

nium: vt nec refrænationem innati nobis omnibus fomitis, & concupiscentiæ spiritui nostro repugnantis. Sed vt loquar cum Abbate Sereno, Periculosa præsumptio est, necdum rebus rectè discussis, nec certè à ratione collectã, de naturã cuiuslibet rei proponere, desinire, ac de fragilitate suæ consideratione capere coniecturam, nec de statu, & qualitate ipsius discipline, vel de aliorum experientiã proferre sententiam.

Respondeo ergo cum S. Iohanne Climaco: *Esse quidem perdifficile eas perturbationes, quibus diutius assueti sumus, vincere, nihil tamen Deo esse impossibile.* Et col. 16. *Remissione citò plurimi potiti sunt, beatam verò tranquillitatem nemo repente possedit.* Hæc enim vt acquirere possimus, tempore longo, ac Dei adiutorio, & singulari gratiã nobis opus est. *Posse autem acquiri passionum dominium, etsi tardè (loquendo de viã ordinariã) nunc ostendam Sanctorum dictis & exemplis, & paulò post explicabo in Responsonibus ad alia quaesita, in quo situm sit hoc dominium passionum, & per quæ media acquiratur, & quomodò differat ab innocentia paradisiacã, seu iustitiã originali, & apathiã à Sanctis damnatã, & à ligatione ac extinctione fomitis quæ erat in B. Virgine Maria.*

Posse ergo in hac vitã acquiri perfectum dominium nostrarum passionum, infra explicandum, patet.

Primò, Generali doctrinã fusè tradita à S. Thoma, probante diuisionem virtutum traditam à Plotino Platonicoorum Philosophorum principe, relata verò à Macrobio, qui explicans virtutes hominum iam assequentium diuinam similitudinem, quas appellat, virtutes iam purgati animi, tales esse ait: *Quod prudentia, sola diuina intueatur, temperantia terrenas cupiditates nesciat; fortitudo, passiones ignoret; iustitia cum Diuinã mente perpetuo societur, eam scilicet imitando; quas quidem virtutes dicimus esse Beatorum, vel aliquorum in hac vitã perfectissimorum.*

Hæc S. Thomas. Cùm ergo Beati habeant perfectissimum suarum passionum dominium, poterunt & aliqui viri perfectissimi, iudicio S. Thomæ, in hac vitã illud habere, etsi non in tam perfecto gradu, vt Beati: quia adhuc sunt viatores in statu imperfectiore ad cœlestem beatitudinem aspirantes, & habent corpus sapè rationi resistens.

Secundò, Confirmatur hæc doctrina à S. Thoma ibidem aliã autoritate Plotini, quam ibi recipit. *Plotinus, inquit, dicit, quòd virtutes politicae, (secundum quas dixerat paulò antè, rectè se habere hominem in rebus humanis gerendũ) quod, inquam, virtutes politicae, passiones mollium, id est, ad mediũ reducunt; secunde, scilicet purgatorie, auferunt; tertia, quæ sunt purgari animi, obliuiscuntur; in quartis, scilicet exemplaribus (quæ sunt in ipso Deo) nefas est nominari, (scilicet passiones) quamuis dici possit, quòd loquitur hic de passionibus, secundum quòd significant aliquos inordinatos motus.*

in corp. Artic.

Hæc S. Thomas. Quocirca si iudicio S. Thomæ, virtutes purgatorie, non tam perfectæ, vti sunt eæ, quas appellavit iam purgati animi, passionibus inordinatis auferunt, & quas dixerat esse eorum, qui in diuinam similitudinem tendunt, scilicet proficiendo in virtutibus valdè, per quas similes Deo reddimur, & multò magis virtutes iam purgati animi, iam propriæ allequentium Diuinam similitudinem, auferent inordinatas passionibus. Hoc autem est, habere earum dominium, vt infra declarabo.

a. 1. Opus. l. de 4. virt. tr. 10. de Relig. l. 9. c. 5. n. 25.

Probat hanc virtutum diuisionem etiam S. Bonaventura, & annuit Suarez, & eam antiquorum olim fuisse scribit Eustratus. l. i. eth. c. 15. Et non bene explicat Paschalis in opere de vitiis & virtutibus c. 8. Melius Porphyrius libro de occasionibus, deiciso ex longiore eiusdem disputatione, quam Stobæus serm. i. exscripsit, vt obseruauit noster Theophilus Raynaudus insignis Author, idque in omnibus quos ab eo vidi libris editos.

tr. de virt. & vit. l. i. sect. 4. c. 2. num. 243.

Tertio Confirmatur hæc doctrina aliâ Authoritate S. Thomæ, qui probans in Christi humanitate non fuisse fomitem peccati qui in nobis est causa rebellantium rectæ rationi nostrarum passionum, eiq; non obedientium, & anteuertentium rationis imperium, id ostendit ex eo, quòd Christus perfectissimè habuerit gratiam, & omnes virtutes. Et statim subdit: Virtus autem moralis que est in rationali parte anime, eam facit esse rationi subiectam, & tantò magis, quântò perfectior fuerit virtus, sicut temperantia concupiscibilem, & fortitudo ac mansuetudo irascibilem. Ad rationem autem fomitis pertinet, inclinatio sensualis appetitus, in id quòd est contra rationem. Sic igitur patet, quòd quântò virtus in aliquo fuerit magis perfecta, tantò magis in eo debilitatur vis fomitis. Hæc S. Thomas. Vnde sequitur, homines eximiarum virtutum, ab eis per heroicis actus acquiritarum beneficio, consequi passionum dominium, quòd iuxta quantitatem diminutionis seu debilitatis fomitis, augetur in eis, & crescit. Cùm enim fomes peccati, vt docent Theologi, ex peccato originali in nobis relictus, proxima sit inclinatio sensualitatis ad obiecta sensibilia, contraria rectæ rationi, virtutes autem morales moderentur, & frænent nostras passionibus, vt docent Theologi cù S. Thomæ, & patet experientiâ, crescentibus valdè virtutibus heroicis, per actus heroicos acquisitis, crescet passionum refræntatio, & moderatio, ac tandem per continua incrementa deuenietur: ad tale earum dominium, quale infra describemus.

3 p. q. 15. a. 2.

24.

25. a. 2. q. 13. a. 1. Et q. 41. a. 2. & 3. Et q. 146. a. 2.

quodl. 4. a. 24.

Quarto, Confirmantur hæc omnia aliâ S. Thomæ doctrinâ: puritas mentis sita est, vt mens hominis à passionibus inordinatis sit libera. Ergo potest esse libera. Ergo potest haberi perfectum passionum dominium à nobis in hac vitâ, quia per illud mens fit libera ab inordinatis passionum motibus.

Quinto Confirmatur hoc ipsum à simili certâ aliâ doctrinâ S. Augustini, & S. Thomæ, & B. Laurentij Iustiniani, ac aliorum Theologorum docentium subiectionem perfectissimam passionum, quæ erat in Adamo ante peccatum, ortam fuisse ex subiectione animæ ad Deum, & eâ per peccatum sublata, statim passionibus, & corpus cepisse rebellare, ac resistere animæ, ac rationi. Vnde bene S. Bernardus exclamat: O custos hominum, quare me posuisti contrarium tibi: & c. Ipe me posui, & factus sum mihi metipsi grauis. Iustissime quidem, vt hostis tuus (scilicet concupiscentia sedes passionum & fons) hostis sit & meus, & qui tibi repugnat, repugnet & mihi. Ego verò qui tibi, ego qui mihi met contrarius factus sum, atque in membris meis inuenio, quòd contradicat & menti meæ, & legi tuæ. Quis me liberabit de manibus meis: non enim quòd volo hoc ago, sed me non alio prohibente. Et quòd odi, illud facio, sed me non alio compellente: atque vitiam prohibito hæc, & hæc compulsio, ita esset violenta, vt non esset voluntaria, forsitan enim sic possem excusari, aut certè ita esset voluntaria, vt non violenta, profectò enim sic possem corripi. Nunc verò nunquam excusatio misero patet, quem & voluntas (vt dixi) inexcusabilem, & incorrigibilem necessitas facit, & c. Sed hanc necessitatem frænât Deus tuis auxiliis, & virtutibus quas nobis largitur. Anima enim nostra, & intellectus ac voluntas, & potentia inferiores appetitus sensitui, per virtutes ipsis inherentes diuinis auxiliis fretas, subiciuntur Deo; hic enim est vnus ex affectibus virtutum, vt Theologi, & Sancti Patres docent: ergo si eæ crescant in gradu valdè heroico, & excessivo, crescet magis ac magis subiectio animæ ac potentiarum erga Deum, ac proinde decreset rebellio & resistentia passionum: hinc autem oriatur dominium earum, eisi non tale quale fuit in Adamo ante peccatum, tamen adeò magnû, vt verè dici possit perfectum earum dominium, quale iuxta vitæ præsentis statum beneficio diuinæ gratiæ haberi potest, modo infra dicendo.

26. Aug. 13. c. 13. Th. 1. p. 3. q. 1. l. de obedient. cap. 1. Molde opere 6. diet. disp. Val. c. 1. d. 7. q. 2. p. 2. Ber. 3. 81. in Cant.

l. de om. & conc. cap. 25.

l. 2. cont. Iohan. c. 7. h.

3 p. q. 15. a. 2.

27.

Sextò. Probat hanc doctrinam à priori, quia immediata causa & radix rebellionis passionum, rectæ rationi contrariarum, est fomes peccati, seu, vt appellatur à S. Paulo, & à Theologis, & à Concilio Tridentino, Lex membrorum, & concupiscentia, hoc est proxima & expedita inclinatio ad actus contrarios rectæ rationi ex obiectis sensibilibus eorum excitatos, & rationem præuenientes. Atqui per virtutum præsertim heroicarum, incrementum, & profectum in illis, & per Eucharistiam minuitur ac decrescit concupiscentia, & fomes peccati, vti expressè docet S. Augustinus, & S. Thomas supra citatus, & ob hanc abundantiam gratiæ & virtutum in altissimo gradu, ait in Christo non fuisse fomitem peccati, & in Beatâ Virgine, eum primò ligatum in primâ eius sanctificatione, deinde penitus extinctum in Christi conceptione seu

Rom. 7. 23. Trid. S. Lex membrorum, num. 5. & concupiscentia, hoc est proxima & expedita inclinatio ad actus contrarios rectæ rationi ex obiectis sensibilibus eorum excitatos, & rationem præuenientes. Atqui per virtutum præsertim heroicarum, incrementum, & profectum in illis, & per Eucharistiam minuitur ac decrescit concupiscentia, & fomes peccati, vti expressè docet S. Augustinus, & S. Thomas supra citatus, & ob hanc abundantiam gratiæ & virtutum in altissimo gradu, ait in Christo non fuisse fomitem peccati, & in Beatâ Virgine, eum primò ligatum in primâ eius sanctificatione, deinde penitus extinctum in Christi conceptione seu

sen Incarnatione, idem cū aliis primariis Theologis docet. Cū ergo reperiantur tales Dei serui, & semper fuerunt in S. Ecclesiā (quæ ob illos quoque appellatur Sancta) qui perpetuò crescunt in heroicis virtutibus, & per actus frequentissimos heroicis, Deique gratiæ sedulò cooperantur, hinc necessariò sequitur, diminutā causā rebellantium passionum, earum quoque rebellionem diminui; quæ eū infinita non sit, tandem eò peruenire possunt tales Dei serui, vt habeant plenum, beneficio virtutum ac diuinæ gratiæ, passionum suarum dominium. Sublatā enim causā propriā & totali, aufertur effectus, & diminutā diminuitur eā proportione, quā ipsa causā diminuitur.

Et ita S. Augustinus asserit, *Concupiscentiam quocūque in proficientibus, & continentibus, accedente autem senectute, multò maxime, seu, vt alibi loquitur, disputans de passionibus, & concupiscentiis (vt sunt à peccatis diuersi) per carnem rebellem spiritui nos impugnantibus, ait, nobis ad meliora proficientibus, eos magis magisque, minus: discedente hinc anima piā, perire, in resurgente corpore non redituros.* Cū ergo, vt docet S. Thomas, inferiores vires pertinentes ad sensibilem appetitum (à quo procedunt passionibus) naturaliter sint obediētes (hoc est, aptæ obedire) rationi &c. Ideò perfectio virtutis, quæ est secundum rationem rectam, excludit fomitem peccati (radicem passionum) cuius (scilicet fomitis) ratio consistit in resistentiā sensuali appetitui ad rationem. Quando ergo & in essentia anima erit gratia eam sanctificans in alto valde gradu, & quando in eius potentis spiritualibus, intellectui ac voluntate, ac appetitui sensitiuo erunt virtutum habitus infusi & acquisiti valde intensi, proculdubio frænabunt, & moderabuntur passionibus, ac adferent dominium passionum.

Confirmatur hæc ratio à priori, quia iuxta doctrinam Theologorum, & Philosophorum moralium, intrinsicè cuiuslibet virtuti hoc conuenit, vt perfectat, & eleuet potentiam cui inest, in ordine ad actum virtutis proprium, & vt contrariis passionibus resistat, easque moderetur ac frænēt, & impedimenta reiciat ac peculiaribus difficultatibus obsistat, easque superet, & vt perfectat nos ad prosequendum debite inclinationes naturales, & si est virtus perfecta, (hoc est valde excellens & heroica) vt hominem faciat, promptè, hilariter, & constanter, ac feruenter operari. Cū autem Diuino beneficio, iusti non tantum in intellectu, & voluntate, sed etiam in potentia irascibili, & concupiscibili fonte passionum, habeant virtutes inherentes eis proportionatas, vt docent Theologi cum S. Thomas, hinc necessariò sequitur, per virtutes reddi has omnes potentias magis vel minus habiles ad operandum sine difficultate ex parte operantis, ac proinde ad fræpandas ac domandas passionibus, à quibus potissimum in operante oriuntur difficultates, & impedimenta, ob resistentiam quam habent (dum sunt indomitæ) erga rationem. Quocirca dum omnes virtutes erunt in gradu valde eminenti & intenso productæ, & acquisitæ per multos, eosque heroicos actus (vt sunt in iis, qui habent dominium passionum) necesse est rebellionem passionum ita minui, vt planè (sub) sint dominio feruentium & fidelium Dei seruorum modo infra explicando: *Virtus enim concupiscibilis, & irascibilis, vt dicit S. Thomas, nullo repugnante Theologo, in hoc consistit, vt sint bene obediētes rationi.*

Septimò probatur Authoritate Patrum. Imprimis Clementis Alexandrini, qui de viris perfectis disserens ait: *Qui sunt voluptate superiores: qui vincunt animi motus & perturbationes, qui mundo sunt maiores.* Vincere autem passiones idem est, quod domare. Deinde probatur authoritate S. Chrysostomi, eaque duplici.

Prima est vniuersalis, cū dicit nos posse in hac vitā more Cœlitum viuere. Nam explicans illa verba: *Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra, Antequam, inquit, suprema illa presertur habitatio, cœlum quodammodo insit fieri eā terrā: vt scilicet tales sint etiam dum in eā degunt: ita omnia faciant, & loquantur, quasi qui prorsus conuersentur in cœlo: Demique pro hoc etiam esse Dominum deprecandum. Nihil enim est, quod propter terrenarum rerum habitaculum, ad supernarum virtutum perfectionem homines prohibeat peruenire. Est quippe possibile, vt in terrarum adhuc regione degentes, quasi iam in cœlis habitent, ita cuncta perficiant.*

Secunda Authoritas S. Chrysostomi de passionum dominio perfecto (quod crucifixionē, & veluti earum extinctionem appellat phrasi Pauli Apostoli) est eiusmodi, & non omnibus iustis esse communem, sic indicat. *Omnes, inquit, homines, qui se student humo tollere (at tales pauci sunt), & inserere cœlestibus, qui que naturam mortalitatis, euincere Angelicæ conuersationis emulatione nituntur, vt studio bonæ voluntatis, Angelorum incorruptionem sequentes, appropinquent Deo (incorruptio enim, vt scriptum est, hominem Deo proximum facit) remoueant se quantum possunt spiritu virtutis à corpore, & penitus abstant à carnali concupiscentiā: (hæc enim est radix omnium passionum) morientes quidem super terram huic vitæ secundum imitationem Passionis Christi, viuentes autem Angelicam vitam iuxta communionem vitæ, Domini & resurrectionem mortuorum, (post quam S. Augustinus supra citatus ait, non futuras in nobis passiones inordinatas.) Qui enim Christi sunt, inquit Apostolus, hi carnem suam crucifixerunt cum passionibus, & concupiscentiis. Vbi per concupiscentias S. Chrysostomus intelligit peccata, per passiones verò eos motus sensualitatis, de quorum dominio tractamus. Deinde disserens de iis, qui ad hanc perfectionem non aspirant, subdit: *Qui autem ad plenam huius exercitij perfectionem, sicut in verticem montis ascendere non valent, saltem in secundo virtutis gradu consistere studeant, vt immoderatam carnalium**

concupiscentiarum abundantia circumcidant. Quod faciunt illi, qui non habentes passionum dominium, dum perturbantur vehementer ab illis, eis non præbent consensum, & reprimunt rebellionem earum.

Idem S. Chryostomus alio in loco, hoc dominium passionum ex effectis & exemplis quorundam ita declarat, & quidem in re omnium difficillimâ, nimirum in dominio tristitiæ & doloris, excludente gaudium animi, in hominibus ordinariis, dum persecutiones & graues iniurias patiuntur. Si enim harum passionum dominium potest acquiri, & gaudium temporale aduersitatum haberi, multo facilius aliarum non eque difficilium. Nihil, inquit, aliud graue & acerbum est, quam in Dei offensam incurrere. Hoc sublatum, non afflictio, non insidia, non alud quidquam prudentem animam molestia afficere potest. Quin potius, quemadmodum si exiguam scintillam in magnum pelagus iniicias, eam protinus extinxeris, eodem modo molestia omnia, quamlibet ingens, scilicet res, seu obiectum molestum, & difficile toleratu sine mœroris passione, si in animam bene sibi conscientiam inciderit, confestim perit, & euanescit. Quod sanè non experitur, nisi qui habent dominium edomitatum iam passionum. Pergit hoc exemplis confirmare: *Eo nomine & Paulus semper gaudebat, aded ut ne sensum quidem temporum malorum caperet: ac dolebat quidem ut homo, sed non deiciebatur animo.*

41.
h. 1. in 2.
Corinth. in
moral.

42.

h. 23. in
Genes.

Similiter & insignis ille Patriarcha, cum multa molesta pateretur, tamen gaudio fruebatur. Quanta autem pertulerit, considera: Exulabat patriâ, projectiones longas ac periculosas sustinuit, cum adiens alienas regiones, ne vestigiem quidem pedis illic haberet suam, hinc rursus fames illum excepit, coegitque solum vertere, ac fami rursus succedit rapta coniunx, ac mortis metus, tum orbis, bellum, pericula, insidia: postremò accersit difficultatum colophon germani & vnicuique filij maclatio illa, inquam, maclatio, dolorem, ex natura sua & difficultate obiecti ardui apta contristare summo perè afferens immediabilem. (scilicet aliis hominibus imperfectis.) Cauo igitur putes illum, quoniam facile paruit Deo omnia illa sine doloris sensu pertulisse. Etiam si decies milies iustus fuisset, sicut reuera erat, homo tamen erat, obnoxius naturæ affectionibus: (locus iste est insignis contra apathiam Enagrii & Palladij) sed nihil horum illum detegit (qui est primus gradus omnium minimus, in dominio passionum, uti infra dicitur) sed ut decuit generosum ac fortem athletam, constitit, & in horum vnaquoque certaminum victor, & coronâ dignus pronunciatum est. Consimiliter & B. Paulus, cum videret quasi niuis cumulos, tentationes quotidie ingruentes non aliter quam si in medio paradiso vixisset, ita gaudebat, gestiebatque. Similia dicit de S. Job & Martyribus. Virtus enim, ut idem alibi dixerat, tam est inuicta, (scilicet dum perfecta est) tam nihil cedens huius mundi varietatibus, sed super malitia retia volitans, quasi è sublimi specula quadam, sic omnia humana despicit, nihil quod aliis molestum est sentit. Et sicut is

qui super excelsum petram stat, fluctus videt, quos videt ad petram magno impetu distrumpi, ac protinus in spumam soluita, & virtuti vacans, in securo constitutus loco, nihil insuaue fert à rebus turbulentis, sed tranquillus animo, & quietus sedet, intelligitque, res huius vite, nihil differre ab annuum fluentis, tam rapido cursu transeuntibus, &c. Virtus hic quoque est potentior insidiantibus, & planè inuictos facit suos, continuamque præbet voluptatem, & ne sentire quidem sint rerum istarum inequalitatem.

Et serm. 2. in Genes. Subigenda sunt ac domanda à ratione magis aliene ac belluina cogitationes, ferociiores & immaniores, earumque dominatus rationi committendus. Et quomodo fieri potest, dicit aliquis, ut belluina cogitationem quis subigat? Quid ais mihi homo: Leones subigimus, eorumque animos cicutes reddimus, & dubitas an cogitationum feritatem ad mansuetudinem possis trahere? tamen si leoni naturalis est feritas, præter naturam verò mansuetudo, tibi verò contra naturalis est benignitas, feritas verò præter naturam. Ergone qui id expellit quod est naturale, & anima belluæ inferis, quod præter naturam est, in tua ipsius animâ, quod est naturale non poteris conseruare? quis hoc summa non tribuat negligentia? Nam in leonis animâ præter hanc difficultas est altera: est enim experientia rationum anima belluæ, at in animâ tuâ est ratio, est & Dei timor, multumque, ex multis partibus auxilium ostenditur. Ne igitur prætextus & excusationes prætendas.

Idem alibi conferens vitæ cælestis statum Or. de B.
Philog. carentem omni animi perturbatione, aut dolore, cum statu perfectorum in hac vitâ, quales sunt, qui habent dominium suorum affectuum naturalium, sic ait: *Et quid mirum est, si locus ille purus est ab omni molestia animi, cum Paulus hominibus adhuc in hac vitâ degentibus loquens, dicat: semper gaudere, sine intermissione orate. Quod si hic, vbi morbi, vbi insectationes, vbi prematura mortis, vbi calumnia, vbi perturbationes, vbi ira, vbi cupiditates, vbi innumerabiles insidia, vbi quotidiana sollicitudines, vbi perpetua sibi, succedentia mala sunt, innumeris ex omni parte dolores afferentia, Paulus dixit fieri posse, ut semper gaudeamus, si quis paululum ex rerum mundanarum fluctibus erexerit caput, vitamque suam rectè composuerit, multo magis postquam hinc demigrauerimus, &c.*

Et alio in loco: *Quando fuerit ab ira remotus, & ab inuidiâ mundus, & liber ab omni tyrannicâ animi perturbatione, tractatus est ad ipsam Angelorum impassibilitatem.* h. 33. in 1.
Corinth. ante
med.

S. Augustinus præter loca supra citata, in quibus dicit concupiscentiam in nobis imminui (quod non nisi per acquisitionem passionum dominij fit, nam ipsa naturalis potentia appetitus, cum sit spectans ad substantiam corpoream hominis, non minuitur) plus aliquid dicit, & videtur dicere, totaliter posse omnem concupiscentiam extirpari. s. argum.

Nam libro 88. questionum ait: *Charitatis nutrimentum est immunitio cupiditatis: perfectio-
nem,* 43.
91. 36.

nem. (scilicet Charitatis) nullam cupiditatem; signu
professus eius imminutionem timoris; signum perfectio
nis eius, nullam timorem; quia & radix omnium ma
lorum cupiditas. & consummata dilectio, foras mittit
timorem.

Et in Psalm. 1. explicans, & tanquam vas fi
guli coteret eos; Idem inquit, conteres in eis terre
nas cupiditates, & veteris hominis lutulentam negotia,
& quidquid de peccatore limo contractum atque ino
litum est. Et nunc reges intelligite, id est, iam innotati
iam contrita luteis regumennis id est, carnalibus vasis
erroris, que ad praeeritam vitam pertinent, nunc in
tellegite iam reges id est, iam valentius regere, quidquid
in vobis servit utque bestiale in homine, possunt
ergo, iudicio S. Angustini, regi tanquam serviti
ne recalcitent.

Et in Psalm. 6. in fine: Et illud hic accipi putet, vt
tanquam gememem (Davitidem) & tam saepe diuque
flentem, Deus excusaverit, intelligatur liberatus a pec
catis, etiam omnes perneros motus carnalis affectionis
domuisse. Et in Psalm. 8. Huius civitatis, in qua diabolus
regnat, quasi plebs vniuersa delicatae affectiones, & turba
lenti motus animi, quotidianas seditiones in homine
agitantes. Has civitates destruit, cum exliso inde Prin
cipe, de quo dictum est, Princeps huius seculi missus est
foras pacem reddat in terris. Vastantur hac regna ver
bo veritatis, sopiuntur maligna consilia, turpes affectio
nes edomantur, membrorum & sensuum ministeria
captiuntur, & ad iustitia & bonorum operum mili
tiam transferuntur; vt iam sicut Apostolus dixit: Non
regnet peccatum in vestro mortali corpore, & cetera
huius loci. Tunc pacatur anima, & ordinatur homo ad
quietem, & ad beatitudinem capiendam.

Et alio in loco: in pace perfectio est, vbi nihil re
pugnat, & idem filij Dei pacifici, quoniam nihil in his
resistit Deo, & vbi que filij similitudinem Patris habe
re debent. Pacifici autem in se ipsis sunt, que omnes ani
mi sui motus componentes, & subiacentes rationi, id est,
menti & spiritui, carnalesque concupiscentias habentes
edomatas sunt Regnum Dei, in quo sunt ita ordinata
omnia, vt id quod est in homine precipuum & excellens,
hoc imperet ceteris non reluctans, que sunt in nobis
vestijque communita & c. Et hac est pax que datur in
terra hominibus bone voluntatis: hac vita perfecti con
summati, sapientis. Et infra subdit: Sapientia con
gruit pacifico, in quibus iam ordinata sunt omnia, nul
lusq; motus aduersus rationem rebellis est, sed cuncta
obtemperant spiritui hominis, cum & ipse obtemperet
Deo: de quibus hoc dicitur: Beati pacifici.

Et tandem concludit inferius: Ita omnia in
hac vita possunt compleri, sicut completa esse in Apo
stolis credimus.

Quas duas vltimas Propositiones S. Augu
stinus alibi sic explicat, non quod d putet non esse
in membris legem repugnantem legi mentis, sed vt do
mando concupiscentias carnis rationi rebelles, ad istam
pacem plenissimam quandoque perueniatur. Item, non
vt in Apostolis hic videntibus nullum carnis motum
arbitremur spiritui repugnasse; sed hactenus hic ista

posse compleri, quatenus in Apostolis credimus esse com
pleta, ea mensura scilicet perfectionis humana, quanta
in hac vita potest esse perfectio: vt ita compleantur, si
cut in Apostolis completa sunt: id est, quaedam perfe
ctione, cuius capax est ista vita: non sicut complenda
sunt ex illa quam speramus, pace plenissima, quando
dicetur: Vbi est mors contentio tua?

Et alibi: Fit in homine ipso quidam iustus ordo na
tura, vt anima subdatur Deo, & anima caro, & per
hoc Deo anima & caro: Subditur autem Deo seruien
do et: Animus, inquit alio in loco, seruiens Deo recte
imperat corpori, in eoque ipso animo ratio Domino
Deo subdita, recte imperat libidini, vitis que ceteris: Vbi
homo Deo non seruit quid in eo potest esse iustitia: Nam
Deo non seruiens: nullo modo iuste animus corpori, aut
humana ratio vitis iuste potest imperare.

Et alibi: Concupiscentias carnis non consentire ma
gna laus est; eas non habere, magna perfectio. Sensit
ergo posse hanc perfectionem in homine repe
riri Dei beneficio.

Hoc ipsum docuit pluribus in locis S. Am
brosius, cuius sententias hac de re infra adfera
soluendo primam objectionem petita ex quo
dam eius loco.

S. Hieronymus quoque hoc expresse docet:
Inter modestiam, inquit, & continentiam hoc inter
est, quod modestia in viris perfecta est, consummataque
virtutis. Continentia vero in via quidem virtutis est, sed
nec dum peruenit ad calcem: quia cupiditates adhuc in
eius qui se continet, cogitatione nascuntur, & mentis
polluunt principale, licet non superet, (scilicet per co
sensum ad peccatum) nec ad opus pertrahant cogi
tantem. Sensit ergo S. Hieronymus viros perfe
ctos consummataque virtutis, non pati hanc
rebellentem inquietantem passionum, etsi non
perducentium ad peccatum. Plus ergo adfert
passionum dominium, quam non prebere con
sensum ad peccatum, dum passiones exurgant,
& quam reprimere motus inordinatos ea
rum.

S. Cyrillus Alexandrinus: Sancti Spiritus, in
quit, efficacia ac virtute, tanquam nouacula, lex pec
cati (id est fomes, radix passionum) habitans in
membris carnis, praecisa enervatur, atque etiam si rur
sus in nobis pullulet, vehementius condecit. Spiritu
enim, ait Paulus, ambulate, & desideria carnis non per
ficietis.

Et alibi: Sanctissima Eucharistia hoc adscribit,
quod sedet cum in nobis manet Christus, sentientem
membrorum nostrorum legem, & perturbationes animi
extinguat. Nihil aliud sunt passiones, quam ani
mi perturbationes, quae si extinctae sunt, certe
subiugatae sunt.

S. Ephraem exclamat: O castitas, quae passiones
minuit, & animum a perturbationibus liberat. Quod
quomodo praestet Castitas per dominium pas
sionum acquisita, quomodo item praestet casti
tas, vt est donum, & gratia gratis data, infra ex
plicabo.

S. Basilii hoc ipsum tradit: Quamuis nauis gu
berna

l. 19. c. 11.
cap. 4.

ibid. c. 21.

Sec. 12. de
verb. Ap.

nu. 69. &
seqq.

in c. 5. ep.
Gal. 7. 12.

44.
l. 11. de a
dor. in spi.
& verit.

Gal. 5. 16.

l. 3. in Ioa.
cap. 37.
& l. 4. c.
17. de
s. de cast.

num. 128.
45.
or. 21. de
felicit.

l. 10. 11.

l. 10. 6.

l. 1. de ser.

Dom. c. 1.

cp. 4.

l. 1. Ret.

cap. 19.

hervatori concessum non sit, tranquillitatem mari pro arbitrio & voluntate imponere, nobis eamen integrum est, viam quietam, omnique vacante perturbatione constituitur: si nimirum internos tumultus, qui ab affectionibus externis proficisci solent, sedauerimus, & mentem iis qua extrinsecus accidunt, altiore constituerimus. Hæc autem quies & tranquillitas internorum tumultuum, est effectus proprius dominij passionum.

Et alio in loco ostendit hoc esse possibile:

S. r. de in-
str. mon. Qui in se ipso quantum in ipso sit, natura diuina liberrimam affectionum tranquillitatem imitatus fuerit, hic desiderata prius in se Dei imaginem restituit pristino iuri.

Reg. 7. fu-
sa & seq. Et alibi: Qui omnibus animi sui affectionibus moderatur, neque voluptatum titillatione permouetur, contraque fortiter, constantique aduersus quamcumque prauam libidinem animatus est, hic perfecte continens est.

Conf.
mon. c. 8.
fin. 63. in
pp. 2. Et alio in loco: Si quis diuturnâ exercitatione temperandarum animi sui motionum probi iam rationem didicerit, isque edomit corpus sui libidibus, & animi ratione alienis motibus refranatis, quod rationis freno confidat, ob eam causam è Monasterio frequentius prodire velit. &c. Et cap. 3. Si naturales corporis motus & affectiones ab animo edomari non possent, merito culpa in corpus posset transferri, sed inueniuntur multi, quorum studijs illa denique cessera. Sane maxime omnium, vt obseruauit S. Diadochus (& docet experientia) post inclinationem ad res venereas, passionum impetus vigent circa puncta honoris ex instinctu superbiæ, & propriæ existimationis, quæ facit adiuta passionum vi, vt contumelias, ignominias, contemptus, iniquo animo feramus. At qui hoc expugnari & domari potest, vt ne moueatur quidem Dominus passionum ignominia. Non mouetur ignominia, inquit S. Gregorius Nyssenus frater S. Basilij, qui se anime demissione moderatur. Nam si quis cogitationem ab humana fraude vacuam ac puram habet, & vilitatem nature, quam adeptus est, cernat, à quali initio ortus sit, & in quem finem huius vite breuis fluxus atque cursus tendat, & carni coniunctas sordes, naturæ inopiam, quod ea nimirum per se sufficiens non sit ad sui conseruationem, nisi copia brutorum animalium suppleat, id quod deest, ad hæc molestias, luctus, calamitates, & omnimodes morborum formas, quibus obnoxia vita humana est, à quibus nemo natura liber, & immunis est: hæc si quis diligenter puri animi oculo cernat, haud facile ad honorum defectus commouebitur, & exardescet: quin imò contra fraudem ducet esse honorem, quo, ob rem quampiam à proximo afficitur: quippe cum nihil tale in naturâ nostrâ habeamus, quod possit cum dignitate & honore communionem habere, præter quam circa animum duntaxat, cuius honor non constat ex iis rebus, quæ per hunc mundum expetuntur &c. Ita autem affectum, & animatum esse, nihil est aliud, quam in profundo habitu animi humilitatis esse: quæ confecta atque expedita, nullam iracundiam aditum aduersus animum habebit: porro iracundia procul sum-

morâ, quæ placidaque vita transgreditur. Si ergo hæc domari possunt, facilius est alias domare passiones.

Item ibidem agnoscit reperiri homines ad eò beatos, quorum turbati & vitiosi animi motus, non procliuēs, precipites, atque propensi, sed ratione sedati sunt: in quibus ratiocinatio veluti frenum quoddam, impetus reprimens non sinit animum ad immodestiam, insolentiam, ac perturbationem rapi atque passiones inferri.

Idem S. Gregorius Nyssenus ponderans illa verba Apostoli: Mihi vita Christus est: Hic, inquit, verbi tantum non clamat Apostolus, nullam in se affectionem viuere: non fastum, non timiditatem, non voluptatem, non dolorem, non iram, non metum, non audaciam, non iniuriarum memoriam, non inuidiam, non vindictæ, auaritia, honoris, aut gloria cupiditatem: sed his omnibus abrahis, solum, inquit ille, mihi superest, qui nihil est horum; qui est ipsa sanctificatio, & puritas, & immortalitas. Idem exponens illud Luc. 11. Noli mihi molestus esse, iam ostium clausum est, & pueri mei mecum sunt in cubili; oportune eos inquit, qui per arma iustitiæ impassibilitatem vindicauerunt sibi, pueros appellat, docens quoddam bonum, quod per studia in nobis acquiritur, ab initio fuerat in naturâ repositum.

Nam quando aliquis renuncians carni per rationem exercitio vitæ virtuosæ, passionem confutauit, tunc quia puer insensibiliter se habet erga passiones.

S. Ioannes Climacus præter loca infra citanda, ita vacuitatem, ait, esse naturæ superationem, absque vilo iniuriæ sensu, ex certaminibus, & superioribus (hoc est ex frequenti sui victoriâ in occasionibus iræ) prouenientem. Initium ita vacuitatis, est laboriorum silentium in perturbatione cordis, medium autem, silentium quoque ipsarum cogitationum in animi tenuissimo motu: finis verò est, inter immundorum spirituum status, stabilis ac fixa tranquillitas. Et alio in loco, qui est de tranquillitate beatæ animæ, asserens in hac vitâ eam esse possibilem, idque exemplis quorundam Sanctorum confirmans, ait: Tranquillitatem reor esse mentis intimum celum, versutias demonum ludibria iam existimans. Ille proprie tranquillus est, qui carnem omni corruptionis labe purgavit, mentem verò supra creaturam omnem eleuans, omnes illi subicit sensus, atque vultui Domini animam stans, supra irium suarum modum, in illum se semper extendit. Hæc perfecta perfectorum, & infinita perfectio, ita sanctificat, atque à terrenis omnibus rapit, vt plurimam iam carnalis vite partem, postquam hunc cælestem portum occupauerit, veluti in celo per excessum mentis ad speculationem attollat. Et allatis aliquot talium exemplis, qui hanc tranquillitatem, quæ Dominij passionum effectus & proprietas, inseparabilis est, subdit: Tranquillitatem habet anima, quæ ita in virtutum qualitatem atque habitum, sicut vitiosi in voluptatem, traducta est. Si hic finis est gastrimargia, se ipsum etiam non appetentem, auide ad cibum impellere, hic profecto finis erit

46.
I. de bea-
titud. in
Beati mi-
res.

Coll. 1.
cap. 11.

Coll. 1.
cap. 11.

Coll. 1.
cap. 11.

Coll. 1.
cap. 11.

Coll. 1.
cap. 11.

h. 11. in
Cant.

Coll. 1.
cap. 11.

Coll. 1.
cap. 11.

Coll. 1.
cap. 11.

Coll. 1.
cap. 11.

607-

continentiam. etiam esurientem se concinere: naturam iam liberam, atque nulli rei penitus obnoxiam. Si hic finis est libidinis in ipsa muta animalia, resque inanimatas inservare. iste profectus castitatis finis erit, in omnibus veluti ea fini sine animam, sensus innocuos servare. Hic patientia finis erit, ut quamvis in tribulatione quis sit, requiem tamen se habere arbitretur. Humilitatis, si nunquam etiam in conspectu laudantium, nostra intentio ab inanis gloria surripiatur. Longanimitatis profundum est, siue sit presens, siue absens, qui maledictus insequitur, eadem animi tranquillitate duras &c. Qui eiusmodi est (ne multa dicam) vivit quidem iam non ipse, vivit autem in eo Christus.

Coll. 11. cap. 11.

Abbas Chereimon apud Cassianum ponderans illa verba Psalmi 138. Mirabilia opera tua, & anima mea cognosceat nimis; Quis in se, inquit, opera Domini non miretur? cum inatrabilem ventris ingluviem, & sumptuosam gula perniciosamq; luxuriam ita in se viderit compressam, ut vix ipsum exiguum ac vilissimum cibum rard inuitusque percipiat. Quis non obstupescat opera Dei? cum illum ignem libidinis, quem naturalem antea, & veluti inextinguibilem esse credebat, ita refluxisse persenserit, ut ne simpliciter quidem se corporis motu sentiat incitari: Quomodo non virtutem Domini contremiscat quisque, cum homines quoddam diros, atque truculentos, qui ad summum iracundie furorem etiam blandissimis subditorum irrabantur obsequiis, ad tantam transisse viderit lenitatem, ut non solum nullus iam commoveatur iniuriis, sed etiam cum illata fuerint, summam magnanimitate congraudant.

Coll. 11. cap. 11.

Idem Abbas Chereimon: istud est mirabile opus Dei, hominem carnales affectus in carne positum resistisse, & in tanta rerum atque incursum varietate, vnum tenere animi statum, atque immobilem in omni accidentium permutatione durare. Quam virtute fundatus senex quidam, cum apud Alexandriam turbis infidelium circumfusus, non solum maledictus, verum etiam grauis impellentium vrgeretur iniuriis, etique a subsannantibus diceretur. Quid miraculi Christus vester, quem colitis, fecit ille inquit, ut his ac maioribus, si intuleritis, non mouear, nec offendar iniuriis.

Coll. 7. cap. 1.

Et Abbas Serenus apud eundem Cassianum; Nos quoque, inquit, viriliter adversus perturbationes & vitia dimicantes, poterimus ea ditioni nostra, discretionique subicere ac militantes in carne nostra extingueri (hoc est, domare) passiones, vel instabilem cogitationum nostrarum cohortem, rationis imperio subiugare. Et ita habebimus hanc imperandi potestatem, atque virtutem, quam non quibus volumus cogitationibus abducamur, sed his quibus spiritualiter delectamur, immorari vel imberere possumus: malis quidem suggestionibus imperantes, Abite, & abibunt: bonis vero dicemus, Venite, & venient: seruo quoque nostro, id est, corpori: ea que castitatis vel continentie sunt, similiter intungemus, & sine ulla contradictione deseruiet, & non iam suscitans nobis aduersos concupiscentie stimulos, sed omnem exhibens spiritui famulatum. Hoc est autem passionum dominium.

S. Ildorus Pelusiota, S. Chrysostomi discipulus: Qui turbulentarum animi commotionum tyrannidem, quam plerique nullam vi frangi posse existimant, tyrannice premit, atque subigit, hic, & vi fortis, & strenuus celebrandus est, & vi tyrannicida. Sensit ergo, posse hunc tyrannum malum, alia bona tyrannide sancta sui victoria, & mortificatione assiduam, per Dei gratiam, dominari, frangari, & subigi passiones.

S. Gregorius ponderans verba Christi Lucae 1. 3. mor. 21. In patientiam vestram possidebitis animas vestras; Quid est, inquit, animas possidere, nisi perfecte in omnibus vivere, cunctis mentis motibus ex virtutis arce dominari? Qui igitur patientiam tenet, animam possidet: quia inde contra aduersa omnia fortis efficitur, unde sibi, & se ipsum vincendo, dominatur.

S. 85. in Cant.

S. Bernardus, Anima, inquit, innixa supra dilectum suum, contra se nitentes inualecet, & facta se ipsa validior, coget pro ratione vniuersa. Iram, metum, cupiditatem, & gaudium, veluti quendam animi currum, bonus auriga reget: & in captiuitatem (hoc est subiugare passiones) rediget omnem carnalem affectum, & carnis sensum ad nutum rationis, in obsequium virtutis. Quidam possibilia sunt omnia, inueniunt super eum, qui omnia potest: Quante fiducia est vox: Omnia possum in eo qui me confortat. Nihil Omnipotentiam Verbi clariorem reddit, quam quod Omnipotentes facit omnes, qui in se sperant. Denique omnia possibilia sunt credenti. An non omnipotens, cui omnia possibilia sunt: Ita animus, si non presumat de se, sed si confortetur a Verbo, poterit utique dominari sibi, ut non dominetur ei omnis iniustitia.

Mar. 9. 22.

B. Laurentius Iulianianus, Si quempiam, inquit, agnosces post laudabilem conuersationem, post multimodam tentationum virtutumq; probationem, veterem cum actibus suis crucifixisse hominem, & per interiore exercitationem, pacem possidere mentis, atque cunctos sensualitatis motus dominio subicere rationis, scito tibi habitare Verbum. Huiusmodi, per tranquillitatem, & animi imperturbabilem pacem, quam duce gratia adeptus est, Dei filius nuncupandus est, dicente Domino: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. In se ipso namque tanquam in excelsa residens rationali sede, omnem cordis familiam providam gubernatione castigat. Huic dicit, (passioni) Vade, & vadit: alij Veni, & venit: atque seruo, corpori, fac hoc & facit. Nullum plus debito (iuxta sus possibilitatem) insolecere patitur corporis motuum, sed mox, ut apparet, resecat, & occidit.

de casto con. c. 14. col. 11.

Idem ibidem: Nemo naturaliter carnem suam odit, sed magis eam fouet, & nutrit: Et tamen carnales edomantur concupiscentie, & sub spiritu rediguntur dominium. Abnegando quidem se homo, desinit esse quod erat. Nouum induit hominem, noua incipit esse creatura, dum in spiritu ambulat nouitate.

cap. 1. col. 5.

Philip. 4. 13.

Et in Falciculo amoris idem ait: Excelsa Dei dona, spiritualiaque charismata, qua carissimus Deo, & Sapientie amatoribus prerogantur, perfectorum esse ornamenta probantur, qui domitas tenentes carnis, & animae passiones, nequaquam sibi viuunt, sed Christo, cuius

c. 7. col. 2.

cuius pascuntur deliciis, donis ditantur, & ebriantur amore.

l. de com. & compl. Chr. perf. col. 34.

Et alibi: Qui ad perfectionem currunt, eam apprehendunt, antequam perueniant, quod tendunt, desudant in virtutum certamine, & omnes animi passiones, ac sensualitatis motus, sub rationis redigunt seruitutem: ut nihil in eis indomitum atque indisciplinatum remaneat, quod sedet mentem, conscientiam conturbet, auferat fiduciam, affectum deuset, & diuidat unitatem: quae imperfectionis sunt signa, & consummanda charitatis impedimenta.

47. to 2. de reform. ment. 1. p. c. 12.

S. Bonauentura hoc ipsum docuit; nam, tradens gradus renouationis, quae Diuino beneficio fit in nostrâ voluntate:

Primus, inquit, est, resistere vitis, qui est status continentium.

Secundus est, Passionibus imperare, & pace frui, quod idem est, ac passionibus dominari: passionum dominium habere.

Tertius est, Deo adherere, & vni, quando iam virtutes transeunt in affectum cordis.

S. 1. quad.

Ad talem ergo dominatum nostrarum passionum contendendum est, homini creato ad Dei imaginem, & hac dignitate ornato. Nam, ut ait S. Leo: Si cupiditates corporis fuerint sortiores, turpiter animus amittet propriam dignitatem, & perniciosum erit, eum seruire, quem decuerat imperare. Si autem mens Reſtoris suo subdita, & supernis muneribus delectata, terrena voluptatis incrementa calcauerit, & in suo mortali corpore regnare peccatum non fuerit, ordinatissimum tenebit ratio principatum.

l. 2. Offic.

Denique Cicero inter tria munera virtutis, secundum esse ait: Cohibere motus animi turbatos, quos Graeci, Παθη, nominant: & appetitiones, quas illi ἐπιθυμια, obediens efficere rationi. Ideo S. Diadochus ait, Commune esse omnium virtutum continentia cognomentum, oportet igitur certantem, in omnibus rebus se continere, id est, cohibere inordinatos passionum motus virtutibus repugnantes.

8. 42.

Octauo Probatur à maiore ad minus tali argumento: Affecuti sunt aliqui serui Dei dominium passionum, ceteris magis rebellium, & quae difficilius frenari possunt, etiam à viris sanctis: Ergo multò magis acquiri potest dominium passionum, ut ita dicam, mitiorum, quae non tam vehementer inquietant hominem, ut illae aliae turbulentiores, & potentiores, & crebriores. Ergo potest acquiri dominium passionum omnium. Haec autem inter omnes passiones sunt praecipuae, iudicio S. Thomae, Gaudium, tristitia, spes, timor, & desiderium, quod loco spei dicit S. Thomas pont a S. Augustino. Sed maxime passio amoris, timoris, gaudij, & tristitiae, sunt expugnatae difficiliore, ut docet quotidiana experientia. Ideo meritò S. Bernardus ait, Totum cor in his quatuor affectionibus esse. Expugnatas autem eas esse circa aliqua obiecta, & subiungatas seruatorum Dei dominio, docent Historiae omni fide dignae, etiam iureiurando confirmatae.

1. 1. q. 25. a. 4.

48.

1. 2. q. 25.

2. 4. ad 1.

Aug. l. 14. Trin. c. 6.

S. 2. in ca. icium.

Quid est homini difficilius, quam non letari de vlla re humana & sensibili, ad quam trahuntur omnes à concupiscentiâ carnis, & à concupiscentia oculorum, & à superbia vitae? Tamen Esther aucter Deo dixit: Tu scis, quòd nunquam sit letata ancilla tua, ex quo huc translata sum, vsque in praesentem diem, nisi in te Deus Abraham.

49.

Esth. 14. 18.

De S. Ignati j profectu in spiritu (quem primo à sua conuersione anno habuit Diuino beneficio) sic scribit Maffei: Accersit ad haec, illud quoque non leue Dei beneficium, quod ei in omnem deinde vitam proprium ac stabile mansit, ut quotiescunque sublatis in caelum oculis astra suspiceret (quod saepe saepe faciebat ac diu) mortalia caelestia illi repente fordescerent: quibus tamen paulò ante totus fuerat immerſus, & diu vsque ad annum ætatis 27, quo conuersus est. Quid difficilius in homine est, quam non sentire passionem inordinatam turpis amoris, & desiderium laudis, & honoris! Ab utroque tamen affectu S. P. N. Ignatius, & quidem primo suae conuersionis anno, perfecte liberatus fuit. De primo sic scribit Maffei, quòd visa B. Maria Virgine cum puero Iesu, tantum repente odium, fastidiumq, concepit eorum, quae apud cacos mortales prima putantur, ac praesertim quae cum inhonestâ voluptate coniuncta sunt, ut omnes rerum illarum, quamuis dururna vsu ac vetustate corroboratas imagines, ex hominis memoriâ conspectus ille detestaretur.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

1. r. c. 1. vi. ca. 1.

cū rem tam difficilem, & raram, quā, ut ait
 vltus pulchrā similitudine S. Ambrosius, Plenum
 decorem, non statim vt eduntur (herbæ, & arbores,
 ac semina) accipiunt, sed certis & ordinatis proue-
 buntur augmentis, donec ad perfectam sui habitus
 quantitatem, per succedentia sibi incrementa proue-
 niant. Ita & semina charismatum, plantaq; virtutum,
 non in omni agro cordis humani, totum hoc pariter,
 quod sunt futura, nascuntur: nec facile reperitur in
 exordio maturitas, & in inchoatione perfectio. Quo-
 circa bene scripsit Ricardus de S. Victore: Non
 est eiuſdem facultatis & felicitatis Aegypto exire, &
 ecremum pertransire: mundum relinquere, & seipsum
 vincere. Illud vniſus diei opus est, hoc vix post multa
 tempora explemus. Durum, difficile, grande, se ipsum
 bene inspicere, & plene desplicere, perfecte probare, &
 penitus improbare. Quocirca si in exordio mutata
 vitæ S. Ignatius tam perfecte expugnauit passio-
 nem cupiditatis, gloriae, & honoris, adeo vbiq;
 altè radicatum, multò magis alia passiones mi-
 nus difficiles, expugnari, & perfecto domino
 (virtute, & Dei gratia collato) possunt subici.
 Sic etiam tristitia, & dolor, qui nasci solet eti-
 am inuitis & Sanctis tempore aduersitatum, &
 iniuriarum, difficillimè superatur, præsertim
 ita, vt eius loco gaudium & lætitiā vigeat, & ira
 abſit. Clauus est tristitia, inquit S. Ambrosius, clauus
 iracundia. clauus sunt omnes passionēs, quæ velut veru
 quodam animam nostram penetrant, & insigunt cor-
 pori, vt scribitur eius annectunt; tamen & has pas-
 siones multi serui Dei plene subiugarunt. De
 S.P.N. Ignatio, & S. Rotæ Romanæ Auditores,
 in sua Relatione supra citatâ, & Cardinales Sa-
 crotorum Rituum, differris verbis id testantur.
 Lætitia, inquit, & incunditas, quam percipiebat, ex
 laboribus, incommodis ignominia, & persecutionibus,
 quas pro Christo, & iustitiâ patiebatur. Et infra: Ad-
 mirabilem eius patientiam, & mansuetudinem demō-
 strat lætitia quâ fruebatur, cum aliquid aduersus sui
 ipsius personam & honorem inferri cernebat, & benefi-
 cia quæ in illos conferebat, à quibus iniuriis fuisse ap-
 petitus. Et alio in loco: Inanam gloriam & munda-
 nas laudes non solum fugiebat, sed si aliquid contra
 suum honorem fieri animaduertet, id ipsi arridebat
 maximè. Qui in presenti vitâ, inquit S. Chrysosto-
 mus, propter Christum multas fert afflictiones, mul-
 taq; grauiâ patitur, & antequam regni calorū ma-
 gnâ illam retributionem assequatur, magnâ hic po-
 tuitur fiducia, animamque suam ita excellam efficit vt
 posthac grauiâ omnia quasi è sublimi derideat. Idque
 probat exemplo Pauli Apostoli. Tandem sub-
 dit: Hominem nihil mali expertum, mox si quæ fortui-
 tū oboruntur turbulentia, imò non solum res ipse, sed
 & stulta opiniones & rerum vmbra pauidum reddunt,
 & perterrent. Verùm qui non omnino in exercitijs in-
 certamen ingreditur, sed multa antè mala perpassus est,
 is omnibus postea superior fit, & tanquã graculos cro-
 citantes eos, qui minantur, contemnit. Non parua autè
 hac est corona, neque exigua merces, quòd illum nihil
 humanarum rerum mouere potest.

Timor quoque & mortis, & dæmonum, &
 prædonum, ac latronum, & suppliciorum, &
 bestiarum, & tribulationum, vehementer alte-
 rat homines, estque tam superatu difficilis, vt
 quidam Sanctorum Patrum apud S. Ioannem
 Climacum dixerit ei: *Miracula excedere omnia, esse*
in medio tumultuum, impauidum animo. Scimus tam-
 en ex Ecclesiasticis historiis eius dominium
 multos Dei beneficio acquisiuisse. S. David &
 leonem, & vrsum inuasit, & interfecit, & di-
 cebat: *Si consistant aduersum me castra, non timebit*
cor meum. S. Antonius teste Athanasio in eius vi-
 tã, nec leonum, nec dæmonum quotidianas congrega-
 nes expauit, nec quadrupedum, & reptilium feritatis in
 solitudine cessit, immobilem & tranquillam retinens
 animi firmitatem. S. Hilario adhuc puer, inua-
 dentibus se latronibus, eique minantibus dixit,
 se eos non timere, vt scribit S. Hieronymus in
 eius vitâ. Hoc ipsum de S. Martino scribit Sul-
 pitius Seuerus. lib. de vitâ B. Martini c. 4.
 Abbas Theodorus impetrauerat à Deo, vt
 auferretur ab eo formido. Vnde interrogatus à
 quodam: *An si fiat subito sonus ræne alicuius, time-*
ret? Respondit: *si calum terra adheret, Theodorus*
non formidat, vt scribitur in Vita Patrum.
 De Abbate Ammone scribit Rufinus, eum
 rogatum ab habitatoribus loci cuiusdam, vt pe-
 rimeret draconem immanissimum, vicinas vastantem
 regiones, & plurimos perimentem, cum fixis genibus in
 terram Dominum deprecaretur, & bestia cum ingenti
 impetu venire super eum capisset, tererrimis statibus, ac
 sibilis stridoribusq; præmissis, ille nihil eorum metuens,
 conuersus ad draconem dixit: *Perimat te Christus, Fi-*
lius Dei &c. & statim draco omne simul cum spiritu
 euomens venenum disruptus crepuit mediis.
 S. Gregorius Papa scribit S. Marcium per
 triennium in sua speluncâ solum cum solo ser-
 pente, & orantem, & cubantem mansisse im-
 perterritum, & cubantem ori eius manum, &
 pedem extendisse. De S. P.N. Ignatio scribit Ri-
 badeneira, cum ex Hispania nauigaturus esset
 in Italiam, amicos dissuasisse nauigatione, quòd
 Aenobarbus nobilis Turcarum Archipirata, Tyrrheni
 mare validâ classe obsidere diceretur. Sed Ignatius ma-
 gnitudine periculi nihil commotus, nauim conscendit, &
 quamuis ea nauigatio grauis & periculosa fuerit, ma-
 lo nauis disiecto, multiq; armamentis vt tempestatis,
 vel amissis, vel labefactis, spes nihil esse videretur ad
 salutem ideoque se ad mortem omnes pararent, Igna-
 tius tamen se diligenter excutrens, animumq; suum
 perentians atque explorans, timere nullo modo poterat.
 Et, vt idem alibi de eo scribit *Cum esset Præpositus*
Generalis, aliquoties dixit si Summus Pontifex impe-
raret, vt in ostio Tiberino scapham, vel nauigium quod-
cunque primum inuensset, lauo, malo, velis, remis, ca-
terisque armamentis spoliatum, conscenderet, & ita
abique vltro commeatu mare transiret, se id non solum
aquo, sed etiam libenti animo facturum.
 Timor quoque tribulationum imminentiũ
 vehementer perturbat, potest tamen diuina
 gra-

1. de ro-
 ca. gen-
 cap. 3.
 14.
 1. vi.
 1. de
 erem.
 mal. c. 1.
 54.
 0.
 pag. 11.
 capit.
 55.
 pag. 10.
 pag. 11.
 S. de re-
 linc. 55.
 Col.
 1. de
 i. 1.
 1. 4.
 1. 5.
 1. 45.
 p.

56.
 gr. 4. col.
 8.
 1. Reg. 17.
 34. 36.
 Psal. 26. 3.
 c. 25.
 c. 7.
 L. 5. libel.
 7. num. 6.
 1. 2. Vit.
 PP. c. 8.
 Rosvv. p.
 466. col.
 1.
 1. 3. dial.
 cap. 16.
 1. a. c. 5.
 1. 5. c. 4.



gratia beneficio, & nostro studio, obtemperanti auxilijs gratia, penitus excludi, adeo ut eius loco succedat desiderium ardens tribulationum, & gaudium in illis. Hoc assequutus fuerat Paulus Apostolus, qui dicebat: *Gloriamur in tribulationibus.* Et alio in loco: *Libenter gloriamur in infirmitatibus meis: placeo mihi in contumeliis, in persecutionibus, in angustijs pro Christo.* Quemadmodum enim qui primum nauim conscendunt, inquit S. Chrysostomus, nauis eant, & capitis vertigine laborant, turbati ac fastidio correpti, qui vero multa longaque maria sunt emensi, qui milles se fluctibus audacter commiserunt, & crebra sunt passi naufragia, peregrinationem eiusmodi confidenter aggreduuntur, sic mirum & anima, qua multas sustinuit tentationes, & magnas pertulit afflictiones, laboribus demepsit affusata, & sibi comparato habitu patientia, non amplius est metuculosa, nec terroribus obnoxia, nec ingruentibus malis turbatur, sed a sidiua rerum, que accidunt, exercitatione, ac frequenti casuum meditatione robotata, quascunque insurgunt incommoda fert facillime. Hoc fuerat assecutus S. Franciscus Xaverius, qui obstupescens omnibus familiaribus, multa ei pericula grauissima proponentibus, adfutura in longissimis itineribus ac tempestatibus, tyrribus, piratis, & multas erumnas ac cruces & discrimina, nihil omnino metuebat, ut scribit Turfellin l. ultim. vitæ eius c. 9.

Rom. 5. 3.
2. Cor. 15.
9. 10.

S. de glori
a tribul.

l. 2. epist.
147.

57.

l. 2. q. 77.
a. 14.
l. 2. q. 77.
a. 5. & 6.

2. par. 5.
de charit.
pag. 16.

pag. 613.

Probi enim viri, inquit S. Ildorus Pelusiota, ac virtute præditi, omnibus rebus sublimiores sunt, non modo animi molestiam, sed etiam timores & pericula, & quasuis mutationes superantes. Non nihil perpetuendo, (sed quod multo maius est, ac diuinam huiusmodi vitam conspiciam facit) ingruentia etiam ea contemnendo.

Denique nulla passio est tam difficilis expugnata, ut amor proprius, seu amor sui, qui, ut ait S. Thomas, & ex professo probat, est causa omnis peccati, & passionum inordinatarum fons: uti etiam passiones, eiusdem Sancti iudicio, sunt causa peccati. Atqui amor proprius potest proflus debellari, & potest haberi eius dominium ergo multo magis passionum, quæ ut plurimum ex amore proprio pullulant.

Quod amor proprius possit debellari, & subici dominio hominis, immo quodammodo aboleri, patet ex testimonio Sacræ Rotæ Romanae Auditorum, & Cardinalium Sacræ Congregationis Rituum, qui in vtraque Relatione datâ Paulo V. & postea Gregorio XV. pro Canonizatione Sancti Ignatii sic decreuerunt:

Hanc in Deum charitatem adeo puram in suo corde aluit, retinuitque, ut etiam sui ipsius amorem proflus à se amandauerit. Et paulo supra: Neque verò autummodo custodius cor suum ab eis, que sunt contra dilectionem, sed etiam à se ipso amorem rerum omnium, que Deus non sunt, proflus abiicit, atque in eundem transfudit. Deum, omnemque affectionem ad Dei dilectionem transferre conatus est. seu, ut loquuntur S. Rom. Rotæ Auditores, ad Dei dilectionem retulit.

Quocirca si potuit habere tale proprii amoris dominium, qui excitat omnes inordinatas passiones, multo magis moribus passionum dominatus est.

Ira furor quam sit in hominibus vehemens, omnibus perspectum est: hanc tamen subingari posse, præter alia supra allata, ostendit exemplum Abbatis Davidis, quem Theodoretus scribit, per 40. annos in Monasterio gubernasse 150. personas, & quamuis essent innumerabilia, que eum irasci cogent, tamen absque ira toto hoc tempore vixisse, & mansisse immobilem, tanquam incorporeum, sine vlla vultus mutatione, non tantum non concedenda ira, ut vinceret, sed nec ut moueretur quidem, omnino permittendo.

Simili ergo modo, & aliarum mitiorum passionum dominium, Domino opitalante, potest acquiri.

Nono & vltimo probatur hoc ipsum exemplis Sanctorum, qui assequuti fuerunt perfecti passionum dominium, tale, quale infra describetur. Omnis autem exemplis supra commemoratis clariora adferam.

De Abrahamo S. Zeno Veronensis sic ait: *A filio ad agnum transfudit dexteram, semper laus & gaudens. Nec mutatus est vultus eius, cum esset victima commutata.* Magnum est dominij signum, non mutare vultum ante occisionem intentatam filij. Sanè Seneca Stoicus, in sensibilitatis assertor, de se & suis contrarium scribit ad suum Lucillum, *Sensit, inquit, quandam ictum animi, & sine metu mutationem, (scilicet in vultu) quam insolita rei nouitas, simul ac seditas fecerat. Non de me nunc tecum loquor, sed de illo in quem ius fortuna perdidit: huius quoque ferietur animus, mutabitur color.* Atqui in Abrahamo non fuit mutatus, quia perfectissimum habuerat tristitia, amoris, & timoris dominium.

De Moysè ex sententiâ S. Macrinæ sororis, scribit S. Gregorius Nyssenus, disputat. de Anima & Resurrectione: *De Moysè audimus, quod is nec ab ira nec a concupiscentia vincit, & superari possit, virusque ei perhibente testimonium Historiâ, quod & lenis, mitis, esset supra omnes homines (per lenitatem autem & elementiam, ira vacuitas, & ab iracundia animus alienus ostenditur). & quod non concupisceret quidquam eorum, circa que in plerisque hominibus concupiscenti vim occupatam esse videmus. Hæc in lege veteti.*

In nouâ verò, Imprimis de S. Ioanne Euangelista ad Insulam Pathmos relegato sic scribit S. Dionysius Areopagita in epistolâ ad eum missa, in qua etiam ei liberationem ab illo exilio prædixit: *Et te quidem (ita habet mea versio) non adeo inanis sum ut arbitrer aliquid pati, immo & passiones corporis hac tantum in parte sentire te credo, ut eas solam diuidices. Carnis enim nequaquam cedens blanditijs, inquit B. Laurentius Iustinianus, voluptates eius tenebat edomitas: sensuum lenocinia sub disciplina censura spiritualis cohibens, sicut mentem*

58.

relig. hist.
cap. 4.

num. 42.

59.
Ser. 1. de
Abrah.

ep. 38.

epist. 10.

S. de S. Jo.
Euang.

tem Deo, ita Spiritus subdebat & carnem. De aliis quoque perfectioribus Christianis ibidem S. Dionysius sic scribit: Alios cernimus, hic iam Dei confortio, & familiaritate beatos, quia ab affectu omni materialium rerum longissime secedunt, & in omni libertate malorum omnium (alia versio habet: & libertate ab omnibus malis) ex presenti vita, futura primitias sumunt, inter homines Angelico more conuersati, cum omni tranquillitate animi, ac denominatione Dei ac sanctitate, ac reliquis virtutibus. Porro alia versio Ioannis Scoti, vetus appellata, sic habet: Alios videmus hinc iam cum Deo factos, quoniam qui sunt veritatis amatores, passibilitate quidem recedunt materialium (scilicet rerum) in omni autem omnibus malis libertate, & amore diuino honorum omnium, pacem diligunt, & sanctificationem, & ex presenti vita incipiunt futuram, Angelicè & pulchrè in medio hominum conuersantes, cum omni impassibilitate, & diuina nominatione (hoc est tanquam dii quidam ob vitæ sanctimoniam sic nominati) & bonitate, & aliis optimis. Vos igitur non existimo quid pati, sed & corporis passiones solummodo iudicare, eas sentiendo credo. Hoc est, ut explicat Dionysius Carthusianus: Non sum ita insipiens, ut rear vos sanctos Apostolos, & apostolica sanctitatis viros pati inmoderantias passionum animæ, à quibus estis reformari, & non credo vos sanctos viros pati in corpore, eo modo ut alij, sed solum ut diiudicetis, id est, discernatis idoneè.

Tales erant duo illi fratres Monachi, in Vitæ Patrum commendati, pariter in cellâ commorantes, quorum humilitatem & patientiam multis etiam de Sanctis Patribus collaudabant. Audiens verò quidam sanctus vir, voluit probare, si veram perfectamque humilitatem haberent: venit ergo ad visitandum eos. Cumque cum gaudio suscepissent eum, & ex more complessent orationes, & psalmodiam, egressus foris cellulam, vidit paruum hortum, ubi sibi olera faciebant: Apprehensoque baculo cum toto impetu cepit omnia extra cadendo confringere, ita ut nihil omnino remaneret. Videntes autem supra dicti Fratres, nihil penitus dixerunt, sed nec vultum tristem aut turbatum habentes. Et rursus ingressi cellulam, vespertinas orationes complentes, adorantes eum dixerunt: Si precipis Domine, liberas, ut eum qui remansit caulem coquentes gustemus, quia iam hora est ut cibum sumamus. Tunc Senior adorant eos dicens: Gratias ago Deo meo quia video Spiritum sanctum requiescere in vobis; & idè hortor vos ac moneo, Fratres Charissimi, ut vsque in finem custodiatis sanctæ humilitatis & patientiæ virtutem, & ipsa in regno cælesti vos magnos & sublimes in conspectu Domini faciet apparere.

S. Ignatius Martyr, laudans vinum Episcopum Philadelphicæ, ait: eius animam fuisse nullis affectibus obnoxiam: omnisque iracundiæ victricem, ut qui vivat in omni mansuetudine Dei.

S. Basilii quoque talium exempla nouit, & commemorat: Si naturales corporis motus, & affectiones ab animo edomari non possent, merito culpa in corpus posset transferri, sed inuenti sunt multi, quorum studiis illa deuicta cessere.

S. Hieronymus Pelusiota B. Timotheum laudans lib. 2. ep. mortuum, inter alias virtutes eius commemorat hanc acquisitum difficillimam: Ventrem ventrisque, affectas affectiones tyrannicum quendam in modum subegit ac superauit: sic nempe, ut illi frugalitatem, victusque tenuitatem indiceret, his autem ne se quidem commouere permitteret.

Et alio in loco: Qui turbulentis animi permotionibus dominatur, & timoribus, & periculis, ac denique omni mutatione superior est: non quòd nihil patitur (hoc enim fortasse fieri nequit,) sed quòd multò maius atque admirabilius trophæum efficit, quia ea imperum facientia, & velutantia, relaque miti contemnat.

De S. Martino scribit S. Severus Sulpitius: Nemo unquam Martinum vidit iratum, nemo mouentem, nemo ridentem: vnus idemque semper cælestem quodammodo lætitiæ vultu præferens, extra naturam hominis videbatur.

S. Ambrosius transferens ad meliorem locum corpora Sanctorum Martyrum Nazarij & Celsi, multa tunc edentium miracula, audit a dæmonis voce ex arreptiis clamatis: Se ab Ambrosio torqueri: ad illum conuersus, obmutescit, diabolè &c. Nam Ambrosius non sicut inflari. Qui autem vanam debellauit gloriam omnium difficillimam, multo facilius passiones subigare potest.

De S. Ioanne Climaco in eius vitâ scribit Daniel Monachus: Luxuriam adèdè extinxit, ut omnino obstructa sedaretur, nullasque molestias irrogaret. Cupiditatem verò, quam idolorum venerationem Apostolus esse definit, fortissimè superauit. Cumque nullius mortalium rei affectione teneretur, æternorumque solum sensu pasceret, noxia tristitiæ liber euasit. Iracundiæ verò tyrannidè in se ipso per obedientiæ gladiū occiderat.

Et S. Ioannes Climacus epistolâ ad Ioannem Abbatem Raythu, quæ extat initio operum S. Climaci sic scribit: Mihi persuasum est, (puro autem quòd & prudentiam singulis mundissimum tue mentis oculum, ab omni terrenâ & tenebrosa conspersione purificatum, liberè & absque vllius obicis retardatione, Diuinam intueri lucem, atque ab ipsa omnino illustrari. Cùm autem terrenâ, & tenebrosa conspersione, potissimum ab inordinatis passionum naturalium motibus proueniat, si iudicio S. Climaci, Abbas ille fuit ab omni terrenâ conspersione purificatus, non sensit motus inordinatos passionum. Et ob hanc causam in primâ periodo illius epistolæ, sic eum alloquitur, indicans hanc impassibilitatem in passionibus inordinatis: Accepi conuenientissimam honestissimo tuo atque impassibili instituto epistolam tuam. Et gr. 4. col. 4. scribit se in quodam Monasterio inuenisse viros, qui dicebant se perfectè exuisse omnem laboris & doloris sensum in maledictis, & contumeliis. Ibidem col. 5. narrat de quodam Monacho 80. annum agente vocato ab Abbate mensæ assidente, permissò sic sine cibo per duas horas stare, stetit immobilem vsque ad finem refectiõnis, nullamque penitus malignam cogitationem aduersum Abbatem, admissè,

mississe, sed existimauisse à Deo non ab Abbate hoc præceptum exisse, & se non coram mensa horum sed coram altari Diuino asitare. Idem ibidem. col. 14. Ioannes Opanij Osabaitis. vir mihi charissimus, perturbationibus & passionibus liber, verboque & opere mundus (cum eius experimentum caperem) mihi retulit &c.

h. 23. in
Gen.

S. Chryostomus: Cum videmus congeneres nostros, & eisdem affectionibus obnoxios, non eadem quæ nos ferret, sed & validâ ratione gubernare naturam & inordinatos motus domare, & refranare concupiscentiam, imperare furori & iræ &c. nonne manifestum est, quod illi post gratiam Dei, suo studio bene agere poterunt?

cap. 38.

De S. Iosaphat scribit S. Ioannes Damascenus in eius vitâ: Consequutus est, ut vitiosas omnes affectiones exstingueret, carnisque affectum spiritui, non se uic ac seruum Domino subiceret, deliciarum omnium animique remissionum obliuione caperetur, somno tanquam improbo mancipio imperaret &c. Sic autem naturam nocturnis excubiis subiiciebat, ac si nullâ omnino carnis & corporis parte constaret.

in præc.
rel. hist.

Theodoretus de Sanctis quorum Vitas scripsit, quorum etiam aliquos nouit, hæc scribit: Diaboli procellas strenuè repulerunt, & in dicam Apostolicè, cum corpus castigasset & in seruitutem rede-gissent, iræ quidem ardorem sedauerunt, cupiditatum autem rabiem quiescere coegerunt: ieiunando & humili cubando, sopitis animi motibus, repressisque eorum exultationibus, coegerunt corpus sedus inire cum animâ, & soluerunt bellum, quod est eis à naturâ insitum (scilicet per rebellionem passionum, & carnis pugnam cum spiritu) Pace autem sic intere à mitâ omnem aduersariorum cateruam expulere. Nam cum eis deessent cogitationes que interna proderent, & membrorum suorum auxilio priuari essent, bellare non poterant. Talis autem Sanctorum status est perfectum passionum dominium.

l. 1. c. 4.

De S. Bernardo in eius Vitâ ita scribitur: Natura in eo non dissentiebat à gratiâ: fortis erat animâ bonam, sensualitatem non curiosè lasciuam, nec superbe rebellem, sed congaudentem spiritualibus studiis, & in eis que ad Deum sunt, sponte subditam spiritui & seruientem &c. Ad comedendum usque hodie vix aliquando voluptate trahitur appetitus, sed solo timore defectus. Etenim comesturus, priusquam comedit, solâ cibi memoriâ satur est, si accedit ad sumendum cibum, quasi ad tormentum, &c. Sed & vsus parsimonia sic ei in naturâ versus est, ut est aliquando corporalis sibi cuiuslibet refectio plus aliquid solito velut indulgere, vix possit.

c. 5. vitæ
num. 8.

De S. Fran. scribit S. Bonau. Ad tamam peruenerat puritatem, ut caro spiritui, & spiritus Deo harmoniâ mirabili concordarent. Et alio in loco, sic de eo scribit: Licet innocens eius caro, que iam se sponte subdebat spiritui, nullo egeret flagello &c. Et alibi: Tanta in eo carnis ad spiritum erat concordia, tanta obedientiæ promptitudo, quod cum ille niteretur ad omnem sanctitatem pertinere, ipsa non solum non repugnaret, sed præcurrere niteretur. Hoc autem præstabat passionum dominium.

c. 9. n. 3.
c. 14. n. 1.

De S. Catharinâ Senensis B. Raymundus eius Cõfessarius sic scribit: Expers erat omnium passionum humanarum, aliis virtuosis communibus consuetarum. Nec per inflans poterat à seruore charitatis quoquo modo remitti, & ideo nec vana gloria vento, nec vnguis irrationabili appetitu, locus in mète illa poterat reperiri.

De quodam Monacho scribit Cefarius, eum interrogatum à suo Abbate, quâ ratione tantum miracula patranti donum à Deo obtinisset, ut vel solo vestium, vel cinguli, quo cingebatur, cõtactû, ægris sanitatem redderet. Respondit, se nihil præ ceteris facere, sed id tantum, quantum omnes alij: vnû id tantum certò asseuerare possum, me nec prosperis extolli, nec aduersis deici, & nullâ re, quæcunque eueniat, turbari, vel inquietari, & in quolibet rerum euentu, qualiscunque is demum sit, pacem, & quietem præferre, siue eę propriè ad me solum, siue etiam ad alios spectent. Similia narrat Taulerus, & ex eo noster Cornelius, & Rodericius, de quodam mendico Sancto, qui tale responsum, & adhuc significantius, dedit cuidam Theologo. Et Blosius in Monili spirituali de quadam S. Virgine De B. Catharinâ Genuesi in eius vitâ præfatione scribit Frater Matthias Tanner: Humanam fidem excedere videtur. B. Catharinam à tricesimo ætatis sue anno vsque ad finem vitæ (scilicet per plures quàm 30. annos) omni ad malum seu vitium inclinatione caruisse. Quod non esse incredibile probat ratione, & exemplis.

Et e. 5. eius vitæ sic scribit: Tam erat vehemens & continuus ardor eius, ut præter naturales inclinationes, nulla ipsi tentatio appropinquare posset, sicque vsque ad finem vitæ perseuerauit. Sed & illa eius naturales propensiones, foris eius reluctatione paulatim ambibata sunt, dicebatque, nullo negotio tentationi cuiquam resistere. Cum enim cor ipsius puro esset amore succensum, muscus tentationum nulla aduolandi, nedum inuolandi esset occasio. Pari ratione in operibus internis, quàm exteris nihil pariebatur difficultatis. Dulcis amor eius, anima cordis, voluntatis, & omnium aliarum potentiarum ipsius absoletus Dominus erat: atque vniuersa in se per verum amorè penitus transformarat. Idcirco vnus ipse in cõtû eam perpetuò regebat, & ducebat. Sensualitati aliquid concupiscentiæ, si a sedulo, & fortiter reluctabatur, ut postea nullius rei desiderio tangeretur. Si quidpiam abhorreret, veluti saniem cadauerum, & similia nauseabunda, eadem incunctanter ori ingeste manducabat, vel bibebat, & deinceps nullâ prorsus sentiebat nature repugnantiam. Hoc pacto omnes sensus suos mortificauit. Et infra: Primus quatuor annis, quibus sentiebat lucem spiritus cum carne & passionibus, euolutis, vniuersa eius inclinationes fuerunt peremptæ. relicto illi habitu virtuosio, in omnibus promptitudinem & facilitatem præstante.

De S. P. N. Ignatij in suas passiones Dominio, sic scribit testis iuratus Ribadeneyra: Appetitus omnes, sic Ignatij Dei gratiâ, studio, laboreque peruererat, & obedientes rationi effecerat, ut non quidem & absque omni animi affectione esset (hoc enim

enim ab hominis natura est alienum) sed certe ut ab omni commotione animi ; motusque turbulento vacuus videretur. Eratque id consequens ut cum calidus natura corporis ; que constitutione biliosus esset, propter summam tamen lenitatem, quam in omni sermone, vitæque consuetudine adhibebat, frigidus ipsis medicis, lentusque potius videretur. Sed eo quod in interiori affectu vitiosum erat, edonito, actio ubi opus erat, vigebar: neque animi summa moderatio ; vim efficiendi vllâ ex parte minuebat.

4. par. 6. in Relatione pro eius Canonizatione datâ, ut moris est in scripto, Paulo V. examinatis deponitibus sexcentorum, & septuaginta quinque testium inratorum, statuerunt aliquot in locis dictæ Relationis, illum habuisse pacem interiorē, & dominium omnium suorum motuum & passionum: idque peperisse admirationem aliis, quod semper fuerit in eadem animi dispositione nec vnquam se turbasse de aliquâ re, & semper fuisse animo tranquillo. Postea in alia Relatione impressa data Greg. XV. in Cōsistorio secreto coram omnibus Cardinalibus, nomine Congregationis Cardinalium Sacris Ritibus præpositorum, à Francisco Maria de Monte Episcopo Portuensi S. R. E. Cardinali, & Præside dictæ Congregationis, cum dicta Cōgregatio Cardinalium examinasset supra citatâ Relationem S. Rom. Rotæ, eamque (quod aliis quibusdam Relationibus non contigit) amplexa esset, & comprobasset, ludentius adhuc testimonium dedit aliquot in locis.

Primò tractans de Charitate Ignatii erga Deū, Ex his, inquit, oriebatur magnum illud gaudium spirituale, quo hic seruus Dei plane repletus, ac referens erat illa serenitas quam semper in vultu præferebat, illa pax interior animi. & illa potestas, ac dicitur, quam in suos motus, & perturbaciones obtinebat. Fuisse autem in S. Ignatio hoc passionum eius dominium, non exiguum, sed summum, sic Secundo dicunt Cardinales Sacrorum Rituum, explicâtes animi eius magnitudinem: Et quoniam, inquit, cōmotio suarum, & perturbacionum, ut diximus, dominium obtinuit perfectissimum. De S. Francisco Xaerico scribit Turcellinus: Omnes animi motus domitos cōpressoque in sua ditione ac potestate habuit. Hinc illa perpetua mentis tranquillitas, & idem semper vultus. De P. Balthazare Alvarez scribit P. Ludovicus de Ponte in eius Vitâ, eum Diuino beneficio obtinuisse, sui ipsius, & affectuum omnium tam exactū dominium, ut nemo illum turbatum, aut iratum viderit; Passiones enim que antea illum impediabant, postea non solum non nocebant, sed rationi ipsi obtemperabant in iis, que illa iubebat.

Nulli ergo dubium esse potest, posse Dei seruos in hac vitâ, beneficio Diuine gratiæ, assequi perfectissimum suarum passionum dominium. Merito ergo S. Gregorius Nyssenus à S. Thoma citatus, cum S. Thoma afferit, appetitum sensuum subiecti rationis imperio quo ad aliqua, esse quo ad dispositionem corporis non subiacet imperio ratio-

nis, sicut & membra corporis, quibus opera sensitiua partis exercentur, subduntur rationis imperio, ut S. Thomas alibi ait. Merito quoque Christus Dominus tradens Regulas 20. B. M. Magdalene de Pazzis de modo bene viuendi, regulam vendicimam talem ei dedit: Sis dominatrix tuarum passionum, petendo talem gratiam à me, qui sum dominator omnium creaturarum. Si enim impossibile esset dominium passionum, ad hoc acquirendum Dominus dilectam suam Sponsam non excitasset, nec suam ad id opem obtulisset, illius precibus impetrandam. Deus enim, ut cum S. Aug. & Concilio Arausicano, & S. Hier. ait Concil. Trident. impossibile non iubet, sed iubendo monet, & facere quod possis, & petere, quod non possis, & adiuuat ut possis. Merito quoque apud S. Ioannem Climacum quidam Sanctorum, dans ei varia monita acquisitu possibilia, hoc quoque tradidit: Affige in anima ligno (quam crucem dicimus incudem, videlicet mentem, ut per alternos malleorum ictus & crepitus percussa, ludibriis, & maledictis, irrisionibusque lacepsita, iniuriis affecta, infracta, & in nullo laesa, seu dissoluta perseverans, tota lenis, & plana, immobilisque persistat. Irrisiones horis singulis, ut aquâ bibes. Hic autem status est omnium acquisitu difficillimus. Si ergo id potest acquiri, etiam aliarum passionum facilius erit mortificatio.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

Soluuntur Obiectiones contra dictâ Capite præcedente.

Obiectiones Primò. S. Ambrosius expresse asserit: Grauisima causa culpa conscientia, quam tamē ratio emollit, & comprimit. Emollire enim potest, eradicare non potest, quoniam animus, qui est rationis capax, non est suarum passionum dominus, sed repressor, ergo nullus in hac vitâ, iudicio S. Ambrosij, potest acquirere suarum passionum dominium, siquidem earum dominus esse non potest.

Respondeo iuxta Theologorū, & Philosophorum moralium receptam ab omnibus doctrinam, duplex esse dominium: vnum despoticum, aliud politicum, seu civile. Illud est, in homine sano & non impedito respectu sui corporis membrorum, quæ ad minimum eius nutū mouentur, & à motu cessant, & nunquam ei resistunt: Hoc est Prætoris, vel Consulis in Ciuitate respectu ciuū, qui etsi sepe obediunt, sepe tamen resistunt, & non obediunt. Et ita Aristoteles cū S. Thoma receptus docet, Rationem præesse irascibili, & concupiscibili non principatu despotico, qui est Domini ad seruū, sed principatu politico, qui est ad liberos, qui non totaliter subduntur imperio. Hoc S. Basilio docuerat: Sunt, inquit, corporis affectiones violentæ quidē, si otiosa in nobis sit ratio; morigeræ verò, si illa præsideat, & gubernacula moderetur. Quādo S. Ambrosius negat animum esse suarum passionū Dominū, sed repressorē, loquitur de Dominio despotico, non verò negat posse eum habere tale dominium, de quali

1. p. 6. a. in Ro. 1. p. c. 8. 4. 1. de 1. p. 10. 17. 16. ca. 4. 5. 6. Nyfl. 4. ca. 8. 9. Th. 1. 2. q. 17. 2. 7.

1. par. vit. cap. 9. 5. 6. c. 11. 8. 1. de 12. cob. c. 1. 1. de 12. Aug. 1. 8. Conf. c. 9. Th. 1. p. q. 81. a. 3. ad 2. & q. 92. a. 1. ad 2. & q. 96. a. 4. Et 1. 2. q. 17. a. 7. Arist. 1. 1. Polit. c. 3. 67. Arist. 1. 1. Polit. c. 5. Th. 1. 2. q. 17. a. 7. c. 3. Cōst. Monast.



quali disputamus. Quod euidenter ex pluribus S. Ambrosij sententiis ad confirmandum hoc quod dicimus valituros apparebit.

l. de Cain & Abel. cap. 1. 68.

Nam in Moyse agnouit tale dominium. Sic enim de eo scribit, ponderans illa Dei ad Moysen verba: Posui te Deum Pharaonis: Etenim, inquit, victor passionum omnium, (quod idem est, ac si diceret, factus passionum omnium Dominus) nec vllis captus seculi illecebris, qui omnem istam secundum corpus habitationem, caelestis puritate conuersationis obduxerat, mentem regens, carnem subiciens, & regia quadam autoritate castigans, nomine Dei vocatus est; ad cuius similitudinem se perfecta virtutis vbertate formauerat. Quae omnia is conueniunt, qui habent perfectum omnium suarum passionum dominium.

69. l. de Noe & Arca. cap. 9.

Posse autem & debere etiam nos aspirare piis conatibus & studiis ad passionum dominium, sic ait S. Ambrosius in loco alio: in quo cum ostendisset, quantoperè post perditam peccatis innocentiam paradisiacam (quae passiones omnes coeercebat) nunc miserae seruituti subiciat hominem libido, & alia cupiditates (hoc est passiones) monet, vt in hoc vite huius diluuiio menti vigor intra istam arcam includat omne genus animantium, quod est super terram, scilicet passiones nostras. Modum autem hunc praescribit: Cohibe, inquit, & tu irrationabiles passiones tuas, omnesq; sensus tuos menti subice, animique imperiis: hoc est, dominio passionum assuesce. Euolare foras non sinas cupiditates tuas, exire in vulgus libidinem, & per rationabilem mentem poteris etiam irrationabilia tua (scilicet passiones inordinatas & irrationabiles, & praeter eas passiones) & immunda peccata ab omni periculo diluuij liberare. Quibus verbis manifestè indicat, posse nos assequi nostrarum passionum omnium dominium.

70. l. de Noe & Arca. cap. 25.

Gen. 1.

Sed adhuc clariùs alibi S. Ambrosius ostendit nos posse perfectissimum dominium passionum acquirere, tale quodammodò, quale habet rusticus super sua olera: Ponderans enim illa verba Dei: sicut olera pabuli dedi vobis omnia; Secundum altiore, inquit, sensum hoc dictum est: quod irrationabiles passiones, ita debeant menti sapientis, vt olera rustico esse subiecta: atque ita vitamur reptilibus cogitationibus, vt agricola oleribus, quae licet obesse non possunt, cibi tamen non habent gratiam fortioris. Generale enim omnibus & commune praecipit, non altiora indicit genera virtutum, quae vtiq; paucorum sunt: sed etsi quis virtutum epulas fortiores sibi exhibere non possit, huiusmodi tamen habeat passiones, quae non noceant, sed delectent, nimirum cooperando ad actiones virtutum.

71. l. de Isaac & anima. cap. 3.

Idem alio in loco, Decora inquit, est anima, quae passiones corporis subigit, & ad virtutum officia conuerit, repugnantesque motus sibi obedientes efficit. Atqui hoc praestat dominium passionum, habere motus obedientes passionum. Idem in eodem libro sic describit dominio passionum praeditum: Praesidet vnusquisque sibi quadam potestate (scu

cap. 4. 72.

dominio) regali, si coeerceat in se corporis luxus, & seruituti redigat carnem suam. (dominium autem & seruitus sunt correlatiua, vt loquuntur Philosophi.) Ideoque dictum est, Regnum Dei intra vos est. Qui autem est Rex suarum passionum, & cuius caro serua est, Dominus est suarum passionum & carnis. Quocirca agnouit S. Ambrosius posse haberi in hac vita dominium passionum, etsi non despoticum, sed politicum, seu ciuile.

Et alibi: Etsi vis quadam natura in omni appetitu l. 1. Offic. sit; tamen idem appetitus subiectus est lege natura ip. cap. 47. suae, & obedit ei. Vnde boni speculatoris est, ita praetendere animo, vt appetitus neque praecurrat rationem, neque deserat, ne praecurrendo perturbet, atque excludat, eamque deferendo desituat.

Omnibus Secundo. S. Paulus Apostolus procul dubio fuit sanctior omnibus aliis, qui scribuntur habuisse perfectum dominium suarum passionum; ille tamen videtur non habuisse eorum dominium, quia scribit de se: Video aliam legem Rom. 7. in membris meis repugnantem legi mentis meae, & captiuam me in lege peccati, quae est in membris meis; quae repugnantia procul dubio oritur ex passionibus, cum quarum dominio non potest consistere, ergo nec alij hoc dominium possunt habere in hac vita.

Respondeo Primo An Paulus habuerit perfectum passionum dominium tum dum hoc scriberet, ex Scriptura & Historiis Ecclesiasticis directè id non constat. Credibile est habuisse, quia habuit virtutes eximas in S. scriptura relatas. Ideo meritò Abbas Theonas post citatum locum in Coll. 23. obiectione allatum, dicit c. 2. Nihil fuisse boni, cuius perfectione caruerit Paulus: quamuis stimulus carnis non caruerit. Non est autem necesse, vt quò quis est sanctior, habeat passionum dominium. Deus enim magnis Sanctis quadam reliquit ad humiliationem eorum, quae Sancti minores non habent. Exempli gratia S. Thomas Aquinas, B. Aloysius Gonzaga, non habuerunt stimulus carnis, & tamen hi non fuerunt tam magni Sancti, vt fuit S. Paulus Apostolus, què h. 25. ad caelo anteponit S. Chrylостomus, & alio in loco pop. ait, Neminem ex omnibus qui solem aspicunt, Paulo iustiores fuisse, neque post hominum memoriam quam aspersione illa, passum esse: ille tamen passus est stimulum carnis, vt ipse de se scribit hoc est, veras tentationes libidinosas carnis: vt sentiunt S. Augustinus, S. Hieronymus, S. Thomas, & alij citati à Cornelio nostro in Comm. Ideò Av. 2. Cor. 11. stoteles obedientiam appetitus sensitiui erga rationem comparauit cum motu membri paralytici, quod non semper ex hominis voluntate, sed aliquando praeter, & contra illam mouetur. Quemadmodum, inquit, resoluta corporis membra si ad dexteram mouere volueris, è contrario in sinistra deferuntur: sic quoque in animà contingit, in contrarias enim partes sustinentium appetitiones feruntur.

Respon-

Responsio Secundo. Sicut alia virtutes habent suos gradus, ita & dominium passionum non esse in omnibus aequale, idem potest cum eo consistere aliqua passio inordinata rebellans rationi in certa aliqua materia, sicut & cum virtutibus eximis possunt esse aliqua parua peccata, quae magis foedant animam, quam involuntarij motus passionum inordinatarum. Magna est Omnipotentis Dei dispensatio, inquit S. Gregorius Papa, & plerumque contingit, ut quibus maiora bona praestituta habeat, unde se reprehendat, quatenus dum appetunt perfecti esse, & non possunt, & laborant in hoc, quod non acceperunt, nec tamen in laborando praevaleant, ne in his quae accepta habeat, se maxime extollant, sed disant, quia ex se meritis vincere parua vitia atque extrema non possunt. Hoc de se ipso scribit Apostolus: Ne magnitudo Revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meae, Angelus Satanae qui me collaphizat. Sic in S. Isaac ad S. Gregorio loco citato laudato, virtutibus, miraculis, & dono prophetiae clavo Deus reliquerat nimiam quandam laetitiam, reprehensione dignam. Quia ut idem S. Gregorius ponderans illa verba, Obtenebrentur stellae caligine eius, scribit: Stella huius noctis caligine obtenebrantur, quando & hi qui magni virtutibus splendunt, adhuc de obscuritate culpae aliquid retinentes sustinent, ut etsi iam magna vita claritate luceant, tamen adhuc noctis reliquias (scilicet passionum motus involuntarios) nolentes trahant. Verè enim passionum motus inordinati sunt reliquiae & originalis peccati, & actualium peccatorum, per quae excitantur. Potest de talibus proportione quadam idem dici, quod dixit Dominus cuidam devotae de defectibus S. Gertrudis Virginis Ordinis S. Benedicti: Electa huius meae, qui videntur defectus in se plus vocari possent animae eius profectus. Nam gratiarum abundantiam, quae in ea continuo operor vix humana posset fragilitas à vento manis gloria tueri, nisi virtutes eius cognitioni, sub defectibus absconderentur. Nam quomodo ager quanti fuerit simo vberiori impinguatus, eoditorem quoque necesse est reddat segetem; ita haec quoque ex cognitione sua infirmitatis, abundantior mihi refert fructum gratiarum actionis. Eam ob rem quoque pro singulis defectibus, unde se adeo humiliat, singula ei largitus sum dona, huiusmodi videlicet, quibus in oculis meis omnem aecat imperfectionem abolere. Nihilominus tempore opportuno, cum omnes defectus eidem mutauero in virtutes, ut splendidum lumen animae eius fulgebit. Sicut autem Deus permittit in nobis remanere quosdam defectus, ita relinquit in nobis fomitem peccati seu concupiscentiam, ut ait Abbas Daniel apud Cassianum, & Concilium Tridentinum, ad agonem, id est, ad certamen; sic tamen, ut non consentientibus, sed per gratiam Christi Jesu viriliter repugnantibus, nocere non valeat, quin imo ad coronam multum proficit. Athleta nullus coronatur, inquit S. Gregorius Nyssenus, qui non legitime certauerit. Certamen porro non est legitimu, si

nullus quocum pugnes, adsit adversarius. Quamobrem si adversarius non est, corona non erit. Victoria enim, nisi aliquid victum sit, esse non potest. Et ita Deus Pater S. Catharinae Senensis dixit de fomite: Perversa lex, qua membris vestris est alligata (scilicet fomes) mihi Creatori vestro sepe rebellans, non compellit ad peccandum, nisi sponte consentiat aliquis, ergo solummodo spiritum impugnat. Non concessi autem eam hominibus, ut ipsi vincerent, atque succumberent, sed ut ipsi vincerent, & sic in manibus eorum augmentaretur, & probaretur virtus, pro eo, quod virtus nullo modo probatur, nisi per oppositum. Et aliàs eisdem dixit: In vobis habetis legem perversam, quae quotidie contra spiritum pugnat. In vobis enim sunt duae partes, videlicet sensualitas, atque Ratio: Sensualitas omnino seruire debet anima: idcirco vobis à meà bonitate concessa, ut ipso corpore mediante probetis, & in vobis virtutes exerceatis. Liberum autem arbitrium voluntati colligatum, & unitum, & cum ea concordat, in medio consistit inter Sensualitatem & Rationem, & ad utramque partem, ut ei placuerit, vertere se liberè potest, vel inclinare. Et ego per gratiam in medio eorum consisto. Et hoc est quod veritas incarnata voluit exprimere dicens: Vbi duo sive tres congregati fuerint in nomine meo, ego ero in medio eorum. Immo non tantum ad certamen & meritum relictus est fomes, sed etiam, ut benè docet Cassianus, causa utilitatis. Hinc motus carnales non solum in pueris, in quibus adhuc innocentia boni mali quae praevenerit differentiationem, verum etiam in parvulis atque lactentibus, ob reparationem sobolis, & posteritatis propaginem suscitandam, vtiliter sunt corpori nostro providentià Creatoris inserti, non ad perpetranda stuprorum flagitia, & adulteria, quae legis etiam auctoritate damnantur. Ira etiam aculeos, nonne saluberrime in nobis intelligimus attributos, ut nostris vitiis, & erroribus irascens, virtutibus potius, ac spiritualibus studiis occupemur, omnem charitatem Deo, & patientiam nostris Fratribus exhibentes. Tristitia quoque vtilitas quanta sit novimus, quae cum in contrarium affectum mutata est, inter cetera vitia communeratur. Est enim & secundum Dei timorem pernecessaria, & secundum seculum admodum perniciosa, ut docet Apostolus, dicens: Quae enim secundum Deum est tristitia, poenitentiam ad salutem stabilem operatur: seculi autem tristitia mortem operatur. His similia de affectibus hominis docuit Lactantius, & melius S. Basilius, S. Ildorus Pelusiota, & Abbas Daniel. Quod tali similitudine declarat S. Gregorius Nyssenus oratione de Christi Natiuitate: Quemadmodum videre licet, dum serpentes interficiuntur, non statim vna cum capite posteriorum partium volumina emori, sed caput quidem emortuum est, postrema verò partes, suis spiritibus etiam nunc animatae vigent, nec vitali motu priuatae sunt: ita draconis quoque intersector, cum magna bestia euassisset, capere caeso, hoc est malorum inuentrice vis, quae multa in sese haberet capita, subacta, posteriorum partium tractum nihil curauit, quod operam dedisset, ut exercitationis causa insequentibus hominibus, in mortuà bestia motus relinqueretur, qui vna cum vita

dial. c. 98.
dial. c. 51.
Matt. 18.
1.7. inst. cap. 3.
2. Cor. 7.
10.
Lact. 1. de ira Dei c. 18. & 1.6. inst. cap. 19.
Bas. h. de ira. l. 2. cap. 319.
Cass. Col. 4. c. 13. & 15.
Aa 4 huma-

76.
1. dial. cap. 14.
1. Cor. 11. 7.
77.
1.3. mot. cap. 19. lab. 3. 9.
11. c. 4. p. 17. in h. dia. piet.
1. ad
1. de
uid.
2.
1. or. 11.
1. con.
Pall.
1. ep.
d. Eu.
1. d. 5. 6.
1. de pecc.
orig. 2. 1.
1. de perf.
Chr. ho.
forma.

humanâ satus, quoad humanum genus erit, semper squamâ peccatâ cristam vndique exasperat, & induvat.

Obicitur Terriò Si potest fomes peccati, qui est causa passionum, diminui per profectum in virtutibus, & per Eucharistiâ piam sumptione, vt supradictum est, & hac ratione quoque acquiri passionum dominium, sequeretur posse feruentissimos Dei seruos semper proficientes, & deuotissimè SS. Eucharistiâ recipientes, præsertim eam in sacrificio Missæ offerentes Deo, diuissimè viuendo, totum fomitem peccati penitus extinguere, quod post Christum Dominum de solâ B.V. Maria asseritur. Cùm enim fomes peccati infinitus non sit, si quotidie, vt dicit S. Augustinus supra citatus in proficientibus minuitur, tandem totus exhaurietur, & abolebitur, per continuum: & multorum annorum in virtutibus præsertim heroicis profectum, in quo dicitur acquiri profectum dominium passionum inò potius cum S. Augustino dicente. *Concupiscentiam posse minui, non posse consumi.* Idèò Respondeo cum Suario, etiam si quotidie diminueretur fomes peccati in se finitus, nunquam tamen à nobis auferetur, quia nullus Sanctorum acquireret tantam plenitudinem gratiæ, & virtutum, & donorum Spiritus Sancti, & ita specialia auxilia Diuinæ prouidentia auertentis obiecta, aut non permittentis vt phâtasiam excitent, etiam si adlunt, quanta data fuerant B. V. Mariæ, vt ab eâ fomes peccati totaliter auferretur: Deus enim neminem Sanctorum prædestinavit ad tantam gratiam, & gloriam, ad quantam euexit B. Virginem Mariam, eò quòd eam fecit Matrem Dei, quâ dignitate infra Christum nulla potest esse maior, nec alia illi æqualis; ac proinde nec gratiæ plenitudo, & virtutum, ac donorum Spiritus Sancti, & extrinsecorum auxiliorum Diuinæ prouidentia, vlli dabitur tanta, quanta esset necessaria ad auferendum totaliter fomitem, & quanta data est Matri Dei: quia non nisi, per certum gradum plenitudinis, gratiæ, & virtutum, & donorum Spiritus sancti, ac auxiliorum extrinsecorum ligari, & auferri potest, vt ablatus fuit in B. Virgine.

Confirmo hoc præclarâ S. Gregorij Papæ doctrinâ: *Quia nonnunquam, inquit, proficere in virtutibus conamur, & quedam dona percipimus, à quibusdam verd repulsi in imis iacemus. Nemo enim est, qui tantum virtutis apprehendat, quantum desiderat: quia Omnipotens Deus interiora discernens, ipsis spiritualibus profectibus modum ponit, vt ex hoc quod apprehendere conatur, & non valet, in illu non se eleuet, quo valet.* Hinc cum S. Gertrudis Virgo fuisset quasi in excessu mentis effecta, diuinitus cognouit, vt scribitur l. 3. c. 9. eius gestorum, *quàm mirâ & ineffabili dignatione diuina pietas quandoque condescendat homini, copiosè gratiam suam infundendo, & quandoque minora denegat, ad conseruan-*

dum humilitatem, quæ est fundamentum, & conseruatorium gratiarum, & qualiter vtrumque hoc Dominus amanti animæ facit cooperari in bonum.

Et hæc est causa, quòd S. Thomas aliquot in 80. locis dixerit, temerarium esse existimare aliquos Sanctos attingisse gradum gloriæ, quem habent Apostoli in cælo: eò quòd Deus elegerit eos ad supremam omnium dignitatem in Ecclesiâ, quæ sit infra Christum, & B. Virginè, idèò illis dedit proportionatam gratiam, & gloriam, omnibus aliis hominum statibus maiorem, quod etiam tenuit B. Laurentius Iustinianus. Quia, vt bene docet S. Thomas illos quos Deus ad aliquid elegit, ita præparat, & disponit, vt ad id, ad quod eliguntur, aueniantur idonei, secundum illud, 2. Cor. 3. *idoneos nos fecit ministros noui Testamenti.* Alios autem iustos non prædestinavit ad tam excelsum gratiæ, & gloriæ gradum. Quânis enim iustus dum viuunt, semper potest in gratiâ crescere, vt est communis opinio Theologorum, bene probata à Tanner (quod absolute loquendo de fide est, vt bene probat Suarius & Tanner) tamen (quidquid dicat in contrarium Vega, communiter ab aliis Theologis reiectus) vt Suarius loco citato, & Tanner addunt, est aliquis terminus intensiõis, seu augmenti gratiæ, qui licet sit finitus, non possunt insi secundum ordinariam potentiam, ad illum perfectionis gradum peruenire: quia augmentum hoc, non sit nisi iuxta vires gratiæ, & auxilia, hæc autem non dantur hominibus sine mensurâ, sed iuxta certam legem à Deo statutam: vnde potentia crescendi ex illis consergens, limitata est ad aliquem certum terminum, saltem extrinsecum, quem Suarez num. 9. ait respectu omnium Sanctorum, & iustorum, esse gratiam B. Virginis, & Christi Humanitatis, & Ioannes Baptista, ac Apostolorum, & insignium Prophetarum, quam nemo alias attinget. Et, si verum est, quod docet Suarez, probabile esse Iosephum in gratiâ & gloriâ antecellere Apostolos, & Ioannem Baptistam, quia eius officium, illorum officio præcebat. Plus enim est esse Patrem, & Rectorem Christi (inquit noster Cornelius, idem sentiens) quàm præconem, & præcursorem eiusdem. Si, inquam, id verum est, etiam S. Iosephi gratia potest dici terminus sanctitatis, & gratiæ ab aliis acquirenda: præsertim, quia S. Ioseph (etsi id refutetur ab aliis) sanctificatum fuisse in vtero Matris censet Gerson. h. De Natiuitate B. Virginis, & 3. par. Alphab. 59. lib. 2. vbi ait id ipsum asseri in Officio Hierosolymitano.

Et hæc quoque causa est, cur Elias & Enoch per aliquot millia annorum viuentes non sint peruenturi ad altiore gradum gloriæ & gratiæ gradum, quàm fuerit in B. V. Mariæ, quia Deus illos prædestinavit ad minorem, idèò non dedit illis, nec dat illa gratiæ auxilia, quæ si per tam longum tempus dedisset, certò superarent iam plenitudinem gratiæ, quæ fuit & est in B. Virgine Mariæ.

Simili itaque modo etiam aliis Sanctis maximis,

5. argum.

l. 1. de nup. & conc. cap. 25.

l. cont. Iul. c. 5. 78. Suar. l. 9. de gr. c. 7.

l. 12. mot. cap. 2.

in fin. diu. piet.

1. 2. q. 109. 4. 4. & in c. 8. cp. Roman.

de casto. conu. c. 20. col. 5. 3. p. q. 17. 4. 4.

To. 1. d. 1. q. 2. dub. 4. n. 14. & 130. Vegalio. in Trid. cap. 2. sum n. 8. Tanna. 171.

3. p. q. 29. disput. 8. sc. 1. 1.

ximis, eandem ob causam Deus non præbebit tantam gratiam, quanta est necessaria ad aufe-
rendum ab iis totaliter fomitem peccati, ut hoc
privilegium sit solum Christi, & Matris eius, si-
cut & aliud cum eo connexum, ne vnquam a-
ctualiter peccarint. Dicit tamen Suarez, *Eliam*,
& Enoch, quamuis nunc non sint in statu merendi ex
ordinatione Diuinâ, eos tamen minime pati inordinato-
rum fomitis motus, nec illam corporis corruptionem, qua
aggrauat animam & sensum deprimit multa cogitan-
tem. Quod pulcherrimè explicat S. Bernardus:
Neque enim corpora, qua corrumpuntur, illas aggra-
uant animas, aut terrena inhabitatio sensus eorum rã-
quam multa cogitantes deprimit, qui cum Deo ambu-
lasse noscuntur. Sublatum est impedimentum omne de
medio occasio vniuersa sublata, materies nulla relicta
est, que eorum affectum aggrauet, vel deprimat intelle-
ctum. Nam & priorem, (id est Enoch) ob hoc raptum
Scriptura commemorat, ne forte vincat sapientiam
malitia, & intellectus eius, vel anima vltra decipi va-
leat, aut mutari.

CAPVT DECIMVM QVARTVM.

*Qua in re situm sit passionum dominium:
seu quid requiratur ad hoc, ut quis ve-
re dici, & esse possit Dominus, & victor
suarum passionum, & qui effectus se-
quantur post acquisitum passionum do-
minium?*

Respondeo. Ad perfectum dominium nostram
passionum, hæc omnino requirit, quæ
legimus habuisse Dei seruos, tum suprâ nomi-
natos, tum alios.

Primo, Ne vnquam vlli inordinato motui
passionis ad aliquod peccatum committendum
allicientis, seu inclinantis, consentiant libero
consensu; hoc est, ne illis placeat voluntariè vl-
lus inordinatus passionis motus ad peccatum
trahens, etiam si ipsum non placeret peccatum
ad quod trahit. *Elij Dei*, inquit B. Laurentius Lu-
stinianus, tanquam strenui bellatores quodam spiri-
tuali vigore præcincti, super mentis suæ vigilantes cu-
stodiã omnes animi sui inordinatos motus, singulasque
suggestiones immittas in eorum corda per Angelos ma-
los vniuersasque illecebras carnales impellentes ad faci-
nus, in ipsorum initio, cum se menti representant in
speculo reprimito compeſcunt. iuxta Propheta admoni-
tionem qua dicit: *Beatus qui tenebit, & allidet paruulos
suos ad petram. Idemque mysticè inquit: In matutino
interficebam omnes peccatores terre, ut disperderem
de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem.*

Secundo, Ne vnquam vllò passionis volunta-
riè acceptato motu perducamur ad actum vl-
lum peccati, ad quod passio inclinât. *Sunt ali-
qui*, inquit B. Laurentius Lustinianus, *quamuis
non multi numero comparatione ceterorum, in omni
virtute probati atque perfecti, qui pro consuetudine*

*exercitatos habent corporis, & anima sensus. Hi quidem
pugnam sentiunt, sed impugnatore nequaquam, etiam
in paruis, assensum præbent.*

Tertiò, Ne vllam voluntariam negligentiam
committant, in repressione, & frustratione pas-
sionis, contra rectam rationem exurgentis, poit-
quam adueterunt eam exurrexisse quam carê-
tes dominio passionum, etsi aliquo modo eam
repellunt, non tamen ita uti deberent. *Vacuum
esse passionibus*, inquit S. Diadochus, *non est non im-
pugnari à demonibus: alioqui oporteret nos sicut Apo-
stolus ait, exisse ex hoc mundo, sed illud potius, ab illis
impugnatum non expugnari. In bellatores enim ferro
armatos iaciunt hostes sagittas, audiuntque ipsi iactus
telorum, imò omnia fere tela in se emissa cernunt, non
tamen feriuntur (feriuntur autem, qui negligenter
resistunt passionum motibus: talis enim negli-
gentia peccatum est vulnerans animam) propter
armorum, quibus induti sunt, duritiam.*

Quarto, Ne in illis exurgant, vel ordinariè, vel
sæpe, etiam inuoluntarij passionum affectus, ve-
hementer eorum mentem inquietantes, & per-
turbantes, eo modo, quo solet homines imper-
fectos passio iræ, vel tristitiæ, & doloris diu &
vehementer perturbare, ita ut non possint quod-
dammodò liberari ab illis, & toto corpore alte-
rentur diu, quandoque etiam cum detrimento
sanitatis, & somni. Citat S. Thomas Aristotelem
benè hac de re differentem: *Quod non benè qui-
dam determinant virtutes, impassibilitates quasdam
& quietes: quoniam simpliciter dicunt: sed deberent di-
cere, quòd sunt quietes à passionibus, qua sunt, ut non
oportet, & quando non oportet. Et hoc sensu ait in-
telligendum Aristotelem, dum alio in loco di-
cit, Mitem esse, qui non patitur, scilicet, secundum
passionem inordinatam, & inquietantem, ac
perturbantem, quales nõ infestat dominos pas-
sionum, qui per mortificationem earum, eas suo
imperio subingarunt. Benè enim ait S. Ioannes
Climacus: *Initium quidem mortificationis, vel mem-
brorum corporis, vel animæ voluntatis, labor est. Me-
dium verò interdum labor, interdum requies: Finis au-
tem, iam omni motus perturbatione, omnique laboris
sensu vacat. Motus enim passionum in domino
earum, non perturbant eum, nec excitant in-
quietum sensum laboris. Imò quibusdam et-
iam sensum quodammodo adimunt. Nam vt
scribit S. Ildorog Pelusiota: *Cælestis illa sedes, illa,
inquam, bonus omnibus perfusa, molestis que omnibus
inuisa, illa microris expertis & latitia omnis parens, illa
linguam & aures, ac mentem excedens, iis videlicet
qui præsens vite certamen legitime consecerint, prepara-
rata, acerbis huius vite ne sensum quidem habere
patitur. Illis autem sunt similes Domini passio-
num, ut suprâ vidimus ex S. Chrylostomo &
Theodoreto.***

Quinto, Ne passionibus etiam non vehemen-
tibus, nec inquietantibus, sæpe & diu infesten-
tur, & quasi illas non sentiant. Hoc affectus
fuerat dilectus discipulus Iesu, teste S. Dionysio
Arco-

109.
in
o.
an.
10.
in
o.
an.
109.
in
o.
an.
109.
in
o.
an.

109.
in
o.
an.
109.
in
o.
an.

109.
in
o.
an.
109.
in
o.
an.

109.
in
o.
an.
109.
in
o.
an.

84.
85.
86.
87.
88.
89.
90.
91.
92.
93.
94.
95.
96.
97.
98.
99.
100.

epist. 10.

Arcopagitâ sic ad eum scribente: Et te quidem non adeo insanus sum, ut arbitrer aliquid pati, imò & passiones corporis hac tantum in parte sentire te credo, ut eas solùm diuidues. Hoc conati sunt assequi magni Sancti. Inter quos ait S. Dorotheus, S. Antonium, Pachonium, Macarium, post sacrum baptisma, non solum à passionum operationibus, & actibus abstinuisse, sed passiones quoque ipsas radicitus euellere, & impassibiles omnino fieri studuisse. Non quidem impassibilitate Stoicâ, quam ibidem S. Dorotheus dicit esse impossibilem, sed tali, quæ lita sit, in animi perpetuâ tranquillitate, & semper eodè tenore, qui sequitur ex dominio passionum, frequentes & diuturnos eorum motus inordinatos non permittente: ob quam etiam Theodoretus sui temporis nonnullos Sanctos, in corpore mortali, & paribili, ostendisse impassibilitatem, & incorpoream amulatos esse naturam.

Ser. 1.

Sextò, Ne ab aliquibus passionibus (à quibus antea valdè infestabantur, & perturbabantur, & quibus sæpe consensum præbebant, & per quas ad peccata certa perducebantur) vnquam deinceps infestentur, ne quidem per motum primò primum. Veli quis antea valdè irasci solitus, & odisse authores, ac cooperatores iniuriarum, vel saltem inuoluntariam in se solitus sentire animi auersionem ab illis, postea nihil horum faciat, nihil sentiat, sed potius contrarios positivos affectus valdè intensos benevolentia, experiatur in se, eum vehementer inclinantes ad benefaciendum suis aduersariis. Quamquam amoris affectus positivus erga inimicos, non tam ex dominio passionum directè oritur, quam ex integro habitu Charitatis quo diligitur Deus, & proximus propter illum, ut docet S. Thomas.

proæ in relig. hist.

87.

Charitate, inquit S. Augustinus, diligimus inuicem, & diligimus Deum, neque enim verâ dilectione diligemus inuicem, nisi diligentes Deum. Et hæc causâ est, quod Apostolus totius legis impletionem, tribuat dilectioni proximi, a quamuis lex etiam dilectionem Dei, & quidè præcipuè imperet, b & iudicio Aristotelis præcipit omnes actus virtutum. c Dominum autem passionum per actus ad hoc conducit, remouendo prohibes, d ut loquitur Aristoteles, & S. Thomas in simili casu, e quia passionem iræ, & vindictæ domat, quæ edomitâ, facili non resistente subiecto, Charitas expedit suos actus dilectionis erga inimicos, vel potius erga amicos, pro cælo nobis per suas persecutiones benefacientes, & meritum ac postea præmiorum caelestium materiam præbentes, quod longè maius beneficium est, quam sint omnes humanæ laudes, & honores, & cõmoda vitæ præsentis, cum hac vitâ finem acceptura.

2. 2. q. 25. a. 1. Aug. t. 89. in Ioan. 88. a. Rom. 13. 8. 10. Gal. 5. 14. & Gal. 6. 2. b. Matth. 22. 38. c. l. 5. eth. c. 1. & 2. d. l. 8. Ph. tex. 27. e. 1. 2. q. 33. a. 3.

Sic, si quis antea solitus pati passiones carnalis amoris, & tentationes inde ortas erga formosas personas, ad primam earum aspectum, vel colloquium cum illis, si postea in necessa-

riis, & diuturnis colloquiis, vel aspectibus, nullâ prorsus sentiat inordinati erga eos amoris passionem, imò nullam tentationem carnis imò ne quidem sædum in corpore motum, ut quid diuersum est à tentatione carnis (quæ nunquam est sine desiderio, et inuoluntario in viris bonis, alitius peccati contrarij Castitati, in se vel in aliâ personâ committendis, iste est effectus dominij passionum, cum quo est semper coniunctus spiritualium rerum ingens amor, & omnis virtutis, Carnis autem amor, ut ait S. Hier. Spiritus amore superatur.

ep. 21. ad Eulstochi. 89.

Quod dominium iræ & amoris aliquos Dei seruos per valdè multos annos, etiam in viuidâ, & floridâ ætate, & in complexione corporis calidâ, & ardenti, & sanguineâ, & biliosâ, habuisse, mihi tam certum est, quam certum est, me hoc ipsum nunc clara die scribere. Et patet ex vitis variorum Sanctorum ac Sanctarum. Et sciunt benè Confessarij talium personarum, & Patres spiritualiales, dum eis manifestare conscientiam coguntur.

Dices Primò, Hoc fuisse proprium iustitiæ originalis, ne tunc illæ passiones anteuerterent rationem, nec exurgerent, nisi imperante ratione, & voluntate, eo modo, quo in Christo Domino exurgebant, ergo non videtur id concedendum dominio passionum acquisito post peccatum.

Th. 3. p. q. 27. a. 4. ad 1. Sc. in 2. d. 29. q. 1.

Respondeo, S. Thomas, Scotus, & Gabriel negarent antecedens, sed quidquid sit de illo, nunc concedunt omnes, efficacia virtutum acquiratarum, ne is præditi perducantur aliquando per passiones ad peccatum, & si hoc quoque præstabat Adamo originalis iustitiæ, antequam peccasset, sine præiudicio originalis iustitiæ, potest concedi peccatis passionum dominium, ne à certis passionibus præuentibus vsu rationis circa certa obiecta, idque tantum certis temporibus infestentur. Hoc enim iustitiæ Originalis præstantiori modo habuit, quam habeat dominium passionum, tum quia in meâ sententiâ, tempora vitæ humanæ ante peccatum primum Adami id præstabant, (et si hoc neget Scotus & Gabriel supra citati) tum quia iustitiæ Originalis omnes prorsus passiones, & circa omnia obiecta earum, etiam bona, eas continebat, ne ante rationis, & voluntatis imperium, vel minimè sentirentur: quod in habente passionum dominium, cum prædictâ plenitudine, & extensione non reperitur. Nam, ut docet S. Thomas, per iustitiam originalem perfectâ ratio continebat inferiores animæ vires, & ipsa ratio perficerebatur à Deo ei subiecta.

Gab. dist. 30. q. 1. Val. to. 4. d. 1. q. 1. p. 3. §. Po. itemo postea.

Dices Secundo, Adamum peccasse victum à cupiditate gula, ortâ ex inordinato amore coniugis, ut docet S. Bonauentura, & Scotus, in 2. d. 21. & 22. proinde non erat propria iustitiæ originalis talis passionum repressio seu frænatio, ne eum inducerent in peccatum, sicut erat, ne anteuerterent

1. 2. q. 85. a. 3.

in 2. d. 21. & 22.

rent rectam rationem, ergo nec in dominio passionum id reperitur.

91. *Respondeo*, Superatum quidem esse Adamum à passione cupiditatis cibum vetitum expetentis, sed hoc eius peccatum non fuit primum, sed posterius. Primum enim ab eo commissum est, non per instinctum passionis sensibilis circa obiectum aliquod sensibile, sed per malum liberi arbitrij vsus, propria voluntate elicitum, scilicet, per actum internum superbiae, vti docet S. Augustinus & S. Prosper. S. Gregorius, S. Bernardus, & S. Thomas, idque probat Bellarminus ex Eccles. 10. vbi dicitur: *Initium omnis peccati superbia*. Et Tob. 4. *In superbia initium sumpsi omnis perditio*. Et Rom. 5. *Per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi*, scilicet per voluntatem, quâ noluit subici imperio, & præcepto Dei, quæ voluntas superbia est, sicut è contrariio humilitatis est, subijci imperio, & præceptis aliorum, quæ proprie dicitur obedientia. Totius humilitatis summa, inquit S. Bernardus in quodam sermone, in eo videtur consistere, si voluntas nostra divina, (vt dignum est) subiecta sit voluntati, sicut ait Propheta Psalm. 61. *Nonne Deo subiecta erit anima mea &c.* At vero subiectionem istam triplicem esse necesse est: vt quod certum est Deum velle, id nos velimus omnino. & quod certum est eum nolle, similiter execremur & nos, quod autem incertum est, vtrum velit aut nolit, neque velimus ex toto, neque penitus non velimus.

Cum ergo Adam non obediuerit Deo, superbia peccato succubuit: & ita bene idem S. Bernardus ait: *Et Angelus in caelo, & homo in paradiso iniquitatem meditati sunt, alitridinem affectantes, ille potentia, iste scientia*. Amilla autem per hoc peccatum iustitiâ originali, tum demum à passione, & vicio gula victus, comedit cibum vetitum. In occulto, inquit Augustinus, mali esse ceperunt, vt in apertam inobedientiam laberentur. Non enim ad malum opus perueniretur nisi præcessisset mala voluntas. Porro male voluntatis initium quod potuit esse nisi superbia: initium enim omnis peccati superbia. Et infra: *Manifesto ergo apertoque peccato vbi factum est, quod Deus fieri prohibuerat, diabolus hominem non cepisset, nisi iam ille sibi placere cepisset*. Hic enim delectant, quod dictum est: *Eritis sicut dii*, quod melius esse possent, summo veroque principio coherendo per obedientiam, quàm suum sibi existendo principium per superbiã. Quod hac ratione, allatis Sanctorum Patrum testimoniis idem asserentium confirmat Bellarminus: *Nam inter actus malos, prius fuerunt interni, quàm externi, tam circa obiectum intelligibile, quàm circa sensibile*. Cum enim pars inferior subiecta esset superiori, nec ab eâ deficere posset, nisi prius ipse animus à Deo auersus, ad infima corruisset. Quare fieri non potest, vt amor erga uxorem immoderatus, primum peccatum Adami fuerit. Nam amor ille rei sensibilis erat, videlicet consortij humani, & socialis vite, quam amittere Adamus nolens, maluit legem Dei transgredi, quàm vitam sociam contristare. Porro inter

actus interiores, & circa bonum intelligibile, prius est actus circa finem, quàm circa media, siquidem media appetuntur propter finem, non contra. Finis autem hominis in malis, est excellentia propria, quæ superbia est obiectum. Non igitur infidelitas, aut aliquid aliud, sed superbia primum peccatum vtriusque primi parentis fuit. Quinquam postea etiam in infidelitatem inciderunt, vt docent Sancti Patres citati ca. 6. Qualis autem ista fuerit superbia, explicat ca. 5. Bellarminus, soluitque obiectiones in contrarium, dicitque: *Post audita verba diaboli: Eritis sicut dii, scientes bonum, & malum, voluere ceperunt intra se, pulchrum esse non pendere ab alio, & simul sine villo precedenti errore, vel deceptione, ceperunt delectari propria potestate (instar delectationis morosa) eamque appetere & vehementer placere sibi, & occupati eiusmodi cogitatione, delectatione, ac desiderio, non erexerunt animum ad Deum, nec cogitauerunt, id nec fieri posse, nec sibi expedire, atque ita ad se magis ac magis paulatim conuersi, & à Deo auersi, cecutire ceperunt, & fidem habere verbis Sathanae, & Dei præcepta minaque contemmere.*

93. *Septimò*, Ad dominium passionum spectat, (si perfectum est) circa idem obiectum specificum diuerso modo, quàm antea se habere, pro diuersitate indiuiduorum, in quibus reperitur illud obiectum, seu motuum passionum. Exepli gratiã: Aliquis ante acquisitum Dei beneficio passionum dominium, vehementer contristabatur vsque ad lacrymas dolore plenas, auditã morte fratris, vel alterius personæ sibi valde charæ. Si postea acquisierit passionum dominium, auditã morte alterius personæ, magis sibi quàm fuerit illa prior charæ, non sentiet in se istum afflictuum dolorem, sed eo modo tolerabit mortem charissimi amici, quod tolerat mortem aliorum, nullã sibi sanguinis vel amicitia necessitudine iunctorum, sine vllã sensibili alteratione corporis, & tristitia animi excipiens nuntium de morte istius secundi amici, charioris multò, quàm fuerit prior ille.

De S. Bernardo in eius Vita scribitur, & ab ipomet: *Siccis oculis fratris sui germani, & dilecti Gerardi exequias celebrasse, & corpus tradidisse sepulturae, ne affectus fidem vincere videretur, extraneum tamen quemlibet, vix, aut vnquam sine lacrymis sepeluisse, & non potuisse imperare tristitia, cum potuerit lacryma, & non indulsisse multo stetit, multum tamen turbatum, & mastrum fuisse*. Quinquam aliqui, ne quidem turbationem, aut molestiam magnam sentiunt, in aduersitatibus & calamitatibus magnis ac repentinis. Sic Apostolus Paulus in tribulationum certo genere gaudebat; vnde scripsit: *Gloriamur in tribulationibus*. Et, *Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra*. Tamen in eadem epistola cap. 18. *Non volumus vos ignorare Fratres de tribulatione nostra, quæ facta est in Asia, quoniam supra modum grauati sumus, supra virtutem, ita vt taderet nos etiam viuere*. De Nonnã Matre sua scriptis S. Gregorius Nazian-

287

93

1.3. c. 6.
S. 2.6. in
Cant.

Rom. 5. 3.
2. Cor. 7.

4.

Or. 19. de laudibus patris n. 9.

zianzenus, vt bene explicat Elias Cretenfis, ipsam aliqui aliorum calamitatibus maiorem in modum infecti solitam, ob easq; ingentem dolorem concipere, nullam tamen propria calamitate eam vnquam addo infecti potuisse, vt vel lugubrem vocem ante gratiarum actionem emitteret (primum enim Deo gratias agebat, deinde humanitatis quoque significationem edebat: quorum alterum voluntatis erat, alterum naturae) aut lacrymas ex palpebris exprimeret. Signatis enim crucis signo palpebris, non iam amplius lacryma excidebat. Quod quidem scilicet eius erat, quae etiam ipsi natura vim inferret. Ita naturales quoque animi peremotiones subegerat.

1. par. vite cap. 16.

De B. Clara de monte Falco, celebri illa Ordinis S. Augustini Virgine, mysteris Passionis Christi Domini in corde eius expressis, ad hunc diem spectabilibus illustri, ab Urbano VIII. concessione Missae & Officij diuini die eius obitus a Patribus Augustinianis, & tora diaeclesi Spoletana celebrandi honorata, scribit Baptista Pergilius, eam non fleuisse mortem suae Sororis Ioanuae, ac si nulla communio sanguinis cum ea intercessisset, tamen per tres continuos dies, copiosas effudisse lacrymas, eod quod eius morte priuatam se videret magisterio Ioanuae, cuius directione & consiliis pro cursu spiritualis vitae antea utebatur.

Vita P. Alua. c. 51. §. 1. p. 607.

Sic S. Terefia, auditam morte Nostri P. Baltharis Aluarez sui praecipui Confessarij, a quo se maxime in spiritu adiutam praedicabat, & quae sui defenforem contra graues censuras linguarum maledicarum experta erat, amarissimè fleuit per duas horas; auditam verò germani sui fratris morte, ne guttulam lacrymae profudit. Eodem modo aliorum similibus mortem deplorabat.

Itepl. 3. c. 25. vite.

1 §. c. 1.

Enituit hoc in S. P. N. Ignatio, vt scribit Ribadeneyra: qui dum agrotaret, admonitus a medico ne se angoribus daret, neque tristioribus rebus occuparetur, cogitare attentè secum cepit, num res tam noua & acerbata sibi posset accidere, quae se molesta aliqua posset afficere & perpetuam animi securitatem perturbaret. Haec cogitanti illud (quod maxime insidebat animo) solum occurrit, si quo modo Societas nostra dissolueretur. Progressus est longius, & vt se excuteret, ac diligentius perreteret, quae fuit ex se, quam diuturna haec molestia futura esset: statuebatq; si hoc nulla culpa sua euemisset, post quartam hora partem, quam in oratione posuisset, seque collegisset, se si quid ex ea re capisset molestiae, sacre depositurum, etiam si, inquit, vniuersa Societas deleatur, & tanquam sal aqua dissoluatur.

94.

Item ad hunc dominij effectum spectat omnino ob maiorem iniuriam sibi inique & iniquo modo illatam non perturbari, nec alterari in corpore vlla passione doloris, vel irae, vel tristitiae: si tamen alteri seruo Dei, vel Ecclesiae, vel communitati, aut priuatae personae, etiam Ethnicae, reficiat illatam inique iniuriam, ob eam illatam sentire in se passionem magni doloris, &

tristitiae, & ex impulsu Charitatis, teneram commiserationem: vt i & ob tam multa peccata, quibus Diuina Maiestas offenditur, praeterint ab his, qui vel ratione litatus, vel ratione beneficiorum magnorum a Deo perceptorum, deberent esse ceteris meliores. Ex his, inquit S. Chryostomus, oportet tristari, de his dolere, de his morderi. Ita Paulus pro peccatoribus tristabatur, ita lugebat: ait enim: Ex multa tribulatione & compressione cordis scripsi vobis per multas lacrymas. Quoniam enim de propriis non habebat quod lugeret, hoc pro alienis agebat: quin & illa secundum lucis rationem propria putabat. Alij scandalizabantur, & ipse vrebatur; alij infirmabantur, & ipse. Bona est talis tristitia, omnimundanam melior letitia: ita lugentem omnibus hominibus praepone. Quanquam talis tristitia praecipue oritur ex vehementi erga Deum dilectione, cui praeparat faciliorem aditum passionum dominium, refracta rebellione inordinatae tristitiae, ex aliis sensibilibus obiectis exurgere solita; solum enim obiectum sensibile, est passio- num corporalium obiectum, vt docet S. Tho- mas cum Theologis aliis.

95. h. 65. ad pop. 2. Cor. 1.

De tale dominium irae habentibus scribit S. Diadochus: Qui voluntate quadam insatiabilis diligit Dominum, tamen si insinitis contumeliis, & incommodis ab alio afficiatur, tamen non irascitur ei, sed potius cum eo qui contumelias, & damna intulit, manet copulatus: in eos verò solum incitatur, & incenditur, qui in pauperes inuadunt, aut in Deum, sicut ait scriptura, iniquitatem loquuntur, aut alio quopiam modo non bene viuunt. Qui enim plus iam Deum quam se diligit, non amplius se diligit, sed Deum solum, non iam honorem suum sectatur, sed magis iustitiam eius honorari cupit, a quo ipse honore immortalis honoratus est: idque non parua quadam voluntate expetit, quin potius habet deinceps huiusmodi affectum animi tanquam habitu susceptum propter multam experientiam Charitatis Dei.

1. 2. q. 13. a. 1.

cap. 91.

Dicit Tertius. Cum passiones per modum naturae operentur, & ratione careant, quomodo fieri potest, vt excitetur ira, vel tristitia, aut dolor potius circa vnā personam, quam alteram, cum aequè causam seu motiuum suum habeat in vnā personā, ac in altera? & quandoque magis in vnā, quam in alterā, cum tamen circa illam minus commoueat, quam circa hanc? Respondeo. Eth passiones in se consideratae, dum per modum naturae operantur, aequè ferantur in suum motiuum, vbi illud per imaginationem, vel sensum apprehenditur, & magis in illud, in quo illud est maius; tamen in quantum reguntur a ratione illius, qui dominium passionum habet, imperio rationis, & dominatu in passionem fit, vt non aequaliter ferantur in aequalia obiecta sua, & motiua, & in quaedam prorsus non ferantur, quia circa quaedam sunt penitus subiugatae pleno dominio, & quasi despotico imperio rationis & voluntatis. Passiones enim suae naturae relictas, vt ait Plato in Phaedro,

96.

dro, sunt sicut pulli equorum generosi sine auriga, qui melius currunt per planticem, quam ad montes; sed si auriga eos, scilicet anima, moderetur, & velit ut tardè procedant in planitie, citò montes ascendendo, coguntur ita progredi: sic & passiones imperante ratione, ac voluntate, minus se effundunt ad quædam obiecta, in quibus est plus de sensibilitate, magis ad alia; ad quæ naturâ suâ non ita propendunt. Et ita etiam S. Diadochus moderantem suas passiones, ait esse aurigam sensuum hominis in equi virtutis constantem, vehereque inter medias demonum copias, quæ aurigam continentia, in timore Dei omni tempore exercentem. Et S. Iulianus Pelusiota, Rationem iræ, & cupiditatis (& alii passionibus) aurige in modum insidere oportere, scribit. Et ut alibi ait, commendans virtutem rationis moderatricem: Nihil virtute fortius est, nec violentius. Ipsa enim rerum mutationes vincens, ab ipsi vinci minime sustinet: verum omnes honesti ac decori habenas immitens, auriga, munere fungitur ducitque, quod lubet. Similia docet S. Hieronymus. Quod aliter explicat S. Ambrosius: Anima est curru, habet equos bonos & malos. Boni equi, virtutes sunt anime; mali equi, passiones sunt corporis. Christus est rector huius carnis, qui malos equos restringit, & reuocat, bonos incitat. Boni equi sunt quatuor: Prudentia, Temperantia, Fortitudo, Iustitia. Mali equi, Iracundia, Concupiscentia, Timor, Iniquitas. Interdum ipsi equi inter se disident, & aut Iracundia protendit, aut Timor, & se invicem impediunt, & cursum retardant &c. Sed Christus rector huius carnis, per rationem tanquam aurigam moderatur bonos equos, & frænâ malos, ne precipitem curru deferant ad foveas vitorum. Et sic propter hoc imperium, sunt bonæ, vel malæ moraliter (prout ordinantur ad bonum, vel malum finem, & magis sunt voluntariæ, & bonæ, vel malæ, quam sint actus membrorum exteriorum voluntarij: quia appetitus sensitivus fons passionum est propinquior rationi & voluntati (ex quâ bonitas, & malitia moralis derivatur, in motus passionum, & actiones exteriores membrorum) sic per imperium voluntatis & rationis, is qui est passionum dominus, illas ita regit, ut circa quædam obiecta in individuo non exurgant, circa alia minus exurgant, quam facerent, si ex naturæ solius impetu, sine rationis ductu operarentur. Idè ob hanc obedientiam passionum, prout à ratione diriguntur, Aristoteles eas appellat rationales, quasi participent extrinsecè, rationem.

Confirmatur hæc doctrina testimonio S. Chrysostomi, qui ait Davidem conuicti proficillum à Semei, non fuisse ei indignatum, & venisse ne mactaretur, tamen eodem ipso tempore indignatum esse filio Saruie, volenti atque putare caput eius. Potest ergo beneficium Divinæ gratiæ, & per eam acquisiti dominij passionum à ratione frænatarum, eadem passio ferri in vnum obiectum, & non ferri in aliud maius.

Sic fieri solet, ut passionum Dominus, nullos proflus factos in se motus, sentiat conuertendo diu solus cum solis personis formosissimis, illis verò absentibus solus existens, experiatur in se motus turpes ab inuoluntariâ imaginatione rerum fœdarum excitatos.

Octauo hii qui habent passionum dominium, habent sibi beneficio diuinæ gratiæ, ita in bono obediens passiones, etiam in rebus valde antea molestis sensualitati & amori proprio, ut ad primam representationem obiecti mali vitandi, vel à naturâ causatam, vel à gratia menti propolitam, adhuc ante vsum liberum rationis, & voluntatis, per modum motus primo primis statim sine vllâ morâ sentiant in se, idque vehementem, & valde intensam passionem, vel odij, vel abominationis, vel iræ contra rem malam. E contrario verò ad similem apprehensionem, vel representationem boni alicuius, menti suæ factam, domini passionum suarum, repente sentiunt, quasi in eodem instanti, per modum motus primo primi, ingens desiderium illius boni, & quandam delectationem in bono sic apprehenso. Et tales passiones circa bonum, præueniebant etiam in B. Virgine rationem, iudicio S. Thomæ, & in Adamo, ut quidam putant infra citandi numero 167. Simile quid naturaliter in naturalibus artibus contingit. Nam, ut scripsit Aristoteles, *Arti perfecta non deliberatam sibi facilis est actus suus. Idem præstantius facit gratia Dei per naturam, eam in repentinis calibus excitans ad actus supernaturales, & adiuuans in eorum exercitio. Et hoc est ut ait S. Augustinus, passiones ita moderari & frænare, ut in vsum iustitiæ conuertantur.* Nam indomita passio si præueniat iudicium rationis, & in animo præualeat, inquit S. Thomas, *ut ei consentiatur, impedit consilium, & iudicium rationis; si verò sequatur ex ratione imperatâ, adiuuat ad exequendum imperium rationis.* Pulchrè hoc declarat B. Laurentius Iustinianus: *Dulcis prorsus est carnis illecebra, & natura copulata consolatio, semper spiritus inimicatur, donec & ipsa spiritus suauitate pascatur. Tum spiritualis effecta, pari modulatione persoluit obsequium. Hoc in se Prophetæ persentiens inquit: Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum vivum.* Quod S. Macrina soror S. Gregorij Nysseni, vel potius ipse nomine eius sic declarat in quadam disputatione: *Si ratio, quæ præcipua natura nostra pars est, eorum quæ extrinsecus nobis superinducta sunt, principatum obtineat (loquitur autem ibi propriè de passionibus illis) nullus eiusmodi motus nobis ad vitij ministerium efficacis fuerit: metu quidem obedientiam, irâ verò fortitudinem, imiditate cautionem, atque securitatem ingenerant: cupiditatis item impetu, diuinam simul & immortalem nobis voluptatem conciliante. Sin autem ratio habenas omittat, & tanquam auriga aliquis implicitus curru retro ab eo trahatur, illoque abripiatur, quocunque eum rationis expertus motus immensorum auferat, tunc in perturbationem, appetitiones*

97.
98.
99.
100.
101.
102.
103.
104.
105.
106.
107.
108.
109.
110.
111.
112.
113.
114.
115.
116.
117.
118.
119.
120.
121.
122.
123.
124.
125.
126.
127.
128.
129.
130.
131.
132.
133.
134.
135.
136.
137.
138.
139.
140.
141.
142.
143.
144.
145.
146.
147.
148.
149.
150.
151.
152.
153.
154.
155.
156.
157.
158.
159.
160.
161.
162.
163.
164.
165.
166.
167.
168.
169.
170.
171.
172.
173.
174.
175.
176.
177.
178.
179.
180.
181.
182.
183.
184.
185.
186.
187.
188.
189.
190.
191.
192.
193.
194.
195.
196.
197.
198.
199.
200.



conuertuntur, quale nimirum etiam in brutis videre licet. Et nisi per rationem ad id quod res postulat, ac rectum est, ducantur, sed potentatum mentis superens affectus ac perturbationes ab cogitatrice, atque diuina natura, dum imperi. & ardore eiusmodi affectuum atque perturbationum in pecudem degenerat, & effertur ad rationis expertem, stultam ac amantem naturam homo transit, atque transformatur.

Qui tamen pij affectus erga bonum sic apprehensum, ut & contra malum menti representatum, sunt beneficia, & effectus Diuinae gratiae, per quam gratiam Deus ad vitanda mala, & facienda bona semper suppeditat his, qui illi ex toto corde seruiunt, & toto conatu attendunt suo in virtutibus profectur, iuxta illud dictum S. Innocentij Papa: Quotidiana praestat ille praesidia, quibus nisi freti consistique nitamur, nequaquam humanos vincere poterimus errores. Et, ut scribit S. Hieronymus, Nihil boni operis agere potest (homo) absque eo, qui ita concessit liberum arbitrium, ut suam per singula opera gratiam non negaret. Et quidem praeueniendo per excitantem gratiam nostrum liberum consensum ad pias cogitationes, iuste, inquit S. Leo, instat praeccepto, qui praecurrit auxilio. Maxime autem praecurrit in his, qui prioribus Dei auxiliis rite cooperantur. Nam, ut scribit S.

99. epist. ad Concil. 100. Carthage quae est 91. apud S. August. epist. ad Cyprian. S. 16. de pass. Do.

1.1. in c. 12. Luc.

1.1. cont. duas. ep. Pelag. cap. 5.

hom. 9. in Ezech. l. de pr. & lib. arb.

101.

Rib. l. 5. cap. 5. 102.

Ambrosius, Vtique Domini virtus studij cooperatur humani, ut nemo possit edificare sine Domino; nemo custodire sine Domino; nemo quinquam incipere sine Domino. Quia, ut ait S. Augustinus Liberum arbitrium ad bene pieque volendum non valet, nisi ipsa voluntas hominis, Dei gratia fuerit liberata; & ad omne bonum actionis, sermonis, cogitationis, adiuta. Ideo, inquit S. Gregorius Papa, Nos praueuit ut velimus, & volentes subsequitur, ne inuicem velimus. Conatus enim nostri, ut scribit S. Bernardus, & casii sunt, si non adiuuentur; & nulli, si non excitentur.

Nond Dominium passionum hoc quoque adfert illud habenti ut postquam per imperium rationis & voluntatis, concitant in se aliquem passionis motum ordinatum, & necessarium, eoque vsus est quantum satis erit, statim motus ille conuiescat, & relinquit hominem in illa quiete, & statu pacifico ac laeto, quem habuit ante passionem illam, a se ex dictamine rectae rationis & virtutis imperatam. Observantur hoc in S. P. N. Ignatio domestici: Vidimus persape,

vidimus persape, inquit oculatus testis Ribadeneyra, illum affabiliter, hilariterque & magna animi equitate colloquerem cum suis, accersere aliquem, quem obiurgare vellet, primoque illius aspectu commutare vultum, ad severitatem componere, & quasi iratus esset, grauius hominem corripere, & castigare. Statim tamen atque ille exceperat, ne puncto quidem temporis interiecto, ad suam illam tranquillitatem, inuanditatemque sermonis, sereno vultu, explicata fronte rediisse: perinde ac si nunquam, aut ille interuenisset, aut quodquam ipse obiurgasset, itaque apparebat nihil animo fuisse commotum, ac seueram illam obiurgationis personam, & suscepisse

cum vellet, & deposuisse. Quod in reliquis eius actionibus videre fuit, ut ex illis perluceret moderatio animi, & tranquillissimus secura mentis status.

Decimo, Dominium passionum hoc quoque efficit in eo, qui illud habet, ut semper sit in eodem statu, semper aequè dispositus ad omnia sine vlla variatione. Hoc in B. Laurentio Iustiano obseruauit vita eius scriptor. Hoc quoque de S. Ignatio scribit Ribadeneyra: Eundem tenorem semper tenuit in rebus gerendis, & perpetuitatem in omni vita. Nam quamuis corpore aliter atque aliter affectus esset, & propter valetudinis varietatem, ad res tractandas, vel magis, vel minus apius, animo tamen semper idem erat: ut ad aliquid ab eo imperandum, aut consiciendum obseruare tempus & opportunitatem nihil esset necesse. Nam siue illum Sanctissimo Missae sacrificio peracto, siue prandio, conueniens e lecto surgentem, aut ab oratione, perinde erat: siue res letae, siue tristes essent: denique in nulla rerum dissimilitudine ac varietate, varius ipse, siueque dissimilis fuit. Quae animi aequabilitas, perpetuaque constantia in corpore etiam redundabat.

103.

Vita c. 7. l. 5. c. 5.

104.

Vndecimo, his, quibus Deus dedit passionum suarum dominium, dat quoque perpetuam quandam & vehementem inclinationem ad omnia ea facienda, quae agnoscent placere Deo, maiorem, quam ad humanas, etiam non malas, refrenationes, & solatia honesta, Repressis enim per dominium passionum, motibus inordinatis passionum, qui hominem immortificatum vehementer incitant ad humana oblectamenta, sensibus & amoti proprio iucunda, & apertunt a studij pietatis, sensibilibus in domite molestis, & repugnantiam ad res spirituales excitant, tunc habitus virtutum intensi, qui semper comitantur, & pariunt passionum dominij, sublati per illud impedimentum exorbitantium passionum, vires suas exerunt, & longè magis inclinant hominem ad studia pietatis, quam se antea fenserat inclinatum ad actus peccati, & ad indifferentes non malas consolationes, & recreationes humanas; a quibus post acquisitionem dominij cum intensis habitibus virtutum, potius sensibilem sentit animi auersionem, etiam in ipsa sensualitate, & parte inferiore, ut certissima talium docet experientia. Ad quam iuuant

Primò, illi virtutum quasi signiculi, qui, ut ait S. Dionysius Areopagita, obscurantur, & extinguuntur vitij amore, & a natura insiti sunt, ut illi illustretur. Et hanc fortè ob causam S. Clementis ait, Naturalem esse viam virtutis, hoc est, virtutis, viam verè uirtutis, id est vitij, esse inductam, qua non voluntate Dei accidit, sed insidit aduersarij. Quamobrem S. Chrysostomus, & S. Augustinus ait, secundum naturam nobis esse virtutem: Et S. Bernardus, Naturalem. Et S. Diadochus ait, viros perfectos, velut naturalem habere humilitatem. Et iterum S. Bernardus ait, quosdam tanquam naturaliter omne malum respuere, & quod bonum est amplecti: Et S. Thoma

105.

Dion. c. 1. eccl. hist. Cle. l. 1. Cist. c. 1. Ch. h. 2. 4. in Matth. & h. 12. in 1. Cor. & h. 1. in ep. Ephes. Aug. l. 11. c. 11. & de lib. arb. lib. 3. cap. 11. mas.

mas, esse naturalem secundum quandam inchoationem: Et S. Basilius, virtutes putandas ait nostram esse possessionem si per exercitium cum nostra quasi natura coalescant: Et Saluianus ponderans illud Aet. 17. 28. In ipso viuimus, mouemur, & sumus. Non dixit, inquit, ab ipso nos, sed in ipso moueri, docens scilicet, insitam intra virtutes sacras omnium nostrum esse substantiam. Hoc sensu dixit S. Gregorius Nyllenus: is qui te formauit, tale bonum statim ita natura quasi inessentiauit, sive consubstantiauit, & incorporauit. Tui enim fabricationi, & consuetudini Deus sua natura bonorum simulachra similitudinesq; , & quasi imitamenta impressit, & informauit, velut certam quandam sculptili figuram praeformans, & fingens. Sed vitiofas diuinam imaginem & bonum turpibus relamentis obductum & occultatum inutile tibi fecit. Non quod bonum virtutis supernaturalis in creatione nobis inditum sit, sed inclinatio ad bonum naturalis virtutis. Virtus enim, vt scribit S. Bernardus, est filia rationis, sed magis gratiae: vis enim quadam est ex natura, vt autem virtus sit, habet ex gratia. Vis est ex iudicio approbantis rationis, virtus autem ex appetitu illuminata voluntatis. Quam naturalem ad virtutem inclinationem, non tantum Sancti, sed etiam Sapientes Ethnici agnouerunt homini a natura inesse. Quod pulchre distinguit B. Laurentius Iustinianus, ser. de S. Luca ostendens quid a natura, quid a peccato in nobis oriatur: Cor nostrum, inquit, sponsi hortus est naturaliter quidem secundus, & ad sponsum suscipiendum idoneus: si tamen neglectus non maneat. Tanquam ab opifice summo conditus bene, semper naturaliter tendit ad bonum, quanquam ad adolescentiam hominis ad malum pronus appareret. Ceterum hoc non ex natura, sed ex collusione originalis cognoscitur emanare peccati. Illa tamen natura inclinatio ad virtutem non est dispositio positua ad dona gratiae. Quocirca meritò S. Prosper libro cont. Collatorum c. 27. reprehendit Cassianum, quòd Col. lat. 13. c. 12. scripsisset, *Omni anime naturaliter virtutum semina, beneficio creationis inserta esse.* Hoc enim in alio sensu, ij. quos supra vidimus, praecipui Sancti Patres docuerunt, non existimantes per haec naturalia virtutum semina hominem ad gratiam disponi, vt insenserunt Semipelagiani; putantes ea esse inchoationes quasdam fidei, & aliarum supernaturalium virtutum.

Secundo iuuant praeteriti actus virtutum acquiriturum, quia auxerunt habitus illos virtutū. Vt enim bene docet S. Thomas, per exercitium, actuum, quo acquiruntur virtutes morales, tolluntur contrariae dispositiones, ex precedentibus actibus contrariis in homine relictae, inducentes difficultatem in operando, quam virtutes morales infusa, simul cum charitate inseparabiliter infundi, & amitti solita, tollere non possunt.

Dicen: Cum passionum nostrarum obiectum, sit tandem res aliqua sensibilis, non verò spiritualis, quae proprie est voluntatis & intellectus obiectum, quomodo fieri potest, vt passiones

hominem inclinent ad opera virtutum, quae sunt circa res spirituales & non sensibiles: Nulla enim potentia potest excedere suas vires, & versari circa obiectum non suum, vt constanter Philosophi & Theologi docent.

Respondeo: Quamuis passiones naturam suam tantum circa obiectum sensibile versentur, & idè persistendo in modo operandi eis a natura indito, non possint ferri in obiectum spirituale, non sensibile, possunt tamen in quantum imperante ratione, & voluntate (dum subingatur sunt iis) ab eis diriguntur, & ordinantur, & quasi eleuantur per actus virtutum, ad hoc, vt quasi coniunctis viribus versentur circa obiecta spiritualia virtutum. Et hoc est, quod ait S. Augustinus, illas conuerti in usum iustitiae: Et quod ait S. Thomas, eas dum sequuntur rationis imperium adiuuare ad exequendum illud. Deinde quia sunt multa opera virtutum etiam supernaturalium, & infusarum sensibilia, vt sunt sacrificia, orationes vocales, peregrinationes, ieiunia, penitentiae exteriores, genuflexiones, colloquia de rebus piis, & his similia, continentur haec omnia quoad suum materiale intra latitudinem obiecti sensibilis, ac proinde passiones & imperatae a virtutibus infusis supernaturalibus, & immediatè mortae a virtutibus moralibus acquisitis, quae inhererent in potentiis concupiscibili & irascibili, possunt versari etiam circa opera exteriora virtutū, & ad illa vehementius inclinare suum Dominum, qui eas subingauit, quam ad opera indifferentia non virtuosa.

Quia verò dominium passionum reddit facilius exercitium virtutum moralium acquiriturum, ob passionum motus, ei contrarios, frenatos, & quia ipsis passionibus edomitis virtutibus exercitium virtutum, vt supra diximus ex S. Augustino, idè non solae virtutes, quae erant ante acquisitum passionum dominium, sed etiam ipsa passio dominium (modo infra explicando) confert vehementem inclinationem actualem ad omnia studia pietatis (de qua hic agitur) & non patitur vigere illam resistentiam, & repugnantiam ad opera virtutum, quae viget in non habentibus passionum dominium. Qui enim secundum Deum viuunt, inquit S. Prosper (vti l. 3. de vita viuunt hi, qui habent passiones edomitas) non quod eum carnaliter delectat, sed quod adificat spiritualiter facit: & omnia desideria carnis, spiritualis desiderij delectatione compescit: futura praesentibus anteponeit, carnem spiritui subdit, & quidquid cupit, aut agit, non vult ex sua, sed ex Dei sui voluntate pendere, cui placere totis viribus concupiscit. Denique passionum dominium medetur quatuor vulneribus in naturam humanam a peccato originali relictis, de quibus sic S. Thomas disputat: Sunt, inquit, quatuor potentia anima, quae possunt esse subiecta virtutum: scilicet Ratio, in qua est prudentia; voluntas, in qua est iustitia; irascibilis, in qua est fortitudo; Concupiscibilis, in qua est temperantia. In quantum ergo ratio desti-

L. 9. ciuit. cap. 5. 1. 2. q. 9. a. 2. ad 3.

num. 97. l. 9. ciuit. cap. 5. §. 3. inclinatio.

107. vti l. 3. de vita cont. c. 1.

1. 2. q. 85. a. 3.



desinitur suo ordine ad verum, est vulnus ignorantia; inquantum voluntas desinitur ordine ad bonum, est vulnus malitia; inquantum irascibilis desinitur ordine ad arduum, est vulnus infirmitatis; inquantum vero concupiscentia desinitur ordine ad delectabile moderatum ratione, est vulnus concupiscentia. Quocirca, ut à ratione incipiam, hoc quoque

108. Duodecimò, præstat dominium passionum, vt ratio nostra vtatur magnâ quiete in suis actionibus, ex quâ quiete oritur, vt sit valdè attempata ad eas, de quibus cogitat, & quæ per voluntatē, siue per se, siue per Deum motam, & excitatam, cogitat exequi in honorem & gloriam Dei; vel ob amorem alicuius virtutis.

109. Nam, vt bene docet S. Thomas, passio tripliciter impedit considerationem rationis, ne in particulari consideret, id quod sit in vniuersali, (quod si consideraret, non peccaret) Primò quidem per distractionem quandam: quia (vt dixerat articulo præcedenti S. Thomas) in operibus anima requiritur quædam intentio, qua dum vehementer applicatur ad vñ (vti facit passio) non potest alteri vehementer attendere (& sic distrahitur à suo actu.) Secundò impedit considerationem rationis per contrarietatem: quia plerumque passio inclinat ad contrarium huius quod scientia vniuersalis habet. (scilicet de re aliquâ faciendâ, vel non faciendâ in genere.) Tertio per quandâ immutationem corporalem, ex quâ ratio quodammodo ligatur, ne liberè in actum exeat: sicut etiam somnus, vel ebrietas, quadam corporali transmutatione factâ, ligat vsus rationis: multi enim propter abundantiam amoris, & ira sunt in insaniam conuersi. Et per hunc modum passio trahit rationem ad iudicandum in particulari, contra scientiam quam habet in vniuersali.

Quocirca has passiones subiciendo dominio, ratio corroboratur, ne in suis piis cogitationibus, de fugiendis malis, & de faciendis ac perficiendis bonis impediatur. Et hoc modo dominium passionum medetur vulnere relicto ex peccato originali in ratione; quod vulnus S. Thomas cum Theologis appellat, vulnus ignorantia; quod cum etiam per alia peccata augeatur, vt idem docet ibidem (quia per peccatum ratio hebetatur in agendis) dum continetur ratio in suis actibus, ab impedimentis passionum, partim impeditur noua hebetudo à passione proueniens, partim antiqua excluditur, per attentam considerationem rationis de rebus agendis, quâ passiones indomitæ solent infestare: quia, vt ait S.

110. Thomas, in operabilibus passio agit contra scientiam vniuersalem, absente consideratione in particulari. Hæc autem non abest, dum ratio per passionum dominium adiuta, & vallata cõtra impetus passionum, attendit benè suis actibus, & cogitationibus, & per virtutes inharètes in eâ, ac per dona Spiritus Sancti, inclinatur ad eliciendos perfectè suos actus, ac ad executionem bonorum operum, per motionem voluntatis subsecuturam, ordinatur, & quasi impellitur, eo modo, quo habitus impellunt potentias, quibus inharèt, ad

exercitium promptū, & constans suorum actuum. Decimotertio, Dominium passionum etiâ voluntati prodest, corroborando eam, ne à motibus passionum appetitus sensitui, etiam indirectè, trahatur aut moueatur ad aliquid volendū vel nolendū contra rectam rationem. Nā directè voluntatem nostram, passio mouere non potest, sed solus Deus, & tanquam obiectū eius, quippe cum sit bonum vniuersale, & tanquam is, qui creat virtutem volendi, vt docet S. Thomas, & sic eam per se interiùs efficaciter inclinat ad actum suum, seu in rem volitam: quomodo nec Angelus eam potest mouere, sed tantum vel per modum suadentis (proponèdo per species imaginationis intellectui obiectas, sub similitudinibus sensibilibus, sic enim illuminant homines) vel concitando passiones in appetitu sensitui, per quas etsi non cogatur, inclinatur tamen voluntas ad aliquid volendum. Indirectè tamen voluntatem potest passio mouere dupliciter iuxta doctrinam S. Thomæ: Vno quidem modo secundum abstractionem quandam. Cum enim omnes potentia anime, in vnâ essentiâ anime radicentur, necesse est, quòd quando vna potentia intenditur in suo actu, altera in suo actu remittatur: vel etiâ totaliter in suo actu impediatur: tum quia omnis virtus ad plura dispersa sit minor: vnde è contrario, quando intenditur circa vnum, minus potest ad alia dispergi: tum quia in operibus anime requiritur quædam attentio, quæ dum vehementer applicatur ad vnum, non potest alteri vehementer attendere. Et secundum hunc modum per quandam distractionem, quando motus appetitus sensitui fortificatur secundum quancunque passionem, necesse est, quòd remittatur, vel totaliter impediatur motus proprius appetitus rationalis, qui est voluntas.

exercitium promptū, & constans suorum actuum.

Alio modo ex parte obiecti voluntatis, quod est bonum ratione apprehensum: Impeditur enim iudicium, & apprehensio rationis, propter vehementem & inordinatam apprehensionem imaginationis, & iudicium virtutis estimatiue, vt patet in amentibus. Manifestum est autem quòd passionem appetitus sensitui sequitur imaginationis apprehensio, & iudicium estimatiue, sicut etiam dispositionem lingue, sequitur iudicium gustus. Vnde videmus quòd homines in aliquâ passione existentes, non facile imaginatione auerunt ab his, circa quæ afficiuntur. Vnde per consequens, iudicium rationis plerumq; sequitur passionem appetitus sensitui; & per consequens motus voluntatis, qui natus est semper sequi iudicium rationis.

Cum ergo per dominium passionum, qui est illo præditus, comprimat passionū motus inordinatos, non permittit à passione distrahi voluntatem ab eo, quod ordinatè velle debet, & quicquam immutari circa iudicium de obiecto voluntatis, quamuis ipsa passio non sit directè voluntatis obiectum. Et hæc ratione per dominium passionum, non solum intellectus, sed etiam voluntas corroboratur, vt rectè suis actibus attendant Domini passionum, eoque Diuine voluntati conformentur, ac subiciantur, & iuxta Dei voluntatem

Iustitiam omnia faciant interire, & exterius similitur ea, & eo modo per membra exequatur, quæ exequi debent. Hinc apparet, per passionum dominium etiam vultus curari voluntatis, quod S. Thomas appellat *vultus malitie*, per quod voluntas delinquitur ordine ad bonum. Curatur autem plus, vel minus, prout est maior vel minor passionum dominium. Cum enim hic ordo retardetur, & impediatur quâdoque totaliter per vehementiam passionum, cum in domino eam illa non sit, expedito cursu voluntas tendit in obiectum suum, habens ducem præferentem faciem, intellectu rectum iudicium, (ut supra dictum est) similiter corroboratum.

Decimo quarto Per dominium passionum etiam corporis sensus, & actiones eorum recte ordinantur, & disponuntur, idque variis modis.

Primo enim sensus continentur in officio, ne quicquam voluntarie cupiant percipere, contra rectam rationem, & Dei voluntatem.

Secundo, si contingat inuitus aliquando obiectum representari repugnans rectæ rationi, ab illo abhorrent, & non sinunt se pertrahi ad quicquam displicens Deo in vsu sensuum.

Tertio quando opus est, & quamdiu opus est vi sensibus, exercent suas sensationes sine repugnantiâ, & sine affectu inordinato, oculus legendo res bonas, quarum lectio præscripta est; auris audiendo ea, quæ audiri debent; gustus ea gustando quæ oblata sunt, delicatiora sine auiditate, & inordinatâ oblectatione palati. Immo aliquos in nostrâ Societate noui, qui ad hanc gustus mortificationem, & dominium peruenunt, ut ne quidem appetitum naturalem sentirent magis propendere ad cibos meliores, quam ad deteriores, sed potius è contrâ naturali propensione non oblitente, magis voluntatis affectu ferantur erga viiores, quam erga pretiosiores, & exquisitè conditos, magisque lapidosos. Ita corporis naturalibus affectionibus dominante ratione, & passionibus imperante, diuina gratiæ beneficio.

Quarto, perducuntur quoque à passionum dominio ad eum statum sensus, ut non refrigant, sed amplectantur ea obiecta amata, & ex Dei amore adhibenda, quæ antea refugiebant, ut sunt cibi viles & insipidi, dura cubatio, amotio aspectus à campis, & hortis, & similibus rebus recreationis, ad quas natura, passiones habens indomitas, vehementer propendet.

Quinto, perducuntur sensus ad eam perfectionem, ut positum sentiant inclinationem & promptitudinem ad res molestas ob Dei amorem percipiendas, non minorem, quam antè se sentirent ad res iucundas, immodè quandoque maiorem, & tam vehementem, ut frano opus sit. Quod non tantum oritur (etsi principaliter inde oritur) ex virtutis partibus superioribus excellentiâ, passionibus tanquam instrumentis ventium ad opera mortificationis externæ, sed

verè etiam in ipso appetitu sensitivo (qui est subiectum & origo passionum) relinquitur positiva, & habitualis propensio, & inclinatio sensibilis ad obiecta sensibilia, quæ antea illi erant valde molesta.

Quod ut Tyrones melius percipiant, scire debent, quadruplicem esse in omnibus hominibus adultis inclinationem ad opera virtutum per modum habitus in singulis manentem, hoc est manentem non certo aliquo, & breuissimo tempore, & quasi per modum transeuntis, sed diu quamdiu virtus in homine manet.

Prima inclinatio est naturalis, in ipsa natura, à Deo auctore naturæ, & amatore virtutis, et in creatione indita, & à Sanctis, & ab Ethnicis Philosophis citatis supra à me, agnita & commendata.

Secunda inclinatio, ad opera virtutum moralium in nobis oritur ab acquisitis virtutibus per actus vsuocos, seu iis similes productos seu elicitos antè acquisitionem passionum dominium. Humilitas enim tantum acquiritur per actus humilitatis; Patientia tantum per actus patientiæ, & sic alia acquiruntur. Et tam prima, quam hæc secunda inclinatio, est etiam in hominibus impiis, & in Ethnicis, quorum actus heroicis moralium virtutum Historici Ethnici multos descriperunt, & nunc etiam in quibusdam hæreticis eos videmus, & vi sunt elemosinæ, condonationes iniuriarum, actus gratitudinis, adorationes diuinæ Maiestatis, &c.

Tertia inclinatio ad opera virtutum oritur ex virtutibus tum infusis, tum acquisitis, in iustificatione, & postea illa in homine iusto durante, & per actus virtutum, præsertim per mortificationes (seu quod idem est, per repressions) insurgentium passionum continuatâ magis ac magis auctis. Singula enim virtutes tam infusæ, quam acquisitæ (infra explicandæ) inclinant potentias, quibus inhaerent, ad opera virtutum. Cum autem mortificationum actus sunt, iis per quos propriè sensim acquiritur passionum dominium, & ut loquar more scholastico, sunt passionum dominium in fieri, idè etiam hæc inchoata inclinatio ad opera virtutum, attribuenda est crescenti passionum dominio, sed multo magis, dum illud acquisitum est, ve iam dicam.

Quarta inclinatio ad opera virtutum, quam dico esse effectum perfecti dominij passionis, est ea, quæ oritur à virtutum moralium virtutibus, acquisitis per actus elicitos ab homine, postquam acquisitum passionum dominium, huius enim beneficio, ob sublata, vel saltem imminuta impedimenta virtutum, à passionum motibus inordinatis oriri solita, virtutes morales suos actus facilius, promptius, frequentius, frequentiusque eliciunt, & eum per eos augetur virtutum habitus, ac per hos maior ac maior semper inclinatio ad opera bona

causetur, idèd ea dominio passionum, tanquam eius effectus debet adscribi. Idèd S. Ecclesia petit in quadam missa, vt terrenis affectibus mitigari facilius caelestia capiamus. Dant enim hanc facilitatem virtutes cum dominio passionum introductæ; quia, vt docet S. Thomas, & experientia ostendit, virtutes perficiunt nos ad prosequendum debite inclinationes naturales.

Or. fer. 4. & s. post Dom. 4. quadrag.

2. 2. q. 108. 2. 2.

Sexto Hoc quoque beneficium sensibus adfert passionum dominium, siue immediatè, vt ex obiectis sensibilibus, quæ percipiunt (antè solitis motus inordinatos excitare) repentè excitentur ad affectus prorsus contrarios, Diuina gratiâ partim immediatè per sua auxilia transeuntia, partim mediatis virtutibus infusus, & acquisitis, vtendo ad illos eliciendos. Vidimus, inquit Ribadeneyra scribens de S. Ignatio nostro, frequenter illum ex tenuissimis rebus, ad Deum, qui in minimis etiam maximus est, ascendentem, ex plantula frondis, florù fructus vniù aspectu, ex vermibus alicuius, aut bestiole consideratione, supra calos assolentem se, & ad ea quæ à sensibus remota sunt penetrantem, capientemque è singulis vtilissima documenta ad totius informationem vite.

115. 1. 5. cap. 1.

Quin imò, qui dominium passionum assequuti sunt, siue ex auditione peccatorum grauissimorum in confessione sacramentali, siue tantum lasciuorum, quibus quandoque noctu lasciuo oberrantes implent plateas, sensibilibiter excitantur (Deo mortificationem passionum remunerante) ad intensissimos actus amoris erga Deum, odij & doloris de peccatis, & ad desiderium Angelicæ paritatis, nec vllam etiam inuoluntarium tunc patiuntur impunitatis affectum, aut deuotionis decrementum. Vti etiam dum vident choreas seculares, & similia oblectamenta mundanorum, cum aliquo peccato eorum sanè coniungi solita.

116.

Decimo quinto Dominium passionum ipsa quoque membra corporis, prout sunt à sensibus diuersa, rectè componit, ordinat, dirigit, vt secundùm dictamen rectæ rationis, & iuxta Dei voluntatem, & præscriptas à Sanctis leges & monita, suis fungantur muneribus, & suas functiones rectè obeant, & non resistant rationi impetanti. Et ita S. Thomas ait, ad virtutem non tantùm passionum, sed etiam membrorum moderationem spectare: sicut, inquit, virtus membra corporis ordinat ad actus exteriores debitos, ita appetitum sensitiuum ad motus proprios ordinatos. Masculina sunt virtutes, inquit S. Ambrosius, Castitas, Patientia, temperantia, Prudentia, Fortitudo, Iustitia: quibus mens nostra & caro ipsa firmatur, & ad obiuuanda impigerè munia virtutis erigitur.

1. 2. q. 59. 2. 5.

lib. 1. de Cain & Abel. c. 10.

Primo enim ex passionum dominio oritur, ne vllus indecorus motus, vel gestus in corpore appareat, qui meritò cuiusquam prudentis & grauis viri offendat aspectum. Sicut qui clauos corpori infixos habet, inquit S. Basilios, doloribus pressu non facile agere quidquam potest, sic Dei timore confectus (qualis est quilibet, qui suas confectio mortificationum iaculis rebelles passiones non oculo vti præter decorem, non manus ad nefarias mouere actiones, non denique parum aliquid, aut magnum agere contra officium poterit.

117. h. in iuit. Proverb.

Secundò, immò verò talem inducit in membris omnibus honesti decoris, & modestiæ speciem, vt aspicientes excitentur ad quandam pietatis sensum, & spirituales lætitiâ ac edificationem. Occursus, mehercule, inquit Seneca, ipse sapiens iuuat, & est aliquid quod ex magno viro vel tacente proficiat: nec tibi facile dixerim quem admodum proficiat. Dicere non desinam, inquit S. Chrysostomus, quòd non solum doctrina, & admonitio, & consilium, sed & Sanctorum aspectus, atque vestium amictus, & calceorum mos multum habet vtilitatis, & voluptatis. Magnum est hoc beneficium dominij passionum, quòd per earum moderationem, & vsum, in corporis actionibus, ac membrorum motu, etiam per calceorum aspectum adferat alius vtilitatem, & voluptatem. Enituit hoc mirabiliter in S. P. N. Ignatio, de quo Ludouicus Còsalius, oculatus testis, sic scribit in diario: Vna ex rebus qua in nostro Patre plus respicendebat, erat dominium passionum interiorum, & motuum exteriorum, quæ edificabat, & conuincebat ad eos, qui cum eo tractabant, vt hoc solo traxerit ad Societatem personas insignes. Hac ratione se subiecit Patri, Doctor Michael Torres, comedendo aliquoties Roma cum Patre. Ita traxit Patrem Natalem Madridum, & multos alios sine alia persuasionibus: tantùm modo quem tenebat ad mensam comedendo, & loquendo cum ipsis. Habuit enim compositionem, & modestiam diuinam, vt iuratus asserit S. Patris familiaris Ioannes Antonius Viperaus Episcopus Iuuenacensis in Processu factò pro eius Canonizatione.

Terriò præter supra dicta, est subtilior quidam effectus dominij passionum in vsu membrorum corporis: quia omnes motus, & gestus, & actiones membrorum exercentur à passionum dominio cum præuâ cogitatione suggerente ei causam, cur sic vel alio modo debent hoc vel istud membrum moueri, illoque vti ad ordinarias functiones, & præterea ad fidem supernaturalem tales actiones dirigit, & per ipsos membrorum actus, ex imperio rationis & voluntatis ad finem supernaturalem eleuatos, meretur, & supernaturaliter Deum glorificat. Hoc experiebatur in se Dauid, cum diceret: Cor meum (scilicet anima cum potentiis suis) & caro mea (cum suis membris) exultauerunt in Deum viuum: seu, vt explicat S. Thomas, vt cor accipiamus pro appetitu intellectu, carnem autem pro appetitu sensitiuo, qui non in animâ est, sed in corporis membris, vt omnes Theologi & Philosophi docent. Quamuis enim, & corporis nostri sensus, ac membra, & passiones eius, eum tantùm circa obiectum sensibile versentur, non possint per se, subleuare se ad Deum colendum, & ad alios actus supernaturales & meritorios, qui versantur circa obiectum

118. ep. 94. h. in Salutate Puff.

119. pag. 97.

120. proc. Martialis.

121. cap. 10.

122. PL. 83. 9.

123. 1. 2. q. 2.

Et ipsum tanquam rationis expertum à recto excidet, & animam paribus ex aquo lapsibus ac ruinis involuet, non ex propria malitia, sed per illius negligentiam. Si igitur affectiones corporis ab animâ domari non possent, merito culpa daretur corpori. Si verò multo subditæ ac morigeræ fuerunt, qui illas coercere studuerunt, sine culpa quidem est corpus, nec reprehensibile his, qui illud tanquam malitiæ auctorem traducere conantur. Anima verò culpabilis est propter negligentiam, quæ ad corporis dominium instructa est, neque ex ipsa natura malum in se habens, sed ex neglectu boni in malo constituta. Malitia enim nihil est aliud, quam defectus virtutis. Potest ergo iudicio S. Basilij, dominio passionum corpus ad nutum obedire rationi.

Vide
Basilium
rômo 3.
Constit.
mon. c. 3.

hom. 1.

Confirmo hoc in membra corporis dominium, testimonio S. Macarij Ægyptij, qui applicans visionem Ezechielis Prophetæ, ad statum animæ Deo plenum, sic ait: *Quemadmodum animalia illa spiritualia non pergebant, quocunque liberet, sed quo noverat, & volebat is qui sessor erat, & dirigebat, sic & in hac vita cohibet ipse, & impellit dirigens spiritu suo, ita ut proficiantur (non pro arbitrio suo) scilicet relictae passionibus suæ naturali inclinationi, quam dum sunt indomite, exerunt ad objecta mala: in calum cum voluerint (scilicet domini passionum) & abiecto corpore (hoc est, non permisso agere iuxta pravas inclinationes) tractat & impellit animam sapientia sua in caelestia: & rursum dum voluerit, descendit in corpus, & in cogitationes denud cum liberit. In resurrectione quoque pari corpora dignabuntur honore, animam interim, quæ spiritu mixta est, talem præstantem gloriam. Quo loco S. Macarius, maius adhuc, quam diximus, agnoscit animæ in corporis membra, adhuc ante resurrectionem, dominium, simile quodammodo illi dominio, & statui, quod habebit anima beata in corpus post resurrectionem.*

hom. 15.

Et alio in loco idem Sanctus, sic hoc ipsum docet: *Gratia Divina cor regit, ac moderatur uniuersum organum corporeum: & si passiva cordis occupauerit, omnibus membris, & cogitationibus imperat, & per omnia membra corporis graditur. Merito ergo monet S. Chrysostomus: Ut mortificemus membra carnis (quod faciunt dominium passionum acquirendo intenti) & ad mala operandum inefficacia reddamus. Sic enim potissimum valebimus ipsa Deo offerre sacrificium beneplacitum. Vidisti quam nouum & admirabile hoc sacrificium: quando mortua fuerint membra, tunc magis gratum erit Deo sacrificium. Quare, & quomodo hoc? Quoniam spirituale sacrificium est, & nihil sensibile habet.*

de vita
solit. col.
10.

Similia docet S. Bernardus: *Vbi caperit spiritus reformari ad imaginem Conditoris sui, mox etiam reformatus caro, ex voluntate sua incipit conformari reformato spiritui. Nam & contra sensum suum incipit eam delectare, quidquid delectat spiritum suum. Insuper & pro multiplici defectu suo ex pena peccati, multipliciter stitens ad Deum, nonnunquam etiam contendit præcedere rectorem suum. Delectationes enim non perdimus, sed mutamus de corpore ad animum, à sensu*

bus ad conscientiam. Sic ergo subiugata à domino passionum carne, pax vera nascitur. Quæ ut ait S. Leo, tunc est vera pax, cum caro animo iudicetur. S. 1. quod regitur, & animus Deo preside gubernatur.

126.

Decimo sexto, Ex passionum dominio oritur, ut etiam dormientes sint ab infestationibus carnis liberi, etiam si vel naturæ, vel dæmonis agitatione, turpia objecta repræsententur imaginationi. Quod tribus modis contingit: *Primo*, ne vilius proflus sentiat turpis affectus erga talia objecta, qualis etiam in vigiliâ exurgere solet in iis, qui passionibus subiugatas rationi non habent. *Secundo*, quin potius etiam dormientes, etsi vsu rationis tunc non polleant, repente exandescunt contra impura objecta mentu in somno repræsentata, eaque non minus quam in vigiliâ aersantur, & contra nituntur. Quem supremum castitatis perfectæ gradum paucissimis concedi solitum, dixit apud Cassianum Abbas Chæremont. Nonnulli, inquit S. Ioannes Climacus, in ipsi quoque somnis accedentes ad se demones, ignominie & contumelie castigant, impudicæque mulierculas de castitate admonent. Tertiò, quod si nulla sit turpitudine objecti, imaginationi in somno oblata, sed tamen habens aliquam cum copulâ carnali affinitatem (vt est colloquium cum faminis, repræsentatio matrimonij inini, vel inuendi, aut cubatio simplex cum aliquâ elegantî fæminâ) non magis Domini passionum ad libidinolos passionum motus tunc excitantur, quam si somniant se assidere alicui arbori, aut cum proprio patre loqui, seu cubare: imò tunc pios affectus eliciunt dormiendo orantes, vt infra dicam fusiis. Ideò merito S. Augustinus scriptum reliquit: *Domine memores mandatorum tuorum, etiam in somnis resistimus.* Quod etiam in aliis Dei seruis feruentibus, & Deo fideliter seruientibus, reperiri, certissimum est. Sed, vt ait Abbas Chæremont apud Cassianum, hac probare, vtrum possibilia sint, certò, examine definire poterit nemo, nisi per experientiam longam, & puritatem cordis ad confinia carnis ac Spiritus, verbo Domini dirigente peruenierit.

Coll. 12.
cap. 7.
gr. 27. col.
11.

1. 12. de
Gen. ad
hit. c. 15.

Coll. 15.
cap. 8.

Verum hæc res est frequenti experientia in talibus personis mihi etiam probe notis compta, in Historicis, ac libris Ecclesiasticis celebrata. Nam cum verum sit, idque post Philosophos Ethnicos docet S. Chrysostomus: *qualia solet anima interdum meditari, talia & in somnis imaginatur, & effingit.* multo magis id locum habet in iis, qui passionum sunt assueti dominium. Scribit Turcellinus S. Xauerium ad quandam speciem huiusmodi in somnis oblatam, ita repente exhorruisse, vt præ impetu resistentis animi, multum è naribus sanguinem effuderit, & euigilauerit cum ingenti strepitu etiam corporis à non honesto somnio abhorrentis. Porro hoc loco notanda est tanquam certissima, historia lecta à me Romæ, tunc dum essem adiutor P. Nicolai Orlandini in colligendâ ex scriptis

ptis

ptis Archiuorum Societatis materiã pro Historiã Societatis, in somno illo S. Xauerij, nullam fuisse ei representatam speciem factam, nec illum passum esse tunc vllam illusionem, vel tentationem nocturnam (quidquid scriptum sit à P. Rodericio, qui scripta Romani & Lusitani Archiuji nunquam vidit) sed hoc solum ei doementi representatum fuisse, quod *famina aliqua (non impudica)* videretur tangere pectus eius velle, & manum intra vestem pectori adiunctam inferre. Et hoc solo somnio, adeo solum illum contractum representatum abhorruisse, vt statim euigilauerit, & magnam sanguinis copiam è naribus effuderit. Hoc se ab eo audiuisse hic primum, cum è Lusitania discessurus esset in Indias, scripsit P. Simon Rodericius, & ego in eius Originali scripto, Romam misso hoc legi.

Sacris to. 2.1. Mat.

Sic S. Euphrasia Virgo sanctissima, & miraculis celebris, cum ei demon malignus huiusmodi somnium inmisisset, vt sibi videretur Senatorem illum (cui suauis Imperatoris desponsata fuerat) cum militibus in Monasterium intrantem, eamque inde vi auferentem, humi cubans cum eam vim & molestiam ferre non posset, exclamauit adeo, vt Abbatissa, & quaedam sorores expergesta fuerint, & eius clamores audierunt.

127. 13.6 de lib. c. 10. 132.1.

Quã de re ex certã experientiã, & Patrũ doctrinã sic scribit Cassianus: Puritas hoc erit eiusdem indicium, inquit, ac plena probatio, si vel nulla imago eliciens quiescentibus nobis, & in soporem laxatis occurrat, vel certe interpellans, nullos concupiscentia motus valeat excitare. Licet enim ad plenam peccati noxam talis commotio minimè computetur, tamen necdam perfecta mentis indicium est, nec ad purum excocti virij manifestatio, cum per fallaces imagines huiusmodi operatur illusio.

cap. 10.

Idem Cassianus hæc addit: Hic est integritatis finis, ac perfecta probatio si quiescentibus nobis, uillatio voluptatis nulla subreperit: ac pro necessitate natura nobis incõsuetis concreciones egerantur obscane. Et c. 22. Huc vsque igitur festinandum est nobis & eo vsque aduersus animi motus, vel carnis incentiua pugnandum, donec ista carnis conditio necessitatem natura expleat, non susciat voluptatem, concretam exuberantiam (id est, semen) sine vilo pruritu, noxaeque propellens, non pugnam suscitans Castitati.

Coll. 11.

Quocirca Abbas Chæremone apud Cassianum, sextam Castimonie gradum esse docet; ne illecebre phantasmatibus feminarum, vel dormiens illudatur. Sanè etiam Ethnici hoc, suo modo, agnouerunt. Nam Plutarchus in Opusculo de cognoscendo nostro in virtutibus profecto, inter alia, hoc etus signum recenset: Ex somniis deprehendere licet, num quis profecerit in studio virtutis. Si enim in somnis nullã capitur voluptate erga turpitudinem, neque graui inbriet crimini, quo se contaminet, prorsusque nihil videt cum vitio & seditate coniunctũ, consentaneum est, omnia in tuto esse posita. Siquidem vt equi iugales rectã currere instructi, non deserunt viam etiam dormiente aurigã, ita bruti affectus do-

miti, nec in somniã facili recalcitrant. Et Aristoteles ait, proborum hominum meliora & pacatiora esse somnia, improborum molesta, & dira. Idem eius Præceptor Plato sensit, & alij sacri ac profani Authores citati à Delrio.

lib. 1. eth. cap. 13. l. 9. de Re-pub. init. Adag. 302. p. 2. 128.

Non loquor hoc loco de miraculoso dono castitatis, quod quibusdam Sanctis Deus, sine præuã vllã longi temporis preparatione multitudine actuum largitus est: vt S. Basilio teste, S. Nazianzeno, & Abbati Sereno apud Cassianum, S. Bernardo, S. Thomã Aquinati, S. P. N. Ignatio, B. Aloyfio S. Terefia, & S. Equitio apud S. Gregorium Papam. Sed de eã Castitatis perfectione, quam Deus post longam exercitacionem diuturni temporis per multos mortificationum internarum & externarum actus ac victorias, solet largiri. Prius enim Castitatis donum, ad gratias gratis datas referri debet; quia miro modo collatum, vt Abbati Sereno, ad quem adueniens Angelus in visione nocturnã, eiusque velut aperiens vterum, quandam ignitam carnis strumam de eius visceribus euellens ac prouiciens, suisque omnia, vt fuerant, locis intestina restituens, ecce inquit, incentiua carnis tua abscessa sunt, & obtinisse te noveris hodiernã die perpetuam corporis puritatem, quã fideliter poposisti. Sic S. Equitium Angelus, vt scribit loco citato S. Gregorius Papa, eum uicibus auit, & omnem motum ex genitalibus eius membris abscedit. Sic S. Thomã Aquinati somno correpto, per quietem ab Angelis fuere falsciã contracti lumbi, quo ex tempore, omni postea libidinis sensu caruit. Sic S. Ignatio apparens cum puero Iesu Mater Dei, omnem impuritatis speciem totã vitã à primis suã conuersionis diebus abstulit.

Naz. or. de obitu Basil. Cass. Col. 7. c. 2. Ber. vit. l. 1. cap. 6. Greg. l. 1. dial. c. 4.

Cass. Col. 7. c. 2.

Maff. l. 1. c. 2. & 3. & l. 3. c. 8.

Porrò hoc loco notandum est tironibus, sano modo intelligendum esse Aristotelem, & S. Thomam, & nonnullos alios dicentes insensibilitatem circa delectationes tactus, & res venereas, seu, vt eam appellat Aristoteles, stupiditatem, esse vitiosam. Loquuntur enim non de omni insensibilitate circa delectabilia tactus (quia aliqua talis insensibilitas fuit singulare donum Dei in primis nostris parentibus ante peccatum ex iustitiã originali collata, & aliis, vt supra vidimus eritque in beatis corporibus in cœlo) sed de insensibilitate quoad delectationes tactus in statu coniugij, electi ad propagationem prolis, ex vtriusque coniugis deliberatã voluntate. Si quis enim, vt ait S. Thomas, tantum delectationem, refugeret, quod pratermitteret ea, qua sunt necessaria ad conseruationem nature, peccaret, quasi ordini naturali repugnans. Et hoc pertinet ad vitium insensibilitatis. Non negat tamen S. Thomas abstinentiam ab vsu coniugij, siue ad tempus, vt vacant orationi iuxta consiliũ S. Pauli, siue perpetuò, ex mutuo coniugũ consensu, vt quidã magni Sancti fecere, quos refert Raderus & Ros. nostræ Societ. scriptores, & alij ob id summo opere, & ab Ecclesiã, & ab aliis meritò laudari.

Ar. lib. 2. eth. c. 7. & l. 3. c. 11. Th. 1. 2. q. 142. ar. & q. 153. a. 3. Tattarer. l. 3. eth. q. 3. de tēp. Krosbein l. 3. eth. tr. 4. c. 5. dub. 3. Mart. de Magistris. q. 9. de castitate. 2. 2. q. 142. a. 1. 1. Cor. 7. 5. Rad. 1. p. Virid. 3. Dec. Rosv. in Onomast. V. Continentia in Matrimonio.

Secun-

Secundo notandum tironibus, aliud esse donum Castitatis, aliud dominium passionis amoris seu desiderij circa obiecta contraria Castitati: Donum enim castitatis, quod Deus singulari privilegio aliquibus, sed raro, largitur, est præstantius, quam dominium passionum in materia venerea, quia præstantiores confert effectus: quanquam sunt aliquando hæc duò coniuncta.

gr. 15.
Sap. 8. vlt.

Tertio notanda est certissima doctrina S. Ioannis Climaci ex S. scripturâ derivata: Castitatem nostris laboribus, & industriâ, acquiri non posse, & possibile non esse, ut quispiam naturam suam vincat: vbi verò natus à superata est, illic is, qui supra naturam est, aduenisse cognoscitur. Et infra: Qui suâ industriâ carnem suam vincere, vel debellare vult, in vanum currit. Nisi Dominus domum carnis deleverit, domumque anima edificaverit, frustra quispiam hanc ieiunando & vigilando destruere nititur. Offer ante oculos Domini carnem naturalem infirmitatem, & tuam humilitatis imbecillitatem agnoscens, prorsus suscipies in intimis Castitatis donum. Et quidem hos gradus Castitatis Magistri vitæ spiritualis distinguunt. S. Bonaventura to. 2. Opusc. processu Relig. 6. c. 40. differens, quæ Religiosis castitas conveniat, ait primum gradum esse, Continentiam ab actu carnali, cum proposito manendi, & omnibus illicitis motibus consensum negandi. Secundum gradum ait esse, cum maceratione carnis, & per alia studia spiritualia, affectus ita mundatur, & caro ita spiritui subiugatur, ut rarius tentetur, & mitius. Tertium ait esse, ita edomitas habere carnis concupiscentias, quod vix rarissime, & tenuissime sentiuntur. Et ex affectu talis induitur Castitatis amor, ut horreat, & ita dereferatur omnes carnales motus, quod quasi nauseam inde patitur nec possit audire tractari de operibus carnis, nisi cum horrore cordis, & extorsione. Si verò pro utilitate aliorum, de Matrimonio casibus aliquid tractandum occurrerit (vbi in Confessione, scholasticis lectionibus, & studiis rerum talium ad scienda peccata necessarii) ita queros motus sua carnis sentiat, ac si de luto, vel lapidibus, vel similibus tractaretur. Et cum per soporem humoris (id est, feminis) abundantia naturaliter se resolvit, ita quiete, & insensibiliter profuatur, ut nec turpium phantasiarum imaginationibus illudatur, nec in sensu fade delectationis titilletur. Ita perfecta Castitatis distinctio, prout in hoc peccati corpore posse haberi, à viris perfectissimis obicitur. Ut autem stabiliter in hoc gradu, & continue perseverent, puto ad hoc requiri privilegium singulare. Alter Castitatis gradus enumerat Abbas Chæremont apud Cassianum, & ex illo B. Laurentius Iustinianus, in ligno vitæ, Tractatu de Continentiâ:

Col. 12.

c. 7. c. 6.

Primus, inquit, pudicitie gradus, ne evigilans impugnatione carnis illudatur, hoc est, ne ad peccatū perducatur carnis. Hoc quoque in omnibus est, qui dominium habent passionum.

Secundus, ne mens voluptariis cogitationibus immoretur. Hoc est, ne diuturnis sædis cogitatio-

nibus infestetur. Et hoc solent habere, qui sunt domini passionum.

Tertius, ne semineo, nec tenuiter, ad concupiscentiam moveatur aspectu. Hoc quoque est in omnibus, qui habent dominium passionum, imò & in illis, qui illud nondum sunt assecuti: sed valde feruenter, & diu sine vllâ tepiditate Deo seruiunt, & nullam vnquam minimam regulam transgrediuntur.

Quartus, ne vigilans, vel simplicem carnis perferat motum. Hoc non omnes habentes passionum dominium habent, sed isti soli, quibus Deus contulit donum perfectæ Castitatis. Nam, ut bene ait Cassianus, aliqui carnis aculeos, non tam impugnatione concupiscentie turpis, quam natura tantummodo moru sentiunt. Ita tamen, ut quem admòdum scribit S. Gregorius Papa, illi motui omni delectationis obscenitas auferatur, & simplex ille motus sit, in quo aliqua libidinis turpitudine non sit.

Quintus, ne, cum memoriam generationis humanae, vel tractatus ratio, vel necessitas lectionis ingererit, subtilissimus mentem voluntaria actionu perstringat sensu, sed velut opus quoddam simplex, ac ministerium humano generi necessarii contributum, tranquillo ac puro cordis contempletur intuitu, nihilque amplius de eius recordatione concipiat, quam si operationem laterum, vel cuiuslibet alterius officina mente pertractet. Hoc omnes habent dono Castitatis ornat. Sed qui solum habent passionum dominium, sine Castitatis dono, non omnes habent; illi tamen plus, in quibus est perfectus passionum dominium: sed qui illud habent perfectissimum, dum confessiones audiunt peccatorum valde sædorum carnalium, nullas sentiunt carnis titillationes, etiam inuoluntarias, nec dum necessariæ conuersationi ac diuturnæ coguntur vacare, cum personis formosis vtriusque sexus. Quamuis in aliis occasionibus soleant sine tentatione carnis, motus sædos inuiri sentire, ex representatione obiectorum turpium, imaginationi, vel sensibus se ingerentium.

Sextus Castimonia gradus est, ne illecebrois phantasmatis faminarum vel dormiens illudatur. Hoc habent etiam illi, qui habent dominium passionum, non tantum ij, qui castitatis dono diuinitus insigniti sunt. Loquitur autem in hoc gradu Abbas Chæremont de illusione, quæ dormienti accidit cum effusione seminis inuoluntariâ. Alioquin non esset iste gradus altior prioribus, nec diuersus, & inferior septimo illo gradu, quem supra commemorauimus assecutum fuisse S. Xaverium, qui, ut ait loco citato Chæremont, non solum possideri, sed etiam credi, non nisi à rarissimis potest.

Certissimum tamen est, ad eum peruenire aliquos dominos passionum suarum, quia noui tales personas, & in nostrâ Societate, & extra illam, hæc gratiâ à Deo donatos, post multas sui victorias in passionum repressione reportatas:

vt

vt fide humana nihil à me certius in hac vitâ
fieri possit. Quod assero non de iis, qui natura
sua frigidi sunt, sed de iis, in quibus natura est
ardens, & quæ ex se ad res veneras, ante ac-
quisitum passionum dominium, erat vehemen-
ter propensa, & carnis voluptatibus olim coin-
quinata, antequam converterentur ad diuinum
obsequium. Sicut, inquit S. Macarius, S. Antonij
Abbatis discipulus, aliqui, in quibus libido prorsus
desit, extincta est, & arefacta. Sed ij summorum sunt
gradus: quos Abbas Chæremon apud Cassia-
num ait huic inesse solummodo, qui Deo totâ spiritus
sui contritione deseruiunt. Gratia enim Diuina, vt lo-
co citato dixerat S. Macarius, cor regit, ac modera-
tur vniuersum organum corporeum, & si pascha cor-
poris occupauerit, omnibus membris & cogitationibus
imperat, & per omnia membra corporis graditur.

Confirmant supradicta duo magni in Eccle-
siâ Dei sancti, & vitæ spiritualis magistri. Pri-
mus est S. Antonius Abbas, qui differens de
modo quo Sanctus Spiritus membra, & motus
corporis à malo auocet, & conuertat ad bon-
num, Extinguitur, inquit, etiam motus ille per virtu-
tem Spiritus pacificantis totum corpus, & perimentis
totum illum motum, (quem supra dixerat esse tri-
plicem, vnum à natura, secundum à cibo & po-
tu copioso, tertium à dæmone tentante) & ad-
dit: Aestimo, quidâ talis habitatio (scilicet Spiritus
Sancti, in corpore nostri) in immutato per Spiritum
corpore, accepit etiam in hac parte quandam spiri-
tualis corporis, quam acceptura erat in resurrectione
infirmum.

Et verè ita est, quia talis quies membrorum,
est quedam species vitæ cælestis, in resurrectio-
nis mortuorum inchoanda.

Hoc ipsum S. Macarius S. Antonij discipulus
docuit. In seruis Dei abundantem gratiam non tan-
tum desideria, quæ à diabolo suggeruntur excicare, sed
etiam naturalia: & nunc viros Dei præstantiores esse
primo Adam: nimirum quia Adam post peccatû
sensit impudicos motus carnis rebellis, quos
multi Domini passionum, & dono Castitatis
ditati, non sentiunt. Tales Abbas Theonas apud
Callianum appellat incorruptos, Virgines Christi,
admirabile, & atque egregios reputari Eunuchos, qui
ipsam quoque minimam mentis titillationem, & te-
nuissima libidinis incitamenta vicerunt, & eo vsque
extenuauerunt illum carnis (vt ita dixerim) sensum, vt
non solum ex commotione eius nullâ oblectatione, sed
ne exigua quidem titillatione tangantur.

Quod sanè magnum & rarum Dei benefi-
cium est, si sit coniunctum cum debellatâ vanâ
gloriâ: vt fuit vtrumque in gradu excelsio in
S. P. N. Ignatio, vt supra vidimus. Quia, vt peri-
tus vitæ spiritualis doctor S. Diadochus scriptû
reliquit, Post vniuersas penè passiones ab homine Dei
victas, duos remanere demones, luctantes cum eo, quo-
rum vnus quidem turbas facit anima, dum ita eam ob
amorem Dei ad importunum zelum traducit, vt nul-
lum alium equè atque se Deo placere velit: Alterum

verò corpori, dum illud ad desiderium rei veneræ in-
cendij cuiusdam operatione mouet. Hoc autem corpori
accedit, primum quidem, quia voluptas propria est na-
tura, vt pote ad generandum insita; quamobrem facild
corpus superatur: deinde quia cedit Deum. Cum enim
aliquem in numero luctantium multitudinem virtutum
excellens esse videt, permittit eum quandoque ab
huiusmodi demone sedari, vt existimet, se omnibus vi-
uentibus vtiliorem. Quod quidem adeo vniuersale
putat esse S. Ioannes Climacus, vt dicat: Car-
nis ignem sedari extinguiq, dum in vitâ sumus, fieri
vix posse potio. Quanquam deinde gradu sequen-
ti enumerat gradus Castitatis ferè similes su-
pra recensitis ex Abbatis Chæremonis doctri-
nâ.

Pudicus est ille, inquit S. Climacus, qui in somnis
nullum motum, nullamq, status sui mutationem sensit:
qui & in somnis perfectam semper insensibilitatem in
corporum specie, & varietate possidet. Hac regula est
perfecta consummataq, Castitatis, vt ita animata, si-
cut in animata intueamur, atque ita rationalibus, sicut
brutis corporibus afficiamur. Initium quidem Castita-
tis est, cogitationibus sordidâ non acquiescere, atque per
internalla temporum obscuro liquore illo simpliciter,
& absque vllâ imaginationis illusione respergi: mediû
verò, naturalibus motibus ex repletionem ciborum adue-
nientibus absque imaginibus (scilicet phantasmatis-
bus imaginationis inquietari; ita tamen, vt ad flu-
xum vsque illi non perueniant: Finitis autem, mortifica-
re corpus, iam antea mortuis cogitationibus sordidâ.
Felix reuerè est, qui ad omnem colorem corporis, atque
aspectum perfecte insensibilis effectus est. Magnus & il-
le est, qui nullâ ex tactu passione mouetur. Maior verò
qui nullo aspectu vulneratus est, atque cogitatione su-
perna pulchritudinis igneum spectaculum vicit. Vocat
hic faciem mulieris, igneum spectaculum. Et infra:
Mirabile mihi quidam, supremumq, Castitatis insi-
nuauit culmen. Quidam aiebat, cum pulchritudinem,
atque venustatem intuebatur corporum, ex eâ admo-
nitus magnificè glorificauit Opificem, atque ex sola
huiusmodi spectaculo, in amorem Dei, fontemq, lacry-
marum excitatus est. Huiusmodi verò si semper hoc
sensu atque actione perdurat, ante comunem Resur-
rectionem, iam in incorruptionem transit. Eadem re-
gula & in melodis & canticis vtemur. Nam ij quidem
qui Deum diligunt, in hilaritatem, Deiq, dilectionem
atque in lacrymas & ex mundanis, & ex spiritualibus
canticis excitari solent: contra autem, qui voluptatibus
addicti sunt, vndiq, sibi perditionis materiam colli-
gant. Vera dixit hic Sanctus, noui enim tales in
nostrâ Societate.

Hæc S. Ioannes Climacus. Sed si omnia ab
eo tradita nimis excelsa videntur, saltem id af-
sequi conentur Castitatis sectatores, quod Ab-
bas Chæremon compendio retulit: Hæc est con-
summatio castitatis, vt vigilante Monachum oblectatio
libidinis nulla peringat: vt quiescentem somniorum
non fallat illusio, sed cum dormienti tantum per sopita
mentis iniuriam commotio carnis obrepserit, quemada-
modam sine vllâ titillatione voluptatis excitata est, ita

gr. 14. iad.

gr. 15.

Coll. 12.

c. vlt.

in signo
vita. tr. de
contine-
tia c. 2.

Et sine vlla pruritu corporis conquiescat. Magnū est hoc Dei donū & rarissimū Meritū ergo scrip. sic B. Laurentius Iustinianus: *Maius miraculum est, de propria carne somitem eradicare luxurie, quam expellere immundos spiritus de corporibus a-*

Dices Quomodo fieri potest, ut is qui passio-
num dominium habet, nullas in somno patiat-
tur, etiam citra effusionem seminis, tussiones,
sed horrorem potius fœdorum obiectorum re-
presentatorum dormienti; in vigiliâ verò eas
patiat, ut dictum est in quinto Castitatis gra-
du) vigiliâ enim homo magis est Dominus suo-
rum affectuum, quam dormiens, & melius cog-
noscat fœditatem venerarum rerum, quam
somnia; idē videtur aptior ad reprimendos
omnes fœdos motus in vigiliâ, quam in somno;

2. 2. q. 172.
a. 1. ad 2.

quâ in dormiendo.

129.

Respondeo: Quamvis certum sit, aliquos pas-
sionum dominos, & quintum, & sextum gra-
dum; Divinæ gratiæ beneficio, esse affectuosos,
tamen cum experientia doceat, in aliquibus eo-
rum esse altiores gradus, minores non esse, id ad
Divinam voluntatem referendum esse, qui nō
nullas maiora dona concedens, negat minora;
tum ob causas sibi nōras; tum vi hęc ratione
quibus cognoscat, se sine suis meritis esse asse-
cutum maiora, quando licet conatum adhi-
beat & preces, non potest acquirere minora; tū
ob humilitatis materiam, uti supra ex S. Grego-
rio, & S. Gertrude retulimus. Sane Elias divi-
nitus scivit Eliam raptum iri, rem tamen in ip-
sorum momenti, scilicet mortem parvuli, non re-
velauerat Deus. Beatissima Virgo Maria non in-
tellexit verba illa à Christo sibi dicta, dum in-
uentus esset in templo, in medio Doctotum

n. 76. 79.
4. Reg. 2.
3.
4. Reg. 4.
27.

Luc. 2.
49. 50.

*Nesciebatis, quia in his, qua Patris mei sunt oportet
me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum quod locutus
est ad eos. Cum tamen res maioris momenti B. V.
Maria perfecte intellexerit, idque Deo revelan-
te, hinc Mytheria Trinitatis, & Incarnatio-
nis (et si non quoad omnes eius circumstantias)
idque à primâ sui sanctificatione, quam accepit
à Deo in utero Matris, idque perfectius quam
Angeli & Adam, Apostoli, & Theologi illa in-
tellexerint, ut bene p̄batur ex SS. Patribus, & ra-
tione Pater Suarez.*

to. 2. in 3.
p. d. 19. S. 1.

*Sic etiam Apostoli, Christo vivente in car-
ne, cognoverunt & crediderunt Christi Divi-
nitatem, eamque confessi sunt, tamen non sci-
verunt eum debere resurgere à mortuis, teste*

Matt. 16.
Ioan. 20.
2. 9.

*S. Ioanne, id esse, & alius asserente: Tunc ergo in-
quit introiit & ille discipulus qui venerat primus ad
manutinentum, & vidit, & credit, nondum enim scie-
bant Scripturam, quia oportebat eum à mortuis resur-
gere, quâvis hoc ipsum dixerit, Christus Do-
minus, eis ante mortem prædixerit, Filium homi-
nis tradendus est in manus hominum, & occidetur eum,
& tertia die resurget. Addit S. Marcus: At illi igno-*

Matt. 17.
21. 22.
Mar. 9. 31.

*rabam verbum, & timebant interrogare eum. Minor
autem res est, Christi Domini Resurrectio,
quâ eius Divinitas, Angelis, reuelata erat &
Sanctissimæ Trinitatis Divinitas, & substantia
Incarnationis Verbi, circumstantiæ tamen eius,
illis diu ignota fuerunt, ut docet S. Dionysius, cœl. hier.
& S. Thomas, & S. Bernardus, & colligitur a-
pertè ex Apostolo, ut notavit S. Hieronymus in
Commentariis, & S. Cyrillus citatus à S. Tho-
ma, Opusc. 1. c. 26. Sic S. Antonio Abbati, ut scri-
bit S. Athanasius, Deus reuelavit quandam ei to-
suis præ sibi mori, ideoque iussit ei lagenam aquæ
deferri, locum verò eius præ sibi mortuum, an-
tequam esset mortuus morituum non revela-
vit, vnde instantem eius mortem, uti alterius
Socij, submissâ aquâ impedire non potuit. Quâ
occasione, inquit S. Athanasius: Fortasse aliquis
querat, cur non antequam alter moreretur,
Antonius monuerit, indigna proflus Christia-
nis quæstio, quia non Antonij, sed Dei iudicium
fuit, qui & in morientem, quam voluit, senten-
tiam tulit, & de sicente reuelare dignatus est.
Eodem modo Deus concedens, quandoque
maiora, non concedit minora, sicut ei placet.*

Dion. 7.
cœl. hier.
Th. 1. p. q.
17. a. 5.
Ber. ep.
177. flo.
Ephel. 1.
Vita S.
Anton.

*Plerumq. Omnipotens Deus, inquit S. Gregorius 4. p. part.
Papa; idcirco aliquorum mentes, quamvis ex magnâ
parte perficit, imperfectas tamen ex parvâ aliquâ par-
te derelinquit, ut cum miris virtutibus rursus imper-
fectionis suæ tædō tabescant, & nequamquam se de ma-
gnis erigant, dum adhuc contra nimia invidentes la-
borant. Quâ in re locum habet illud Abbatis
Theonæ apud Cassianum: Quæ non per doctrinam,
sed per experientiam, cognoscuntur, sicut tradit ab in-
experto nequeunt, ita nec mente concipi, vel teneri,
nisi ab eo, qui similis studio fuerit atque inquisitione
fundatus.*

4. p. part.
cap. 1.
Coll. 11.
cap. 31.

*Decimo septimo Cum passionum dominio so-
let esse coniunctum Dei beneficium tempore
somnia, nimirum p̄ affectus erga Deum, & di-
vina, coniuncti vel cum propriè dictâ oratio-
ne seu colloctione cum Deo, vel cum confi-
deratione accurata & ordinatâ rerum divinarum
ac piarum, vel cum aliis actibus heroica-
rum virtutum, uti est, Patientia, Humilitas, O-
dium sanctum nostri. Hoc experientur passio-
num dominos, & scribitur in vitis Sanctorum. B.
Virginem Mariam eum dormiret, & corpore
& mente vigilasse in oratione, scribit S. Ambro-
sius, De S. Cæsario Arelateni Episcopo duo
Vite eius scriptores apud Surium Cyprianus, &
Melilianus scribunt, eum etiam in somnis ora-
tioni vacasse: Deum, inquit Melilianus, in corde suo,
vbi solum in oratione, & in obsecratione, sed etiam in
somnia secum semper habuit. Denique nos ipsi, vel con-
ferui nostri, qui in cellâ ipsius manserunt, sciunt, quæ di-
ximus illum, inter pau. as somni spiritus semper vigilare
dicere tanquam admonens, qui Psalmum diceret Age:
Nulli dubium est, quod aut spiritualiter cum San-
ctis psallebat, aut certe illud impleverit Prophe-
tiam: Ego dormio, & cor meum vigilat, frequenter etiã
in*

130.
lib. 1. de
Virginib.
Cypri. 1.
cap. 11.
Melil. 1.
cap. 2.
Sur. 27.
Augusti.

in sopore positus, de futuro iudicio, vel de aeterno praemio praedicabat.

Fuit enim nonnunquam, inquit S. Ioannes Climacus, ut in somnis ex assiduitate exercitij laudabilis. Psalmorum meditemur eloquia. Et paulo post ait: Animam, quae verbum Dei quotidie meditatur sine intermissione, solere, per soporem quoque in eodem morari. Est enim hoc secundum primi proprie remuneratio, quae scilicet Spiritus phantasmata euitantur. Et alio in loco: Qui veraciter amat, nec in somnis potest quiescere, sed tunc quoque eum, quem desiderat, videt, atque cum illo vna immoratur. Hoc iaculo quidam vulneratque dicebat de se ipso: Ego dormio propter necessitatem, & cor meum vigilat per amoris magnitudinem.

Et alibi: Ex Meditatione Diuina legis sine labore, non solum vigilans, verum etiam dormiens, in qui iam proficit operatur. Dominus enim passionum, exempli gratia, si somniet se rem aliquam sibi clarā, vel preciosissimam perdidisse, vel viderit esse destructam, nullum motum proflus sentit tristitia aut doloris. Item, si occurrat aliqua occasio etiam leuis peccati, aut defectus contra paupertatis votum, aut etiam aliam aliquam virtutem, non audet illum committere, sed expressē sentit in se remorsum conscientiae, ab illo defectu eam retrahentis, etsi dormiat profundissime. Hoc certissima experientia comprobatur.

De S. Francisco Xauerio scribit Turfellitius: Ne somnus quidem, inquit, vacabit oratione. Quod ipsum etiam de somno Alphonsi Rodriguez Coadiutoris nostri scribitur in eius Vita. Si enim, ut ait S. Basilius, occupatus in iudicijs Dei animus, & in assidue rerum honestarum, & Deo placētium meditatione versatus sit, consimilia etiam sine dubio habebit somnia.

Talem autem somnum desiderandum esse docent Sancti. Ideo S. Basilius aliquot in locis monet: Somni ipsi, pietatis exercenda meditationes quadam sint. Quae enim nobis sopore depressis ac soluis occurrant, obuersanturque imaginationes, consueverunt nescio quo pacto plurimum contingere, seu extremus quidam tenor susurri lenis, aut soni edisi, idque ex curis, quas tecum agitaueris interdum. Tantisper enim dum vivitur, cuiusmodi fuerint studia, exercitationesque nostra, istiusmodi necesse sit in somnia, se dormientibus nobis ingerant.

Didicit hoc S. Basilius a Spiritu Sancto: qui Deut. 6. 7. optat, ut quis meditetur in preceptis Dei, sedens in domo sua, & ambulans in itinere. Dormiens, atque confurgens. Tunc enim, ut ipse Deus dixit Sancto Iob: Quando irruit sopor super homines, & dormiunt in lectulo, tunc aperit aures virorum, & erudiens eos instruit disciplinā. Quamuis enim in loco Deuteronomij, possit intelligi tempus praecedens dormitionem, dum homo cubare incipit, tamen quia Spiritus S. intendit omnes pios sensus, qui possunt elici e verbis S. Scripturae (ut docent Theologi tractantes de sensibus Scripturarum, & indicant loca ab Apostolis citata in libris Noui Testamenti desumpta ex vetere)

ideo de ipsa quoque dormitione & somno, verba illa Domini possunt proprie, & in sensu literali accipi, nimirum, ut modo nostro pie viuendi, etiam somnia nostra reddamus pia, & circa piarum rerum considerationem occupata, iuxta consilium S. Bernardi: *Iturus ad somnum, semper aliquid tecum defer in memoria vel cogitatione, in quo placide obdormias, quod nonnunquam etiam somnium viuēs.* Verissimum enim est dictum Aristotelis, ex vita virtutibus dedita, honesta proficisci somnia. *Meliora sunt*, inquit, *visa bonorum quam quorumlibet.* Ideo bene S. Hieronymus scripsit: *Sanctis, ipse etiam somnus oratio est.* Hinc S. Ambrosius, *Iacob, inquit, in somno bonus operarius, quoniam plus negotij cum Deo peregit dormiendo, quam vigilando.* Quomodo somnus sit oratio, iudicio S. Hieronymi non disputo. Si somnus enim meritorius non est, oratio in somno, proprie dicta oratio non est, quae est actus Religionis primariae virtutis. Omnis autem actus virtutis, ut talis sit, saltem liber esse debet, libertas autem in somnis ordinariis, uti omnes docent, locum non habet, sine singulari Dei privilegio, quo dotatam fuisse S. V. Mariam magni Authores tradunt.

Et de nostro P. Petro Cottone concionatore Illustri Henrici IV. Galliarum Regis legi Romae anno 1629. in eius Vita, accommodata mihi a R. P. Stephano Charleto Assistente Prouinciarum Galliae, illum diuino beneficio decem circiter annis ante suam mortem, id affectum fuisse, ut etiam dormiens usum liberi arbitrij haberet, ad orandum, & diuina tunc meditando. Quod ita efficaciter faciebat, ut ex eius dormientis ore frequenter orationes ejaculatoriae bene exaudirentur ab iis, qui in cubiculis ei continuis muro disiunctis habitabant. Magnū est hoc Dei beneficium! Vnde Clemens Alexandrinus ita dormientes ait: *Se assimilare Angelis, quos nos ἐγγύς εἶναι, hoc est, vigilantes vocamus.* Vbi significat animam quasi mori, si cesset a meditatione, viuere verò, & aternate, si in continuā se meditatione exerceat.

Ad hoc caput spectat consuetudo orandi attentē eorumdem, quam habent, dum non ex negligentia somnolentiā, sed ex morbo, vel in dispositione corporis dormire non possunt, etsi ob naturae necessitatem conentur, sed hoc modo, debilitato per in somnia capite, semi vigilando, semi dormiendo, vel potius dormituriendo, tamen pios erga Deum & Diuina affectus eliciunt, diuturno tempore, & quidem cum sufficienti attentione, & feruore. Quod omnino certissimum esse indubitatē scio, quia noui tales in nostrā Societate, qui in se id frequentissimē Dei beneficio experiuntur.

Decimo octauo Dominium passionum conducit ad excellentem orationis perfectionem, & modum triplicem.

Primo Conciliat attentionem in oratione,

Cc ac

1. de vita Solitar.
1. eth. c. vlt.
cp. 22. ad Eufstochiū de cult. virg. col. 20.
1.2. de Iacob.
131.
1.2. c. 10.
1.2. p. dag. c. 9.
132.

ac distractiones arcet. Cum enim, vt docet S. Thomas, & experientia quotidiana, actus contemplationis, seu orationis, impediatur per vehementiam passionum, per quam abstrahitur intentio anima ab intelligibilibus ad sensibilia, & per tumultus exteriores; dominus passionum, tum refranando passiones, dum in earum dominio proficiebat, tum augendo virtutes morales per actus virtutum, quibus passiones domabat, tollit hæc impedimenta, & attentionem in oratione causat. Virtutes enim morales, vt ibidem S. Doctor addit, impediunt vehementiam passionum, & sedant exteriorum occupationum tumultus: quibus sedatis mens attentè orat.

Alter modus, quo attentionem confert passionum dominium, per virtutes morales, traditur à S. Thoma loco citato: Quia sanctimonia, id est munditia, causatur ex virtutibus, que sunt circa passionos impediens puritatem rationis. Pax quoque causatur ex iustitiâ, que est circa operationes, secundum illud Isaiæ. Opus iustitiæ pax, in quantum scilicet ille, qui ab iniuriis aliorum abstinet, subtrahit litigiorum & tumultuum occasiones: & sic virtutes morales disponunt ad vitam contemplatiuam (quæ sine attentione subsistere non potest) in quantum causant pacem & munditiam, quæ præditi solent valde attentè orare, & vel nunquam, vel rarè, vel leniter infestari à distractionibus.

Tertius modus conciliandæ attentionis in oratione per dominium passionum est, quia cum eo coniuncta solet esse in gradu excelso virtus Castitatis (vt supra ostensum est) cum ergo temperantia reprimat concupiscentias, lumen rationis maximè obscurantes, vt ait S. Thomas ibidem, hinc est, quod virtus Castitatis maximè reddit hominem aptum ad contemplationem, in quantum delectationes venerat, per illam compellat, maximè deprimunt mentem ad sensibilia, vt Augustinus dicit in libro Soliloquiorum.

Quæ omnia summarè indicat S. Gregorius Papa: Cum contemplationis artem aliqui tenere desiderant, prius se in campo operis per exercitium probent, vt sollicitè sciant, si nullam mala proximi irrogant, si irrogata à proximis, equanimiter portant, si obiectis temporalibus bonis, nequaquam mens latitiâ soluitur: si abstractis, non nimio merore sauciatur. Ac deinde perpendant si cum ad semetipsos introitus redeunt, in eo quod spiritalia rimantur, nequaquam secum rerum corporalium umbras trahunt, vel fortasse tractas manu discretionis abigunt. Hæc autem bona sunt in passionum domino, per dominium passionum introducta.

Secundò passionum dominium vehementer conducit ad vnionem mentis cum Deo actualem, etiam in operibus naturâ suâ valde distractiuis. Quamuis enim, vt ait S. Thomas, impossibile sit aliquem simul occupari circa exteriores actiones & diuina contemplationi vacare: tamen addit, per illas exteriores actiones adiuua-

ri contemplationem, quia per eas anima passione componuntur, & ordinantur, & impeditur inordinatio interiorum passionum impediens contemplationem. Ideo illi qui domini passionum iuatum fuerunt, in summis occupationibus mentem habebant Deo vnitam actuali eius memoriâ, & piis erga eum affectibus elicitis tunc feruentem.

De S. Martino Episcopo scribit S. Seuerus Sulpicius: Nunquam hora vlla, vel momentum præterit, quo non aut orationibus incumberet, aut insisteret lectio. Quamquam & inter legendum, aut si quid aliud forte agebat, nunquam animum ab oratione laxabat. Nimirum, vt fabri ferrarij mos est, qui inter operandum pro quodam laboris leuamine, incudem suam feriunt, ita Martinus etiam dum aliud agere videbatur, semper orabat.

De S. Casario Episcopo scribit Messianus in eius Vita supra citatâ: Deum in corde suo non solum in oratione, & obsecratione, sed etiam in conuiuio, in itinere, in colloquio, in incessu, in prosperis & aduersis semper habuit. Hoc enim maximè curant, inquit S. Bernardus, spiritualibus exercitationibus dediti, taliter se circa exteriora occupare, vt deuotionis spiritum non extinguant: vnde licet extrinsecus bonorum operum exercitiis fatigentur in corpore, intrinsecus tamen reficiuntur in mente. Hoc ipse quoque S. Bernardus assecutus fuit: Nam mortificatâ sensualitate, inquit Author eius vite, cuius seu curiositate, seu infirmitate in huiusmodi laborum corporalium distractionibus, perfectorum etiam quorumque mentes, sepe necesse est, etsi non intentione, certè memoriâ, & cogitatione ab interiore vnitate spiritus, aliquam partem dissolutionis, ipse privilegio maioris gratiæ, in virtute spiritus simul & totus quodammodo exterius laborabat & totus interius Deo vacabat: in altero pacens conscientia in altero deuotione. Laboris ergo tempore, & intus orabat, seu meditabatur, absq; intermissione exterioris laboris: exterius laborabat, absq; iacturâ interioris suauitatis. Ad orandum, si se solitudo offerret, videbatur, sin autem, vbicumq; seu in turbâ esset, solitudinem cordis ipse sibi efficiens, vbique solus erat. Omnis ei ad meditandum hora breuis, locus omnis congruus erat. Talis erat coquus quidam laudatus à S. Ioanne Climaco, & noster Alphonsus Rodriguez, quorum ille in culinâ, hic in ianitoris officio per plures decades annorum, mentem cum Deo coniunctam circumferrebat cum clauibus. Et illi Monachi apud Cassianum, à quibus ita incessanter operatio manuum priuatiim per cellulas exercebatur, vt Psalmorum quoque vel ceterarum scripturarum meditatio nunquam penitus omitteretur. Qui preces, & orationes per singula momenta miscentes, in his officiis, (scilicet precum) qua nos statuto tempore celebramus, totum diuini temporis absumentes. Similia narrauerat l. 2. c. 14.

Atque hoc familiare nostris optabat esse S. P. N. Ignatius teste Ribadeneira, vt Deum in rebus omnibus presentem cernerent, & mentes suas, non in oratione tantum, ad caelestia attollerent, sed vniuersas res atque actiones Angulus in Deum refer-

2. 2. q. 182. a. 3.

137. 1. 5. c. 11.

referent, neque minorem deuotionis spiritum in actione quam in ipsa meditatione sentiant. Et hanc quidem orandi consuetudinem assiduam cum in aliis, tum vero in hominibus pie occupatis, tanquam magis expectatam probabat. Nam, ut ait S. Macarius, Hoc adepti sunt Sancti Domini, ut vehit in specula sedentes, contemplantur deceptiones seculi, ipsique secundum interiorum hominum cum Deo loquuntur, secundum exteriorum vero videntur oculis intuentium, quasi spectatores eorum, quae sunt in hoc mundo.

Terio, beneficium dominij passionum disponitur quoque earum Dominus adorationem, quam vitae spiritualis Magistri nominant Affectum, per quam anima sine multis discursibus intellectus, vel sola Dei ipsius, aut rerum ab eo gestarum, vel beneficiorum collatorum recordatione, aut creaturarum perceptione per sensus quoscumque statim, dum id conatur, in teneros sese expandit erga Deum, & Diuina affectus, vel admirationis, vel laudis, vel gratiarum actionis, vel petitionis, aut obsecrationis, vel amoris, & congratulationis, vel odij, & horrores peccatorum propriorum, aut alienorum, vel commiserationis erga afflictos & pauperes, & oppressos, ex puro erga Deum affectu, quia ab eo creati & redempti sunt, amatos, vel aliis modis, quos fusc explicat, & bene, P. Iacobus Aluarez.

Addideram hoc in loco decimum nonum effectum dominij passionum, scilicet, diminutionem, vel potius abolitionem, seu non sensum erubescens quibusdam in rebus. Nam aliqui passionum dominij, ac si essent quodammodo in statu innocentiae, non erubescunt, dum (vel tempore martyrij iussu tyrannorum, vel tempore morbi iussu medicorum) patiuntur inuiti denudationem sui. Non quidem eo modo, quo lasciuia & impudentes ac perfricta frontis homines, in ebrietate vel aliis, non erubescunt dum denudantur vel se denudant, sed illo, (proportione quadam) quo primi nostri parentes ante peccatum, non erubescerant se esse & videri nudos, uti & Sancti in caelo, dum suis vestientur corporibus, nudi non erubescunt, & infantes non erubescunt. Verum quia vni ex Censoribus, seu, ut vocat, Reuisoribus huius Opusculi, extra hoc Regnum, ista doctrina seu sententia non placuit, (quamuis Reuisoribus aliquot, eximij Theologis ac Professoribus, & ante & post reuisionem hanc intermediam externi Censoris placuerit) expunxi illam libenter, non ob rationes & auctoritates quas adduxit intermedius huius Opusculi Censor, sed ob solam illius auctoritatem & in gratiam illius. Subdo hac vice meum hac in re iudicium, & nunc a me id fuisse scriptum nolo.

Mouerat autem me ad hoc sentiendum & scribendum, primò, certissima experientia magnorum Dei seruorum, quos ad hunc statum peruenisse certo scio: quia per hos 46. annos

mei sacerdotij, fere perpetuò vel Confessarius vel superior in variis Prouincijs sui tunc nostrorum externorum, inter quos, plerisque habui, magnis Dei donis valde raris ornatos, quales (saltem tot) non habuit magnus ille Praelatus meo intermedio Censori notus, quia valde exiguo tempore, & vno tantum in loco, bonis animabus regendis praefuerat.

Deinde hanc experientiam a me humana fide certiore confirmauit post Aristotelem S. Thomas, & alij auctores grauissimi, qui negant verecundiam proprie dictam esse simpliciter virtutem, sed passionem, & virtuosos ac senes, aliquo modo verecundiam carere. Quocirca sicut passiones, & quidem magis innatae, & naturae suae vehementiores, quam sit verecundia, diminuantur, iudicio S. Augustini a & S. Thomae b (quò quis magis in virtutibus progreditur) ita & verecundia circa aliquam partem sui obiecti vel materiae, circa quam versatur, seu excitamenti à quo oritur vel exurgit, sensim minuitur, & tandem, dum Deus vult, gratiae eius beneficium aboletur, & cessat, quoad certos suos actus vel motus, circa aliqua obiecta vel excitamenta.

Verecundia enim & pudor, seu erubescens (de qua hic disputo latè sumptis vocabulis, nã in re idem sunt, et si ratione connotatorum differant strictè supra verecundia & pudor, ut notat Septalius lect. 11. problem. q. 32.) erubescens, inquam, à quinque rebus excitatur: à peccatis, à virtutibus, ab ignominia seu eius merita à laudibus & honoribus, & à rebus quibusdam indifferentibus.

Dominium passionum non tollit neque minuit verecundiam occasione peccatorum ortam, immò auget. Et hoc probant Sanctorum & ethicorum sententiae, dum aiunt, verecundiam esse laudabilem vestem, custodem, colorem virtutum, ac matrem bonorum operum, praesertim in adolescentibus. Et talem verecundiam circa peccata poscit Ecclesia: Ut, e pudor sit ut diluculum: nimirum, ut etiam pudore arceamur à peccando, & post peccatum peccatum erubescamus, & hac erubescens disponamur ad poenitentiam ob commissum peccatum, & ad non committendum nouum. Et non sentire pudorem seu erubescens in peccatis, signum est, indurati cordis in malo, & in profundo vitiatorum sepulti.

Circa virtutes vero, non erubescunt viri perfecti, uti fuit Apostolus, qui de se scripsit Rom. 1. 16. Non erubescens Euangelium, & Timotheum monet 2. Tim. 1. 8. Noli erubescens testimonium Domini nostri, neque me vindictam eius: & ibid. vers. 16. Onesiphorum laudat, quia caenam eius non erubuit. Sed imperfecti, & in Dei obsequio tepidi, erubescunt virtutum exercitium, humiliati, confundi, mendicare, & alia virtutum opera publicè exercere. Talium è numero sunt, de quibus Christus D. dixit, Luc. 9. 26. Qui me erubuit

Arist. l. 4. eth. c. 9. & l. 2. c. 7. & l. 3. ad Eud. c. 9. Th. 2. 2. q. 144. a. 1. & 4. & 3. p. q. 85. a. 1. Val. ibi. d. 7. q. 2. pun. 1. Azorro. r. l. 3. c. 16. q. 2. Suar. to. 4. in 3. p. d. 7. S. n. 6. Dandin. in 3. anim. digres. 41. p. 2. S. de verec. Piccol. gr. 4. c. 32. Lalius Peregr. l. de affect. c. de verec. Rainaud. l. 6. de virtut. n. 331. Turrur. in Collat. mor. doct. diff. 25. n. 203. al. de perf. iust. c. 13. & 18. & l. 1. de nupt. & concu. cap. 25. & 27. & l. 1. cont. Ant. c. 3. & 8. b. 3. p. q. 154. a. 2. c. Hy. f. 4. in Laud. 1. 16. Non erubescens Euangelium, & Timotheum monet 2. Tim. 1. 8. Noli erubescens testimonium Domini nostri, neque me vindictam eius: & ibid. vers. 16. Onesiphorum laudat, quia caenam eius non erubuit. Sed imperfecti, & in Dei obsequio tepidi, erubescunt virtutum exercitium, humiliati, confundi, mendicare, & alia virtutum opera publicè exercere. Talium è numero sunt, de quibus Christus D. dixit, Luc. 9. 26. Qui me erubuit



buert & meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua.

Circa ignominiam seu confusionem & eius metum, in dominis passionum verecundia minuitur, & sapè à viris perfectis non sentitur, quia quò humiliores sunt, eò minùs erubescunt dum malè & ignominiosè tractantur, & publicè confunduntur, ac ad imitationem Apostolorum, Act. 5. 41. *omni gaudentes, quoniam digni habitis sunt, pro nomine Iesu contumeliam pati.*

Circa laudes & honores, in passionum dominis, verecundia viget, quia vehementer erubescunt & confunduntur intus & extra, dum se honorari vident, aut ab aliis laudari, vel aliquid in sui commendationem honorificè refert. Ita

Rib. 1. 5.
cap. 1.

S. P. N. Ignatius verecundatus est, & expauit, ut virgo solet castissima, à viris sola deprehensa, cum eius socius P. Iacobus Laynes eum interrogasset, verumne esset, illi à Deo Archangelum datum in custodiam & tutelam. Idemq; sapè accidit, ut de iis rogatus, quæ cum eius laude coniuncta essent, non aliter quàm verecundia silentioq; responderet.

Denique circa res indifferentes nonnullas, ut sunt inopinatus aduentus vel ingressus fornicinarum nobilium & honestarum ad conclatæ casti & pudici hominis: fixus alicuius oculorum aspectus in faciem casti & pudici iuuenis vel senis ab eo agnitus, inuoluntaria & coacta denudatio, & his similia, in multis passionum dominis contingunt sine erubescentiâ, uti supra ostensum est.

Dicit, Christum Deum perfectissimum habuerit suarum passionum omnium dominium, tamen vehementer erubuisse, dum ante flagellationem omnibus exutus vestimentis denudatus fuisset, & nudus in cruce penderet: Ergo carere erubescentiâ in denudatione, non est effectus dominij passionum.

Respondet, concedendo antecedens, negando consequentiam. Ita enim Christus Deo voluntariè, imperans passioni verecundiæ erubuit, sicut imperando aliis suis passionibus, seu, ut ait S. Hieronymus, pro passionibus, timuit, tristatus est, turbauit semetipsum, infremuit, doluit, iratus est, &c. nimirum, ut se verum hominem ostenderet, quemadmodum scribit S. Augustinus, S. Hieronymus, Beda, Euthymius & Theophylactus, seu, ut se veram carnem humanam suscepisse demonstraret, ut vult S. Chrysostomus, Origenes & S. Leo: & ut omnes humanas molestias nostras, nostræ redemptionis & satisfactionis causa suscipere. Sicut ergo non obstant alijs passionum actus & motus in Christo, ab eo voluntariè suo imperio asciti & aduocati, quò minùs dicamus aliquos Dei seruos habuisse dominium passionum iræ, timoris, tristitiæ, doloris circa quædam obiecta (ut supra allatis exemplis num. 56. 93; 94. 95. ostensum est) ita hæc Christi nudati erubescentiæ voluntariè ab eo accita, non obstat, quò minùs dicamus ei quo-

que circa aliqua obiecta Dominos passionum dominari eam non sentiendo. Sicut enim in rebus naturalibus Deus suum præbet concursum ad quosdã effectus, ad alios similes non præbet (ut non præbuit ad combustionem sanctorum illorum puerorum, in Babylonicâ fornace, cuius tamen ignis eodem tempore comburebat chaldaeos) ita in operibus gratiæ, quæ promouant eius beneficio à passionum dominis, non præbet suum concursum ad actiones seu motus passionum circa aliqua obiecta, præbet verò circa alia prorsus similia. Dominus est, facit id, quòd est placitum in oculis eius, nec vllus ei potest dicere: Domine cur ita procedis inæqualiter?

His rationibus motus sui ad asserendum illum decimum nonum dominij passionum effectum, laudatum & probatum ab aliis doctis Theologis, in meâ prouinciâ, antequàm extrillam, propriâ voluntate, nullâ necessitate, misericordem reuidendum hoc Opusculum, etiam post hanc secundam reuisionem, ab aliis æquè doctis & peritis rerum Theologicarum & Asceticarum, laudatum & probatum, tum quoad alia puncta, tum quoad hoc ipsum. Sed, ut supra dixi, subdo meum iudicium, nec volo esse peccatix in meo sententi.

Hæc de effectibus dominij passionum sufficiant.

Merito ergo exclamat Abbas Charemon a. Coll. 11. pud Cassianum: Magna verè, atque mirifica sunt,

nec vlli hominum penitus, nisi his tantum, qui experti sunt, nos, que Dominus fidelibus suis, adhuc in isto corruptionis vasculo constitutus, ineffabili largitur libertate. Quis enim in se opera Domini non miratur, cum insatiabilem mentis ingluuiem, & sumptuosam gula perniciosamq; luxuriam, ita in se viderit compressam, ut vix ipsum exiguum ac vilissimum cibum rardè inuitusq; percipiat! Quis non obstupescat opera Dei, cum illum ignem libidinis, quem naturalem antea, & velut inextinguibilem esse credebat, ita refraxisse persenserit, ut ne simplici quidem corporis motu sentiat incitari! Quomodo non virtutem Domini contremiscat quisque cum homines quondam diros atque truculentos, qui ad summum iracundiæ furorè, etiam blandissimis subditorum irribantur obsequiis, ad tantam transisse viderit lenitatem, ut non solum nullis iam commoueantur iniuriis, sed etiam cum illata fuerint, summâ magnanimitate congaudeant &c. Ista sunt prodigia que posuit super terram, que Propheta considerans, ad admirationem eorum cunctos populos aduocauit, dicens: Venite, & videte opera Dei, que posuit prodigia super terram, auferens bella, vsque ad finem terra &c. Ut prætermittam illas serenas atque absconditas dispensationes Dei, quas intra se peculiariter exerceri mens Sanctorum omnium momentis singulis intuetur, illam caelestem infusionem lætitiæ spiritualis, quâ deitatis animus in sperati gaudij alacritate suscollitur ad illos ignitos cordis excessus, & iam ineffabilia, quam inaudita solatia gaudiorum, quibus nonnunquam igna-

Hier. in
6. 26. Mat.
Aug. in
Psal. 87.
Hic. Bed.
Euch.
Theoph.
in 6. 26.
Math.
Chryl. &
Orig. in
Math.
Leo S. 7.
de passi.

ignauissimo tempore torpentes ad orationem feruentissimi-
mam. vultu de somno profundissimo suscitamus.

de casto
con. c. 15
col. 1.
1. Cor. 1.
ca. 1. in laudem
Pauis.

Sed, vt ait B. Laurentius Iustinianus, Carnis prudentia (quæ sunt imbuti tepidi, Discoli, & imperfecti) magnalia Dei metitur humano modo. & facta Spiritus secundum carnem iudicat. Quod caput ratione credit; impugnat autem, quod intelligere nequit. Ignorat enim Diuina longè ab humanis distare: nec uigore puræ fidei ualeat colla submittere. Aduersatur simplicitati, quia mater est interna dulcedinis. Aliis credere non potest propter suæ tumorem superbia. Nam anima in homo non percipit ea quæ Dei sunt: & vt ait S. Gregorius Nazianzenus, Fit serè, vt quod quispiam affectu non potest, id ob inuidiam, (vel alium aucti animi affectum) ne credibile quidem esse putet.

Post explicatum passionum dominium, præmonendus est virtutis studiosus, ne putet verum esse vniuersaliter, id quod scripsit S. Diadochus: Postquam vniuersas serè passiones homo Deuicerit: duos remanere demones luctantes cum eo: quorum vnus quidem turbas faciat anima, dum iram ab amore Dei ad importunum zelum trahit, vt nullum alium atque se Deo placere velit: alter verò corpori, dum illud ad desiderium rei veneræ incendij cuiusdam operatione moueat. Hæc enim non solum dominis passionum non accidere supra exemplis allatis ostendi, sed ne quidem multis eorū, qui diu in virtutis stadio feruenter currunt, etiam si non sint assecuti perfectum passionum dominium, quotidiana experientia ostendit. Tantum ergo vult dicere S. Diadochus, etiam aliquos (non omnes) dominio passionū à Deo ornatos, pati aliquando has duas tentationes, quod verissimum est, vt exemplis allatis ostendamus in Opusculo de iudicijs & gradibus perfectus.

CAPVT DECIMVM QVINTVM,

Quibus modis ex parte Dei, serui Dei affe-
quantur tale passionum dominium, qua-
le descripsimus?

l. de obed.
cap. 17.

R. Respondet Diuinæ gratiæ beneficio illud eos Rallequi: non tamen omnibus vno eodemque modo eam communicari. Iuxta communem viuendi cursum, inquit B. Laurentius Iustinianus, aditari perhibemus, seruata semper gloria æterna Maiestatis, quæ per Spiritum suum quando vult, absq; morâ aliquâ, Sapientia scientiæque sermonem, linguarum gratiam, interpretationes sacrorum eloquiorum, discretionemque spirituum impertitur. Viros siquidem, quos ad perfectionis fastigium, atque singularem sanctitatis prerogatiuam eligere dignatur, abundanter spiritualibus replet donis, multiplici perfundit gratiâ celesti, decorat sapientiâ, & laudabili conuersatione sanctificat. Ceteros verò sibi famulantes permittit per incrementa proficere, & paulatim virtutum actibus non sine labore insigniri. Eodem modo, quâ-

tum potui ex Historiis Ecclesiasticis colligere, tribus modis solet Deus hoc seruis suis electis largiri ut passiones dominium.

Quibusdam sine vllâ profus ex parte eorum præuâ dispositione, etiam supernaturali. Quibus enim, inquit B. Laurentius Iustinianus, largi suâ manu sua communicare, atque amplissima vult retribuere dona, repente, & sine progressu id perficit. Quod in iis tantum contingit, quos Deus ab ipso vitæ, vel vsus rationis exordio, repente euehit ad eximiam sanctitatem, eamque tali passionum dominio, & admirandis alijs, ac valdè raris suis donis locupletat. Horum è numero, & vt omittam alios Sanctos minùs notos, fuit S. Iohannes Baptista, & S. Hieremias, ab vtero adhuc sanctificati priusquam nati. Huc reuocari potest in gradu inferiore, S. Catharina Senensis, & noster B. Aloysius Gonzaga, ac B. Stanislaus Kostka, qui vix vsu rationis inchoato, sanctissime viuere, & rarissimis Dei donis splendere ceperant, vt constat ex Vitis eorum descriptis.

Alijs verò hoc passionum dominium Diuina liberalitas concedit, per, & post multos heroicis actus virtutum editos, fideliter cooperante eorum libero arbitrio spiritualibus Diuinæ gratiæ, eos excitantis & adiuuantis, auxilijs, sine quibus nihil potest sperari ab vilo. Quamuis enim Deo omnia suppetisse posse, cum vult, inquit B. Laurentius Iustinianus, rarissime tamen in spirituali disciplina, & perfectione virtutum quempiam consummatum efficit, sine diuturna, laboriosaque exercitatione. Hoc norunt, qui Christo in spiritu militant. Hinc tam pauci perseverant in stadio, pauciores pertingunt ad palmam. Et hic modus est ordinarius, quo Deus euehit aliquos seruos, ex massa, & vulgo hominum educens, & collocans cum principibus populi sui, scilicet cum personis ad altissimam vitæ perfectionem à se euectis. Ita remuneratur diuturna, laboriosa, & heroica, ac perfecta suorum seruorum obsequia sibi præstita. Quorum vtrumque pulchrè describit sic S. Macarius: Anima, quam Christus sponsus celestis, sibi desponsauit in societatem suam mysticam, ac diuinam, quæ gustauit opes celestes, diligenter & ingenuè placere debet Sponso suo Christo, ac ministerium sibi creditum decenter ac conuenienter implere: nempe Deo placens per omnia, & Spiritum in nullo contristans, præclaram erga illum temperantiam & dilectionem, sicut oportet, conseruans, in domo Regis celestis rectè conuersans, quacumque potest beneuolentiâ datam gratiam amplexa. Eiusmodi anima omnium bonorum Christi Domina constituitur: corpus verò illius, præclarum Diuinitatis illius habitaculum.

Quid mirum ergo, si, qui tales sunt, & animâ plenâ eximii virtutibus ornatam habeant, & corpus edomitis passionibus, ac dominio talis animæ plenè subiectis, tranquillum circumferant.

S. in festo
Innoc.

S. in festo
Innoc.



Tertius modus quo quandoque solet Deus, passionum dominium, & non minus difficilis ac raras tribuere virtutes, est aliquis actus valde rarus, valde heroicus, & spectata siue ætatis, siue temporis, siue aliarum circumstantiarum conditione, valde difficilis, ab aliquo paratus; per auxilium speciale efficacis gratiæ Diuinæ. Tali enim actu mouetur Deus quandoque iuxta diuinum beneplacitum suum, nullâ lege coactus, ad remunerandum, etiam in hac vitâ, tam heroicum facinus, concessione talis alicuius doni, quali suos Heroes exornare; suamque Ecclesiam illustrare solet. Et hac ratione, vt ait S. Cælestinus Papa, & ex eo Concilium Tridentinum, nostra vult esse merita, que sunt ipsius dona, & sua dona in nobis coronat. Bona enim, inquit S. Bernardus, non magis propter eum constat fieri, sed per eum. Deus enim est, qui operatur in vobis, & velle & perficere, pro bonâ voluntate. Ipse ergo auctor, ipse remunerator operis, ipse remuneratio tota. Hoc modo S. Thomæ Aquinatis tribuit eximium Angelicæ castitatis donum in flore eius adolescentiæ, postquam beatus iuuenis mulierem, ad labefactandam eius constantiam introductam, arrepto titione fugauit. Sic S. Ioannem Gualberrû, ob condonatum generoso ac prompto animo grauissimam injuriam cuiusdam, euexit repente ad eximiam sanctitatem. Et hac ratione etiam Sancto Fundatori ac Parenti nostro, primo cõuersionis anno, largitus est & donum perfectissimæ castitatis, & plenissimam victoriam omnis vanitatis, & gloriæ inanitis, & donum altissime contemplationis; ac perfectum dominium suarum passionum. Quia cooperando strenuè diuinæ gratiæ, & incredibili seruiore exequendo ea omnia, quæ Deo placitura credebat, vim sibi statim summam intulit; seque ac terrena omnia perfectè, ipso vitæ suæ melioris initio, contempsit. Non est enim, inquit S. Ambrosius, seruis ad remunerandum Dominus; & citò promittit, & multa largitur; ne infirmos animos per dilationem aliquam, subeat penitentia, contempsisse presentia; & velut quadam vsuraria largitate compensat, vt vberiora restituat ei, qui captus non fuerat oblatione presentium. Quod si, vt ait S. Chrysostomus, omnia facit, & satagit, vt ex minimis nos coronet; Et vbi alibi dicit: In more habet dare magna pro paruis; quanto magis heroica facinorâ, raris & admirandis virtutum eximiarum stipendiis ac donis, compensat, solitus, vt idem S. testatur, datis suis etiam petitiones nostras multo excessu superare. Quod expeririunt, qui ei fideliter diu seruiunt, recipientes diuinitus tam rara dona cœlestia, quæ ne quidem vaquam ausi fuissent petere.

140.
epist. ad
Gallos.
cap. 12.
Sec. 6. c.
16.
S. 9. in Pf.
90.
Philip. 2.

Vitæ co-
rum.

141.
l. 1. de A-
brah. c. 3.

142.
h. 3. ad
pop.
h. 42. in
Gencl.

143.
h. 28. ad
pop.

CARV DECIMVM SEXTVM.
Quibus mediis à Deo adhibitis homines se disponunt ad acquirenda Dei dona, & per supra dicta media ac dispositiones, se dignos reddunt, quibus Deus eorum intuitu, largiatur passionum dominium, vel alias valde raras, & eximias virtutes; & vt acquisito domino, & virtutibus aliis bene illis vrantur, tam in oblatis vltro occasionebus, quam in quaestris ab iis.

Respondeo duplicia media Dominum Deum nostrum adhibere ad supradicta; alia interna sunt, alia externa. Media interna sunt triplex: Primum, sunt habitus virtutum, tum Theologicarum; tum moralium; per quarum actus ipsi habitus augentur. Secundo sunt septem dona Spiritus sancti, omnibus iustis communia, quæ faciunt, vt iusti promptè Spiritus sancti instinctibus obediunt, & actus virtutum eliciant. Tertio sunt auxilia transeuntia, non semper in homine permanentia, quæ consistunt in triplici motione gratiæ eius efficacis, quam post S. Augustinum idem docentem, sic pie, & pulchrè declarat S. Bernardus: Deus tria hac, hoc est; bonum cogitare, velle, & perficere, operatur in nobis. Primum sine nobis; secundum nobiscum; tertium; per nos facit. Siquidem immittendo bonam cogitationem nos prauent; (& hac cogitatio à Deo immilla, ante nostrum liberum consensum, à Theologis appellatur gratia praueniens, & excitans) immutando voluntatem, (hac cogitatione illustratam, quæ cognouit viuo quodam modo id, quod vel vitare, vel facere debet) sibi per consensum iungit. Ministrando & consensui voluntatem, vel facultatem foris per apertum opus nostrum internus arifex (per has internas nostri intellectus, & voluntatis, & potentiarum exequutuarum, motiones, scilicet gratiam proueniens nos excitantem, & adiuantem, seu comitantem) nos innotescit. Et intra: Cum ergo hac inuisibiliter intra nos, ac nobiscum actiui sentimus soli gratia atributionis. Ipsa liberum excitat arbitrium, cum seminat cogitatum (scilicet piam illam cogitationem, cui nos facit assentiri, & per quam deinde mouetur voluntas, vt velit bonum aliquod eligere, vel malum fugere) sanat, cum mutat affectum (illum auertendo à malo, quod amabat, vel conuertendo ad desiderandum bonum, & exequendum, quod non amabat) roborat, cum perducit ad actum. (scilicet ad executionem boni operis; pro quâ immiserat bonam cogitationem, & inclinauerat voluntatem Nemo enim quidquam facit, ad quod faciendum non præcesserit voluntas, id faciendi, seu exequendi, quod sibi per cogitationem fue-

144.

Aug. l. de
gratiâ
Christi
cap. 14.
Ber. l. de
grat. &
lib. arb.

145.
l. 1. de re-
lin. det.
ment.

146.

147.
Eph. 6.
1. Cor. 1.
1. Cor. 1.
1. Cor. 1.
1. Cor. 1.

rat propositum, tanquam per quamdam inter-

nam vocem diuinam, & suasionem gratiæ effici-

cas. Et infra: Deus ista cum libero arbitrio operatur, ut tantum in primo illud præueniat, in ceteris comitur: ad hoc utique præueniens, ut iam sibi deinceps cooperentur. (scilicet exequutio voluntati: voluntas, pia: illi suasioni per cogitationem diuinitus immixtam, mouenti voluntatem, ut velit exequi id, quod ei Deus dicit exequendum voce illa pia cogitationis.) Explicans autem, quomodo intellectus, & voluntas nostrâ, à gratiâ efficaci mota operatur, addit: Ita tamen, quod id, quod à solâ gratiâ (scilicet præueniente liberum hominis consensum, seu excitante) ceptum est (sine nobis adhuc liberè cooperantibus) pariter ab vtraque persicitur, ut mixtus, non sigillatim, simul, non viciisim (id est non per vices, & quasi successiue) per singulos profectus (id est actus à gratiâ in nobis causatos) operentur. Nam partim gratia, partim liberum arbitrium, sed totum singula (id est, tam gratia, quam liberum arbitrium) opere indiuiduo peragunt. Totum quidem hoc, (scilicet liberum arbitrium) & totum illa: (scilicet gratia) sed ut totum in illo, (exequente id quod inspirauit, & causauit prior gratiâ) sic totum ex illâ, scilicet gratiâ, quæ induxit hominem ad interna, & externa opera, à libero arbitrio faciendâ, & perficiendâ.

Hinc agnoscent, quantum fat est, Tirones in Theologicis studiis non versati; quomodo Deus nos faciat per internas suæ gratiæ motiones, ob Christi Domini merita, nobis immixtas, exercere actus virtutum meritorios, gratiæ, & gloriæ, & quorum intuitu concedit suis dilectis dona virtutum valde excellentia, per quæ suam imaginem, ad quam nos creauit, valde illustrat, & ornat, sibi que reddit simillimos. Deus, inquit S. Leo, ad imaginem suam nos reparat; & ut in nobis formam (scilicet similitudinem) suæ bonitatis (hoc est, sanctimoniam) inueniat, dat, vnde ipsi quoque, quod operatur; operemur. At quomodo id facit?

Respondet: Accendens scilicet mentium nostrarum lucernas (per piarum cogitationum à se immixtarum suasionem) & igne nos suæ charitatis inflammas; accendendo nimirum voluntatem nostrâ, ad consensum, & exequutionem rei, per piam cogitationem; à Deo per illam quasi loquente proposita; ut non solam ipsum, (scilicet Deum) sed etiam quidquid diligit, diligamus: hoc est, vitemus & fugiamus peccata, & imperfectiones, & faciamus bona: quia Deus diligit, fugam malorum, & amorem ac executionem bonorum: quia Spiritus sanctus nos præmonuit; ut declinemus à malo, & faciamus bonum; & ut amulemur charissimâ meliora; & ut simus imitatores Christi, & Dei.

Quoniam verò nil homo exequitur, nisi præcedat voluntas exequendi, & nil est volitum, ut loquuntur Philosophi, quod non est præcognitum, quia (ut ait S. Augustinus) inuisa diligi possunt, in cognita nequaquam. Et, ut dicit S. Gregorius

Nemo potest diligere, quod prorsus ignorat; quamquam potest aliquid perfecte amari, quod non perfecte cognoscitur, ut dicit S. Thomas (nimirum quia charitas perfectior fide; magis eleuat voluntatem, cui inhaeret, quam fides, & donum sapientiæ intellectum, cui inest. Ideò Deus volens aliquos euehere ad magnam perfectionem, & acquisitionem eximiorum donorum, per cooperationem ad illa, valde illustrat intellectum per piâs cogitationes à se immixtas, cum ordinariis modis per considerationes ac meditationes piâs bene à nobis peractas, tum extraordinariis illustrationibus, per quas voluntatem nostram ex se cæcam, inflammât ad exercitium virtutum internatum, & externarum: voluntas verò illustrata, utitur passionibus ad exercitium virtutum. Sicut enim in nobis gemini motus, inquit S. Ambrosius, alteri cogitationum, alteri appetitus, non confusi, sed distincti & disparés: Cogitationes verum exquirere, & quasi emolere materis habere, appetitus ad aliquid impellit legendum, atque excitat. Ad virtutem autem necessaria est gratia Dei, ad bonum nos excitans, & in eo iuuans.

Ideò S. Macarius gratiam Dei comparat boni illuminanti, & igni calefacienti, atque, semper esse eam splendens & ardentem. Hinc S. Augustinus dixit: Cum à Deo illius adiutorium deprecamur ad faciendam perficiendamque iustitiam, quid aliud deprecamur, quam ut aperiat, quod latebat (intellectum illustrando) & suauis faciat (voluntati) quod non delectabat. Exequitur enim voluntas, quæ ei sunt suauia, etsi sint difficilia. Habet enim, ut ait S. Leo, spirituale, quo manatur Dei auxilium; quia sicut illi namquam deservit, vnde corrât, ita semper præstât, vnde subsistat. Palcherimus hoc, & præcise explicat B. Laurentius Iustinianus: Rationali natura vis ab incarnatâ sapientiâ eruditur in omni regulâ veritatis; ex ipsius magisterio de morum probitate, de iudicio aequitatis, de gubernatione rei familiaris, de cognitione sui, de scientiâ naturalium, de spiritualium discretionem, de contemplatione caelestium, de illuminatione diuinitatis habet notitiam. Ipsa siquidem verbis instrumentum est, exemplum est, sedes, & exemplar. Ipse est gubernaculum actionum, index verum, & pedissequa sapientiæ scilicet diuinæ. Rationalis verò vis verbi illustrata splendore solum Deum diligendum, querendum, & possidendum esse ratiocinando concludit, & concupiscentiæ (id est voluntati) proponit. Vbi ratio non peruertitur, & voluntas non repugnat, ibi naturalis decor elucet, & Deus purè diligitur charitate. Si duo hi consenserunt in spiritus unitate, quidquid perierim, fiet illis à Patre. Altero ipsorum à suo naturali tramite deuiant, non potest haberi pax. Vbi hæc conueniunt, ibi nil difficile. Concupiscentia autem in amore mox summi boni accensa, quâ vales virtute nititur ed frui. Hinc exestuans vis nascitur amoris. Quo namque plus diligit, & diligendi ardor magis accenditur. Sicque de ipso nutritur amor, dum amor amorem acuit, amore pacitur, amâdo crescit, & persicitur. Vt verò totus eide inhaereat, cum viciis luctam aggreditur. Quamobrem

146. S. 1. de iun. dec. mens. 148. hom. 8. lib. 2. de pec. mer. & rem. c. 19. S. 1. de iun. dec. mens. de casto conn. c. 3. col. 5. Matia. 18.



irascibilem vim animae in suum excitat adiutorium, tanquam sibi natura vinculo copulata. Hac de sua ingenitâ dignitate nescit vitii cedere; nullius patitur habere dominium, soli Deo se subicit, carnis insolentiam, & sensualitatis (in quâ sunt omnes passiones) petulantiam sub rationis redigit imperium, virtutes naturaliter (sed ad intra à gratiâ naturam eleuante) appetit. Iste nempe funiculus triplex est, qui difficile rumpitur, si in suâ naturali maneat dignitate. Non aduersis frangitur, non tormentis flectitur, non minus vincitur, non blanditiis seducitur, non corrumpitur, promissis, non ipsa omnium terribilissimâ morte superatur. Et cap. 14. col. 3. Lux est & Amor, Verbum: Lux, vt rationem informet, Amor, vt affectum excitet: Lux, vt notitiam præbeat veritatis, Amor, vt charitatis infundat gustum.

His ergo modis internis Deus, seruos excitat, & adiuuat, vt eliciant actus heroicis, & per illos, tanquam per effectus suae diuinæ, & supernaturalis gratiæ, frequentatos, ad maiora Dei dona capienda se disponant, & tandem illa, tunc, quando ei placet, assequantur, siue post vnum aliquem actum heroicum, siue post multos, iuxta mensuram fauoris, quo aliquem profecquitur ex mero beneplacito Diuinæ suae voluntatis.

Alia media, quæ Deus adhibet exterius ad supradicta, sunt multiplex extrinseca protectio, & custodia sibi charorum, orta ex beneuolâ Dei erga illos providentiâ, per quam ita eos dirigit, ne illis occurrant obiecta tentationum, excitantia motus inordinatos passionum, & dum occurrunt sensibus, vel imaginationi, denegat suum concursum ad actiones inordinatas, sine quo Dei concursu, nil possunt creaturæ nobis contrariæ nocere: eo ferè modo, quo Sanctis illis pæris ignis Babylonicus nil nocuit, quia Deus non concurrerat cum igne ad calefaciendam, & postea comburenda eorum corpora: quomodo & S. Catharinæ Senensi, aliquot horis iacenti supra carbones ardentes, & S. Franciscus Paulano, ignis cementariae fornacis, quam intrauerat, nihil nocuit. Et hoc modo quoque (præter plenitudinem virtutum eximiarum), graues Theologi docent, Suarez, & Valentia, adiutam fuisse B. Virginem, ne vnquam peccaret, ob defectum occasionum allicientium ad peccatum, & custodiam eius in illis, sed frequentius & efficacius id præstat Deus sibi charis, impediendo (etsi obiecta apta occurrant incitatiua ad peccatum) imaginationes, & cogitationes peccatorum, sine quibus nunquam possunt obiecta mala nocere, & incitare hominem ad offensam Dei.

¶

CAPVT. DECIMUM SEPTIMUM

Quæ mediâ ex parte nostrâ conducunt, vt citò acquiramus dominium passionum, & Virtutes in gradu valde alto?

Respondeo, etsi in modis & in mediis, quibus virtus diuina Maiestas, ad dona eius eximia acquirenda, includantur ea quæ ex parte nostrâ requiruntur; tamen ad clariorem huius rei notitiam tironibus vitæ spiritualis tradendam, commemorabo aliqua particularia media, ex parte nostrâ, quibus adhibitis, valde vtiliter cooperabimur auxiliis Diuinæ gratiæ, hoc ipsum nobis conferentibus.

Imprimis, cum per actus virtutum augeantur habitus, etiam per remissos, vt docent, Soto, Henricus, Durandus, Maior, Palatinus, Richardus, Gabriel, Valentia, Suarez, Vasquez, Tanner, multò autem magis, si sine actus valde intensis, & cum inter effectus virtutum moralium sit vnus, persistere nos ad prosequendum debito modo inclinationes naturales, & transire, ac domare passiones, easque moderari, & recte rationi subdere, vt cum S. Thoma omnes Theologi docent constanter; ideo suavis operandi modus Diuinæ prouidentiae, concedit ordinariè dominium passionum illis seruis suis, qui cum sint valde in obsequio diuino feruentes, & sine vllâ tepiditate Deo seruiant, eliciunt etiam actus omnes virtutum valde intensos, ideoque citò acquirunt valde intensos habitus virtutum, ac proinde citò suo subdunt dominio rebelles passiones.

Hoc modo peruenisse S. Iohannem Climacû ad passionum dominium, scribit Daniel monachus in eius vitâ: *Quadragesima*, inquit, *annos, summa animi magnanimitate, & alacritate transegit ardentissimo amore, ac Diuinae Charitatis igne semper astuans & c. sollicitudine, & raro hominum congressu luxuriam adeò extinxit, vt omnino obstruata sedaretur, nullasque molestias irrogaret. Cupiditatem verd (quam idolorum venerationem, Apostolus esse definiuit) misericordiâ Dei, rerumque exiguitate fortissime superauit. Acediam verd, animique desidiam, mortis memoriâ, inique pietatis exercitatione deuittauit. Cumque nullius mortali rei affectione teneretur, aeternumque solùm sensu pascetur, noxia tristitia liber euasit. Iracundia verd tyrannidem in se ipso per obedientie gladium occiderat. Raro præterea congressu corporis, rariorque vsu sermonis, inanis glorie sanguisugam mortificauit. Quocirca, expertus in se S. Iohannes Climacus, sic hac de re scriptum reliquit: Qui fortiter pugnant, tranquillitatu etiam & paci coronis donandi sunt. Tranquillitas autem est immediatus effectus dominij passionum. Et subdit: Initium quietis est, strepitus omnes, vt qui sum dum anime perturbant, amouere: finis verd, tumultus non metuere, sed inter eos sine vilo eorum sensu durare.*

Hoc

Hoc significare voluit S. Catharina Senensis per executionem doctrinae diuinæ, quæ apparet in actionibus virtutum frequentatis: Postquam, inquit, peruenimus ad aetatem discretionis, fortificamur in doctrinâ tuâ: quia homo, qui sequitur illum in veritate, induendo se ipsâ perfectè (hoc est exercendo actus heroicos virtutum) in tantum efficitur fortis, & aptus ad bene operandum, quod ferè cessat ab eo rebellio carnis contra spiritum: (hoc autem præstat dominium passionum) quia anima illa perfectè est vnita in doctrinâ tuâ, & corpus virtutum est in animâ. & idèd vult sequi affectum anima: quapropter ea que prius consueverunt ipsum delectare, scilicet scelerata mundi, tunc totaliter displicent: similiter etiam ea, que sibi difficilia videbantur & aspera, videlicet sequi virtutes, modò dulcia & delectabilia sunt eidem. Et infra: Homo qui nouit cum lumine fortitudinem tuam, discedit à debilitate suâ, quod lumen non adipiscitur, nisi assumatur odium contra propriam sensualitatem, & potius amittitur naturalis (hoc est, naturalis rebellio passionum, & fomiis, sicut illud amiserat S. Catharina Senensis, vt supra ostensum est numero 63.) O dulcissimè sanguis, tu fortificas animam, tu illuminas ipsam; in te efficitur ANGELICA (quia Angeli nõ habet rebelles passionem) tu in tantum obumbras eam charitate tuâ (quæ fons est, ex quo emanant auxilia gratiæ, ad eliciendos actus heroicos virtutum) quod penitus obliuiscitur sui: & nihil aliud quam te posse videre, propter quod etiam fragilitas carnis sentit odorem virtutum, ita quod simul corpus & anima (post acquisitum passionum dominium solummodò hoc contingit) clamare videntur ad te in quolibet exercitio: & hoc dum sanctum desiderium permanet & augetur. Alioquin si tepesceret desiderium, subidèd suscitaretur rebellio magis vna, quam prius.

Merito igitur B. Laurentius Iustinianus ait: Ab Angelis honorandus est ille, qui diuinæ charitatis flamma (hæc est feruor in operando) successus, insatiabiliter innatas concupiscentias, & adulta vitia, vigore mediane virtutum, ex se eradicare conatur, atque terram sui viriusque hominis ad pristinum originalis puritatis reformare decorem. Huiusmodi plurimum amatur à Christo, qui innocentia auctor, & puritatis semper amator exciuit. Reddit enim omni caelesti curiæ odorem mirificum innocentie baptismalis puritas, sed per amplius spiritualis exercitacionis acquisita sudore. Querendum est ergo, etiam sudore in exercitio virtutum, passionum dominium, & accessus ad originalem Iustitiam quam fieri potest propinquissimus.

Debellatis verò passionibus viri Dei, illis deinde, tanquam instrumentis quibusdam vtuntur ad exercitium virtutum. Quocirca teste Cicerone Peripatetici laudabant iracundiam, dicebantque vtiliter à naturâ datam. Et S. Basiliius appellat eam, neruum animi. S. Isidorus Pelusiota ait eam à Creatore anime opitulatricem adhiberi, vt corporis ignauiam, ac molliem corroboret: Et alibi, Rationis imperio tanquam satellitem adiungendam

nonnet Alphium Episcopum. Et Nemesius iram appellauit Satellitium rationis. Et Aristoteles passionem iræ excitatam per virtutem fortitudinis adiuuare ad actum eius fortius exequendum. In. i. de ita quam rem multa differit Seneca l. 2. de irâ ca. 15. cap. 6. Et alibi quidam apud illum bene dixerunt: Extollit animos, & incitat, nec quidquam sine illâ magnificum in bello Fortitudo gerit, nisi hinc flamma subdita est, & hic stimulus peragitur, mistique in pericula audaces.

Quæ postea Seneca etsi c. 9. & 10. conetur refutare, irritò conatu id facit, quia ipsa experientia omnes docet, ex irâ, moderatâ præscripto rationis, multum vigorem accedere rebus præclare gerendis. Mirum autem nõ est Senecam, vti Stoicum, non bene de omnibus passionibus sentientem; iræ quoque passionem impetere, tanquam viro sapienti inconuenientem suo iudicio.

Et S. Chrysostomus, Non frustra, inquit, iræ cunctia affectum nobis prouidus Creator inseruit, sed vt dormientes animas atque resolutas, ab inertia, & desidâ suscitaret. Quasi enim gladio aciem, ita menti nostra iræ acumen imposuit, vt eo cum oportet, vtiamur. Propterea igitur & Paulus hoc sæpè vsus est affectu, & modestè loquentibus erat melior iratus, cum tempore omnia faciens opportuno, pro lucro & commodo prædicandi. Neque enim simpliciter lenitas semper est bona, sed cum illam tempus efflagitat, quando verò id non adest, etiam ista vitiosa est. Non parum, inquit S. Gregorius Nyssenus, virtute præditis à passionibus afferri videmus ad bonum adiumentum. Nam & Danieli laudi cupiditas erat; & Phinees ira Deum placauit; & mirum sapientia timorem esse didicimus; & rerum aduersarum, atque asperarum contemptum; Euangelium nobis præscribit, & non expauescere ad res terribiles; & casus aduersos, nil est aliud, quam audacia præscriptio, quæ audacia in nobis à Sapientia connumeratur.

Et S. P. N. Ignatius P. Oliuero Manaræo tunc Rectori Collegij Romani, motus iræ in se incusanti, respondit (quod ab ipsomet P. Oliuero accepi) iram esse moderandam, & sine illâ, cum ratione adhibita nihil egregij posse præstari. Quamuis autem iræ, vt ait S. Diadochus, plus quàm alie passionis perturbare & confundere animam solet, aliquando verò magnoperè vtilis est. Cum enim contra eos, qui aliquid inique aut flagitiosè committunt, eâ sedatè vitimur, vt aut salui fiant, aut pudore afficiantur, tunc mansuetudinem ei adiungimus, eodem enim tendimus, quò Iustitia & Bonitas Dei spectant, imò sæpè, cum grauius peccato irati sumus: illud somineum quod in irâ inest, virile facimus. Vt iam, metâ quidem sententiâ, irâ moderatâ magis tanquam telum natura ab Auctore nostro tributa sit. Quâ si Eua contra serpentem visa fuisset, nunquam ab illo falsa voluptate delimita esset. Vnde, vt mihi videtur, qui propter studium, & ardorem pietatis irâ vititur sedatè, probator in lance remunerationum reperietur, præ eo, qui nullo modo propter mentis immobilitatem irâ mouetur. Hic enim auri-

49.
90.
91.
92.
93.
94.
95.
96.
97.
98.
99.
100.
101.
102.
103.
104.
105.
106.
107.
108.
109.
110.
111.
112.
113.
114.
115.
116.
117.
118.
119.
120.
121.
122.
123.
124.
125.
126.
127.
128.
129.
130.
131.
132.
133.
134.
135.
136.
137.
138.
139.
140.
141.
142.
143.
144.
145.
146.
147.
148.
149.
150.
151.
152.
153.
154.
155.
156.
157.
158.
159.
160.
161.
162.
163.
164.
165.
166.
167.
168.
169.
170.
171.
172.
173.
174.
175.
176.
177.
178.
179.
180.
181.
182.
183.
184.
185.
186.
187.
188.
189.
190.
191.
192.
193.
194.
195.
196.
197.
198.
199.
200.

1. de nat.
h. c. 21.
1. 4. eth.
In. i. de ita
cap. 6.
Ser. 6. de
laud. Pau-
li.
de animâ
& resur.
cap. 62.

aurigam sensuum hominis in exercitatum habere plane cernitur, ille vero semper in equis virtutis certandi studio seruens, vobitur inter medias demonum copias, quadrigam continentia in timore Dei omni tempore exercens. Quam quidem curram Israel apud Scripturam, cum Elias ille in sublime sublatus est, dictam esse legimus. Siquidem Iudais primum, de quatuor virtutibus excellenter totum esse videmus Deum. Idcirco totus & in curru ignis sublatus est ille tantus, ac tam admirandus sapientia alumnus, tanquam equus, ut mihi videatur, suis vsus virtutibus in Domino, qui illum in aurâ Spiritus ignis rapuit. Prodest ergo ita moderate adscita sicut & aliae passiones freno rationis & virtutum coercita. Quocirca Plato, velut nernos esse dicebat affectus in homine, & ceu funiculos quosdam à naturâ inditos, à quibus trahamur. Omnis enim affectus, inquit S. Gregorius Nyssenus, celerem, violentum, irreprehensibilemque habet appetitum, & impetum, ad expletionem voluntatis.

Sed cum non omnes sentiant in se illum feruorem, cuius beneficio possint actus intensos elicere & citò assequi dominium passionum, ac aliarum excellentiam virtutum, hi (dummodò non sint voluntariè in Dei obsequio tepidi, & negligentès) edendo patuos actus, & modicos, eo conatu, quem habent, & possunt, ita diu perseuerent bene operando, & se in paruis etiam rebus vincendo, & minimas Regulas exactè seruando, assequentur omnino maiora Dei auxilia, per quæ excitabitur in eis feruor eximius, & illi ad actus heroicos à Deo perducentur, & ad illos virtutum gradus ascendent: fierique potest, ut etiam passionum dominium acquirant. Nam, ut ait S. Basiliius, Qui grato animo in donis, quæ à Deo primum accepit, studiosus seipsum exercuerit ad laudem Dei, idoneus efficitur, cui alia dentur præterea: scilicet dona & auxilia præstantiora, ad præstantiores actus virtutum patrandos, ab immensa Dei liberalitate, ob paruos nostros conatus ex Dei gratiâ ortos, emanantia, ut paulò post dicitur.

Iste enim mos est liberalissimi & clementissimi Domini Dei nostri: Qui, ut ait S. Cæsarius, ubi viderit deuotionem animi, ardentiorè insinuat affectum, & quantum nos addiderimus ad studium, tantum ille apponet ad adiutorium; & quantum nos apposuerimus ad diligentiam, tantum ille addet ad gloriam. Quia, ut dicit S. Diadochus, secundum proportionem progressus animæ, donum Dei, bonitatem suam menti patefacit. Quod quidem adeò est certum, & materia magni solatij, & incentiuum magnæ spei in iis, qui seruo suo attendunt profectui, à paruis incipiendo, ut non dubitavit S. Thomas, Doctor vere Angelicus, & scientiâ & moribus, id tanquam infallibile asserere. Quando, inquit, homo facit quod in se est, Deo mouente liberum arbitrium (hoc est, exequendo ea, ad quæ tunc excitatur à Deo, etiam si parua sint, per hæc enim nos ad maiora disponit) tunc preparatio hominû

ad gratiam, habet necessitatem ad id, ad quod ordinatur à Deo, non quidem necessitatem coactionis, sed infallibilitatis: quia inuentio Dei deficere non potest. Quod certius illi experiri solent, qui cum se sentiant nondum idoneos ad res magnas patrandas, paruulas illas, siue deuotiuiculas, siue alia pietatis officia, obeunt, & offerunt Domino cum magno affectu. Affectus enim, inquit S. Ambrosius, diuitem collationem facit, & pretium rebus imponit. Ideò, ut ait S. Ephræm, iusti paruis actionibus magis Deum sectantur, & placant, præ nonnullis, qui multa (sed sine affectu) faciunt. Non enim ad actionem respicit Deus, sed ad propositum voluntatis: & non intuetur, quod sit, sed quo quid studio, ac propensione peragatur. Vidua paupercola, duobus oculis superauit diuites auro abundantes.

Secundò (quod diligenter notandum, & legendum est) præter auxilia diuinæ gratiæ excitantia, & adiuuantia hominem ad actus virtutum, per quos acquiruntur, & augentur habitus earum in ordinario, & communi cursu vitæ præsentis. Item Secundò præter alia interna auxilia diuinæ gratiæ excitantia, & adiuuantia hominem ad actus virtutum eo tempore eliciendos, quo nisi elicerentur, exurgerent in homine motus inordinati passionum excitati ab obiecto aliquo præsentato imaginationi nostræ, & menti, vel sensibus. Item Teriò præter ipsos habitus virtutum intrinsecus permanentes in homine cum gratiâ Dei, eosque in gradu valde perfectò. Item Quarò præter internam Dei protectionem, quæ occultis suæ gratiæ internæ modis arcet, & veluti frenat nostram imaginationem, & intellectum, ne tunc quidquam apprehendat, & cogitet, (sine vllis obiectis extrinsecis,) quod possit excitare motum inordinatam passionum, vel desiderium prauum inclinationis voluntatem & appetitum, ad aliquod malum, vel auertens ab aliquo bono debito præstando: Item Quintò præter negationem concursus sui Diuini (quem Deus, ut causa prima, & Author naturæ, suppeditat omnibus causis secundis naturaliter, & moraliter operantibus, dum aliquid faciunt) ex peculiari suâ prouidentia, & beneuolentiâ erga hominem, non concessi, sed tunc subtracti, quando homine non eliciente vllos actus supernaturales virtutum, aliqua obiecta sensibus occurrunt apta mouere eos, & per eos imaginationem & intellectum ac per hæc, motus excitare passionum inordinatos. Item, Sexiò præter extrinsecam Dei protectionem, quæ ob merita Christi Domini, ita suâ diuinâ prouidentia dirigit nos, & mouet, ne adeamus, vel incidamus in illa loca, & personas, & ne percipiamus sensibus illa obiecta, ex quibus, postea nostræ naturæ fragilitate, & inclinatione ad malum, præsertim à prauis consuetudinibus vel habitibus auctâ, facile in nobis motus inordinati passionum excitarentur. Præter hæc, inquam, sex, ad refrænationem fomitis, &

& ad acquirendam passionum dominium adhiberi solita à Deo, maxime iuvat vltus pius, & feruens eximia deuotione, SS. Eucharistia. Hac enim, vt docet S. Thomas, & experientia deuote communicantium confirmat, *Carnis fomitem imminuit*: & vt ait S. Cyrillus Alexandrinus: *perturbationes animi extinguit, & sedat Christus, cum in nobis manet sciens membra nostrorum legem*: (hoc est fomitem, sic appellatum ab Apostolo, vt omnes Interpretes explicant.) Et, vt loquitur S. Chrysostomus differēs de passione ita, *Si illam potione (Eucharistiam) bibamus ab hac peste liberabimur: potio enim hac omnes intra nos vermes, serpentesque mortificat*. Quod etiam expressè S. Bernardus ait, ab Eucharistia frænationem passionum præstari, & sensum earum minui. Et B. Laurentius Iustinianus, *Comprimi ab eâ voluptuosos animi motus: qui omnium sunt frenata difficillimi*.

Sed præmonendi sunt hoc loco tirones, ne putent se subito peruenturos ad passionum dominium: nisi adiuuetur extraordinariis Dei auxiliis, quæ raris Seruis Dei conceduntur, & non nisi iis, qui statim perfectissimè viuere in Dei obsequio ceperunt more eximiorum Sanctorum. Nam, vt ait S. Climacus, *Sanctorum conuersationem velle quempiam repente totam imitari, irrationabile simul est & impossibile*. Sancta enim virtutes, vt idem ait, iacob scilicet comparantur. In scilicet autem sensum per gradus ascenditur. Et, vt ibidem dicit S. Clim. *virtutes simul nexæ, atque altera ad altera transmittentes: in celum sustollunt amatores suos*. Et gr. 14. *Inspicientissimum vocat eum, qui puero præcipit, vt scalarum gradus omnes passu repente consideret*. Quod quidem in ordinatis Dei donis verum est, sed multo magis in donis Dei eximiis. *Excelsa dona, & spiritualia charismata*, inquit B. Laur. *Iust. quæ charissimis Dei, & Sapientia amatoribus prærogantur, non repente, sed per incrementa virtutum*. Per gradus ergo, & veluti per classes scholasticas, ascendendum eis est. *Nemo repente sit summus*, inquit S. Bern. *ascendendo, non volando apprehenditur summus scale*. *Nemo vnquam, ait S. Clim. repente vno simul passu scale gradus omnes conscendere potuit*. Non inuenitur repente verbum, inquit B. Laur. *Iust. cum etiam sollicitè quaritur*. *Quibusdam namque gradibus peruenitur ad ipsum*. Nullus ad vltimum attinget, nisi gradatim ascendat. *Nemo, ait alibi, ad perfectionis vales fastigiū scandere, nisi mediante progressu*. *Materialia videmus construi adificia non repente, sed paulatim, & per incrementa*. *Pueri quoque ab eruditioribus suis, literis imbuuntur, & ex quotidiana assiduitate studendi, efficiuntur docti*. Quocirca prudenter monet Epictetus apud Arrianum: *Nihil est magnarum rerum, quod derepente fiat, quandoquidem ne botrus quidem, aut ficus. Quod si nunc mihi dicas, te cupere ficum, respondere sanè tempore quodam opus esse. Sine prius vt floreat, postea fructum producat, & maturitatem; deinde consequatur, ad extremum ficus tandè conficiatur. Vnà hora, & subito non absoluitur. Mentis humana fructum*

tam breui temporis curriculo, ac tam sine negotio acquiri sperare id verò moneo ego, ne expectes.

Atque ita (vt ponderat S. Thomas) bene dixit Abbas Nestero apud Callianum: *impossibile est vnum, eundemq; hominē simul vniuersis fulgere virtutibus: quas si quis voluerit pariter affectare, in id eum incidere necesse est, vt dum omnes sequitur, nullam integram consequatur: magisq; ex hac mutatione ac varietate dispendium capiat, quàm profectum*. Quæ de re pulcherrimè disserit S. Macarius. *Quæadmodum hom. 15: in viro imperfectus insans, non quæprimum concreuit in hominem, sed paulatim formatur, & gignitur: neque mox perfectus homo euadit, sed longo annorum successu augetur, & vir efficitur*. *Estq; veluti semina tritici aut hordei, quæ terra mandata non statim radicem producunt: sed vbi transeunt Hyemes, & venit sum opportuno tempore spica nascuntur: itidem qui pyru plantat, non mox fructu percipit: eodem etiam modo in rebus spiritualibus, vbi tantæ sapientia est, & subtilitas, paulatim augetur homo, euaditq; in viru perfectu, & plenitudinem ætatis, non vt quidam dicunt, induere, & exuere*. *Qui discere literas optat, pergit primum ad ediscenda signa, in quibus cum fuerit primus, migrat ad scholam Latinorū, in quæ est omnium postremus: denuò cum ibi primus euaserit, proficiscitur ad scholam forensensem, in quæ rursum est omnium nouissimus & principarius: deinde Scholasticus effectus, omnium Causidicorū nouitius, & extremus est: tū dux euadit: qui vbi Magistratu fuerit affecturus, adiutorē sibi sumit assessorē. Si ergo in rebus externis tot habet homo promotionis gradus, quædè magis celestia mysteria multis gradibus atque promotionibus acquiruntur: & tum qui per multas exercitationes, & varia rerum pericula progressus fuerit, perfectus euadet.*

Pergant ergo Tirones in paruis sese exercere: *In omnibus artibus, inquit S. Chryl. à facilibus quis pop. ad maiora venit, multo prius discens facilius*. Et alibi *h. 27. ad hom. 51. ad pop. Priusquæ prima discantur elementa, superflua est, & inutile circa finē versari*. *Sicut pueri (adde infra) elementa discetes, non illa tantummodo discunt, sed in illis legere paulatim docentur*. Sic Tirones per paruas mortificationes passionum in rebus facilioribus, ad maiores sensim progrediuntur, & tandem earum dominium, tanquam Magistratum quendam in Republicâ Ecclesiasticâ assumentur, & non vnum assessorum, sed omnes virtutes acquirunt, quarum beneficio passionibus rectè vrantur, tanquam famulis, post rebellionem sibi subiugatis. *Deus enim, vt ait apud Coll. 10. Callianum Abbas Pinuphius, cum Religiosi conatus obsequia supplici mente à nobis oblata perspexerit, exiguos, paruoz, conatus immensa liberalitate persequitur*. Quod de conatibus à Dei gratiâ excitatis intelligendum, sine hac enim, vt ait S. Bernardus, *conatus liberi arbitrij, & casti sunt, si non adiuuentur, & nulli, si non exortentur*. *1. de gr. & lib. arb.*

Deinde notadè sunt hoc loco aliquot præclare doctrinæ à S. Diadocho traditæ. *Prima est, charissima scientia, siue cognitionis (quæ oritur ex experimentalis exercitio virtutum moralium) plus valere ad extirpandas passiones, quàm charissima Sapien-*

Sapientia, à quo contemplatio rerum diuinarum procedit. Hinc videmus multos soli contemplationi deditos, & longis meditationibus sine exercitio virtutum, habere quidem certas consolatiunculas, & lacrymas in oratione, & tenerritudines quasdam deuotionis fœmineas magis, quàm viriles; ad minimam tamen, occasione motibus passionum succumbere, vel iræ, vel odij, vel tristitiæ; & in rixas, ac verba pungentia proflire, pertinaciter in proprio iudicio hærerè. Quod non æquè accidit iis, qui vacant exercitio virtutum moralium, & per illud, experimentale quoddam charissimæ scientiæ seu cognitionis acquirunt, de modo frænandi passionis, & exercendi virtutes, ad passionum moderationem efficacem conducentes.

cap 74.

Altera doctrina eiusdem Sancti est, feruore naturali non ita domari passiones, vti domantur supernaturali, quem Spiritus sanctus cordi affert. Feruorem autem naturalem esse ait in naturâ propter virtutem quodammodò bene valente, id est, in complexione naturali miti, ad omnem pietatem propensâ, nunquam tamen facere posse mentem bonam, ad comparandam vacuitatem passionum, vt potest charitas, & feruor supernaturalis. Is enim magnas difficultates superat, dum passiones vehementes exurgunt, quibus facillè solent cedere solâ naturali quadam bonitate præditi, Vnde solet dici, tales esse frigidus; & in bono, & in malo; & sicut facillè ad bona attrahuntur, ita facillè pellicuntur ad mala, quia passionibus generosè non resistunt, vti resistunt feruore Spirituali, ac supernaturali ardentibus.

156.

Porro S. Dorotheus praxim acquirendi passionum dominij, per paruorum rerum mortificationem, seu sui in paruis rebus victoriam, sic tradit: Nec quisquam hoc putet arduum, & difficile, cum breui compendio, & spatio quis se ipsum possit & velit decies abnegare. Quod quo pacto fiat, edocebo. Obambulat aliquis, & quippiam conspiciat persuadetur à cogitatione, vt id aduertat, at is cogitationi, & non bonæ persuasioni repugnat, seque auertit. Rursum inuenis quis nugis, & vanis rumoribus occupatur, persuadet, vt se turba quoque immisceat, & verba pariter inserat, negat id se acturum, & auersus aliò propriam voluntatem abscondit. Item succurrit illi, vt coquum adeat, interrogetq; quid pariet obsonij non adit, ac se cohibet. Cernit aliquid in culinâ, quis illud attulerit, sollicitatur interrogare, comprimit appetitum, & vocem, & nihil percunctatur. Sicq; dum parua queque præsidit, sensum quacumque aduenientia præcidere consuescit. & iam summâ cum requie, nil præter voluntatem suam, se sentit habere. (id est) repugnans suæ voluntati) & quidquid factum fuerit, eo ita contentus est, ac si ad vota sua euenisset. Qui enim proprium nil habet, aut suum, quidquid factum fuerit, id proprium putat. Cumque nullam affectionem habeat (scilicet, ad voam rem magis, quàm ad alteram) omnino tandem ad impassibilitatem animi (scilicet ad quie-

tem animi, ab omni perturbatione molestante liberam) perducitur. Aduertite igitur quantum pusillum hoc, nos proficere faciat. Hec S. Dorotheus, qui tamen apathiam impassibilitatis clarè damnavit, tanquam impossibilem in hac vitâ loco supra citato.

ad qu. 7. nu. 11.

Hoc aliter, sed eodem sensu, docet S. Diadochus: Vna pars animæ ad passiones se adiungit, vnde qua sunt vitæ iucunda: cum voluptate percipit: altera verò rationis ac intelligentiæ motu, sepe numerò delectatur: quatenus mens nostrâ ad caelestia currere, cum continentibus sumus, expetit. Si igitur veniamus ad habitum contemnendi eas, quæ mundo sunt pulchra, poterimus etiam appetitum animæ terrenum cum eiusdem appetitu compote rationis coniungere, communicatione Spiritus sancti in nobis hoc dispensante. Nisi enim hac Diuina bonitas efficienter penetralia animæ nostræ splendore illustrauerit, non poterimus, inuiduo, id est, toto sensu bonum degustare. Allucliant ergo Tirones in paruis rebus se vincere, & contemnere ea quæ mundo sunt pulchra, & sensibus iucunda, inuocent præterea sæpè opem Spiritus sancti, & proficient in passionum frænatione.

cap. 29.

Facit ad confirmationem huius doctrinæ, pulchrum exemplum relatum in vitis Patrum: Fratres quidam conuenerunt ad senem quandam sanctum in deserto loco sedentem, & inuenerunt extra monasterium puerum patientem pectora, & loquentem verba, quæ non decebat. Postquam autem viderunt senem, & indicauerunt ei cogitationes suas, & de responsione eius se profecisse senserunt, dicunt ei: Abb. quomodo acquiescis habere tecum pueros istos, & non præcipis eis, ne striniantur: Et dixit Senex: Credite mihi, Fratres, dies habeo, ex quo volo eis præcipere, & redarguo me ipsum dicens: Si hoc parum non portauero, quomodo maiorem temptationem, si permiseris mihi Deus inferri, portare possim: Et propterea nihil eis dico, vt fiat consuetudo portandæ quæ superueniunt.

Ruff. 1. num. 91. L. 7. libel. 16. nu. 14. Ruff. p. 631. n. 14.

His ergo modis crucifigendo quotidie motus, & desideria inordinata etiam circa res paruas, Facillè, inquit B. Laurentius Iustinianus, animus sui victor efficitur, cum contra se pugnare non recusat: per quam pugnam, etiam non extirpabuntur (cum innatae sint naturæ nostræ, extirpari nequeunt): totaliter passiones nostræ, tamen tanquam crucifixæ à nobis in nobis, nos non inquietabunt. Duo sunt abstinentiæ & Crucis genera, ait S. Augustinus, vnum corporale, aliud spirituale: vnum à potu atque epulis temperare, appetitum gula à delectationibus, & mollissimis suauitatibus coercere, ab iis que per tactum & gustum, visumq; decipiunt, sensum viriliter reuocare, ac violenter abstrahere. Alterum abstinentiæ & Crucis genus est, pretiosius atque sublimius, motus animi regere, & perturbationes illius modestia tranquillitate placare: ita ac superbia impetibus, quasi feram bestiam refrænare, litigare quotidie contra vitia sua, increpare se quadam sensurâ austeritatis, & virtutis, & rixam quodammodò cum homine interiore conferere. Pretiosa in conspectu Dei, & gloriosa cruce, cogitationes malas in possessatam redigere, volun-

de casto conn. 4. col. 4. 157. S. 20. de Sanctis. cap. 1.

luntates proprias abnegare, easque interiori exinanitione discutere, & regentis Imperio subiugare. Pergant ergo Trones his modis disponere se, ad acquirendum passionum dominium, & eximias in gradu altissimo virtutes. Et toto conatu vitent modum viuendi, eorum, qui non secundum Deum, & Regulas, sed secundum hominem viuunt. Ille, inquit S. Prosper, secundum hominem viuunt, qui secundum se ipsum viuunt: quia & ipse homo est, & secundum se ipsum viuunt. Qui, si potuerit, est cum quibus vult: pergit, quod vult: dormit, quando, & quamuis vult: loquitur, qua vult, & ubi vult: manducat & bibit, quando, & quod vult; & quantum vult: ridet, ac letatur inter quos vult: potest quidquid naribus suauis est, quidquid tactu blandum, quidquid oculis delectabile, quidquid ceteris sensibus carnis sue incundum, exercet ac sequitur, qualiter vult. Talis passionum dominium non acquireret, quamdiu hanc viuendi rationem sequeretur, imò citò peribit, nisi se emendet.

Sed ante omnia primo loco danda est omnibus opera, ne inquam vllò plenè deliberato peccato Deum offendant, & vt indeliberata peccata, quæ ex surreptione oriuntur, raro committantur: & nunquam in materiâ graui, & periculosa, & ad Dei cultum spectante. In hæc enim peccata deliberati lapsus, obstant, ne acquiratur dominium passionum, ob malos effectus, qui ex talibus peccatis proficiuntur.

Peccata enim venialia, vt docet S. Thomas, sunt impediamenta spiritalis profectus: a & disponunt ad mortalitatem: & retardant, ne animus hominis promptè feratur in Deum: & impediunt actus virtutum: & diminuunt inclinationem ad virtutem, quâ homo habet à natura: & diminuunt seruosorem charitatis: & in reptione sanctissimæ Eucharistia, si admittantur, impediunt actualem resurrectionem dulcedinis spiritalis, vt docet idè S. Thom. quam paulò infra appellat, actualem effectum Eucharistia, & ait, esse seruosorem charitatis & actualem delectationem. Quæ effectum Valentia h ait esse, peculiaris quædam auxilia diuina aëthalia, vt exercitio charitatis aliarumq; virtutum, calori concupiscentie resistendo, possit conseruare vitâ gratia: Quo ipso gratie augmento, & auxiliis, etiâ recuperat quis illi seruosorem charitatis, qui quotidianis peccatis, quasi estu quodâ eiusdem conscientie identidem minuitur: itemq; delectatur, ac gustat aliquis spiritaliter, eo ipso, quam suauis est Dominus. Hæc autem auxilia impediuntur per peccata venialia, & per voluntariam distractionem, seu attentionem ad res alias, docet etiâ Suar. Et impediunt, ne Sacramenta ex opere operato conferant illum maiorè effectum suum, quem conferunt iis, qui cum maiori dispositione, & deuotione actuali illa suscipiunt, vt bene ex Concil. Trid. & S. Thoma, aliiq; Theologis, cõmuniter id sentientibus, probat Suar. sine talibus autè auxiliis per peccata venialia impeditis, dominium passionum sic delinquentes nõ sperent. Præterea cum iudicio S. Basilij contrisissent Spiritu sanctum; quis non videt per ea aditum præ-

cludi illis excellentibus Dei auxiliis, per quæ euehantur ad altissimos perfectionis gradus, inter quos non postremus est, passionum dominium, quod non omnes etiam eximios Sanctos habuisse, res gestæ eorum, quas legimus, demonstrant, eò quod quidam vehementer, & vsque ad indignationem senserunt iniurias sibi illatas (etsi alijs magnis virtutibus essent illustrissimi) quod tamen in Dominis passionum non reperitur. Exultant enim dum iniuriis afficiuntur, easque expetunt, & summi loco beneficij habent.

Porro inter alia peccata venialia, quæ valdè impediunt hos vberiores Dei influxus, sunt detractiones tam metis, quàm oris, quibus sinistra de proximo feruntur mète, & exprimuntur oris, iudicia, bonæ famæ eorum contraria. Terribile est enim Patrum antiquorum de hoc vitio decretum, relatum à S. Dorotheo: Nihil, inquit, magis auersatur, & abominatur Deus, quàm proximum iudicare. Hoc præclare asserunt omnes Patres nostri, quandoquidem nihil peius, nihil deterius, quàm proximum iudicare censuerunt. Nihil addo pronocat Deum ad iram, nihil ita hominè spoliât, & omni virtute ac presidio demutat, nec non ad summum discrimen adducit, vt contra proximum obloqui, vt proximum diiudicare, ac condemnare. Causas huius rei alibi attuli, quas hic omitto, ne longior sim: præcipua est, tû quia isti Censores vitæ aliene, vsurpant sibi iurisdictionem Dei, qui soli sibi reseruauit iudicia de alijs, tum quia inuolant in charos Deo.

Sic etiâ S. Macar. S. Antonij discipulus, valdè in Martyrologio Rom. laudatus ob sanctimoniam vitæ, scriptum reliquit: Vitâ ordinariam ad excidendum ex gratiâ Dei, esse cogitationes, quibus homo incipit extolli (quod fit, dũ iudicat alios) & condemnare alios. Quocirca Deus Pater ob nullam rē reprehendit S. Cathar. Senensem sibi charissimâ, quâuis non defuerint alij defectus in eâ (quia & Sancti peccant) præterquam, quod etsi non animo & modo detractionis, sed ex zelo Diuini honoris soleret iudicare alios, videns claros defectus aliorum, excusationem non admittentes, vt ipsamet Deo reuelante dictauit, & in suis cum Deo dialogis scriptum extare voluit. Tradidisti, inquit, mihi medicinam opsabilem, contra quâdam occultam agritudinem, quam ignorabam, nec illâ agnoscebam: instruendo me, ne vllatenus ego iudicare præsumam aliquam rationalem creaturam, & præcipuè seruos tuos, de quibus aliquando, velut ex cecitate, & ignorans, hæc erâ infirmitate corrupta: quia sub colorata specietui honoris, atq; salutis animarum, temere iudicabâ.

Ideo postea hæc Sancta, quæ admodum scribitur in eius vitâ, Ore Dei, hæc verba proferre solebat, multos ob non vitata censoria rerû alienarum iudicia, esse impeditos à perfectione, quâ acquisiuisissent tanquàm veri Sancti, ob excellentiam operû. Et moriens peculiaritè emphasi in suo Testam. hoc suis spiritalibus filiis ac filiabus cõmendatũ reliquit: Ne vllũ prorsus iudicarent, nullũ condẽnarent, quâuis viderent manifestũ peccatum. Ideò quotquot fuerunt in Dei

160.

161.

162.

163.



Ecclesiâ excellenti vitæ sanctimoniâ præditi, abhorrebant à iudicandis aliis, sed viscera benignissimæ charitatis cunctis exhibebant, illius, inquam charitatis; quæ, ut ait Apostolus, *non cogitat malum*, scilicet de aliis. *Amabile est*, inquit S. Chryllostomus, *Sanctorum omne genus, propterea, Paulus dicebat: Induite vos sicut electi Dei Sancti, & dilecti, viscera misericordie, benignitatem &c. Non dixit, Misere mini simpliciter: sed induite vos, ut sicut vestimentum semper nobiscum est, sic & misericordia. Nec simpliciter dixit, Misericordiam, sed viscera misericordie: ut naturalem imitemur amorem.* Hinc quos Deus euehere incipit ad excellentiam sanctitatem, statim infundit eis mores ab omni iudicio morum alienorum valde abhorrentes; qui ergo cupit Sanctorum classi adscribi in occulto Dei iudicio, censoria deuinet iudicia aliorum, uti & quæuis alia deliberata peccata. Hæc enim præcludunt aditum illis Dei donis, sine quibus nulli dat passionum dominium. Nam, ut bene ait Abbas Nesteros apud Cassianum, *Nemo in vas fatidum atque corruptum, vnguentum aliquod nobile, aut mel optimum, aut pretiosum quicquam liquoris infundit. Ita & vas pectoris nostri, nisi prius fuerit ab omni fædissima vitiorum contagione purgatum, non merebitur suscipere illud benedictionis (Diuinæ) vnguentum, de quo dicitur per prophetam. Sicut vnguentum in capite, quod descendit in barbam Aaron, quod descendit in oram vestimenti eius, &c.*

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

Quomodo differt passionum dominium ab originali iustitiâ, seu innocentia Paradisiacâ, in qua fuit Adam ante peccatum?

166.
num. 19.
& 90.

Respondeo. Etsi resolutio huius questionis peti possit ex iis, quæ supra dicta sunt, Responzione ad questionem 11. & ad questionem 13, tamen ut paucis rem contraham, dico, iustitiam originalem hæc propriè habuisse semper, quæ vel nunquam, vel non semper coniuncta sunt cum passionum dominio. Nam Adam tempore iustitiæ originalis, non potuit peccare venialiter, non habuit vllum motum passionis etiam inordinatum, afflictiuum, uti est dolor, timor, tristitia, cupiditas æstuans. Non est passus vllum etiam leuissimum passionis, etiam non inordinatæ motum anteuerentem imperium rationis & voluntatis. Nulla internam tentationem passus est, aut ortam ex aliquâ corporali passione sensit. Nullum alium motum passionis contrarium rectæ rationi expertus est. Excitato per imperium rationis & voluntatis motu ordinato passionis, illa statim cessabat, cum vellet eam cessare, & exurgebat toties, quoties volebat. Imò nihil horum pati potuit. Hæc autem non præstat dominium passionum.

Ceterum passionum dominium adfert alia, quæ questione 13, attuli, quæ perfectiori modo erant in statu iustitiæ originalis. Cum passionum tamen domino esse possunt lenes & breues motus passionum inordinatarum, non valde inquietantes hominem, nec ad peccatum re ipsa perducentes, tamen anteuerentes rationem, quales motus fuisse etiam in statu originalis iustitiæ, leuiter contra rectam rationem exurgentes, existimarunt Scotus & Gabriel, (non recepti in hoc ab aliis Theologis) & in B. Virgine fuisse quoque circa res non malas, docet S. Thomas, & eum secutus Greg. de Valètia: cuius verba, & Molina operæ pretium est, hic adferre: quibus tamen non assentior, nec contradico. S. Thomas concedit B. Virginem habuisse subitò aliquos motus sensualitatis, anteuerentes deliberationem rationis. Quod tamen nullo modo intelligendum est de motibus exurgentibus contra rectam rationem. *Motus autem primò primos*, inquit loco citato Valentia, *circa obiecta sensibilia, quæ non repugnarent rationi recte, non est absurdum concedere fuisse quandoque in Virgine, ut etiam concedit D. Thomas hic ad primum.*

Imò Scotus & Gabriel, & plerique alij, ut ait Mol. de Molina (nec enim hic habeo istos Auctores arbitrantur iustitiam originalem fuisse donum supernaturale, quo comprimebantur vires sentientes, & continebantur, ut vel omnino non excitarent passionum motus contra rationem, vel si quos, non admodum vehementes, producerent, sine vilo labore & molestia, & comprimere faciliè, & ad imperiū voluntatis conuincerent. Neque enim hi Doctores absurdum reputant concedere, fieri potuisse in statu innocentia, ut lenes passionum motus contra rectam rationem, leuesq; aliqua molestia, & tristitia corporis insurgerent.

Quocirca, si iudicio tantorum Doctorum, S. Thomæ, & Scoti, in statu originalis iustitiæ, & innocentia paradisiacæ, aliqui passionum motus insurgent, anteuerentes imperium rationis, & voluntatis, nihil id repugnat domino passionum, diuinitus seruis Dei concessio.

Plura hæc de re dicā in Responzione ad c. 19.

CAPVT DECIMVM NONVM.

Quomodo differt dominium passionum, ab apathia damnata à Sanctis?

Respondeo, antequam directè respondeam ad questionem, præmittenda sunt aliqua historica de apathia.

Imprimis S. Hieron. in quadam epistolâ, variè (quoad ordinem inter eius epistolas citari solitâ) asserit: *Euagrius Ponticus Hyperbortam libro edito docuisse à patre dei, quomodo nos impasibilitatem, vel imperturbationem possumus dicere, quando nunquam animus vilo perturbationis vitio commouetur, & ut simpliciter dicam, vel saxum, vel Deus est.*

Talem apathiam esse humanæ naturæ prorsus contrariam, meritò & SS. Patres, & Theologi docent. Siquidem, ut supra vidimus, etiam in Christi Domini humanitate fuerunt boni

ni affectus humanarum passionum, gaudij, trilitia, timoris, latitiae, irae, teste Scripturâ factâ.

Secundò notandum est, aliquos SS. Patres nequaquam suspectâ fidei in hac materiâ, disertis verbis facere mentionem in suis libris, apathia cuiusdam, & impatibilitatis, ad quam nos posse, & debere aspirare docent. Sed certum est eos, inter quos est S. Basilius, S. Chrysostomus, S. Diadochus, S. Dorotheus, S. Cyrill. & Theodoros) nomine apathia non intellexisse illam impassibilitatem Euagricam, sed tranquillitatem animæ & corporis, nasci solitam ex mortificatis inordinatis affectibus, mentem valde perturbantibus, & rationi valde resistentibus, eamque tunc inquietantibus, cum nondum sunt edomita: ac dominio hominis per Dei gratiam, & virtutum præsidia subditæ. Nam illi ipsi Patres, disertè dicunt, sine humanis affectibus, & passionibus, hominis in hac vitâ statum esse non posse. Vti ostendi in Opusculo de iudiciis, & gradibus spiritualis profectus c. 3.

Hinc S. Macarius à Suida citatus scriptum reliquit: *Asperam viuendi rationem cum charitate copulata, celerius monachum ad animi tranquillitatem, quam amara Dei, appellant, perducere.* Et S. Diadochus: *Si angores aegritudinum animo grato excipias, argumentum est, non procul ab indolentiâ (seu apathia) id est à vacuitate turbidarum affectionum abesse.* Ita ipse explicat apathiam, seu indolentiâ. Quocirca SS. Patres per apathiam non intelligunt absentiam totalem passionum, sed vacuitatem à perturbatione passionum, seu animi tranquillitatem que nascitur ex domitis passionibus. Hoc sensu intelligendum est S. Ioannes Climacus dum gradu octauo initio, *ignominia desiderium, aut esse ira vacuitatem, & ire vacuitatem, aut esse naturæ superationem, absque vilo iniuriarum sensu, scilicet hominem perturbante.*

Prima ergo apathia Euagrica, à passionum dominio differt, sicut non ens, ab ente, quia impossibilis est. Secunda verò non differt, sed est effectus dominij passionum inseparabilis. Cur autem hi Patres hanc mentis tranquillitatem, à passionibus perturbantibus liberam, appellarent apathiam, causa esse potest, quia iuxta doctrinam S. Ioannis Damasceni, non videntur meriti nomen passionis illi motus, etsi rationi contrarij, & rationem præuenientes, qui adeo sunt leues, & mites, vt vix, vel ne vix quidem sentiuntur, quia non alterant sensibilibus corpus, vt alterant passiones nondum edomita.

Ideo S. Damascenus in definitione Passionis receptâ à Theologis, *passionem ait esse motum sensibilem, seu sensitiuum appetitiuum potentia, seu virtutis, ortum ex imaginatione boni vel mali.* Et paulò infra addit hæc: *Non omnino etiam motus eius, qui patitur, passio dici meretur, sed qui vehementiores sese sensui produnt. Nam qui parui sunt, & insensibiles, nondum passiones dicuntur. Oportet enim passionem præferre magnitudinem, qua alicuius sit estimationis.* Ideò de si-

nitioni passionis adicitur. *Sensibilis.* (Græcè est *κίνησις*) vt dicatur. *passio est motus sensibilis præter naturâ.* Nam parui motus latentes sensum, non faciunt passionem. Quod sanè consentaneum est modo loquenti Theologorum & Philosophorû, qui denominationes rei fumendas volunt à parte potiore: qualis est passio vehemens, & vehemèter patitur, hoc est, alterari corpus faciens, dū exurgit, siue inuitis siue volentibus nobis. Quocirca etiâ Cicero à Stoicis aiteas appellari perturbationem (hoc est passionem) appetitum vehementiorem, qui longius discesserit à naturâ constantiâ. Quæ ergo passionis affectio vehemens non erit, etiam eorum iudicio nomen passionis non meretur.

Tertio notandum est immeritò Stoicis omnibus adscribi primam illam apathiam Euagricâ. Stoici enim sapientiores, non docuerunt motus passionum naturalium rationi non repugnates, esse ab hominis naturâ alienos: sed diserit eos agnouerunt, & docuerunt. Quod S. Aug. ostendit citans Auli Gellij testimonium, scribentis se in quinto libro *διὰ τὴν ἐπιπέτην* Epicteti ex Stoicorû decretis accepta, hæc legisse: *Cùm sonus aliquis formidabilis, aut calor, aut ex ruina, aut repentinus nefcius periculi nuntius, vel quid aliud eiusmodi factum, Sapientis quoque animum paulisper moueri, & contrahi, & pallefcere necessum est: non opinione alicuius mali præceptâ, sed quibusdam moribus rapidis, & inconsultis, officium mentis atque rationis præuertentibus, mox tamen ille sapiens, ibidem *τὸς τοιαύτους φωνῆς ἔσας, visa isthæc animi sui terrificæ, non approbat, sed abicit, respuitq, nec ei metuendum esse in his quicquam videtur. Atque hoc inter insipientis, sapientisque animi differre dicunt, quod insipiens qualia sibi esse primo animi sui pulsu visa sunt saua, & aspera, talia verò esse putat, & eadem incepta, que quasi iure metuenda sunt, suâ quoque offensione approbat. Sapiens autem, cum breuiter & strictim, colore atque vultu motus est, statim, vigoremq, sententia suæ retinet, quam de huiusmodi causis, (id est, imaginationibus, seu phantasiis) semper habuit, vt de minimè metuendis, sed fronte salsa, & formidine inani territantibus.**

Hæc ibi Gellius, quæ S. Aug. breuiter citat. Et hinc deducit, *aut nihil, aut pene nihil distare inter Stoicorum, aliorumq, Philosophorû opinionem de passionibus, & perturbationibus animorû (per alios Philosophos, intelligit Platonicos, & Peripateticos, paulò antè à se commemoratos) Vtrig, enim mentem, rationemq, Sapientis ab earum denominatione defendunt. Et ideo fortasse dicunt Stoici, eas in Sapientie non cadere, quia nequaquam eius sapientiam, quâ vtrig, sapiens est, vilo errore obnubilant, aut labe subuertunt. Accidunt autem animo sapientis, saluâ serenitatē sapientia. Quin & S. Thomas ait, hanc inter istos*

contouerliam fuisse, non de re, sed de nomine. Et Seneca Stoicorû præcipuus, *Nunquam, inquit, ego à te, ne ex toto mareas exigam: & scio inueniri quosdam dure magis, quàm sortis prudentia viros, qui negent doliturum esse Sapientem. Hi non videntur vnquam in huiusmodi casum incidisse.* Alioqui

excussisset illis fortuna superbiam, sapientiam, & ad confessionem eos veri, etiam inuitos, compulisset. Satis presertim ratio, si id vnum ex dolore, quod abundat, & superest, exciderit. Et cap. 36. Non sentire mala sua, non est hominis; non ferre, non est viri.

Ceterum aliquos Pythagoricos bene de humanis sensisse affectibus, certum est. Nam Theages Pythagoricus sic ait: Quoniam virtus morum circa affectus, & affectuum praeceptum, voluptas & dolor, liquet non in eo virtutem esse, ut eximantur affectus animo, sed ut temperentur. Et Archytas ex schola Pythagorae, nascitur, inquit, ex affectibus virtus, & nata cum illis consistit, sicut concinna modulatio ex acuto & graui: item temperies ex calido & frigido. Non igitur tollere affectus oportet, sed aptare ad id, quod rationem decori & mediocritatis habet.

Quartum notandum est, hanc ob causam Stoicos improbari circa doctrinam de passionibus, eisque ab aliquibus adscribi falsam de apathia doctrinam, tum quia negabant posse cadere tristitiam in hominem sapientem, tum quia passiones omnes dicebant malas esse, & in hominem sapientem ac probum cadere non posse, atque ita in illo esse apathiam; eod quod passiones nominarint illas tantum, quae a ratione exorbitant, eas vero quae sunt conformes rectae rationi, non vocabant passiones. Sicut enim Cicero, ut etiam refert S. Augustinus, ex sententia Stoicorum passionem definit: ut sit animi commotio auersa a recta ratione, & contra naturam. Cum autem constanter prudenterque animus commouetur, eiusmodi appetitionem Stoici εὐλαγία appellat; nos, inquit Cicero, appellamus voluntatem, eamque illi putant in solo esse sapiente: quam sic definiunt. Voluntas est, quae quid cum ratione considerat.

Sed cum etiam viri probi & sapientes patiantur quandoque motus inordinatos passionum a ratione discrepantes, & rationem preuenientes, & rationi liberè operanti bona, interdum resistentes, malè Stoici a passionibus sapientem & probum liberum esse dicebant, & hoc modo loquendi, apathiam quandam in eo agnoscant, quamquam minus late patentem, quam fuerit illa Euagrij supra commemorata.

Quintum notanda est origo sententiae Stoicorum hac de re, quam clarè & breuiter ita S. Thomas describit, quae eius descriptio seruiet ad plenius intelligendam naturam & conditionem passionum nostrarum, & dominij circa illas, cuius occasione tam multa de passionibus hominis in medium attuli, ex sacris, & profanis Authoribus: Stoici, inquit, dixerunt omnes passiones esse malas: Peripatetici vero dixerunt passiones moderatas esse bonas. Stoici enim non discernabant inter sensum, & intellectum, & per consequens, nec inter intellectum appetitum, & sensuum: unde nec discernabant passiones animae a motibus voluntatis, secundum quod passiones animae sunt in appetitu sensuum. Simpliciter autem motus voluntatis, sunt in intellectu: sed omnem rationabilem motum appetitum partem, voca-

bant voluntatem, passiones autem dicebant motus progredientem extra limites rationis. Et idè eorum sententiam sequens Tullius in 3. libr. de Tusculanis questionibus, omnes passiones vocat animi morbos: ex quo argumentatur: quod qui morbosus sunt: animi morbosus, & qui sani non sunt, insipientes sunt: unde insipientes insanos dicimus. Peripatetici vero, omnes motus appetitus sensuum, passiones vocant: unde eas bonas estimant, cum sunt a ratione moderata, malas autem cum sunt praeter moderationem rationis. Ex quo primum patet, quod Tullius in eodem libro Peripateticorum sententiam, quia approbabant mediocritatem passionum: inconuenienter improbat dicens, quod omne malum etiam mediocre vitandum est: nam sicut corpus etiam mediocriter aegrum, sanum non est: sic ista mediocritas morborum, vel passionum animae, sana non est. Non enim passiones dicuntur morbi, vel perturbationes animae, nisi cum carent moderatione rationis.

Ex dictis patet, Primum, passionum dominum esse totaliter diuersum ab apathia Euagrij, sicut ens a non ente, plus quam lux a tenebris.

Secundum diuersum quoque esse ab apathia Stoicorum. Primum, quia domini passionum suarum agnoscunt esse in quouis homine viuento passiones aliquas rationi rectae repugnantes, etiam in homine sapiente, quod Stoici negabant. Secundum, quia Dominus passionum ita se habet respectu passionum rebellium rationi, sicut Rex respectu famulorum rebellium, quos suis armis vicit, & subiugauit, & coegit sibi obsequia praestare dominio politico, non despotico supra explicato. Sicut ergo Rex, & eius potestas ac robor, diuersum est a seruo rebellis, domito & subiugato, ita Dominus, & dominium passionum diuersum est ab apathia Stoicorum: proinde qui docent posse acquiri beneficio Diuinae gratiae passionum dominum, non docent vllam apathiam, sed rem totaliter diuersam a quauius apathia, Sanctis diuinitus dari solitum, ab iis, ut supra vidimus, agnitum & commendatum, & vitae perfectioris amatoribus propositum ad imitandum, seu ad aemulandum, ac per exercitium virtutum, sui que victoriam, quaerendum.

Sexto Ad pleniorè doctrinarum de passionibus cognitionem, hoc quoque notandum est. idè & a S. Augustino, & a S. Thoma supra citatis, & a Cicerone existimatum esse, Stoicos & Platonicos a Peripateticis magis nomine, quam te discrepasse, in sententia de passionibus: quia, ut scribit S. Augustinus, quas Graeci appellat εὐλαγία, Latine autem Cicero, constantias nominauit (proprie bonos affectus) Stoici tres esse voluerunt pro tribus perturbationibus in animo sapientis. Pro cupiditate, voluntatem: pro latitia, gaudium: pro metu, cautionem: pro aegritudine vero, vel dolore, (quem nos vitanda ambiguitatis gratia tristitia malimus dicere) negauerunt esse posse aliquid in animo sapientis. Tristitia enim quia de malo est, quod non accidit, nullum autem malum existimant posse accidere sapienti; nihil

Stobz. f. 1.

Ibid.

174. S. Aug. l. 1. c. 14. cap. 8. S. Th. 1. 2. q. 24. a. 3.

Cicer. 4. Tuscul. Aug. l. 1. c. 8.

num. 168. 175.

1. 1. q. 24. a. 2.

176.

num. 66.

ad c. 11.

177.

Aug. 1. 9.

ciu. c. 4.

Th. 1. 2. q.

24. a. 1.

Cic. l. 4.

de finib.

Aug. 1. 14.

ciu. c. 8.

Cic. 4.

Tuscul.

178.

179.

180.

181.

182.

183.

184.

185.

186.

187.

188.

189.

190.

191.

192.

193.

194.

195.

196.

197.

198.

199.

200.

nihil in eius animo pro illa esse posse dixerunt. Sic ergo illi loquuntur ut velle gaudere, cauere, negent nisi sapientem: stultum autem non nisi cupere latari, meliore contristari. Et illas tres esse constantias, has autem quatuor perturbaciones secundum Ciceronem, secundum plurimos autem, passiones. Græcè autem illa tres, sicut dixi, appellantur ἐπιπείθειαι, ista autem quatuor, πάθη.

Deinde pergit S. Augustinus impugnare hæc Stoicorum doctrinam, ostendendo ex sacrâ scripturâ illos affectus, quos solis sapientibus dicebant esse proprios, attribui etiam malis, & de contrario. Sed Cicero fusius enumerat, & ponit. ^{7. Tusc.} derat hos sapientum, & stultorum affectus. Qui verè non res, sed nomine differunt. Ideò merito S. Augustinus, & S. Thomas dixerunt, inter Peripateticos Platonicos adiunctos, & inter Stoicos, magis de nomine, quàm de re fuisse dislidium quoad passiones.

CAPVT VIGESIMVM.

De humanarum passionum Dominio.

178. ^{178.} ^{179. q. 27.} ^{2. 4. ad 1.} *S*ciendum est, illa que supra diximus, reperiri in hominibus habentibus passionum dominium, videtur hoc dominium non differre à ligatione, & ablatione fomitus, qui in Christi Domini Humanitate non fuit, & in B. Virgine à Theologis asseritur fuisse ligatus, in eius primâ sanctificatione, quam accepit in utero S. Anne, & postea ablatum fuisse totaliter tunc, dum Christus Dominus in eâ incarnatus est, ut probabiliter putat S. Thomas, quamuis alij etiam probabiliter existimant eum sublatum fuisse in primâ sanctificatione.

Respondeo: Dominium passionum rem esse diuersam à ligatione, & ablatione fomitis, eaque inferiorem, & non ita præstantem. Quod ut intelligatur à Tironibus, ommissis controuersis, & subtilitatibus Theologicis, breuiter explicandum est, aptè ad captum illorum, quid sit fomes peccati, & quomodo ligatus fuerit in B. Virgine, in primâ eius sanctificatione, & quomodo postea totaliter ablatum, dum Christum conciperet in eius Incarnatione.

Sciendum ergo est, fomitem peccati in actu primo (ut loquuntur in scholis Theologi, & Philosophi) esse naturalem habitualem inclinationem appetitus sensitui, in quantum est proximè disposita ad actus suos, scilicet ad motiones & affectus, circa objecta illicita, & rectæ rationi contraria, & rationem præuenientia, & ad peccatû trahentia, seu allicientia. In actu verò secundo fomitem, esse ipsam motionem, seu actum, & affectum talis inclinationis & concupiscentiæ. Et ita vtroque modo acceptum fomitem describens S. Thomas ait: *Fomitem peccati, nil aliud esse quàm inordinatam concupiscentiam sensibilis appetitus in quantum repugnat rationi; inclinando ad malum, vel difficultatem faciendi in bono.*

Porro cum hæc inclinatio non sit appetitui

sensitui essentialis (essentia enim eius tantummodò consistit in hoc, ut feratur in obiectum sensibile, non autem ut feratur in obiectum sensibile illicitum seu contrarium rectæ rationi) sed accidentalis, potest tolli illis modis, per quos Theologi docent, sublatum fuisse à B. Virgine Maria, & in Christo non fuisse.

Hic fomes, qui aliter appellatur, concupiscentia, & lex membrorum repugnantium rationi, est effectus peccati originalis, ortus ex priuatione iustitiæ originalis in Adamo, quæ sensualitatem reddebat obedientem rationi. Dicitur autem fomes peccati, quia incitat ad peccatum, per motus contrarios rationi, qui ab eo procedunt, quemadmodum fomes materialis, facillè ignem concipit, igni adiunctus.

Sed in B. Virgine in primâ eius sanctificatione, dicitur à plerisque Theologis cum S. Thomas, fuisse tantum ligatus, non totaliter ablatum. Ligatus quidem idè, tum quia per abundantem gratiam, & virtutes, quæ ei fuerunt collatæ, in primâ eius sanctificatione, fuit hæc naturalis concupiscentia, quasi consopita, & ligata, ne haberet effectum vllum in Virgine, per motum aliquem rectæ rationi contrarium: tum quia per Diuinam protectionem ac prouidentiam, sensualitas eius, seu appetitus sensituius, prohibebatur ab omni motu inordinato. Poterat tamen tunc esse in sensualitate eius aliquis motus rationem præueniens, iudicio S. Thomæ.

Totaliter autè sublatus fuit tunc, cum Christum concepit in se incarnatum, quia tunc per maiorem gratiæ abundantiam, & virtutum altioris gradus, fuit illi collatum, ut ne quidem posset pati motus contrarios rectæ rationi, & præuenientes rationem, eo modo, quo in Adamo iustitia originalis, ab eo per peccatum perditâ, hoc ipsum præstabat. Quanquam aliqui docent, ab instanti cõceptionis immaculatæ extinctum fuisse in Maria fomitem peccati. Alensis, Scotus, Gabriel, Almainus, Marfilius, Corduba, Suarez, qui tradit hanc sententiam ferè esse omnium, qui immunitatem à peccati originalis labe Mariæ adstruunt.

Ligatio ergo fomitis præstabat, ne fomes prodiret in actum secundum concupiscentiam inordinatam; subtractio verò totalis, præstabat, ne etiam posset prodire in actum secundum, uti in Christo prodire non potuit. Quâvis enim & in Christo, & in B. Virgine manserit appetitus sensituius seu ipsa naturalis potentia sensualitatis, ex se propensa in omnia objecta sensibilia, atque ad eò etiam in illa, quæ sunt contraria rationi, quia tamen fomes peccati, non quomodocunque est hæc potentia sensualitatis, siue appetitus sensituius, sed ut potest expedire & proximè tendere in ea etiâ objecta, quæ sunt rationi contraria, cum nec in Christo, nec in B. Virgine fuerit hæc facultas proxima tendendi in objecta sensibilia repugnantia rectæ rationi



(obstante singularissimâ gratiâ , & virtutibus eximiiis Christo, & B. Virgini, in gradu licet inferiori, infusus) ideo fomes peccati in iis non fuit, sicut nec in Adamo, dum haberet iustitiam originalem, beneficio iustitiæ originalis, quæ erat donum supernaturale, per modum habitus manens in intellectu, & in voluntate, & in appetitu sensitivo primorum parentum, efficiens hoc in eis, vt anima subiceretur Deo, & animæ vires inferiores appetitus sensitui, ac corporis membra plenè obedirent, & subderentur rationi, nec quicquam pati possent lasciu à causa extrinsecâ.

180. Ex his patet dominium passionum, non esse tam præstans Dei donum respectu passionum, vt fuit iustitia originalis, & fomes peccati sublatas, & ligatus; tum quia non adducit secum tantam efficaciam, & plenitudinem gratiæ, & virtutum, quanta fuit in iustitiâ originali; tum quia non sequuntur tam præstantes effectus ex passionum dominio, vt sunt secuti ex iustitiâ originali in Adamo, & ligatione, ac extinctione totali fomitis in B. V. Maria.

Suat. t. 2. in 3. p. dif. 4. lect. 6. Quæ tamen extinctio fomitis, non præstitit omnia illa, quæ præstabat originalis iustitia respectu passionum. Quamuis enim B. V. Maria habuerit rationem Deo perfectissimè subiectâ; & appetitum sensituum ac corpus rationi, absque vllâ discordiâ, tamen capax fuit tristitiæ, timoris, & doloris, & similibus affectionum, quæ in statu originalis iustitiæ non erant, & corpus habuit passibile, & defatigabatur, & morti fuit subiectum, à quibus omnibus præseruabatur Adamus, dum erat in illo statu.

181. Vnde sequitur, non requiri ad perfectum passionum dominium, ne homo sentiat tristitiam, & metum, & dolorem, dummodò sentiat sine peccato, & sine molestiâ, & vllâ inquietudine impediende rationem, & non circa omnia obiecta, quæ antea excitabant similes affectus.

CAPVT VIGESIMVM PRIMVM.

Esne idem dominium passionum, & mortificatio passionum?

182. **R**espondeo non esse idem: sed eo modo differre mortificationem passionum à dominio earundem, quo differt pugna cum hostibus, à victoriâ reportatâ ex hostibus; & abinde securâ subugatione, & subiectione hostium: seu, sicut differt peregrinatio, & via, à termino, ad quem quis progreditur; eo modo differt mortificatio passionum ab earundem dominio. Hoc enim acquiritur ordinariè (seclusis privilegijs raris, quæ Deus aliquibus concedit) per multos, & heroicis actus mortificationis passionum, per quos homo se ipsum vincit, tum faciendò

ea, quæ amor proprius refugit, tum omitteudo ea ad quæ valde propendet.

183. Quod quidem etiam omnibus cordi esse debet, ramentum magis tironibus in vitâ spirituali. Idem cum S. Franciscus inchoasset vitâ spirituali, teste S. Bonaventurâ, *Ipsius suggereretur spiritui, quod spiritualis mercatio à mundi contemptu summat initium, Christique militi sit à sui ipsius victoriâ imhoanda.* Sic inchoato spirituali itinere per victorias nostri, mortificationis amoris proprii, per passionum inordinatarum motus se prodentis, nunquam desistendum ab exercitio virtutum, quo acquiritur sensim passio dominium. Nam, vt ait S. Ambrosius, *Sicut bellator sine armis esse non potest, ita nec sine exercitatione virtus.* Vnde *in Euangelio Deus dicit: A diebus Ioannis Baptistæ regnum celorum cogitur, & cogentes diripiunt illud. Et alibi: Querite regnum Dei, & ecce omnia præstò sunt vobis. Non dormientibus, neque otiantibus, sed vigilantibus, & laborantibus pollicentur præmia, & labori merces parata est: quis (scilicet labor) licet non suauis ad gratiam, tamen fructuosus ad præmium est.* Quod autem fuerit labor circa actus virtutum difficultiorum & heroicarum exercendarum maior, eò erit fructuosior, & citius per acquisitionem eximiarum virtutum peruenitur ad perfectum passionum dominium. Quia, vt idem S. Ambrosius alibi docet, *Perfecta virtutes totum accipiunt gloria patrimonium, vsuatis & mediocribus vile aliquid aspergitur.*

CAPVT VIGESIMVM SECYNDVM.

Esne idem dominium passionum, quod nostri abnegatio?

186. **R**espondeo esse res diuersas, tum quia abnegatio nostri, est nobis à Christo imperata per modum præcepti, dominium autem passionum non item: tum quia abnegationis materia circa quam versatur, propriè sunt peccata propriè dicta, materia autem domini passionum, circa quam versatur, & se occupat, sunt passionum motus, qui non semper sunt peccata, sed possunt esse boni, & mali, prout quis illis vitetur ex imperio rationis ad bonum, vel malum.

187. Quod abnegatio nostri præcipua sit commendata omnibus per modum præcepti, patet, quia est à Christo omnibus propoita tanquam medium ad salutem; media autem salutis imperata sunt. Sic enim Luca 9. 23. & Matthæi 16. 24. scriptum legimus: *Dicebat autem ad omnes: si quis vult venire post me (id est saluari, & peruenire ad cælum) abneget semetipsum.* Quo loco citato S. Thomas, probat abnegationem sui ipsius, esse de necessitate salutis, idque confirmat testimonio S. Gregorij paulò post asserendo. Vnde bene Gulielmus Estius explicans illud Luca 9. 23. *Dicebat autem ad omnes: Si quis vult post me venire,*

nire, abneget semetipsum, & tollat crucem suā quotidie, & sequatur me; Non consilij, inquit, sunt verba hæc, sed præcepti. Omnes enim tenentur velle venire post Christum, semetipsos abnegare, crucem suam tollere, ita Christum sequi: In quantum autem hæc non facimus, peccamus.

Quid autem sit hæc abnegatio, docent Sati-
cti. In primis S. Basil. hæc Christi Domini verba ponderans, ait: No: præceptum hoc ad plura arbitramur pertinere, quorum necessaria abnegatio sit. Nā & diabolo renunciamus imprimis, itemque affectionibus carnis, qui abdicavimus occulta dedecoris &c. Et quod huic omnibus magis necessarium est, quilibet sibi-
met ipse renunciat, qui exiit veterem hominem cum actibus suis, scilicet peccatis.

Et S. Hieronymus eadem Christi verba explicans, ait: Qui impudicus fuit, versus ad Castitatem, temperantiam luxuriam negat: iniquus, si sequatur iustitiam, negat iniquitatem. In omni conuersatione, opere, cogitatione, sermone, negemus nosmetipsos, quod ante sumus. & constitemur eos, qui in Christo renati sumus. Ad hæc autem obligamur Dei præceptis.

S. Gregorius similia verbis S. Hieronymi dixit, & addidit: Tunc nos ipsos abnegamus, cum vitam (scilicet peccata) quod per vetustatem sumus, & ad hoc nitimur, ad quod per novitatem vocamur. Pensemus, quomodo Paulus se abnegauerat, qui dicebat: Vivo autem iam non ego. Extinctus quippe erat seivus ille persecutor, & vivere coepit pius predicator. Si enim ipse esset, pius profectò non esset &c. ac si aperte dicat: Ego quidem à me ipso extinctus sum, quia carnaliter non vivo. At qui præcepto Divino adigimur, ne carnaliter vivamus, ne Christum persequamur. Diversa ergo res est, abnegatio nostri à dominio passionum, quod assequi consilium est, non præceptum, si dominium passionum in tota sua latitudine sumamus. Quanquam aliqua abnegatio nostri, quæ sit per tria vota religiosa, necessaria est, non per modum præcepti, sed tanquam consilium, uti bene explicat S. Thomas loco supra citato.

CAPVT VIGESIMVM TERTIVM.

Hoc passionum dominium estne aliqua specialis virtus, vel qualitas, aut habitus distinctus ab aliis virtutibus, & quid tandem est?

188. **R**espondeo, dominium passionum non esse aliquam specialem virtutem, aut habitum, vel qualitatem essentialiter diversam ab aliis virtutibus, sed esse veluti proprietatem quandam, seu perfectionem ex omnibus virtutibus tam acquisitis, quam infusis ortam, & animæ inditam ac potentis eius, ex possessione extimarum virtutum eis inhaerentium. Cum enim quælibet virtus perficiat potentiam, cui inhaeret, & inclinet ad actus suos proprios, &

armet contra actus contrarios, idè quælibet virtus, præsertim moralis, confert potentiam, cui inhaeret, robur aliquod contra passiones contrarias. Quocirca quando omnes virtutes, præsertim acquisitæ per proprios, & similes, ac uniuocos actus, crescent in magnâ copiam, & (ut ita dicam) quantitate, hoc est, quando peruenient beneficio diuinæ gratiæ, & cooperatione liberi arbitrij, à gratiâ excitati, & adiuti, ad altos gradus suos, tunc acquirit homo robur quoddam, & dominium in passionum motus contrarios rectæ rationi, & virtuti secundum rectam rationem semper operanti.

Quia verò virtutes infusæ, habent altiorem finem, quam virtutes morales acquisitæ, idè accedente veluti imperio virtutum infusarum, præsertim Charitatis, corroborantur, & eleuantur ad altiorem finem actus virtutum moralium resistentes passionibus, easque domantes, ut fortius resistent ac doment passiones, & subiiciant rationi, ac voluntati Dei, & supernaturali ordini, ac luminis gratiæ, ad quem homo per virtutes infusas dirigitur, sicut per morales dirigitur ad finem inferiorem, rectæ rationis, & luminis naturalis. Atque ita dominium passionum, est quoddam veluti aggregatum robur hominis, ex multis particularibus virtutibus, quarum singulæ partiale robur dant homini, ad subdendas rectæ rationi, & Deo, omnes rebelles passiones, eo modo, quo omnes virtutes conferunt homini amorem boni, & odium mali, plus, vel minus, prout sunt magnæ, vel parvæ virtutes, seu maiorem inclinationem acquisitam ad bonum, & maiorem auersionem à peccato.

CAPVT VIGESIMVM QVARTVM.

An non melius esset carere passionum dominio, ut in nobis remanente difficultate in bene operando, remaneat occasio meriti, quod crescit, dum superatur difficultas, & opus difficile perficitur. Vnde S. Augustinus videtur abrogare Beatis in calo virtutes morales, quia ibi nullam sentiunt in operando difficultatem?

190. **R**espondeo non esse melius carere dominio passionum, etsi per illud tollatur, vel saltem minuatur difficultas, quam sentiunt in operando, dum habemus indomitas passiones. Duplex enim est difficultas in operando, ut obseruauit S. Thomas: Vna ex magnitudine operis, & sic magnitudo laboris (in operando) pertinet ad augmentum meriti: Altera est ex defectu operantis, (quam pariunt indomitæ passiones in operante) & talis labor diminuit meritum: & à charitate tollitur, quæ feruentius operatur dum sunt passiones edo-

191.
1. p. q. 91.
a. 4.

edomitæ, quia non obsistunt operanti: Et hæc est causa, cur, ut alibi docet S. Thomas, efficaciora fuerint hominis opera ad meritum in statu innocentis, quam post peccatum, quia tunc gratia copiosior fuisse, (in sua ætuitate) nullo obstaculo in naturâ humanâ inuenio: quia tunc passiones non resistebant operanti, sed magis, quam in dominio passionum, obediabant rationi; aliquid verò, ut supra dixi, ne quidem erant tunc.

cap. 17.
192.
3. 2. q. 155.
a. 4.

Hæc quoque causa est, cur S. Thomas dicat, Meliorem esse Temperantiam, quam continentiam: quia Temperantia virtus, ipsum appetitum sensitiuum subiicit rationi, & quasi à ratione facit domari: Continentia verò importat resistentiã rationis ad concupiscentias prauas, dum sunt vehementes. Continentia enim, ut ait Cassianus, & S. Bernardus, & Abbas Charemon apud Cassianum, dicitur, vbi adhuc ei aliqua resistit aduersus voluptatis, que non est in Castitate seu temperantiã. Et S. Ioannes Climacus, Contimens, inquit, est, qui in medio remotionum, & laqueorum versatur, moresque tranquillos, turbisq, ac tumultibus liberos, viribus omnibus imitari, & affeque contendit. Simili ergo modo melius est per dominium passionum habere passiones appetitus sensitivi edomitæ, quam resistentes rationi, & suâ resistentiã difficultatem operandi in ipso operante cauantes. Atque ita merito Theologi docent, nec Christum, nec B. Virginem habuisse difficultatem in operando, quam adferunt passiones rationi resistentes: quamuis enim meritotium sit, compescere motus passionum contra rectam rationem exurgentes, perfectius tamen est, illis carere, & assimilari Deo, ac Beatis in celo, qui tales motus, nec habent, nec habere possunt, & Deus tanquam summa Sanctitas, nil etiam inuoluntarium legi diuinæ contrarium pati potest. Quid enim beatus, inquit S. Chrysostomus, quam inestimo liberari bello? Nam quamuis plurimâ pacè externâ fruamur, si intra nos cogitationum nascatur tempestas, tumultus, & seditio, nil externa pax nobis proderit. Sicut neque miserabilis est aliud ciuitate, que licet sit aggeribus & muris benè munita, intus tamen ciues foueat proditores. Hoc igitur ante omnia nobis sit cura, quomodo animam à turbulentia vindicemus, & in tranquillum statum educamus, & ab omni liberemus amaritudine, que etsi multa fruamur quiete, & iis qui familiaritatem nobiscum habent, finis blandi. Vtilitas autem illa meriti, quæ oritur ex passionum inquietantium nos restratione, sicut in Adamo in statu innocentis, ita & in Christo Domino, ac B. Virgine compensabatur, & compensatur in Beatis superabundanter, maiore excessu charitatis, & aliarum virtutum, quæ suos actus feruentiores eliciebant, non habendo resistentes passiones, quam eliciissent feruendo resistentes passiones. Idem iudicium est de Beatis in celo, in quibus actus virtutum, illi caelesti statui conuenientium, sunt feruentissimi, & quamuis feruentes non essent, quia tamen in illis suæ regulæ & diuinæ menti sunt

Cass. l. 6.
Iust. c. 4.
Ber. f. de
ueb. Sa-
piori.
Coll. 12.
c. 10. & 11.
g. 1.

193.
Suar. to. 2.
in 3. p. dis.
4. sect. 5. 5.
Dices.

l. 34. in 6.
Gen.

conformes, & iuxta eam elicit per recessum ab extremis, ac proinde sunt moderati & recti, sunt laude digni, ut benè docet ex S. Thoma Ferrariensis.

1. 4. cont.
gentes. c.
70.

Dices. Si quis eliciat actum Religionis vt 4. sine vllâ resistentiã, alter verò etiam eliciat actum Religionis vt 4. cum resistentiã, huius actus videtur esse præstantior, quia laboriosior, & difficilior.

194.

Respondeo. Non erit præstantior, quia difficultas ex parte operantis non auget meritum, sed potius reddit actum minus præstantem; perfectior enim modus operandi est, operari sine resistentiã Diuinæ legi contrariã, quæ quamuis peccatum non sit, si inuoluntaria sit, est tamen effectus originalis peccati, quandoque etiam actualium peccatorum, & ad peccatum inclinatur, & hominem conturbat, & rectæ rationis ac Diuinæ voluntati ex se repugnat. Melius autem est, sine his imperfectionibus operari, ideoque sic & Christus Dominus, & Beatissima Virgo, & Adam ante peccatum primum suum, operabatur, & ad diuinum operandi modum, sine vllâ perturbatione operantem, accedebat. Ideò S. Thom. Temperantiam ait esse virtutem perfectiã: Continentiam verò esse imperfectam virtutem, quia cum eâ coniuncta est vehementia passionum, quam Temperantia non habet, quia illas edomit. Immo Aristoteles Continentiam cõtradistinguit virtuti.

1. 2. q. 155.
a. 1.

1. 7. eth.
cap. 9.

Quamquam fieri potest, ceteris paribus, vt magis sit meritorium ille actus Continentiæ, quo superatur magnitudo concupiscentie procedens vel ex naturali complexione magis pronâ ad concupiscendum in vno, quam in alio, vel ex opportunitate delectationum concupiscentiam inflammantium magis paratarum vni, quam alteri, vt docet S. Thomas. Sed tunc hæc difficultas oritur ex parte obiecti difficilioris, non præcisè ex indomitâ passione.

195.

Denique, vt bene ait S. Thomas, Ratio virtutis, magis consistit in bono, quam in difficili. Vnde magis est mensuranda magnitudo virtutis, secundum rationem boni quam secundum rationem difficultis. Et ex hoc principio alibi deducit, perseverantiam illam, que cum magnâ difficultate diu susinet aliquid circa quod vehementer afficitur (vt pote non habens perfectam virtutem moderantem has passiones) non esse perfectam virtutem, sed quoddam imperfectum in genere virtutis. Illam verò perseverantiam, quamdiu persistit circa opus virtutis magis perfectum, habens bonitatem, & difficultatem, tum ex ipsa specie actus, que accipitur secundum rationem proprii obiecti, tum ex ipsa diuturnitate temporis, posse esse virtutem, etiamsi ei sit nimis difficile persistere: hoc enim potest conuenire habenti perfectam etiam virtutem.

196.
2. 2. q. 113.
a. 12. ad 2.
197.
2. 2. q. 137.
a. 1. in corp. & ad 1.

Ex eodem principio S. Thomas alio in loco infert, præstantiores esse virtutes, Fortitudinem, & Iustitiam, quam Temperantiam; quia etsi difficilior sit refranare concupiscentias, & delectationes tactus (quod facit Temperantia) quam religicare actiones exterior-

198.
2. 2. q. 141.
a. 8. in corp. & ad 1.

res, quod ad Iustitiam pertinet, tamen, quia tamē ali-
 qua virtus melior est, quando magis pertinet ad bonum
 multitudinis; Iustitia verō consistit in communicatio-
 nibus, quae sunt ad alterum, Fortitudo autem in pericu-
 lu bellorum, quae sustinentur pro salute communi; Tē-
 perantia autem moderatur solum concupiscentias, &
 delectationes eorum, quae pertinent ad ipsum hominem,
 idēdū illa priores, sunt excellentiores, quia virtus ma-
 gis attenditur secundum rationem boni, quae maior est
 in illis, quā in rationem difficultatē in quo exco-
 dit Temperantia. Meritō ergo S. Chrysostomus,
 ita commendat passionum dominium, & ad il-
 lud comparandum etiam seculares suos Audi-
 tores excitat sic: Non ita veneratione dignus est Im-
 perator in regio sedens solo, diademate redimitus, atque
 homo, qui rationem in solum Dominatum, & virtutum
 passionum subiectam, & imperio, quod in illas exer-
 cet, tanquam splendido quodam reuinctum caput ha-
 beat diademate. Quid enim, quae prodest purpurea ve-
 stis, & corona gemmata, quando passionum captiua
 fuerit anima? quod ex ista externā libertate lucrum
 obuenit, quando id quod in nobis potissimum domina-
 tur, turpi ac miserabili subiacet seruituti? Nam quem-
 admodum cum febris ad interiora penetrat, & viscera
 omnia incendit, nihil nobis prodest, si superior corporis
 superficies nihil tale patiatur, ita dum nobis anima in-
 terioribus distrahitur passionibus, nihil exterius princi-
 patus inuat, ne ipsius quidem regis solij, cum anima
 violente admodum impetu a passionibus de throno re-
 gio deuoluitur, & vltro se submittat, eorumque rebel-
 les insulsius perimeat? Quod ne fiat, vndique Prophe-
 ta concurrunt, & Apostoli passiones nostras reprimunt,
 omnem appetitum rationis expertis seruitatem a nobis
 amandant, & multo augustiorem regno principatum
 nobis committunt.

CAPVT VIGESIMVM QVINTVM.

Quae virtutes magis conducunt ad ac-
 quirendum passionum Dominium?

Respondeo. Antequam ad hoc directē respon-
 deam, scire debent Tirones, virtutes, ob
 quas homo appellatur bonus, & laude dignus,
 esse duplices, alias infusas, alias acquisitas.
 Infusa vocantur a Theologis illae, quae Deus
 hominibus, & in primā eorum iustificatione, &
 postea in augmento illius, vna cum gratiā iusti-
 ficante infundit, siue in receptione alicuius Sa-
 cramenti, siue dum eliciunt actum contritionis,
 vel amoris diuini, aut Martyrium subeunt. Hae
 virtutes infusae sunt praecipuae tres, quae vocan-
 tur Theologicae: Fides, Spes, Charitas. Vocantur
 Theologicae, seu diuinae, quia actibus suis im-
 mediatē circa Deum versantur, & hominem
 Deo coniungunt citra medium: Fides, credendo
 illi, & in illum, Spes sperando in illo, Charitas
 eum diligendo.
 Praeter has tres virtutes Theologicas, infun-

duntur etiam tunc a Deo aliae virtutes, vti sunt
 quatuor, quae vocantur Cardinales, Prudentia,
 Iustitia, Fortitudo, Temperantia; & aliae com-
 muniter omnibus nota, Religio, Humilitas,
 Penitentia, Obedientia, Castitas, & similes, quas
 infra enumerabo, & naturam singularum ex-
 plicabo breuiter.

Et hae omnes virtutes tam Theologicae, quā
 aliae, augentur in iustis, dum vel Sacramentum
 aliquod ritē suscipiunt, vel quoduis aliud opus
 bonum supernaturale faciunt, a quacunque
 tandem virtute illud procedat: per illud enim
 augentur omnes profus virtutes in iusto, etiā
 ea, quae habent actus suos essentialiter diuersos
 ab illo opere alterius virtutis.

Porro hae virtutes infusae, tam Theologicae,
 quā morales, tam diu durāt in homine iusto,
 quam diu ab illo gratia sanctificans non exclu-
 ditur per aliquod peccatum mortale, quo vel
 vnico commisso, perdit homo gratiam Dei, &
 omnes virtutes infusas, solā fide, & spe exceptā,
 tanquam radicibus quibusdam a Deo relictis
 in peccatore, vt actus Fidei, & Spei eliciendi
 possit se Diuinae gratiae beneficio disponere ad
 penitentiam, & recuperare gratiam per pecca-
 tum mortale amissam. Manent tamen virtutes
 acquisitae. Fidem verō, & Spem non amittit, nisi
 committat peccata mortalia Fidei & Spei con-
 traria.

Dilectionis radix est Charitas, inquit B. Lauren-
 tius Iustinianus: virtutes verō cetera spirituales rami
 esse noscuntur, in illā tanquam in radice insertae. Succide
 radicem, & repente rami, fructus excidentur, & fo-
 lia. Tolle de corde hominis iustificati charitatem, &
 infructuosa cetera efficiuntur virtutes, scilicet quoad
 meritum vitae aeternae: Charitas autem vel est
 ipsa gratia iustificans, vt quidam putant, vel ve-
 rius, comes inseparabilis gratiae iustificantis, quā
 per peccatum sublatā, etiam Charitas superna-
 turalis infusa aufertur.

Deinde sunt aliae virtutes, quae vocantur ac-
 quisitae, quae acquiruntur non tantum a iustis,
 sed etiam ab haereticis, & ethnicis, & a Catholi-
 cis in peccato mortali existentibus. Acquirun-
 tur autem per actus similes, non omnes simul
 (vt acquiruntur infusae, ob quemvis actum,
 Deo eas in homines iustos infundente) sed ea-
 rum quae sunt similes, & vniuersae cum actibus
 illis. Exempli gratiā: Humilitas acquiritur per
 actiones humiliationis, Patientia per actus pa-
 tientiae, Sobrietatis, Temperantia, per actus So-
 brietatis & Temperantiae, & sic omnes aliae. Ac-
 tus tamen virtutum acquiritarum ritē facti,
 disponunt ad augmentum infusarum, vt ait S.
 Thomas. Porro si iustus peccato mortali per-
 dat gratiam, & virtutes infusas, (quae perdi-
 solent) non perdit tamen eas, quae acquisitae
 per actus similes & vniuersos. Tunc tamen eas
 perdit, vel inuit, quando exercet actus con-
 trarios directē acquisitis virtutibus: humilita-
 tem

1. 2. q. 11.
 a. 4. q. 63.
 a. 3.
 cap. 26.
 27. 28.
 1. 2. q. 63.
 a. 2. ad 2.
 & q. 65. a.
 3. & 4. &
 q. 71. a. 4.
 & q. 73. a.
 1. ad 2. Et
 2. 2. q. 24.
 a. 1. & 2.
 & q. 133.
 a. 1. ad 2.
 de trium-
 ph. Chri-
 sti agone
 cap. 14.
 201.
 1. 2. q. 63.
 a. 2. & 4.
 & q. 65. a.
 2.
 202.
 1. 2. q. 92.
 a. 1. ad 1.
 203.

tem per actus superbiae; patientiam per actus impatientiae, & sic alios per alios vitiorum contrarios actus.

204.
1.2. q. 53.
a. 3. & 2. 2.
q. 2. 4. a.
10.

Aliqui dicunt cum S. Thoma, eas minui, & perdi, per solam cessationem ab exercitio virtutum acquirarum, quando velut mortuæ in nobis manent, & suos actus non exercet. Quod etiam ibidem asserit de intellectualibus habitibus. Quod Tironibus diligenter notandum est, quia id graues Theologi constanter asseuerant. Fugiant ergo tepiditatem, quæ causâ esse solet, vt virtutes in tepidis sint sine frequentatione actuum illarum, & sic pereant, & veluti euanescant, sine aliâ contrarietate.

205.
S. Th. 1. 2.
q. 65. a. 3.
ad 2. & 3.
p. q. 89. a.
1.

Inter has virtutes acquiras, & infusas, hæc inter alias est differentia (quantum ad propositum nostrum spectat) quod per infusas non domantur, nec frænantur immediatè passiones, nec difficultas in bene operando, quæ sentitur ex parte passionum & habituum prauorum, per actus prauos acquirarum, per eas tollitur, vel minuitur; sed solæ virtutes acquiras morales hoc præstant, & quidem non omnes, sed eæ solùm, quæ in appetitu sensitiuo, & potentis eius, concupiscibili & irascibili, resident, seu inhaerent, tanquam habitus quidam, & qualitates permanentes in suis subiectis.

Quia tamen virtutes infusæ perficiunt anime potentias rationales, intellectum, & voluntatè, vt possint actus operari supernaturales ob supernaturalia motiua, illæ quoque adiuuant ad passionum dominationem duobus modis.

Primo, mouendo per imperium rationis & voluntatis potentias inferiores appetitus sensitiuo, vt feruentius suos actus, virtutes morales, eis inhaerentes, eliciant, & per actus sic elicitos, ac ad finem altiorem eleuatos, crescant, & motibus inordinatis passionum, si exurgant, validè resistendo, eos sensim comprimunt, & frænant, & auctâ vi eos reprimendi, per auctos habitus virtutum moralium (qui quouis actu etiam remisso in probabili sententiâ Theologorum augentur) faciunt, vt semper maior acquiratur ditio, & potestas supra passiones, & tandem perueniatur ad earum perfectum dominium, tale, quale supra descripsi.

cap. 13.
206.
3. p. q. 27.
a. 3.
S. Th. 1. 2.
q. 57. a. 2.
& q. 68. a.
7. Et 2. 2.
q. 4. a. 8. &
q. 47. a. 5.

Et hoc primo modo S. Thomas ait, per actum rationis, in viris sanctis ligari essentiam somitis, qui dicitur lex carnis, siue membrorum, vt ab omni inordinato motu prohibeatur. Vt enim ratio rectè iudicet, præter lumen naturale ipsi naturæ humanæ inditum, iuuant eæ, quæ sunt in intellectu, virtutes intellectuales, ei tanquam subiecto suo inhaerentes; (præter Fidem) tres speculatiuæ, Sapientia, intellectus, & scientia; duæ verò practicæ, prudentia, & ars cum suis adiunctis. Præter has sunt in voluntate aliæ virtutes, & Theologicæ, & morales: illæ sunt, Spes, Charitas; hæc sunt, iustitia, & aliæ infra explicandæ: quanquam, iustitia non est circa passiones, sed circa operationes volun-

1. 2. q. 56.
a. 6.

tatis, eas ordinâs, vt docet cum Aristotele S. Thomas. Ar. lib. 4. eth. c. 6.

Præter hæc est in voluntate imperfecta virtus (quam Aristoteles negat esse virtutem, scilicet perfectam) Continentia, per quam firmatur ratio contra passiones, ne ab eis deducatur: non tamen attingit ad perfectam rationem virtutis moralis, secundum quam appetitus sensitiuus sic rationi subditur, vt in eo non insurgant vehemens passiones rationi contraria, vt docet S. Thomas. Continentia enim importat resistentiâ rationis ad concupiscentias prauas vehemens, per quas appetitus sensitiuus vehementer rationi resistit, vt idem S. Thomas ait.

Dixi supra, prudentiam esse in intellectu cû suis adiunctis: quia iuxta Aristotelem, & S. Thomam, Prudentia, virtuti præceptiuæ, tres aliæ virtutes adiunguntur, tanquam secundariæ: Eubulia, quæ est bene consiliatiua; & Synesis, ac Gnome, quæ sunt partes iudicatiuæ. Synesis est iudicatiua de agendis secundum communem legem: Gnome autem secundum ipsam rationem naturalem in his, in quibus deficit lex communis. Quod S. Doctor plenius alibi explicat.

Secundo modo virtutes infusæ concurrunt ad domandas passiones per suos actus similes quoad nomina, motibus seu actibus passionum, quia se adiungendo suis actibus, faciunt, vt homo validiùs operetur aditus, & ab habitibus, qui sunt in intellectu & voluntate, & ab aliis, qui sunt in solâ potentia concupiscibili & irascibili, quos excitant.

Porro inter omnes virtutes infusas, maximâ vim habet Charitas. Est enim, vt ait B. Laurentius Iustinianus, Christi gladius celestis, qui carnis animæq; confederationem noxiam (per indomitas passiones initam) diuidit, & emollit, rixas (mortificando inordinatos affectus) commouet, & pacificos perturbat hostes. Pugnare facit, vt virtutis trophæum reportet Spiritus, atque naturalem carnis sibi vendicat dominatum: qui nil aliud est, quam dominium passionum carni nostræ insitarum, in potentis eius sensitiuus, irascibili & concupiscibili.

CAPVT VIGESIMVM SEXTVM.

Cum passionum dominium raro concedatur, an non sit presumpcio, velle illud assequi?

Respondeo non esse præsumptionem has ob causas.

Primo, quia Deus vult, vt simus imitatores eius, & vt simus perfecti, sicut ipse perfectus est. Hoc autem nos assequi per passionum dominium docet S. Ambrosius, ponderans illa Dei verba Moyfi dicta: Posui te Deum Pharaoni: Etenim, inquit, videt passionum omnium, nec vllis capus seculi illecebris, qui omnem istam secundam corpus habitationem, celestis puritate conuersationis obduxerat mentem regens, carnem subiiciens, & regiâ quadam

quadam auctoritate castigans, nomine Dei vocatus est: ad cuius similitudinem se perfecta virtutis vberitate formauerat.

Hoc ipsum docuit S. Basilius magnus in O-
 ciente, & ferè primus extra eremum vitæ spiri-
 tualis Magister: Qui, inquit, in se ipso, quantum in
 ipso sit, naturæ Diuinæ liberrimam affectuum tranquil-
 litatem imitatus fuerit, hic desideratam prius in animo
 suo Dei imaginem, restituit pristino nitore. Dominium
 autem passionum præstat hanc affectuum vber-
 ritam tranquillitatem. Deinde pergit ostende-
 re, hoc esse, per imitationem fieri similem Deo.

Qui vero eo modo, quo diximus, Deo se similem effec-
 rit, is prorsus Diuinæ etiam vitæ similitudinem acqui-
 sit, perpetuo deinceps in assiduâ usque beatitudine
 mansurus.

Secundò. Non est præsumptio aspirare ad ac-
 quirendum dominium passionum, quia hoc
 iuxta ordinarium cursum Diuinæ providen-
 tiæ, non nisi per acquisitionem eximiarum vir-
 tutum acquiritur. Vult autem Deus, vt amule-
 nar Charismata meliora, vt semper, in anteriora
 tendamus: vt semper crescamus in salutem: vt crescamus
 in illo per omnia, qui est caput Christus. Nunquam iu-
 stus arbitratur se comprehendisse, scribit S. Bernar-
 dus, nunquam dicit, satis est, sed semper esurit, sitit,
 insittiam: ita vt si semper viueret, semper quantum in
 se est, iustior esse contenderet: nam semper de bono in
 melius totis viribus conatur. Per talem autem co-
 natum, cum profectu in virtutibus coniun-
 ctum, certissimò peruenitur ad passionum do-
 minium.

Tertiò. Non est præsumptio dare operam, vt
 corpus & anima fiat decora habitatio Deo, cu-
 ius deliciae sunt esse cum filiis hominum. Atqui
 vtrique Abbas Cheremon apud Cassianum, dissi-
 dens de subiugatione rebellium corporis pas-
 sionum, Factus est, inquit, in pace locus eius, id est, non
 in conflictu certaminis, & collucatione virtutum, sed
 in castimoniam pace, & cordis tranquillitate perpetua.
 Hunc igitur pacis locum extinctione carnalium passio-
 num si quis meruerit obtinere, ex hoc quoque proficiens
 gradu, ac Syon spiritualis, id est, Specula Dei, consequen-
 ter effectus, erit etiam habitatio eius. Non enim in con-
 flictu continentia, sed in iugi virtutum speculâ Domi-
 nus commemoratur vbi iam non retundit, non comprimit,
 sed in perpetuum confringit potentias arcuum, ex
 quibus videlicet aduersum nos quondam libidinum ia-
 cula dirigebantur ignita. Atqui hoc præstat passio-
 num dominium. Decora est anima, inquit S. Am-
 brosius, que passiones corporis subigit, & ad virtutum
 officia conuertit, repugnantemq; motus sibi obedientes ef-
 ficat. En quàm aptè paucis verbis descripsit S.
 Doctor passionum dominium, & quantoperè
 reddat animam Deo decoram: proinde præ-
 sumptio non est, ad illud aspirare, vt simus di-
 gnum habitaculum Dei.

Quartò. Non tantum non est præsumptio
 desiderare passionum dominium, quod non
 nisi per excelsos gradus virtutum acquisitos ob-

tinetur, vt potius id signum sit, in tali animâ in-
 habitantes Dei, si cetera requisita ad hoc ha-
 beat, & nil foueat Diuinæ voluntati contra-
 rium. Quæramus, inquit S. Bernardus, vt dona sua
 multiplicet Deus in nobis (per hæc autem multipli-
 cata, obtinetur passionum dominium) & spiri-
 tum suum auget, qui iam primitias dedit. Nullum
 enim omnino præsentie eius certius testimonium est,
 quàm desiderium gratie amplioris: quoniam ipse di-
 cit: Qui edunt me, adhuc esurient, & qui bibunt me, ad-
 huc sitient.

1.2. de S.
 Andr.

Eccl. 14.

CAPVT VIGESIMVM SEPTIMVM.

Qua virtutes sunt in potentia concupiscibili, vt moderentur eius passiones?

Respondeo Primò, In genere loquendo cum
 S. Thoma: Omnis virtus circa passiones, est in
 appetitu sensitivo. Item: Eadem virtus potest esse circa
 multas passiones propter contrarietatem, vel propter
 eandem rationem repugnandi rationi. Item: Eadem
 virtus moralis est circa contrarias passiones. Item: Ea-
 dem virtus moralis, scilicet Temperantia, est circa om-
 nes passiones concupiscibiles, quia se consequuntur, &
 ordinantur ad idem. Non autem circa passiones irasci-
 biles. Alij tamen in negant, ponentes in volun-
 tate virtutes, probabiliter.

215.
 1.2. q. 56.
 a. 4. ad 4.
 216.
 1.2. q. 60.
 a. 4. & 8.
 217.
 1.2. q. 60.
 a. 4.
 218.
 Rayn. 1.1.
 f. 1. c. 3. n.

Respondeo Secundò cum S. Thoma: In appetitu
 seu potentia concupiscibili, sunt eæ virtutes,
 quæ moderantur sex eius passiones, amorem,
 odium, desiderium seu concupiscentiam, abo-
 minationem, delectationem, tristitiam seu do-
 lorem. Sunt autem hæc: Temperantia, liberalitas,
 Philotimia, id est, amor honoris, veritas, affabi-
 litas, seu amicitia, eutræpelia.

104.
 219.

Temperantia passiones appetitus concupisci-
 bilis moderatur circa obiecta delectabilia sen-
 suum, præsertim gustus & tactus, vt sunt cibi,
 potus res venereæ, refecando inordinatas ho-
 rum sensuum cupiditates.

220.
 1.2. q. 60.
 a. 5.
 Arist. 1.2.
 eth. c. 7.

Temperantia habet alias partes integrales, alias
 subiectiuas, alias potentiales.

1.2. q. 155.
 a. 4.

Partes integrales (quæ sunt perfectiones qua-
 dam in actibus temperantiæ relucentes) sunt
 duæ: Honestas & Verecundia.

221.
 2.2. q. 61.
 a. 2.

Honestas est perfectio consistens, in decoro
 seu decentiâ operum Temperantiæ, habens
 horrorem cuiusvis turpitudinis contrariæ ho-
 nestati.

S. Ambr. l.
 de lac. c. 2.
 222.

Verecundia est metus quidam in committen-
 dis rebus turpibus.

223.

Partes subiectiuæ, vel potius species Tempe-
 rantie sunt 4. Abstinencia, Sobrietas, Castitas seu
 Pudicitia, Virginitas.

224.

Sed Theophilus Raynaudus in aureo suo O-
 pere de virtutibus & vitiis, duodecim partes
 subiectiuas numerat Temperantiæ: Amorem
 moderatum sui ipsius, Studiositatem, Castitatem,
 Ab-

1.6. f. c. 3.

- Abſtinentiam, Eutrapeliam, Modestiam, Humilitatem, Mansuetudinem; & quatuor innominatas, priorum trium sensibilibum exteriorum, & obiectorum imaginabilium profectiois, moderatrices. Sed has subtilitates relinquo pro scholis, mihi satis erit breuiter innuere officia harum virtutum, quæ conducant ad moderationem & dominium assequendum Passionum.
225. *Abſtinentia* cibi, *Sobrietas* potus vsu & voluntatem in vsu eorum frænat & temperat, spectatâ conditione personæ, ætatis, laborum, sanitatis.
226. *Castitas* est inordinati vsus rerum venerarum frænatrix. Ad hanc spectat *Industria* tanquam pars eius, quæ aspectum, os, & manus continet, ne in aliquid inhonestum castitati contrarium tendant, uti sunt oscula & tactus & aspectus impudici.
227. *Virginitas* remouet ab omni actu venereo, etiam licito, qualis est coniugalis.
228. *Partes potentiales Temperantia*, sunt quædam virtutes ei similes, refrænant inordinatos appetitus, circa aliqua delectabilia tactus obiecta, non ad eam vehementiam. Hæ virtutes sunt 8. aliquæ sunt in concupiscibili, aliquæ in irascibili: *Continentia*, *Mansuetudo*, *Clementia*, *Modestia*, *Humilitas*, *Studioſitas*, *Eutrapelia*, *Parcitas*, seu *Simplicitas*, seu quod idem est, *Moderatio*.
229. *Continentia* frænât & continet motus voluntatis inordinatos à quibus infestatur ne superetur à passionibus appetitus sensitivi, à quibus excitati sunt.
230. *Modestia* actuum exteriorum moderatione præscribit, tum ut eo ordine fiant, quo fieri par est, tum ut decenti modo fiant, tum ut cum quadam decorâ maturitate, etiam cum amicis fiant, etiam in colloquijs, ludis, & iocis, & omni situ ac compositione motuque membrorum.
231. *Studioſitas* efficit, ne quid homo scire velit, quod ei non conuenit, & ne omitat acquisitionem scientiæ eorum, quæ ei conueniunt, & eo modo, quo acquirendæ sunt, fugatque tum curiositatem, tum torporum in querendâ rerum necessariorum notitiâ: sed magis curiositatem, ad quam maximè natura nostra propendet. Nâ, ut bene scribit Seneca, si se consuluerit, quantam cupiditatem habeat ignota sciendi, quam ad omnes fabulas exciteretur. Nâ, quædam quidam, & labores peregrinationis longissime, vna mercede perpetuantur, cognoscendi aliquid abditum ignotumque. Hæc res ad spectacula populos contrahit. Hæc cogit præclusa rimari, secretiora exquirere, antiquitates euoluere, mores barbararum audire gentium. Curiosum nobis natura ingenium dedit, & artis sibi ac pulchritudinis sua conscientia, spectatores nos tantis rerum spectaculis genuit, per ditura fructum sui, si eam magna, tam clara, tam subtiliter ducta, tam nitida, & non vno genere formosa, solitudinem ostenderet.

Parcitas seu *Simplicitas*, seu *Moderatio*, facit, ut homo rebus exterioribus corporis, puta, vestibus, libris, aliâ suppellectili & ornatu, moderatè utatur, & superflua ac speciosa, ac nimium elegantia, & affectata respuat, non admittat.

Liberalitas regit passiones amoris concupiscentiæ, & delectationis circa pecuniam, & facit, ut homo debitè ac rationabiliter & alacriter pecuniam expendat, nec eam immoderatè quarat.

Philosofia tres superiores passiones concupiscibiles circa honores & dignitates moderatur.

Veritas id spectat, ut quod sentit, verbis factisque decenter declaret.

Amicitia, vel *Affabilitas*, sese in rebus serijs comiter accomodare satagit, & ab Aristotele dicitur esse *beniuolentia in mutua affectione* v. 1.8. eth. triusque cognita.

Eutrapelia comem facietamque se in rebus ludicris & recreationibus ostendere gestit, decenter & honestè.

Patientia contra tristitiæ passionem rationis bonum ruetur, ideoque in appetitu concupiscibili ubi ea passio viget, sedem suam habet, præstans id homini, ut aduersa æquo animo ferat, nec ob ea intus perturbetur, & ne exterius villo signo vel actu indecoro, perturbationem internam prodât. Quando autem ad eum gradum *Patientia* ascendit, ut gaudeat de sustinentiâ calamitatum, iudicio S. Chrysostomi, eorum est qui naturam iam transcendunt, corpulsi que habent nullis vltra passionibus obnoxium.

CAPVT VIGESIMVM OCTAVVM.

Quæ virtutes sunt in potentia irascibili, ad moderandas eius passiones, & quæ singularum natura?

Respondeo cum in potentia, seu (quod idem est) in appetitu sensitivo irascibili sint quinque passiones, Spes, Desperatio, Timor, Audacia, Ira, illæ virtutes sunt in eo, quæ moderantur has passiones. Sunt autem hæ virtutes, Fortitudo, Magnificientia, Magnanimitas, Mansuetudo, Clementia.

Fortitudo virtus purè moralis, & quidem virtus voluntatis non intellectus, regit spem, audaciam & timorem, usque vitur ad bonum aliquid quod rationi conforme assequendum, facitque ut ita se animus in rebus terribilibus & periculis ac laboribus gerat, ut nec per inordinatum timorem, mortis præsertim, nec per inordinatam audaciam deuiet à rectæ rationis præscripto, iuxta illud, modò aggrediendo difficilia, ut labores & pericula, eaque sustinendo, modò se subducendo ab illis, cum opus est, præsertim in occasio-

ocasionibus mortis, quæ est eius principalis materia. Vide infra numer. 255. de Fortitudine.

Fortitudo, inquit Seneca, non est inconsulta temeritas, nec periculorum amor, nec formidabilium appetitus, sed est scientia distinguendi, quid sit malum, & quid non sit. Hoc cognito, fortitudo prudenter aggreditur, dum opus est, formidabilia. Et ideo S. Bernardus Fortitudinis Matrem esse ait prudentiam (id est directricem, uti & omnium aliarum virtutum) Non enim fortitudo, sed temeritas est, quilibet ausus, quem non parturit prudentia.

Fortitudo habet partes potentiales sibi annexas, iudicio S. Thomæ & aliorum; Fiduciam, Magnanimitatem, Securitatem animi, Magnificentiam, Patientiam, Longanimitatem, Perseuerantiam: quæ vocantur Fortitudinis partes, ob similitudinem, & coniunctionem cum eâ, et si non sint tam ut illa, excellens. Infra singularum officia adferam & describâ. Negat Raynaudus has partes potentiales.

Magnificentia quæ debitam pecuniæ acquisitionem & dispensationem spectat, in quantum illa difficile acquiritur, ideoque regit passionem Spei & desperationis, eas reducendo ad debitam moderationem, ne limites rectæ rationis excedant, & excitat animum ad sumptus magnos, stationi conformes faciendos, ut sit in alluandâ fratrum necessitate munificus.

Magnanimitas eisdem passionibus regit, dum circa bona difficilia versantur, in quantum sunt bona acquisita difficilia, à quibus aliqui voluntas auerteretur horrore difficultatis, nisi interuentu Magnanimitatis firmaretur, quæ etiam omnem abigit ignauiam in exercitio virtutum, & erigit animum ad procurandam, dum opus est, honorem, vel contemnendum iuxta rationis præscriptum: quanquam hoc vltimum esse proprium magnanimitatis ait Raynaudus, prout recensetur inter membra Temperantia.

Habet hoc in se generosus animus, inquit Seneca, quod concitatur ad honesta. Neminem excelsi ingenij virum humilia delectant & sordida. Magnarum rerum species, ad se vocat & extollit. Quemadmodum flamma surgit in rectum, iacere ac deprimi non potest, non magis quam quiescere, ita noster animus in motu est, sed mobilior & actuosior, quò vehementior fuerit. Sed felix qui ad meliora hunc impetum dedit. Pones se extra ius ditionemq; Fortuna: secunda temperabit, aduersa comminuet, alius admiranda despiciet. Magni animi est, magna contemnere, ac mediocria male, quam nimia. Sine magnanimitate, iudicio S. Nazianzenii, conatus virtutum ferè irriti sunt. Laudes Magnanimitatis vide apud Senecam & apud Dionem.

Manfuetudo moderatur iram, præsertim tempore iniuriarum: & ut scribit S. Isidorus Pelusiota, crudelitatem coercet, quippe iracundiæ sobolem.

Clementia præscribit mediocritatem seruandam in puniendis culpis, estque superiorum

propria. In naturâ misericordiâ. Ideo Cicero loco clementiæ misericordiam dixit ob affinitatem, ut obseruauit S. Augustinus. Diuersa est virtus à mansuetudine, etsi aliqui contrarium doceant, quos bene refutat noster P. Theophilus Raynaudus, in nunquam satis laudato opere suo de Virtutibus & vitiis. Clementiæ enim remotum obiectum materiale est pœna, proximum autem est, remissio pœnæ ac temperatio. Mansuetudo verò occupatur in iræ moderatione, quæ sunt diuersæ honestates. Aliud quippe est, non sinere se corripi ab irâ, sed debitum ei modum ponere, quod facit mansuetudo; aliud, moderari punitionem externam, quod sine irâ fieri potest, & ad Clementiam pertinet. Merito ergo antea docuit S. Thomas clementiam à mansuetudine esse diuersam: hæc enim est moderata iræ; illa, est moderata pœnarum.

Fiducia animum perficit ad promptè res arduas citra mortis periculum (quod fortitudo præstat) suscipiendas.

Securitas animum tranquillat & corroborat ad aggredienda magna opera virtutis, & ne à molestis & curis anxii, ex timore errandi vel præpostere agendi ortis, perturbetur.

Longanimitas dat animo ut ad futura speranda tendat, sine vllâ pusillanimitate, etsi res diu differantur, & ut diuturnas molestias mentis & corporis æquo animo ac spe meliorum sustineat.

Perseuerantia (ut est virtus distincta à dono perseuerantiæ finalis, quæ sita est in efficacibus Dei auxiliis, quibus Deus hominem in fine vitæ in suâ gratiâ iustificante conseruat) facit, ut animus non obstante temporis diuturnitate, in virtutis, aliisque bene inchoatis officiis persistet, donec assequatur, quod intendit: aut finiat, quod bene cepit, stabiliter & perpetuo permanendo in ratione bene consideratâ, ut ait S. Augustinus.

Constantia facit ut animus stabiliter & inflexibiliter duret in bene ceptis, non cedendo impeditis virtutis, extrinsecis terroribus, molestiis, suppliciis, & difficultatibus, aliunde quàm à diuturnitate temporis exortis; & vniuersè accepta, siue quæcunque firmitas in bono, non spectat ad singularem virtutem fortitudinis, sed est generalis conditio virtutum omnium, quarum vnaquæque habenti confert, ut immobiliter operetur, sitque in eius executione & exercitio propositi tenax.

Humilitas spei & audaciæ passiones ita regit, ne quis sibi plus, quàm re ipsa conueniat luxuriosè personæ, adscriptum velit, & ne animus ad se altiora feratur, sed potius despici & se in vltimo loco collocari appetat.

CAPVT VIGESIMVM NONVM.

An omnes virtutes moderentur passiones, & quomodo perducant ad passionum dominium?

252. **I**n primis notandum est, quod docet S. Ioan-
25. 13. nes Climacus: *Vna aliqua virtute singulas per-
turbationes euacuari. Et quod ait alibi: Tenerum cor
ad sui custodiam erectū. passiones edomat. Hoc posito.*

253. *Respondeo non omnes virtutes immediatē
moderantur passiones, easque subiugant recte
rationi, & inducunt passionum dominium: om-
nes tamen conducunt ad passionum modera-
tionem. Quod vt intelligatur melius, notanda
est doctrina Aristotelis recepta à S. Thoma: De-
cem sunt virtutes Morales circa passiones, scilicet Forti-
tudo, Temperantia, Liberalitas, Magnificencia, Magna-
nimitas, Philotimia, Mansuetudo, Amicitia, Veritas,
Eutrapelia, quae distinguuntur secundum diuersas ma-
terias, vel secundum diuersas passiones, vel secundum
diuersa obiecta. Quibus si addatur Iustitia, quae est circa
operationes, erunt omnes vndecim. Haec S. Thomas.*

254. *Iustitia est virtus voluntatis (nam est in vo-
luntate tanquam in suo subiecto, iuxta S. Tho-
mae doctrinam) tribuens vnicuique quod suum
est, alienum non vendicans: sic describitur à
S. Augustino & S. Gregorio Nysseno & B. Lau-
rentio Iustiniano. Iustitiam, quae immediatē
circa actiones versatur, non versari immediatē
circa passiones, sed ex consequenti, & tantum
mediante ea virtute, cuius est eam passionem
coercere, docet S. Thomas. v.g. Si iuris alieni
conseruatio periclitetur propter nimium diui-
tiarum amorem, vult S. Thomas Iustitiam sibi
auxiliatricem adhibere liberalitatem, & eius
ope illum iustae operationis obicem remouere.*

*Idem docent graues Theologi, citati à nostro
Theophilo Raynaudo in praclaro opere de
virtutibus & vitiis.*

255. *Fortitudo est virtus appetitum irascibilem ac
voluntatem perficiens, quā labores mortisque
pericula ex recte rationis dictamine constan-
ter dum opus est, suscipiuntur & perferuntur
seu sustinentur, & timores depelluntur auda-
ciaque compescitur. Duo ergo habet officia,
aggredi dum opus est pericula, & sustinere ea
ac pati. Alia de fortitudinis dicta sunt supra.*

256. *Seu, est virtus moralis specialis, inducens mediocri-
tatem circa affectus timoris & audaciae, oblituros
honestati hominem decenti circa pericula & res ar-
duas, vt bene docet Theophilus Raynaudus.*

257. *Dixi fortitudinis functionem ex directione rati-
onis esse debere: quia, vt bene ait Clemens
Alexandrinus: Nullus circa rationem fortis, est co-
gnitione praeditus. Nam pueros quoque sic dixerit ali-
qui fortis, qui quae sunt formidabilia sustinent, pro-
pter eorum quae sunt grauiam ignorantem. Ignem*

quidem certē sic tangunt. Et seras quae in hastas in-
currunt. cum sint fortes circa rationem vocauerunt ra-
tione praeditas. Fortassis etiam hi fortes dicunt prae-
giatores, se in gladios rotantes, qui ex quadam ex-
perientia propter vilem mercedem, malam artem exer-
cent.

258. *Temperantia est virtus cohibens passiones ap-
petitus concupiscibilis, quae versatur circa de-
lectabile sensuum, praecipue gustus & tactus, ad
quorum duorum sensuum functiones aliorum
sensuum actus ordinantur. De hac supra dictū
est n. 220. 221.*

259. *Qui tamen specialibus Diuinae gratiae au-
xiliis, magnoque conatu mentis studet ac-
quisitioni virtutum moralium, per eas tan-
quam per effectus Diuinae gratiae euahitur
ad plenitudinem charitatis perfectae, & simi-
litudinem Dei non vulgarem, adferentem do-
minium seu vacuitatem passionum, supra ex-
plicatam. Quā de re subtiliter disseruit S. Dia-
dochus, ideoque attentē legendus est hoc lo-
co. Duo nobis bona per baptismum regenerationis
sancta gratia comparat, quorum alterum alteri, in-
finito intervallo antecedit: sed illud quidem statim lar-
gitur. Renouat enim nos in ipsa aqua, & cunctas
anima lineas, id est, quod ad imaginem Dei omnibus
rugiis peccati nostri detractis splendescere facit. Hoc ve-
rō, id est, quod est, ad similitudinem Dei, nō sta-
tim largitur, (sed in hac similitudine Dei, includi-
tur in se ipso etiam dominium passionum.) sed ex-
pectat potius, vt illud nobis adiutoribus operetur. Cum
igitur caperet mens multo sensu suauitatem Dei gusta-
re, scire nos oportet, tunc gratiam incipere veluti depin-
gere in imagine similitudinem. Vt enim picto-
res, primum quidem vno colore figurā hominis depin-
gunt; postea verō colorem colori paulatim imponen-
tes, speciem similis picturae vsque ad capillum saluam
retinent; sic gratia Dei, primo quidem quod erat
ad imaginem Dei factum, in eum statim, qui erat, cum
factus est homo, per baptismum, continuat & aptat;
cū autē videt nos toto animo PVLCHRITVDINEM
SIMILITVDINIS concupiscere, stareque in sua officina
nudos, ac nullius admiratione rei captos, tunc virtutem
virtuti addens, instar storum, speciemque animae à
claritate in claritatem transferens, formam simili-
tudinis Dei ei adhibet. Ita, vt sensus quidem decla-
ret, formari in nobis illud quod est ad similitudini-
nem, perfectionem verō similitudinis ex illuminatione
cognoscemus. Mens namque proficiendo mensurā qua-
dam & rhythmicā temperatione arcanā, per sensum
virtutes vnuerfas recipit: Spiritualem verō charitatem
nemo comparare potest, nisi ab Spiritu sancto plenissi-
mē illumineatur. Nisi enim mens similitudinem Dei per
Diuinum lumen perfectē recipiat, ceteras ferē vir-
tutes habere quidem potest, (scilicet acquisitas mo-
rales) perfectae verō charitatis (in totā suā amplitu-
dine essentiali & accidentalī) adhuc expertus rema-
net. Siquidem cum similitudinem Dei accipit (quate-
nus homo fieri potest similis Deo) tunc fert similitu-
dinem diuinae charitatis. Vt enim in iis tabulis, qua
ad*

ad similitudinem aliarum picta sunt, totum illud floridum colorum, qui sunt additi imagini similitudinem picture per omnia seruat. Et retinet vsque ad imitationem etiam subridens, sic in iis, quos diuina gratia ad similitudinem Dei depingit, illuminatio charitatis addita, declarat eum, qui ad imaginem Dei factus est, esse ex omni parte similitudine Dei decoratum. Non enim potest alia virtus Vacuitatem Passionum ipsi anima acquirere, nisi sola charitas. Plenitudo namq; legis dilectio est. Quamobrem renouatur quidem homo noster interior de die in diem in gustu charitatis, impletur verò, cum hac perficitur.

CAPVT TRIGESIMVM.

An sit contra perfectionem dominij passionum, vehementer irasci, & acriter reprehendere, & punire dyscolos & alios delinquentes?

Respondeo cum S. Basilio, non esse contra perfectionem dominij passionum vehementer irasci, & reprehendere & punire, si ad sint 4. conditiones. Primum si iusta sit causa iracundia. Secundum si ira non præcuerat rationem, sed ab eâ voluntariè imperetur, & quasi exurgere iubeatur. Tertio si sit coniuncta cum mansuetudine interna, & perturbationem omnem animi excludentem. Quarto si non sit vllus excessus in reprehensione quoad acerbitatem verborum, & feritatem gustuum ac vultus immoderatam, & quoad grauitatem pænæ peccatum commissum in altero castigante. Quâ de re sic loco citato scribit S. Basilius:

Mansuetudine cum primis plenus esse Monachus debet. Caterum si vsus inciderit, vt suscipienda aliquando à nobis aduersus alicuius negligentiam indignatio sit, qui sit in nostrâ ditione, adhibenda in eo cura est, vt indignatio ratione sit temperata. Siquidem gladius Medici vtuntur & homicida. Verum hi, quod ad eos tractandos ira atque immanitate impulsu accedant, sceleratissima per eos designant facinora, & vitâ spoliant. Illi contra quod ex ratione ipsis vtuntur, magnas ex iis afferunt vititates. Siquidem eorum operâ vsi, constituto homines in periculis liberant. Eodem modo etiam quicumque adhibita in consilium ratione sibi indignandum censuerit, magnoperè illi vitilis fuerit, aduersus quem animo incitatus sit: nempe qui eius vel negligentiam corrigat vel improbitatem. Contra verò qui ab ira vinci se sint, ab eo rectum proficisci nihil potest. Non esse verò alienum ab iis, qui mansuetudini student, animo interdum incitari, hinc perspicui facillime potest, quod Moyses, de quo in Sanctis literis testatum habemus, mortaliu eum omnium longè mansuetissimum fuisse, vbi ita temporis ratio poscere visa est, vehementissime est indignatus, atque eatenus animi concitatione progressus, vt eam non aliâ ratione quam suorum eade terminarit: hocque tum cum vitulum illum fabricauerunt, tum etiam cum nefarius se Beelphegur ritibus polluerunt. Ex quo intelligi facile potest, vt quis ad-

hibita ratione animo incandescat, posse nihilominus eum dignitatem mansuetudinis incorruptam retinere. Nam illud omnino nunquam moueri, aut, scubi opus sit, non indignari, nature potius lenitudo, quam mansuetudo appellanda est. Porro mansuetudini naturaliter etiam ferè adiuncta est patientia mater. Neque minus etiam iis, qui verè modo mansueti sunt, ac non qui moribus sunt plus aquo seueris implexi ac defedati permittim se attemperat, & comitem adiungit benignitas. Hac enim suavis ac placida benignitas, materiam suggerit gignenda mansuetudini. Vtraque porro hæc virtus vnâ, inter se commissa coniunctaque præstantissimam virtutum omnium Charitatem efficiunt.

Confirmatur hæc responsio, Christi Domini exemplo, qui etsi dominium passionum habuerit maius, quam vllus Sanctorum, tamen irascebatur. Mar. 3. 5. Acriter increpabat Iudæos, Matth. 3. 7. & cap. 12. 34. Vocans progeniem piperarum, & vt obseruauit B. Laurentius Iustinianus, cum inuenisset in templo vendentes, facto ex fomiculis flagello, omnes eiecit è templo & numulariorum effudit as, & mensis subuertit. Ioan. 2. 15. Et Spiritus sanctus, qui procul dubio nil suadet perfectioni summae contrarium, monuit: Irascimini & nolite peccare. Quod fit, vt S. Gregorius ait: Cum ira etiam delinquentium culpas exequitur, non debet menti quasi domina preire, sed post rationis tergum, velut ancilla famulari, vt ad faciem iussu veniat. Quare benè S. Bernardus scripsit: Non irasci vbi irascendum est, peccatum est: plus irasci quam irascendum est, peccatum peccato addere est. Sanctus, quoque P. N. Ignatius habuit dominium perfectissimum omnium passionum, vti supra ostensum est; tamen teste Maffcio, si quando (quod tamen perraro fiebat) rei necessitate coactus vultum indueret seueriorem, & aliquem increparet seuerius, tanta erat vis pondusque verborum, vt contra ne hiscere quidem auderet quisquam. Adque præsertim in causa viri cuiusdam insignis apparuit, qui cum turbulencior esset, quam vt eum diutius ferri oporteret, cumque eius animum Ignatius blandis monitis præceptisq; nequicquam sanare tentasset, ad extremum oratione cõuersa, diuinam restatus iustitiam, ac celestis ira minas intentans, tantum ardorem spiritus prætulit, ipsi vt parietes, tectaq; non dubio motu nutare & concuti viderentur. Quo terrore percussi qui aderant, illico procumbentes, Dei pacem precibus ac votis exposcere, ipse verò qui accusabatur exanimis ad pedes Ignatij sese confestim abiecit, ac supplex confusa voce, culpa veniam petiit, seque posthac in officio fore pollicitus est. Irascimini, inquit S. Ambrosius, vbi est culpa, cui irasci debemus. Non potest enim fieri vt non moueamur rei indignitate: alioquin non virtus, sed lenitudo & remissio iudicatur. Et non irasci vbi irascendum est, peccatum est, vt dixit S. Bernat. paulò antè citatus, Immodè hoc est signum animæ in passionum fixatione proficientis, iudicio S. Diadochi. Postquã, inquit,

anima capit passiones superare, non patitur iam sum

Rom. 11.

217. Constit. m. c. 14.

Nu. 11.

de casto cona. c. 7. col. 7.

Plal. 4. 3. epist. 12. 6.

ep. 69. ad Guid.

259. num. 64.

1. 3. c. 6.

l. 1. Offic. cap. 21.

cap. 71.

propter contemptum rerum presentium, tum propter
 charitatem, ut videat, ne per somnium quidem, legem
 Dei violari; quin potius irascitur male facientibus, quo-
 ad videat contumeliosos in virtutum iustitia, dignitate
 iustitia pie defendere. Et Iud. Pelusioti, Mansuetum,
 inquit, hominem Scriptura pugnacem ac bellicosum red-
 dit, cum quisquam adversus Deum aliquid molitur. Ad hunc
 modum Moysen adversus populares suos excitavit. Sic Phi-
 nees item iniquos ac sceleratos pugione confodit. Sic Da-
 videm, cum adversus Philistaum decernit. Sic Petrum,
 cum zelo incensus gladium adhibuit, quo tempore Do-
 mino pacis bellum a Iudeis inferrebat. Sic S. Kune-
 gundis male viventem Monialē verberavit. Di-
 vinum oraculum, inquit S. Iud. Pelusioti, Non sim-
 pliciter irasci, sed frustra ac temere veruit. Licet enim
 irasci, cum id vel ob Dei gloria sit, vel ob eos, quibus ini-
 iuria inferitur, vel ut proximi ad meliorem mentem re-
 uocentur. Nam & Moyses vir aliqui summā lenitate
 praeclatus, in eos, qui vitulum effecerant, irā exarsit, eosque
 funditus de medio tolli iussit: & Phinees iu qui supra
 crimine se deinxerat, iratus est, eosque lanceā interemit;
 & Elias Iudeis, eosque fame attriuit; & Paulus Elyma, &
 Petrus anania & Saphira, & Pat er filio, & Magister
 discipulo ignavia torpenti irascitur: nec quisquam ira-
 cundiam hanc esse dixerit, verū Philosophiam & cu-
 ram ac sollicitudinem. Cum ergo vel de divina gloria, vel
 de vindicandis eorum, qui leduntur, iniuriis agitur, vel
 de proximorum emendatione, licet irasci. Ob eam enim
 causam nobis ira insita est, non ut nos quoque peccemus,
 sed ut peccantes prohibeamus; nec ut ea turbidus motus
 ac morbus sit, verū ut vitiosarum affectionum medi-
 cina. Nos autem medicamentum in venenum commu-
 tamus, dum eo ad ea, quae minime decet, abutimur. Sci-
 licet, dū irascimur quando non oportet, & plus
 quā oportet. Et alio in loco sic scribit: Corporis
 voluptates lepida sunt, eamque vim habent, ut hominē
 velut prestigis quibusdam illiciant, ac rationem ē prin-
 cipatu exturbent, atque omnia sursum & deorsum mi-
 sceant. At si ira rationi suppetias ferat, ac tanquam ste-
 pator Regi obedientem se praebeat, facili negotio illa op-
 rimentur. Iusta enim irā adversus eas excitatas minas
 haudquaquam sustinebunt: verū irrito conatu abi-
 bunt, victoriam rationi, qua victrix esse debet, conce-
 dentes. Atque hoc est, quod Psalter monuit: Irascimini
 & nolite peccare. Quocirca benē Nemesis iram
 appellavit, satellitiam rationis; & Aristoteles, Pas-
 sionem irae excitatam per virtutem fortitudinis, adju-
 vare ad altum, eius fortius exequendum, ut supra di-
 ximus. Quā de re praeclearē idem sic statuit: Qui
 ob quae oportet, & quibus oportet irascitur, addo etiam,
 quo modo, & quando, & quousque debet, laudatur, esse-
 que is mansuetus potest, quippe cum mansuetudo ipsa,
 laude afficiatur. Mansuetus enim ille est, qui perturba-
 tione vacat, & ab affectu minime ducitur, sed quem ad-
 modum ratio ipsa statuerit, ita, & ob id, & tamdiu suc-
 censeat. Peccareque potius videtur is defectu; (si non
 irascitur dum opus est) quippe qui non ad vitionem,
 sed ad veniam dandam promptior sit. Potest ergo cū
 perfecto passionum dominio consistere ira mo-
 derata ac iusta, cum acri reprehensione & pu-

1. i. epist. 418.
 Ex. 32. 27.
 Nu. 25. 8.
 1. Reg. 17. 50.
 Ioan. 18. 10.
 S. Kune-
 gundis in
 Vita.
 1. 2. epist. 439.
 3. Reg. 17. 1.
 Act. 13. 11.
 Act. 5.
 1. 3. ep. 338.
 Psal. 4. 5.
 1. de nur.
 h. cap. 21.
 1. 4. eth.
 c. 5. n. 15.
 1. 4. eth.

nitione aequa coniuncta, sed maxime, cum ani-
 mo minime perturbato. Hoc oculatus testis in
 S. Ignatio Ribad. sic descripsit: Vidimus per sepe illū
 affabiliter hilareque & magnā animi aequitate collo-
 quentem cum suis, accersere aliquem, quem obiurgare
 vellet, primoque illius aspectu commutare vultum, ad
 severitatem componere, & quasi iratus esset, grauius
 hominem correre & castigare, statim tamen atque
 ille exceperat, ne puncto quidem temporis interiecto, ad
 suam illam tranquillitatem iucunditatemque sermo-
 nis, sereno vultu, explicatā fronte rediisse, perinde ac si
 nunquam aut ille intervenisset, aut quenquam obiur-
 gasset. Quocirca benē Plato scripserat; quaedam
 vitia corrigi non posse, sine generosa quadam irā. Et
 antea dixerat; Oportere iracundiam quemvis virum
 esse, & maxime etiam mitem. Vti fecit in exemplis
 nunc allatis S. P. N. Ignatius. Et ut addit Plato:
 Qui sine modo & remedio pravus malusque est, in eum
 iram licet liberius laxare. Quia, ut ait Laetantius, si-
 ne irā peccatum non potest corrigi. Cum verō Ignatius
 obiurgaret quempiam (ut idem alio in loco scribit)
 sepe animadversum est, sermonis grauitate adumscitā,
 acerbitatem omnem abfuisse, neque eum verbo momor-
 disse quenquam, sed rerum seuerā explicatione copun-
 xisse, Neque enim quenquam cum asperius etiam obiur-
 garet, vocabat aut non obedientem, aut superbum, aut
 inertem, aut pigrum, sed quid cuique inesset vitij, rei ex-
 planatione ostendebat. Et constat illū per 30. & ad am-
 plius annos, ne fatuum quidem aut stupidum appellasse
 quenquā, aliove contumelioso verbo affectisse. Hinc fiebat
 ut alibi narrat idem Ribad. ut in tantā hominum
 multitudine, nemo serē ab Ignatio, aut verbū castiga-
 tus aut penitentia aliquā grauiore affectus indignare-
 tur, nemo in obiurgantem irā, vel aliqua perturbatione
 incitaretur, sed in se ipsum exarscisset, quod deliquis-
 set. Quod ed mirabilis fuit, cum Ignatius solitus fuerit,
 pro minimis delictis magnas nonnunquam penas con-
 stituere, & in leuibis erratis grauiā interdum exempla
 statuere. Sentiebant enim omnes se illi filios esse charis-
 simos, & tantum cuique imponebat oneris quantum ferre
 posset, vel aliquando etiam minus, ne ponderis magnitu-
 dine opprimerentur, sed potius cum gaudio illud perfer-
 rent, & non gementes. Se verō ab errore reuocantes, e-
 quē complectebatur ac suscipiebat, ac si nihil deliquis-
 sent, ut praesenti beneuolentiā illorum minueret vere-
 cundiam, & omnē errati memoriam sempiternā obli-
 uione deleteret. Ille est modus irascendi obiurgandi
 & puniendi, habentium passionum dominium.
 Sic Moyses, qui teste Spiritu sancto erat vir
 mitissimus super omnes homines, qui morabantur in
 terrā, tamen, ut loco supra citato notat B. Laur.
 Iust. accensus zelo, 23. millia virorum, qui vitulum au-
 reum adorare praesumpserant, vno die iugulauit. Etiam
 perfecti habent motus suos, sed alii dissimiles (quia a
 ratione imperatos & moderatos, & iustos.) Ac-
 cendantur zelo rectitudinis, & erga delinquentes inue-
 ctionis iacula intorquent. Dediignantur, sed non dedi-
 gnanter, persequutiones excitant, sed amantes: non ho-
 minis naturam, sed hominum vitia insequuntur, ut cor-
 rigan, non ut perdant. Hoc Phinees regis zelo, ma-
 ximam

260.
 Rib. lib. 5.
 cap. 5.
 1. 5. de leg.
 1. de ita
 Dei. c. 1.
 1. 5. c. 6.
 261.
 1. 5. c. 7.
 261.
 Nu. 11. 3.
 Exo. 31.

vimam fornicatorum exercuit stragem. unde illi ad iustitiam in sempiternum reputatum est. Quotquot ad perfectionis ascenderant fastigium. hoc rectitudinis zelo ardeant. Quocirca tantum abest ut contra dominium passionum sit irasci. ut potius sit vitium non irasci. dum iram iusta causa exigit. Quae de re pulchre agit Gellius ex sententia Plutarchi & Tauri Philosophi: Plutarchus inquit. Seruo suo nequam homini & contumaci sed libris disputationibusque Philosophiae aures imbutas habenti. tunicam detrahit. ob nescio quod delictum cedit. eum loco iussit. Ceperat verberari obloquebatur non meruisse ut vapularet. nihil mali. nihil celeris admisisse. Postremum vociferari inter vapulandum incipit. neque iam querimonias aut gemitus euulsi. facere. sed verba seria & obiurgatoria. Non ita esse Plutarchum. ut diceret. Philosophum irasci turpe esse. Sape enim de malo iracundia edisserauisse. librum quoque *περὶ ἀδωγνίας* & pulcherrimum conscripsisse his omnibus quae in illo libro scripta sunt. nequaquam conuenire. quod protulit effususque in iram. plurimum se plagis multaret. Tum Plutarchus leniter & leniter. Quid autem inquit. verbero. nunc ego tibi irasci videor. Ex vulnere meo. an ex voce. an ex colore. an etiam ex verbis correptum esse me iram intelligis? Mihi quidem. neque oculi. opinor. irices sunt. neque os turbidum. neque immaniter clamo. neque in spumam ruboremque effervesco. neque pudenda dico aut penitenda. neque omnino trepido iram & gestio. Haec enim omnia. si ignoras. signa esse irarum solent. Et simul ad eum qui cedebat. conuersus. inquit. dum ego atque hic disputamus. hoc tu age. Subdit Gellius. Tauri sententiam ex ea Plutarchi responsione hausit. Summa autem totius sententiae Tauri haec fuit. Non idem esse existimant. *ἀδωγνίας* & *ἀνδραγαθίας*. aliudque esse non iracundum animum. *ἀνδραγαθίας* & *ἀνδραγίας*. Nam aliorum. omnium quos Latini Philosophi affectus vel affectiones. Graeci Πάθη appellant. ut huius quoque motus animi. qui cum esse viciis causa seuor. ira dicitur. non priuationem esse vitalem censuit. quam Graeci *εἰσθησις* dicunt. sed mediocritatem quam *μετρίω* illi appellant.

Adiungam hic de iusta positione non omitteuda. dum eam exigit delictum & alia circumstantia. personarum. loci. & temporis. & occasionum. Est iusta misericordia. inquit S. Ambrosius. *est etiam iusta misericordia*. Denique in lege scriptum est de quodam. Non misereberis illius. Et in libro Regnorum legis. quia Saul postea contraxit offensam. quia miseratus est Agag hostium Regem.

CAPVT TRIGESIMVM PRIMVM.

An possit assignari certum temporis spatium. quo exacto acquiratur passionum dominium?

163. R Espondeo. non posse. Cum enim valde specialia & varia Diuinae gratiae auxilia & praesidia

necessaria sint ad acquirendum passionum dominium. & nemo mortalium scire possit. quae. & quot. & in quo gradu sint vnicuique necessaria ad edomandas passiones. & an ei sint diuinitus certo suppeditanda. ideo temerarium esset. certum praescribere spatium temporis pro hac re acquirenda. Et quod Abbas Charemon Coll. 12. apud Cassianum. respondit Germano interroganti. quanto spatio temporis Castitas possit perfecta acquiri. idem de quavis virtute & de passionum dominio respondendum est: Temerarium esse super consummatione huius certam temporis definire mensuram. quae non facile. etiam in istis materialibus artibus. ac visibilibus disciplinis discerni potest. Secundum intentionem namque animi. atque ingenij qualitatem. necesse est eas ab vnoquoque vel celerius vel tardius apprehendi. Quocirca dum Charemon paulo post spatium 6. mensium praescribit. intra quae cognosci queat possibilitas castitatis adimplenda. male & non coherentem supradictae sententiae loquutus est. ut bene etiam obseruauit in Virâ P. Balthazaris Aluarez P. Ludouicus de Ponté. Dei id munus est. Deus vni citius. alteri tardius id largitur. iuxta beneplacitum suum. quandoque velocius indignioribus quam dignioribus. quandoque tardius iis. qui naturam habent magis facilem ac pacatam. quam aliis efferaiore ac duriore naturali complexionem horridis. *Ut non gloriatur in conspectu eius omnia caro.* Ordinarius tamen est iste Dei cursus. ut citius illis sua communicet dona ratiore. qui bono vsu auxiliorum Diuinae gratiae. se disponunt per exercitia virtutum. & cooperationem suam. ad dona Diuina praestantiora. iuxta illud axioma Theologorum bene explicatum: *Facienti quod in se est. Deus non denegat gratiam.* scilicet ampliozem. si fecerit alia praemia. beneficio tamen non solum naturae. sed Diuinae gratiae. nos a rebus minus perfectis ad perfectiores ob Christi merita. excitatis & conducentis. Nam. ut definitum est in Conc. Atruficano secundo: *Si quis per natura vigorem. bonum aliquid. quod ad salutem pertinet. vita aeternae. cogitare aut eligere posse confirmat & c. heretico fallitur spiritu.* Et. ut scribit S. Aug. *Quod attinet ad pietatem & religionem. non sumus sufficientes cogitare aliquid quasi ex nobis. & nemo sibi sufficit ad incipiendum vel perficiendum quodcumque opus bonum.*

Ideo merito S. Thomas cum melioribus Theologis docet. *preparationem hominis. si consideretur secundum quod est a libero arbitrio. nullam habere necessitatem ad gratiae consequutionem. sed secundum quod est a Deo mouente.* Et ita bene dixit de grat & Abbas Serapion apud Cassianum: *Impossibile est. de qualibet passione triumphum quempiam promereri. priusquam intellexerit industria vel labore proprii certaminis semet obrinere non posse.* Inter industrias verò est. *tempus.*

Merito ergo in virâ P. Balth. Aluar. scriptum est. a P. Ludouico de Ponté: *Non oportet Deo praescribere tempus visitationum & misericordiarum suarum.*



rum. Quare suspecta res esse debet, si quis generalem aliquam regulam constituat: quod scilicet, qui talem, aut talem adhibuerit diligentiam, per tot annos, aut menses, talem à Deo feruorem, aut virtutis gradum, sit consequenturus.

CAPVT TRIGESIMVM SECVNDVM.

Quibus signis cognosci possit virum Spiritualem nondum acquisuisse perfectum suarum passionum dominium?

267. **R**espondeo duo huius rei esse signa certissima. Primum frequens in peccata venialia cum plenâ deliberatione lapsus, autim dicere, etiam in peccata frequentia, quæ ex surreptione seu infirmitate admittuntur. Ratio huius rei est: quia in peccata potissimum labimur, ex impetu nostrarum passionum non mortificatarum. Vnde S. Augustinus ait: Sine peccato semper essemus, si sanaretur hoc malum concupiscentia repugnantis legi mentis nostræ. Ex indomitibus ergo passionibus pullulant peccata frequentia suntque signum indomitarum passionum.

l. 2. cont.
Iul. c. 10.

268. **S**ecundo signum est, frequentes motus passionum præsertim nos perturbantium, & quietem mentis impediuntium. Vnde signa illa quæ dat Ioannes Abbas apud Cassianum, nondum curatorum vitiorum, eadem profus sunt non edomitarum. Latuit, inquit, intra nos, imò etiam serpit radix omnium, quæ extirpata non fuerat, peccatorum, quam adhuc in nobis viuere, his deprehendemus indicibus. Verbi gratia: Cum in solitudine constituti, aduentum Fratrum, vel breuissimam eorum moram, cum quadam æstuantis animi anxietate suscipimus, inesse adhuc in nobis viuatissimum impatientie fomitem nouerimus. Cum verò cuiusquam Fratris speramus aduentum, si eo pro necessitate aliqua paululum forsitan demorando, vel tacita indignatione, nimiam eius culpaerit tarditatem, & mentem nostram immodica expectationis sollicitudo turbauerit, ira atque tristitia manifestè in nobis vitia residere, conscientia nostra probauit examen. Item, si Fratre vel codice ad legendum, vel quamlibet aliam ad vtendum, speciem postulante, aut nos illius petitio contristauerit, aut illum negatio nostra repulerit, dubium non est, nos adhuc auaritia aut Philargyria laqueis compedi. Quod si recordationem semina nobis vel cogitatio subita, vel sacra feris lectionis attulerit, & in eâ quadam nos senserimus irritatione pulsatos, sciamus necdum extinctum in membris nostris fornicationis ardorem. Si verò de comparatione strictionis nostræ, & remissionis alienæ, vel tenuissima mentem nostram tentat elatio, certum est, dirâ nos superbia peste corruptos. Cum hac ergo in corde nostro deprehenderimus vitiorum indicia, manifestè cognoscimus, nobis non affectum sed effectum deesse peccati. Quæ vitique passionis, si nos quandoque conuersationi miscuerimus humane, protinus de cauernis nostrorum sensuum procedentes prodant se, non tunc primum cum eruperint nasci, sed tunc demum quam diu latuerint, publicari. Et ita vnus cuiusque vitij radices desinas, sibi

Coll. 19.
cap. 10.

certis indicibus etiam solitariis deprehendit, quisquis puritatem suam, non hominibus ostentare, sed illius conspectui inuolaram studuerit exhibere, quem latere omnia cordis arcana non possunt.

Claudam hoc punctum historiâ quadam ex vitis Patrum excerptâ, ex quâ etiam cognosci potest status hominum non habentium dominium perfectum passionum. Dicebant de quodam sene, quia fuerit quinquaginta annos, neque panem comedens, neque facillè aquam bibens, & dicebat: Quia extinxi fornicationem & auaritiam & vanam gloriam. Et quia Abbas Abraham audierat, quod hæc dixisset venit ad eum & dixit ei: Tu dixisti hunc sermonem? Et ille respondit: Etiam. Et dixit ei Abbas Abraham: Ecce intras in cellam tuam, & inuenis supra matram tuam mulierem, potes non cogitare, quia mulier est? Et dixit: Non, sed impugno cogitationem meam, vt non tangam mulierem illam. Dixit Abbas Abraham: Ecce igitur non fornicationem interfecisti, quia viuit passio ipsa, sed alligata est. Iterum si ambulas in viâ, & vides lapides, & testas vaforum, & in ipsis iacens aurum, quod videris, potes velut lapides reputare? Et respondit, non, sed resisto cogitationi meæ, ne colligam illa. Et dicit ei Abbas Abraham: Ecce ergo viuit passio, sed alligata est. Et dixit iterum Abbas Abraham: Si audieris de duobus Fratribus, quia vnus diligit te, & bona de te loquitur, alius autem odit, & detrahit tibi, & venerit ad te, utrosque equaliter suscipis? Et dixit: Non, sed extorqueo animo vt similiter benefaciam ei, qui me odit, sicut illi, qui diligit me. Et dixit ei Abbas Abraham: Vuunt ergo passionis, sed tantum à sanctis viris quodammodo religantur, id est, domantur. E contra verò tunc agnoscuntur domita, si non sentiantur earum motus valdè inquietantes & perturbantes molestè animum, in occasionibus occurrentibus. Leuibus enim caeteris motibus, supra ostendimus cap. 7. esse præter statum vitæ præsentis damnantem Stoicam & præter. Quod quidem de inordinatâ passione amoris docet Abbas Ioannes: Cum perfectissimâ quæ virtute fundatus, ad illecebram blandieitium cogitationum, nullam mentis assensum, nullam carnis commotionem in se deprehenderit excitari, certissima puritatis sue capiet documenta, ita vt ad hanc se firmitatem puritatis exercens, castitatis atque incorruptionis bonum non solum mente possideat, sed etiam si corporalem famine attactum, causâ cuiuscunque, vt solet, necessitatis attulerit, penitus sensum passionis ignoret.

Hoc sensu intelligentum est Seneca cum scripsit: Nullum est argumentum magnitudinis certius (id est magna & eximia virtutis), qualis est in habentibus passionum dominium, quam nihil posse, quo instigeris, accidere. Et alibi idem ait: Magni animi est proprium, placidum esse tranquillumque, & iniurias atque offensiones semper despiciere. Et talibus signis dignosci potest, an aliquis habeat suarum passionum dominium, necne. Sed adhuc sunt signa alia indomitarum passionum: nimirum, interrompere sermones aliorum loquentium & aliquid narrantium, antequam plene narra-

269.

L. 5. libel.
10. 10.Call. Col.
19. cap. 1.L. 3. de ira
cap. 6.libr. 1. de
Clement.
cap. 15.L. 1. in
Cortath
la moral.

tionem suas finiant : Com quadam auiditate & impetu ac festinatione quadam , velle aliquid narrare vel dicere . postquam alter suam narrationem absoluit : Litteras aliunde ad se allatas, velle statim cum quadam auiditate resignare, etiamsi nulla appareat vrgens necessitas rescindi quid in eis nunciatur : In disputationibus non permittere vt alter, cum quo disputatur, omnia quæ vult proferat, sed illius dicta abrumpere, cum quodam linguæ loquacis pruritu. Idem P. Ludouicus de Ponte, vt vir sanctissimus, disputans, sinebat loqui alterum quantum vellet, etiã quandoque per mediam horam, audiendo aduersarij loquentem: & tunc primùm feruenter, sed placidè, sine commotione affectus, impugnabat eius dicta. Indomitum etiam passionum signum est, ad eum qui te læsit re aliqua, postquam læsus es non sentite tam benignū amoris puri affectum, vt antea sentiebas: Item nolle placari aduersario vel ei à quo læsus es: Non permittere vt alter coram te accusatus, volēs se purgare, purget se, vel antequam finiat, quæ volebat adferre ad sui defensionem, præcidere eius sermonem: vrgere nimium executionem rerum imperatarum cum quadam impatientiã & importunitate: cum quadam anxietate cor perturbante, & quietem animi tollente, exequi imperata,

CAPVT TRIGESIMVM TERTIVM.

An & quantum præditi perfectò dominio passionum, sentiant in se motus passionū timoris, tristitiæ, & similes?

270. **R**espondeo primò, cum supra ostensum sit, passionem inesse nostræ naturæ, iisque carere non posse homines hoc corpore mortali vestitos; certum est, etiam Sanctos sentire in se varios passionum motus, sed qui habent passionū dominium, eos sentiunt sine inquietudine & perturbatione animi, verum cum magnā tranquillitate; tamen non esse sine aliquo earum sensu infra explicando, alioqui dicendum esset, eos habere Stoicorum apathiam supra à nobis reiectam c. 19. n. 198. & sequentibus.

De SS. Martyribus scribit B. Laurentius Justinianus: *Cum plurimos Sanctorum legamus, vltro se exposuisse cruciatibus, mortemque minimè declinasse, cum possent, hos nequaquam dixerim penarum seu exitij caruisse metu, sed illum tunc vitæ desiderio superasse. Habebant plene in seipsis pauorem mortis, & immortalitatis affectum, gratiã vincente metum separationis.* Quocirca S. Chrysostomus, commendans Pauli gaudium in tribulationibus sic loquitur: *Eo nomine & Paulus semper gaudebat, adeo, vt ne sensum quidem tantorum malorum caperet: (scilicet inquietantem se) ac dolebat quidem vt homo (ecce sensus doloris lenis, non perturbans) sed non deii-*

ciebatur animo. Et de Abrahamo sic ait: *In signis ille Patriarcha, cum multa molesta pateretur, tamen gaudio fruebatur, &c. Caue tamen putes illum, quoniam facile paruit Deo, omnia illa sine doloris sensu pertulisse. Etiam si decies milles iustus fuisset, sicut reuera erat, homo tamen erat, obnoxius naturæ affectionibus: sed nihil horum eum dececit.*

Porro huiuscemodi passionum motus, & earum sensum, non præiudicare eximia perfectioni & virtuti Sanctorum, hinc patet: quia si id contra perfectionem sanctitatis esset, non excitasset in se Christus Dominus, suæ voluntatis imperio, motus iræ, & tristitiæ & timoris, & tædij: nec turbasset se ipsum voluntariè ob Lazari mortem & prodicionem Iudæ. Maior enim fuisset in Christo imperfectio, voluntariè hos in se motus excitare, quàm esse possit in Sanctis, qui eos inuoluntariè patiuntur, ob obiectorum eas excitantium magnitudinem.

271. *Respondeo secundo, quamuis omnes Sancti aliquos passionum motus in se senserint, tanquam homines, fuisse tamen & esse tales, qui triplici hac in re prærogatiuâ fuerunt ornati à Deo, vt supra etiam à me ostensum est, allatis exemplis, quæ hoc quoque loco repetenda sunt, vt profundius insigantur memoria, & hæc veritates melius percipiantur, iterum repetitæ.*

Primò, certos quosdam motus nunquam senserunt post acquisitum passionum dominium. Secundò illos, quos habebant, non sentiebant, circa certa quædam obiecta, quamuis sentirent circa alia eiusdem generis. Tertio denique in illis ipsis naturalibus passionum motibus, quos sentiebant, vt homines, præter tranquillitatem summam mentis, quam, eos sentiendo, retinebant, non sentiebant in corpore illam alterationem, quæ solet sentiri ab hominibus ordinariis, etiam magnâ virtute præditis, sed nondum habentibus perfectum passionum dominium. Verbi gratiã: dum patiebantur aliquam grauem persecutionem, seu infamationem, seu condemnationem sui iniustam, cum graui notâ, & honoris & famæ iacturâ coniunctam, non sentiebant tristitiã, nec dolorem, nec vllam prorsus alterationem in parte inferiore (qualem antea solebant sentire, quando non erant domini passionum) sed tantum quandam veluti speculationem displicentiam partis inferioris, similem illi, quam sentiunt, v.g. dum habent malam viam, aut dum deficit lux iter facientibus sine vllâ commotione partis sensitivæ. Hoc patet certissimâ experienciã in illis, qui sunt domini passionum, vt docent exempla in vitis eorum verè descripta.

272. *Prima prærogatiua exempla sunt hæc. Vidimus supra S. Davidè & S. Anton. & S. Hilarionem, & S. Marcium, & S. Xauerium in proximis mortis occasionibus & periculis euidentibus hostium, & naufragiorum, in summis tempestatibus, nullum mortis metum sensisse.*

Ec 4 Ira

num. 58. Iræ motibus omnibus caruisse Abbatem Dauidem per 40. annos, quibus præfuit 150. Monachis, supra ostensum est, quamuis essent innumerabilia quæ eum ad iram prouocare poterant. Et S. Climacus scribit se in quodam monasterio inuenisse viros, qui dicebant se perfectè exuisse omnem laboris & doloris sensum in maledictis & contumeliis. Et infra: quendam senem octogenarium, vocatum ab Abbate à mensa, stetit ante eum comedentem per duas horas, nullamque penitus malignam cogitationem aduersum Abbatem admisisse.

273. *Secunde prerogatiue exempla sunt in S. Paulo Apostolo, qui in quibusdam tribulationum & aduersitatum materiis superabundabat gaudio; in aliis verò, aded opprimebatur tristitiâ & dolore, gaudium omne excludente, vt caderet eum etiam*

274. *viuere. S. Bernardus ob mortem Fratris sui Gerardi, quamuis sibi summè chari, lacrymatus non est, cum tamen ob aliorum mortes, vix aut nunquam sine lacrymis fuerit, vt scribitur in eius Vitâ, & ipse narrat de se.*

Sic aliqui nullos patiuntur motus sedos alloquendo & aspiciendo diu, dum opus est, feminas & pueros formosos, quos tamen sentiunt in aliis occasionibus, dum nullam vident personam.

Beata Clara de Monte Falco, mortuâ eius sorore sibi charissimâ, ob eius mortem nullas fudit lacrymas; sed per triduum amarè fleuit, quod eius mors sibi ademerit illa consilia, & directionem Spiritualem, quam ab illâ percipiebat, vt supra suo loco retulimus.

275. *Tertia prerogatiue exempla sunt in Abrahamo, qui, et si sentiret dolorem & tristitiam ob mortem, quam inferre Dei iussu volebat charissimo suo & vnico filio, tamen, vt de eo scribit S. Zeno Episcopus Veronenfis & Martyr, religiosus carnifex, stringit gladium, à filio ad agnum transtulit dexteram, semper letus & gaudens. Nec mutatus est vultus eius, cum esset victima commutata. In illo Sacrificio Deus doluit, qui aliam victimam procurauit. Huma-*

no more & metaphoricè loquitur hic Sanctus de Dei dolore, cuius incapax est, quippe summè beatus. Hac prerogatiuâ caruerunt & Stoicæ assertores impassibilitatis passionum. Nâ in occasionibus periculorum vitæ, pallorem & mutationem vultus in se sentiebant, vt de se scribit & de aliis apathiæ laudator Seneca, & de alio Stoico Gellius, & S. Augustinus.

De S. Ioanne Euangelista scribit S. Dionysius Areopagita, eum non sensisse passionum motus in corpore, sed speculatiuè tantùm in animo, vt posset diiudicare, quando erat in se excitata, ordinato modo, iuxta rectæ rationis præscriptum.

Et, quod his omnibus mirabilis est, supra vidimus scriptum à B. Raymundo S. Catharinam Senensem fuisse expertem omnium passionum humanarum, aliis virtuosus communibus consuetarum.

Et de B. Catharinâ Genuesi simile aliquid narratum in eius Vitâ supra ostensum est.

Quæ et si negligentibus & tepidis in Dei seruitio, & politico magis spiritu quàm Diuino imbutis, incredibilia videbuntur, tamen sunt certissima, & hisce nostris temporibus, toto conatu gratiæ Dei obsequentibus, & omnibus mediis extrinsecis ad Spiritualem profectum feruenter ventibus, concedi diuinitus solita. Sed si quis fortè, vt monet Cassianus, pro status sui & propositi qualitate, siue pro vsu & conuersatione communi, vel impossibilia putauerit esse, vel dura non secundùm modum sua facultatis, sed secundùm dignitatem & perfectionem aliorum meriatur: quorum prius studium atque propositum mente concipiat, quo verè mortui huic conuersationi humane, nullis affectionibus parentum carnalium, nullis actuum secularium nexibus obligantur &c. de quibus tamen si quis voluerit veram proferre sententiam, & vtrum impleri queant, desideret experiri, festinet prius eorum propositum simili studio & conuersatione suscipere, & tunc demum, ea quæ supra facultatem hominis videbantur, non solum possibilia, verùm etiam suauissima deprehendet.